

Konkurssilain tarkistaminen

Mietintöjä ja lausuntoja 12/2018

Konkurssilain tarkistaminen

Työryhmän mietintö

Oikeusministeriö, Helsinki 2018

Oikeusministeriö
ISBN PDF: 978-952-259-688-8
Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Oikeusministeriö Lainvalmisteluosasto	4.4.2018	
Tekijät	Konkurssiyöryhmä puheenjohtaja Mari Aalto, sihteeri Tuukka Vähätalo		
Julkaisun nimi	Konkurssilain tarkistaminen		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisu 12/2018		
Diaari/hankenumero	OM 25/41/2015	Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
ISBN PDF	978-952-259-688-8	ISSN PDF	1798-7105
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-688-8		
Sivumäärä	204	Kieli	suomi
Asiasanat	konkurssi, maksukyvyttömyysmenettely, ympäristöoikeus		
Tiivistelmä <p>Hallituksen esityksen muotoon laaditussa mietinnössä ehdotetaan konkurssimenettelyn yksinkertaistamista ja nopeuttamista. Konkurssimenettelyn velkaselvittelyä yksinkertaistettaisiin keventämällä pesäluettelon sisältövaatimuksia. Konkurssimenettelyyn liittyvää määräaika sääntelyä ja mahdollisuuksia sen noudattamisen valvontaan tehostettaisiin menettelyn nopeuttamiseksi. Muutokset koskevat pesäluettelon ja velalliselvityksen valmistumista, raukeamisesityksen toimittamista, valvontapäivän määrittämistä ja jakoluetteloehdotuksen valmistumista. Pesänhoitajalle asetettaisiin velvollisuus ottaa tietyissä tilanteissa selvät saatavat oma-aloitteisesti huomioon ilman valvontaa.</p> <p>Mietinnössä ehdotetaan, että epäselvän oikeustilan selkeyttämiseksi konkurssilakiin otettaisiin säännökset julkisoikeudellisten ympäristövastuiden asemasta konkurssissa. Säännöksistä ilmeni, miltä osin konkurssipesällä olisi velvollisuus huolehtia ympäristövastuista omalla kustannuksellaan ja miltä osin toimimisvelvollisuutta ja kustannusvastuuta ei olisi. Yhteisenä tekijänä vastuun synnyttävälle perusteille olisi vaaraelementti. Jos viranomaisen joutuisi huolehtimaan konkurssipesän vastuista, konkurssipesä vastaisi kustannuksista siltä osin kuin toimet on toteutettu konkurssin alkamisen jälkeen. Jos konkurssipesän toteuttamat toimenpiteet ovat kohdistuneet panttiomaisuuteen, konkurssipesällä olisi oikeus saada kustannuksista korvaus panttiomaisuuden myyntihinnasta. Velallisen liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän vastuut olisivat laajemmat kuin muiden konkurssipesien.</p> <p>Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostista. Pesänhoitajalla ja selvittäjällä olisi velvollisuus tallentaa järjestelmään tietyt tiedot ja asiakirjat. Lakiin otettaisiin säännökset mahdollisuudesta toimittaa tiedoksiantoja järjestelmän avulla ja sähköisiä tiedoksiantomahdollisuuksia muutoinkin lisättäisiin.</p> <p>Julkisselvitystä koskeviin säännöksiin tehtäisiin eräitä täsmennyksiä. Konkurssilakiin tehtäisiin muutoinkin useita yksittäisiä muutoksia muun muassa käytännössä esiintyneiden epäselvyyksien poistamiseksi ja konkurssimenettelyn yksinkertaistamiseksi.</p>			
Kustantaja	Oikeusministeriö		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Justitieministeriet Lagberedningsavdelningen	4.4.2018	
Författare	Konkursarbetsgruppen ordförande Mari Aalto, sekreterare Tuukka Vähätalo		
Publikationens titel	Översyn av konkurslagen		
Publikationsseriens namn och nummer	Justitieministeriets publikation 12/2018		
Diarie- /projektnummer	OM 25/41/2015	Tema	Betänkanden och utlåtanden
ISBN PDF	978-952-259-688-8	ISSN PDF	1798-7105
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-688-8		
Sidantal	204	Språk	finska
Nyckelord	konkurs, insolvensförfarande, miljö rätt		
Referat	<p>I betänkandet som har formen av en regeringsproposition föreslås ändringar i konkurslagen för att göra konkursförfarandet enklare och snabbare. Skuldutredningen vid konkursförfarande ska förenklas genom att lindra kraven på boförteckningens innehåll. Regleringen som gäller konkursförfarandets tidsfrister och möjligheterna att övervaka iakttagandet av tidsfristerna ska ses över för att göra förfarandet snabbare. Detta gäller tidsfristerna för görande av boförteckningen, gäldenärsutredningen och en framställning om att konkursen ska förfalla samt bestämmande av bevakningsdag och uppgörande av ett förslag till utdelningsförteckning. Boförvaltaren ska enligt förslaget åläggas att i vissa situationer självmant beakta klara fordran utan bevakning.</p> <p>För att klargöra det oklara rättsläget föreslås det i betänkandet att i konkurslagen intas bestämmelser om hur offentligrättsligt miljöansvar behandlas vid konkurs. Av bestämmelserna ska framgå till vilken del konkursboet svarar för miljöansvaret på egen bekostnad och till vilken del boet inte har handlingskyldighet och kostnadsansvar. Grunderna för uppkomsten av kostnadsansvar ska baseras på fareelementet. Om en myndighet blir tvungen att överta konkursboets ansvar, ska konkursboet svara för kostnaderna till den del åtgärderna har genomförts efter att konkursförfarandet började. Om åtgärderna som genomförts av konkursboet riktar sig på pantsatt egendom, har konkursboet rätt att få ersättning för kostnaderna av den pantsatta egendomens försäljningspris. Ett konkursbo som fortsätter gäldenärens affärsverksamhet ska ha mer omfattande ansvar än andra konkursbon.</p> <p>I lagen ska enligt förslaget intas bestämmelser om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (Kosti). Boförvaltaren och utredaren ska vara skyldiga att föra in vissa uppgifter och dokument i systemet. I lagen ska intas bestämmelser om möjligheten att verkställa delgivning via systemet och möjligheterna för elektronisk delgivning ska också annars ökas.</p> <p>I bestämmelserna om offentliga utredningar föreslås några preciseringar. I konkurslagen föreslås även andra enskilda ändringar bland annat för att förtydliga vissa omständigheter som lett till oklarheter vid tillämpningen av lagen och för att göra konkursförfarandet enklare.</p>		
Förläggare	Justitieministeriet		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Oikeusministeriölle	10
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	12
YLEISPERUSTELUT	13
1 Johdanto.....	13
2 Nykytila	14
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	14
2.1.1 Konkurssisaatavien selvittäminen	14
2.1.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä	17
2.1.3 Ympäristövastuut konkurssissa.....	19
2.1.4 Julkisselvitys	29
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö	31
2.2.1 Aluksi.....	31
2.2.2 Konkurssisaatavien selvittäminen	31
2.2.3 Ympäristövastuut konkurssissa.....	37
2.3 Nykytilan arviointi	45
2.3.1 Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määräajat.....	45
2.3.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä	52
2.3.3 Ympäristövastuut konkurssissa.....	53
2.3.4 Julkisselvitys	65
2.3.5 Eräitä erityiskysymyksiä	67
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	71
3.1 Tavoitteet	71

3.2	Keskeiset ehdotukset.....	72
3.2.1	Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määräajat.....	72
3.2.2	Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä	73
3.2.3	Ympäristövastuut konkurssissa.....	74
3.2.4	Julkisselvitys	77
3.2.5	Eräitä erityiskysymyksiä	78
4	Esityksen vaikutukset	79
4.1	Taloudelliset vaikutukset.....	79
4.1.1	Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määräajat.....	79
4.1.2	Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä	81
4.1.3	Ympäristövastuut konkurssissa.....	81
4.2	Vaikutukset viranomaisten ja pesänhoitajien toimintaan.....	87
4.2.1	Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määräajat.....	87
4.2.2	Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä	88
4.2.3	Ympäristövastuut konkurssissa.....	88
4.3	Ympäristövaikutukset.....	89
4.3.1	Ympäristövastuut konkurssissa.....	89
4.4	Yhteiskunnalliset vaikutukset	90
4.4.1	Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määräajat.....	90
5	Asian valmistelu	92
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	93
6	Lakiehdotusten perustelut.....	93
6.1	Konkurssilaki.....	93
6.2	Laki yrityksen saneeruksesta	118
6.3	Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta	119
6.4	Maanvuokralaki.....	127
6.5	Laki liikehuoneiston vuokrauksesta	129
6.6	Laki asuinhuoneiston vuokrauksesta	129
6.7	Ulosottokaari	129
6.8	Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta	130
6.9	Palkkaturvalaki.....	131
6.10	Merimiesten palkkaturvalaki.....	131
6.11	Jätelaki.....	131

6.12 Maa-aineslaki.....	132
7 Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	133
8 Voimaantulo	134
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	135
LAKIEHDOTUKSET JA RINNAKKAISTEKSTIT	138
LAGFÖRSLAG	173
ASETUSLUONNOS 1	198
ASETUSLUONNOS 2	201
ASETUSLUONNOS 3	202

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Oikeusministeriö asetti 14.10.2015 työryhmän valmistelemaan ensi vaiheessa EU:n uudelleenlaaditun maksukyvyttömyysasetuksen edellyttämät muutokset lainsäädäntöön sekä toisessa vaiheessa selvittämään kansallisia konkurssilain muutostarpeita. Työryhmä luovutti työnsä ensimmäistä vaihetta koskevan mietinnön kesäkuussa 2016, minkä jälkeen myös sitä koskeva hallituksen esitys on annettu ja lait vahvistettu. Toisessa vaiheessa toimeksiantona oli erityisesti tarkastella mahdollisuuksia yksinkertaistaa konkurssimenettelyä ja selvittää sähköisen asianhallintajärjestelmä Kostin mahdollisesti vaatimat muutokset lainsäädäntöön sekä arvioida, tulisiko ympäristövastuiden asemaa konkurssissa selkeyttää, ja ehdottaa tarvittaessa ratkaisua. Lisäksi työryhmän tuli arvioida julkisselvityksen toimivuutta ja sitä, liittyykö konkurssimenettelyyn muita muutostarpeita. Työryhmä kokoontui työnsä toisessa vaiheessa 29 kertaa ja sen määräaika pidennettiin 31.3.2018 asti.

Työryhmän puheenjohtajana toimi lainsäädäntöneuvos Mari Aalto oikeusministeriöstä. Jäseninä toimivat konkurssiasiamies Helena Kontkanen, hovioikeudenneuvos Jussi Heiskanen Helsingin hovioikeudesta, kärjätuomari Hannele Piisi Helsingin kärjäoikeudesta, johtava perinnän asiantuntija Tuija Vigren Verohallinnosta, Finanssiala ry:n edustajana osastopäällikkö Markku Riikonen Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisesta, asianajaja Sami Uoti Suomen Asianajajaliitosta ja lainsäädäntöasioiden päällikkö Tiina Toivonen Suomen Yrittäjät ry:stä sekä oikeusministeriön erityisasiantuntija Tuukka Vähätalo, joka toimi myös työryhmän sihteerinä. Työryhmän pysyvänä asiantuntijana toimi lainsäädäntöneuvos Erja Werdi ympäristöministeriöstä. Konkurssipesän ympäristövastuita koskevan asiakokonaisuuden käsittelyyn osallistuivat ympäristöministeriöstä lisäksi erityisasiantuntijat Mari-Linda Harju-Oksanen ja Jussi Airaksinen. Mainittuun asiakokonaisuuteen liittyen työryhmä kuuli 19.1.2018 pidetyssä kokouksessaan Elinkeinoelämän keskusliitto EK:ta ja Suomen Kuntaliittoa.

Työryhmä ehdottaa, että julkisoikeudellisten ympäristövastuiden asemaa konkurssissa selkeytettäisiin lisäämällä asiasta konkurssilakiin uusi luku. Säännöksistä ilmeneisi, miltä osin konkurssipesällä olisi velvollisuus huolehtia ympäristövastuista omalla kustannuksellaan ja miltä osin toimimisvelvollisuutta ja kustannusvastuuta ei olisi. Työryhmä ehdottaa myös konkurssimenettelyn yksinkertaistamista keventämällä pesäluettelon sisältövaatimuksia konkurssisaatavien osalta sekä tehostamalla eräisiin menettelyvaiheisiin liittyvää määräaikasääntelyä. Lisäksi työryhmä ehdottaa sähköisten tiedoksiantomahdollisuuksien lisäämistä ja säännösten ottamista lakiin konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostista. Työryhmä ehdottaa myös useita täsmennyksiä konkurssia koskevaan sääntelyyn muun muassa julkisselvityksen osalta.

Saatuana työnsä päätökseen työryhmä luovuttaa kunnioittavasti yksimielisen mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 4 päivänä huhtikuuta 2018

Mari Aalto

Helena Kontkanen

Jussi Heiskanen

Hannele Piisi

Tuija Vigren

Markku Riikonen

Sami Uoti

Tiina Toivonen

Erja Werdi

Tuukka Vähätalo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konkurssilain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan konkurssimenettelyn yksinkertaistamista ja nopeuttamista. Konkurssimenettelyn velkaselvittelyä yksinkertaistettaisiin keventämällä pesäluettelon sisältövaatimuksia konkurssisaatavien osalta. Konkurssimenettelyyn liittyvää määrääikäsääntelyä ja mahdollisuuksia sen noudattamisen valvontaan tehostettaisiin menettelyn nopeuttamiseksi. Muutokset koskevat pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumista, raukeamisesityksen toimittamista, valvontapäivän määräämistä ja jakoluettelohetkokuksen valmistumista. Pesänhoitajalle asetettaisiin velvollisuus ottaa tietyissä tilanteissa selvät saatavat oma-aloitteisesti huomioon ilman valvontaa.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että epäselvän oikeustilan selkeyttämiseksi konkurssilakiin otettaisiin säännökset julkisoikeudellisten ympäristövastuiden asemasta konkurssissa. Säännöksistä ilmeni, miltä osin konkurssipesällä olisi velvollisuus huolehtia ympäristövastuista omalla kustannuksellaan ja miltä osin toimimisvelvollisuutta ja kustannusvastuuta ei olisi. Yhteisenä tekijänä vastuun synnyttävälle perusteille olisi vaaraelementti. Jos viranomaisen joutuisi huolehtimaan konkurssipesän vastuista, konkurssipesä vastaisi kustannuksista siltä osin kuin toimet on toteutettu konkurssin alkamisen jälkeen. Jos konkurssipesän toteuttamat toimenpiteet ovat kohdistuneet panttiomaisuuteen, konkurssipesällä olisi oikeus saada kustannuksista korvaus panttiomaisuuden myyntihinnasta. Velallisen liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän vastuut olisivat edellä mainittua laajemmat vastaten lähtökohtaisesti normaaleja toimijan vastuita.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asiantuntijajärjestelmästä. Pesänhoitajalla ja selvittäjällä olisi velvollisuus tallentaa järjestelmään tietyt tiedot ja asiakirjat. Lakiin otettaisiin säännökset mahdollisuudesta toimittaa tiedoksiantoja järjestelmän avulla ja sähköisiä tiedoksiantomahdollisuuksia lisättäisiin muutoinkin.

Julkisselvitystä koskeviin säännöksiin tehtäisiin eräitä täsmennyksiä. Konkurssilakiin tehtäisiin muutoinkin useita yksittäisiä muutoksia ennen muuta käytännössä esiintyneiden epäselvyyksien poistamiseksi ja konkurssimenettelyn yksinkertaistamiseksi. Yksittäisiä muutoksia tehtäisiin myös muun muassa ulosottoaareen, verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettuun lakiin sekä vuokraoikeudelliseen sääntelyyn.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kuukauden kuluttua sen jälkeen, kun ne on vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Konkurssilaki (120/2004) tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 2004. Noin neljäntoista vuoden voimassaolon myötä on tullut ajankohtaiseksi arvioida sen toimivuutta. Konkurssiasiain neuvottelukunta on tehnyt oikeusministeriölle kaksi aloitetta konkurssilain muuttamiseksi. Ensimmäisen aloitteen mukaan ympäristövastuiden asema konkurssissa tulisi nimenomaisesti ratkaista lain tasolla. Oikeustila konkurssi- ja ympäristöoikeuden rajapinnassa on tällä hetkellä epäselvä, eikä asiasta ole annettu säännöksiä konkurssilaissa eikä vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta myöskään ympäristölainsäädännössä.

Toisessa aloitteessa ehdotetaan muun muassa konkurssimenettelyn yksinkertaistamista velkaselvittelyn osalta. Lisäksi konkurssiasiamiehen toimisto on laatinut muistion konkurssilainsäädännön muutostarpeista. Muistion keskeisimpinä kohtina voidaan mainita tarve sisällyttää lakiin säännökset konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asiantuntijajärjestelmä Kostista sekä julkisselvitystä koskevien säännösten kokonaistarkastelu. Konkurssilain muutos- ja täsmennystarpeiden arviointi on muiltakin osin ajankohtaista.

Esityksen pääasiallinen tavoitteenasettelu voidaan siten jakaa kahteen osaan. Yhtäältä esityksessä on tarkasteltu yhteiskunnallisesti merkittävää kysymystä siitä, miten julkisoikeudellisten ympäristövastuiden asemaa konkurssissa voitaisiin selkeyttää. Toisaalta on arvioitu mahdollisuuksia pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman tavoitteita vastaavasti yksinkertaistaa, nopeuttaa ja digitalisoida konkurssimenettelyä sekä tarkastella eräiden käytännössä esiintyneiden epäselvyyksien selkeyttämismahdollisuuksia.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Konkurssisaatavien selvittäminen

Konkurssisaatavien selvittäminen tapahtuu pääsääntöisesti kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa pesänhoitaja selvittää velkojen saatavat pesäluetteloja varten. Pesäluettelon laadinnassa käytetään pohjana velallisen kirjanpito- ja muuta liiketoimintaan liittyvää aineistoa, jos sitä voidaan pitää luotettavana. Kirjanpidosta saatuja tietoja täydennetään velalliselta ja sivullisilta saaduilla tiedoilla. Pesänhoitajan tulee varmistaa velallisen ilmoittamien velkojen saldot, jos tietojen oikeellisuutta on aihetta epäillä. Julkisvelkojen ja suurimpien yksityisten velkojen saatavien saldot on konkurssiasiain neuvottelukunnan suosituksen mukaan aina syytä varmistaa velkojilta. Pesäluettelo on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta, jos tuomioistuin ei pidennä määräaikaa.

Toisessa vaiheessa velkojen on valvottava saatavansa. Tätä varten pesänhoitajan on ilman aiheetonta viivytystä määrättävä valvontapäivä, jollei pesäluettelon valmistuttua ole tehty hakemusta konkurssin raukeamiseksi. Valvontapäivän on oltava aikaisintaan kuukauden ja viimeistään kahden kuukauden kuluttua määräyksestä. Pesänhoitajan on toimitettava konkurssivalvonnasta ilmoitus velalliselle sekä niille velkojille, jotka ovat ilmoittaneet yhteystietonsa pesänhoitajalle tai ovat muutoin pesänhoitajan tiedossa. Tuntemattomien velkojen tiedonsaannista huolehditaan konkurssi- ja yrityssaaneerausrekisteriin tehtävien merkintöjen sekä kuulutuksen kautta. Valvonta tapahtuu siten, että velkoja ilmoittaa saatavansa pesänhoitajalle kirjallisella valvontakirjelmällä, joka voidaan toimittaa myös sähköisesti.

Lähtökohtaisesti velkoja ei voi saada jako-osuutta saatavalleen, jota ei ole määrääjässä valvottu. Tästä on kuitenkin kaksi tärkeää poikkeusta. Pesänhoitaja voi ensinnäkin harkinnanvaraisesti ottaa tietyt saatavat huomioon ilman valvontaa. Eräissä erityistapauksissa hänen tulee menetellä näin eli velkojat on laissa vapautettu valvontavelvollisuudesta. Toiseksi velkojalla on valvontapäivän jälkeen mahdollisuus jälkivalvontaan, joka voi kuitenkin olla maksullinen.

Pesänhoitajalla on harkinnanvarainen mahdollisuus ottaa konkurssisaatava jakoluettelohdotuksessa huomioon ilman valvontaa, jos saatavan perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä. Saatavan selvyys voi ilmetä kirjanpidosta tai saatavan laadun perus-

teella muutenkin. Säännökset mahdollistavat sen, että jos yrityksen kirjanpito on konkurssin alkaessa ajan tasalla, valvonnasta vapauttaminen voi olla joskus laajamittais-
takin.

Konkurssiasiaain neuvottelukunta on suosittanut, että pesänhoitaja pyrkii ottamaan huomioon ilman valvontaa perusteeltaan ja määrältään selvät saatavat, jos se on konkurssihallinnon tai velkojan työmäärän tai muun syyn vuoksi tarkoituksenmukaista. Suosituksen mukaan useimmiten ilman valvontaa huomioon otettavina tulevat kysymykseen esimerkiksi selvät laskusaatavat tai yhtenäinen joukko kuluttajasaatavia. Saatava voi osoittautua selväksi esimerkiksi luotettavaksi arvioidun kirjanpidon tai ostoreskontran tietojen perusteella. Jos pesänhoitaja käyttää mahdollisuutta ottaa saatava huomioon ilman valvontaa, hänen on toimitettava velkojalle hyvissä ajoin ennen valvontapäivää ilmoitus siitä, minkä suuruisena ja millä etuoikeudella saatava otetaan jakoluetteloehdotuksessa huomioon. Ilmoitus voidaan tehdä esimerkiksi pyydettäessä tietoja pesäluettelo varten tai konkurssivalvonnasta ilmoittamisen yhteydessä.

Jos suurta määrää samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyviä saatavia voidaan pitää riidattomina, pesänhoitaja voi erillisen ilmoituksen sijasta tarkoitukseen soveltuvalla tavalla tiedottaa, että saatavien valvonta ei ole tarpeen. Tämä voi tapahtua esimerkiksi julkaisemalla ilmoitus päivälehdessä. Valvontapäivän jälkeen valvonnasta vapauttaminen ei ole enää mahdollista.

Liikkeellelaskijan konkurssissa velallisen liikkeelle laskemaan arvopaperiin perustuvat saatavat otetaan huomioon ilman valvontaa konkurssilain 12 luvun 17 §:ssä säädetyin edellytyksin. Lisäksi palkkaturvalain (866/1998) 13 §:ssä ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 11 §:ssä tarkoitettuun luetteloon merkityt saatavat otetaan huomioon ilman valvontaa.

Saatavan etuoikeus on otettava huomioon ilman vaatimustakin, jos etuoikeuden peruste ilmenee riittävästi valvontakirjelmästä tai on muutoin pesänhoitajan tiedossa.

Panttivelkojalla on konkurssissa separatistin asema. Valvonnan sijasta panttivelkojan tulee konkurssilain 12 luvun 9 §:n mukaisesti esittää selvitys saatavastaan ja panttioikeudestaan. Selvityksen sisältö vastaa asiallisesti valvontakirjelmää. Laiminlyönti ilmoittaa panttisaatava pesänhoitajalle ei johda oikeudenmenetykseen, vaan jälkivalvontamaksua vastaavaan maksuseuraamukseen. Vierasvelkapantista on esitettävä selvitys pesänhoitajan pyynnöstä ja joka tapauksessa ennen kuin velkoja ryhtyy toimiin pantin muuttamiseksi rahaksi. Myös kuittaukseen käytettävästä saatavasta on esitettävä pesänhoitajalle valvontakirjelmään sisällytettävät tiedot jälkivalvontamaksun suuruisen maksuseuraamuksen uhalla.

Valvontavelvollisuuden alaiset saatavat voidaan valvoa vielä valvontapäivän jälkeen. Sama koskee lisävaatimuksen esittämistä. Velkojan ei tarvitse esittää myöhästymiselle perustetta, mutta hänen on maksettava jälkivalvontamaksu lukuun ottamatta eräitä poikkeuksia. Jakoluettelon vahvistaminen muodostaa takarajan jälkivalvonnalle.

Enemmistössä konkurssimenettelyitä saatavien valvontaa ei kuitenkaan järjestetä. Tuomioistuimen on tehtävä päätös konkurssin raukeamisesta, jos konkurssipesän varat eivät riitä konkurssimenettelyn kustannusten suorittamiseen eikä kukaan velkojista ota kustannuksista vastatakseen. Konkurssi raukeaa myös, jos velkojille konkurssipesän varoista tuleva kertymä jäisi niin vähäiseksi, ettei konkurssin jatkamista voida sen vuoksi pitää tarkoituksenmukaisena. Käytännössä konkurssipesässä on oltava varoja noin 25 000 euroa, jotta konkurssimenettely jatkuu.

Pesänhoitajan on tehtävä esitys konkurssin raukeamisesta ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun peruste siihen on käynyt ilmi. Ennen esityksen tekemistä tuomioistuimelle pesänhoitajan on toimitettava esitys liitteineen suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle. Suurimmilta velkojilta on tiedusteltava, jos aihetta on, ottavatko nämä vastatakseen konkurssimenettelyn kustannuksista. Konkurssiasiamies puolestaan arvioi julkisselvitykseen siirtymisen edellytyksiä.

Konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä sekä konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä (Kosti) saatujen tietojen mukaan vuonna 2016 tehtiin 2 408 konkurssihakemusta. Konkurssiin asettamista koskevia päätöksiä tehtiin 1 812. Konkurssin peruuntumisia oli 52 ja raukeamia varojen puutteeseen 1 175. Lopputilityksiä tehtiin 694.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2016 tuomioistuimet käsitelivät loppuun yhteensä 2 845 konkurssihakemusta. Vuonna 2016 päättyneistä konkurssiasioista 601 päättyi jakoluettelon vahvistamiseen. Muissa tapauksissa konkurssiasian käsittely keskeytyi eri vaiheissa. Yleisimmät menettelyn keskeytymisen syyt olivat konkurssipesien varattomuus, joka oli syynä 1 167 tapauksessa, ja hakemuksen peruuttaminen, joka oli syynä 615 tapauksessa. Näin ollen vuonna 2016 loppuun käsitellyistä konkurssiasioista 21,1 prosenttia käsiteltiin täysimittaisessa konkurssimenettelyssä, kun taas konkurseista raukesi varattomuuden vuoksi 41 prosenttia. Hakemuksen peruuttaminen (21,6 prosenttia loppuun käsitellyistä hakemuksista) merkitsee käytännössä sitä, että velkoja on saanut saatavalleen suorituksen tai hyväksymänsä vakuuden, jolloin hakemus on peruutettu.

2.1.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Tiedoksiannot

Konkurssilain 22 luvun 5 §:n mukaan pesähoitaja voi toimittaa konkurssilaissa tarkoitettuja ilmoitukset, kutsut ja muut tiedoksiannot sekä asiakirjat tarkoituksenmukaista tapaa käyttäen postitse tai sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä velkojan tai velallisen ilmoittamaan osoitteeseen taikka postiosoitteeseen, jonka velkoja tai velallinen on myöhemmin ilmoittanut maistraatille. Tiedoksiannot voidaan toimittaa myös puhelimitse, jollei kirjallinen menettely ole asian laadun vuoksi tarpeen. Jollei pesähoitajan pyynnöstä muuta johdu, velkojat ja velallinen voivat toimittaa pesähoitajalle tässä laissa tarkoitettuja lausumat, vastineet ja ilmoitukset edellä mainituilla tavoilla.

Konkurssilain esitöissä on katsottu hyvään pesähoitotapaan kuuluvan, että pesähoitaja käyttää mahdollisuuksien mukaan sitä tiedoksiantotapaa, jota velallinen tai velkoja on pyytänyt käyttämään. Sähköinen tiedonsiirtomenetelmä voi tarkoittaa esimerkiksi sähköpostia tai telekopiota. Pesähoitajalle toimitettavista lausumista ja ilmoituksista on todettu, että jos pesähoitaja on edellyttänyt käytettävän määrättyä toimittamistapaa, velallisen ja velkojan on niin meneteltävä, joskaan pesähoitaja ei voi vaatia sähköisen tiedonsiirtomenetelmän käyttöä siltä, jonka käytössä ei ole tarvittavia laitteita.

Konkurssivalvonta on konkurssilain 12 luvun 6 §:n mukaan aina toimitettava kirjallisena. Siten valvontakin voidaan toimittaa myös sähköistä tiedonsiirtomenetelmää käyttäen.

Yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993, jäljempänä *yrityssaneerauslaki*) 81 §:n mukaan laissa tarkoitettuja tiedoksiannot voidaan toimittaa postitse tai sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä, jollei tiedoksiantoa ole tarpeen toimittaa vastaanottotodistusta tai saantitodistusta vastaan taikka muuta riita-asioita varten säädettyä todisteellista tiedoksiantotapaa käyttäen. Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä toimitetun viestin katsotaan saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään. Loppuselonteko voidaan toimittaa velkojalle siihen osoitteeseen, jonka velkoja on ilmoittanut saneerausmenettelyssä taikka myöhemmin saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen valvojalle tai velalliselle.

Mainitussa laissa edellytettiin alun perin tiedoksiantoa postitse vastaanottotodistusta tai saantitodistusta vastaan, jollei ole erityistä syytä käyttää muuta riita-asiaa varten

säädettyä tiedoksiantotapaa. Säännöstä muutettiin kuitenkin melko pian sen voimaantulon jälkeen joustavampaan muotoon siten, että tiedoksiannot voitaisiin toimittaa postitse taikka telekopiota tai sähköpostia käyttäen. Esitöissä todetaan tältä osin, että tuomioistuimen tai selvittäjän harkinnan mukaan voitaisiin käyttää myös todisteellista tiedoksiantotapaa (HE 79/1993 vp, s. 32).

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Konkurssilain valmistelun yhteydessä laaditussa työryhmän mietinnössä ehdotettiin säännösten antamista konkurssia varten luotavasta tietojenvälitysjärjestelmästä (oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2/2002). Hallituksen esitykseen ei kuitenkaan sisällytetty järjestelmää koskevia lakiehdotuksia. Esityksessä todetaan tältä osin, että konkurssiasiamiehen toimiston toiminnan tehostamiseksi oli tässä vaiheessa ryhdytty valmistelemaan toimistoa varten asianhallintajärjestelmää, mitä oli pidetty ennen muuta taloudellisesti perustellumpana kuin laajempaa konkurssiasioiden hoitoa palvelevaa tietojenvälitysjärjestelmää. Esityksen mukaan tarkoituksena kuitenkin oli, että konkurssiasiamiehen käyttöön luotavaa järjestelmää voitaisiin tarpeen mukaan myöhemmin hyödyntää konkurssiasioissa laajemminkin. (HE 26/2003 vp, s. 30.)

Konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyissä on ollut vuoden 2013 alusta lukien käytössä konkurssiasiamiehen hallinnoima, internetin välityksellä käytettävä asianhallintajärjestelmä Kosti. Konkurssin perustiedot siirtyvät Kostiin Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämästä konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä. Konkurssiasiamies antaa pesänhoitajalle käyttöoikeuden kuhunkin hänen hoitamaansa konkurssimenettelyyn, ja pesänhoitaja antaa käyttöoikeuden kyseisen menettelyn velkojille ja velalliselle lisämällä heidän tietonsa Kostiin.

Pesänhoitaja tallentaa järjestelmään keskeiset konkurssin asiakirjat ja tiedot. Asiakirjojen katsotaan saapuneen konkurssiasiamiehen toimistoon, kun ne on tallennettu Kostiin. Pesänhoitaja voi lähettää Kostin kautta velkojille ja velalliselle näille laissa toimitettavaksi säädetyt asiakirjat. Velkojat ja velallinen voivat selailla konkurssipesän asiakirjoja ja tietoja, ja velkojat voivat valvoa konkurssisaatavansa tallentamalla konkurssivalvontakirjelmän Kostiin.

Konkurssiasiamiehen asiakirjoihin ja määräaikoihin kohdistuva konkurssipesien hallinnon valvonta perustuu nykyään Kostiin. Konkurssiasiamies valvoo, että asiakirjat tallennetaan järjestelmään ja käy läpi niistä keskeisimmät. Järjestelmässä on tällä hetkellä yli 81 000 asiakirjaa.

2.1.3 Ympäristövastuut konkurssissa

Yrityksen ympäristövastuut voidaan tässä yhteydessä karkeasti jakaa julkisoikeudellisiin toimimisvelvoitteisiin, julkisoikeudellisiin maksuvelvoitteisiin ja yksityisoikeudellisiin maksuvelvoitteisiin. Tarkasteluun otetaan tässä julkisoikeudelliset toimimis- ja maksuvelvoitteet sekä niiden suhde konkurssilainsäädäntöön. Ympäristövastuut käsitetään tässä esityksessä laajasti, ja ympäristön pilaamista ja muuttamista koskevan toiminnan lisäksi ne kattavat muun muassa säteilyn ja ympäristölle vaaralliset aineet, kuten vaaralliset kemikaalit ja jätteet. Yksityisoikeudellisten maksuvelvoitteiden asema määräytyy konkurssilain mukaisesti, eikä erityissäännöksille ole tarvetta.

Konkurssioikeuden lähtökohdat

Laissa ei ole nykyisin erityisiä säännöksiä ympäristölainsäädännöstä johtuvien julkisoikeudellisten vastuiden asemasta konkurssissa. Ympäristölainsäädäntö on harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta laadittu kiinnittämättä kysymykseen erityistä huomiota, eikä toisaalta konkurssilaissa ole otettu ympäristövastuiden asemaan kantaa.

Konkurssioikeudessa keskeistä on jaottelu massavelkoihin ja konkurssisaataviin.

Konkurssilain 16 luvun 2 §:n mukaan massavelalla tarkoitetaan velkaa, joka johtuu konkurssimenettelystä tai joka perustuu konkurssipesän tekemään sopimukseen tai sitoumukseen sekä sellaista velkaa, josta konkurssipesä on konkurssilain tai muun lain mukaan vastuussa. Muun lain mukaisella konkurssipesän vastuulla viitataan sellaisiin muualla lainsäädännössä, kuten vuokra-, työ- ja verolainsäädännössä, oleviin säännöksiin, joissa säädetään konkurssipesän maksuvelvollisuudesta (HE 26/2003 vp, s. 152). Konkurssipesä vastaa massaveloista normaalien velkavastuuta koskevien sääntöjen mukaan. Lakiin ei ole otettu säännöksiä massavelkojen keskinäisestä etusijajärjestyksestä sen varalta, että konkurssipesän varat eivät riitä kaikkien massavelkojen suorittamiseen. Käytännössä tällaiset tilanteet ratkaistaan sopimalla. Vakiintuneen käytännön mukaan pesänhoitajan palkkio maksetaan massaveloista ensimmäisenä, ja muilta osin pyritään jakamaan jäljellä oleva varallisuus vastaavien periaatteiden mukaan kuin konkurssisaatavat eli noudattamaan massavelkojen yhdenvertaisuuden periaatetta. Konkurssipesän konkurssissa ensimmäisen konkurssin massavelkoja käsitellään yhdenvertaisina konkurssisaatavina.

Konkurssisaatavalla tarkoitetaan sellaista konkurssivelalliselta olevaa saatavaa, jota koskeva velallisen sitoumus tai muu oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista. Konkurssisaatavia ovat myös panttisaatavat sekä saatavat, joiden peruste tai määrä on ehdollinen tai riittainen taikka muusta syystä epäselvä. Konkurssisaataville voidaan maksaa jako-osuutta vasta siitä netto-omaisuudesta, joka pesässä on jäljellä

massavelkojen suorittamisen jälkeen. Konkurssisaatavien keskinäisestä etusijajärjestyksestä säädetään velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetussa laissa (1578/1992). Lähtökohtana on konkurssisaatavien yhdenvertaisuus.

Ennen konkurssin alkamista syntynyt, ympäristölainsäädännöstä johtuva kustannuskorvausvastuu näyttää konkurssioikeuden lähtökohdista kuuluvan lähtökohtaisesti konkurssisaataviin. Sopimuksen ulkopuolisen korvausvastuun osalta ratkaisevaa nimitäin on, onko vahingon aiheuttanut teko tai laiminlyönti tai muu korvausvastuun perustava seikka tapahtunut ennen konkurssia. Merkitystä ei ole sillä, milloin vahingon seuraukset ilmenevät tai milloin vahingon kärsinyt saa tiedon vahingosta. Jos taas konkurssipesä on jatkanut liiketoimintaa ja julkisoikeudellisen ympäristövastuun perustava tapahtuma on sattunut konkurssipesän toiminnan aikana, kysymys on konkurssioikeuden lähtökohdistakin konkurssipesän vastuusta eli massavelasta. Epäselvempänä voidaan pitää kysymystä liiketoimintaa jatkaneen konkurssipesän vastuusta ennen konkurssin alkamista sattuneesta kertaluonteisesta ympäristön pilaantumisesta, jota konkurssipesä ei toimillaan pahenna. Sama koskee tilannetta, jossa konkurssipesä ei jatka liiketoimintaa, mutta ympäristövahinko on toimintaa alas ajettaessa syntynyt vasta konkurssin alkamisen jälkeen.

Ympäristölle vaarallista toimintaa koskevan lainsäädännön mukaiset vastuutahot

Ympäristölainsäädännössä vastuita on perustettu useille eri tahoille. Vastuutahoja voivat olla esimerkiksi toiminnanharjoittaja, haltija, aiheuttaja ja omistaja. Eräät velvollisuudet ja kiellot on ympäristölainsäädännössä kohdistettu kaikkiin. Vastuu on saatettu vastuun perustavan tapahtuman tyypistä, vastuutahon tavoitettavuudesta tai muista seikoista riippuen asettaa myös useille eri tahoille ensisijaisuusjärjestyksessä. Ympäristöoikeudellisista lähtökohdista tarkasteltuna kustannuskorvausvastuuseen liittyvät kysymykset näyttävät eri lähtökohdista kuin mitä edellä on selostettu konkurssioikeuden osalta. Kustannuskorvausvastuun voidaan tällöin nähdä kuuluvan konkurssitai massasaataviin riippuen muun muassa siitä, onko konkurssipesä jatkanut velallisen liiketoimintaa tai onko ympäristölainsäädännössä asetettu haltijavastuuseen perustuvia velvoitteita, kuten on tehty esimerkiksi jätehuoltoon liittyen.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) lähtökohtana on, että toiminnan haitallisista vaikutuksista ja siitä mahdollisesti aiheutuvista vahingoista vastaa ensisijaisesti toiminnanharjoittaja. Toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan lain 5 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa tai joka tosiasiallisesti määrää toiminnasta. Toiminnanharjoittajalla on esimerkiksi toimintansa ympäristövaikutuksia, ympäristöriskejä ja niiden hallintaa sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksia koskeva selviläolovelvollisuus (6 §), velvollisuus ehkäistä ja rajoittaa ympäristön pilaantumista (7 §),

pilaantumisen torjuntavelvollisuus (14 §) sekä ennaltavarautumisvelvollisuus (15 §). Lisäksi toiminnanharjoittajan vastuuta täydentäviä hallintaan perustuvia vastuita sisältyy esimerkiksi toiminnan lopettamista koskevaan 94 §:ään (alueen haltijan toissijainen tarkkailuvelvollisuus) sekä jätevesien käsittelyä ja johtamista koskevaan 16 lukuun. Eräät ympäristönsuojelulakiin sisältyvät kiellot on erikseen nimetyn vastuutahon sijaan osoitettu kaikille. Näitä ovat esimerkiksi maaperän pilaamiskielto (16 §), pohjaveden pilaamiskielto (17 §) sekä merta koskevat erityiset kiellot (18 §). Esimerkiksi vanhan jätelain (1072/1993) voimaantulon 1.1.1994 jälkeen pilaantuneen maaperän puhdistus- ja kustannusvastuu on säädetty ympäristönsuojelulain 133 §:ssä ensisijaisesti pilaantumisen aiheuttajalle, toissijaisesti tietyin edellytyksin alueen haltijalle ja, jollei pilaantuneen alueen haltijaa voida velvoittaa puhdistamaan maaperää, viimesijaisesti kunnalle.

Ennen 1.1.1994 syntyneissä maaperän ja pohjaveden pilaantumistapauksissa puhdistamisvastuu perustuu ympäristönsuojelulain voimaantulo- ja siirtymäsäännösten nojalla aiemmin voimassa olleeseen lainsäädäntöön ja sitä koskevaan oikeuskäytäntöön. Näissä vanhoissa tapauksissa sovellettava vastuusääntely perustuu sääntelyn kahtiajakoon vesilainsäädäntöön ja ympäristölainsäädäntöön. Vesilainsäädännössä vastuu kohdistuu yleensä vain aiheuttajaan, mutta ympäristölainsäädännön mukaan puhdistamisvastuu voi kohdistua toissijaisesti alueen haltijaan tai viimesijaisesti alueen sijaintikuntaan. Näissä vanhoissa tapauksissa on siten mahdollista, että kukaan ei vastaa puhdistamisesta.

Jätehuollon järjestämistä säädetään jätelain (646/2011) 4 luvussa. Jätehuollon järjestämisestä vastaa ensisijaisesti jätteen haltija, jollei jätelain 5 luvusta (kunnan järjestämä jätehuolto) tai 6 luvusta (tuottajavastuu) muuta johdu (28 §). Jätteen haltijalla on kokonaisvastuu jätehuollosta eli jätteen keräyksestä, kuljetuksesta, hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä mukaan lukien näiden toimintojen tarkkailu ja seuranta sekä loppukäsittelypaikkojen jälkihoito ja toiminta välittäjänä. Siihen sisältyy jätedirektiivin (2008/98/EY) mukaisesti myös vastuu jätehuollon kustannuksista. Vastuunjako jätehuollon järjestämisessä on jäsenvaltion päätettävissä. Jätedirektiivi edellyttää, että jätehuollon kustannuksista vastaa nykyinen tai aiempi haltija taikka alkuperäinen tuottaja.

Jätteen haltijalla tarkoitetaan jätteen tuottajaa, kiinteistön haltijaa tai muuta, jonka hallussa jäte on. Lain perusteluissa todetaan, että jätteen haltija on yleensä se, jonka hallussa jäte fyysisesti on (HE 199/2010 vp, s. 81). EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntöissä kuitenkin myös määräysvaltaa jätteeseen tai tuotteeseen käyttävä toimija on voitu katsoa jätteen haltijaksi, vaikka tällä ei olisi ollut jätettä fyysisesti hallussaan. Jätteen haltijan käsite ja siitä johtuva vastuu jätehuollosta kytkeytyy jätelain 20 §:ssä säädettyyn aiheuttamisperiaatteeseen (C-1/03 van de Valle ja C-188/07 Commune de

Mesquer). Lain 30 §:n mukaan jätteen haltijan vastuu jätehuollon järjestämisestä lakkaa ja siirtyy uudelle haltijalle, kun jäte luovutetaan 29 §:ssä tarkoitetulle vastaanottajalle. Vastaanottajalla on oltava oikeus ottaa vastaan kyseistä jätettä tai muuten pykälässä tarkoitettu riittävä asiantuntemus sekä taloudelliset ja tekniset valmiudet jätehuollon järjestämiseen. Vastuu ei siirry kuljettajalle, joka kuljettaa jätettä toisen lukuun.

Kiinteistön haltijalla on jätteen haltijan jätehuollon järjestämisvastuuta täydentävä, jätelain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettu toissijainen jätehuollon järjestämisvastuu. Kiinteistön haltijalla tarkoitetaan kiinteistön omistajaa tai vuokraoikeuden haltijaa. Kiinteistön haltija vastaa jätehuollon järjestämisestä, jos jätteen haltija ei huolehdi velvollisuudestaan tai tätä ei tavoiteta ja jos kiinteistön haltija on sallinut jätettä tuottavan toiminnan kiinteistöllä tai jätteen tuomisen kiinteistölle. Kiinteistön haltijalla voidaan katsoa olevan tähän kytkeytyvä velvollisuus seurata ja valvoa kiinteistöllä harjoitettavaa toimintaa tapauskohtaisesti arvioidussa laajuudessa (HE 199/2010 vp, s. 81). Kiinteistön haltija on kuitenkin usein myös jätteen haltija. Näissä tilanteissa kiinteistön haltija vastaa jätehuollon järjestämisestä jätelain 28 §:n 1 momentin pääsäännön perusteella.

Ympäristönsuojelulain 59 §:n mukaan jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan on asetettava vakuus asianmukaisen jätehuollon, seurannan, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Vakuusvaatimus kohdentuu varsinaisten jätteen loppukäsittely- ja hyödyntämistoimintojen lisäksi muihin sellaisiin toimintoihin, joissa syntyy merkittäviä määriä jätteitä ja tähän liittyen samalla tarve käsitellä niitä ammatti- tai laitospäisesti. Vakuuden asettamisvelvollisuuden ja määrän arvioiminen on osa ympäristölupaharkintaa. Vakuuden on oltava riittävä ympäristönsuojelulain 59 §:ssä tarkoitettujen toimien hoitamiseksi ottaen huomioon toiminnan laajuus, luonne ja toimintaa varten annettavat määräykset.

Käytännössä ympäristölupa ja voimassa oleva lainsäädäntö määrittävät ne jätehuoltovelvoitteet, joita vakuudella katetaan. Koska vakuus turvaa vain lupamääräyksissä täsmennettyjen jätehuoltovelvoitteiden toteuttamista, se ei ole jätehuollon laiminlyöntitilanteissa hyödyksi siltä osin kuin jätteitä on vastaanotettu yli lupamääräyksissä sallitun määrän. Jos toiminta muodostuu laajemmaksi kuin lupaa haettaessa on arvioitu, lupaviranomainen voi edellyttää vakuuden lisäämistä. Käytännössä vakuuden korottamismenettelyt muutoksenhakuvaiheineen ovat pitkäkestoisia.

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005, jäljempänä kemikaaliturvallisuuslaki) turvallisuusvaatimukset kohdistuvat ensisijaisesti laajasti määritellyyn toiminnanharjoittajaan. Toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan oikeushenkilöä tai luonnollista henkilöä, joka valmistaa, tuo maahan, pitää kaupan, saattaa markkinoille, luovuttaa, vie maasta, varastoi, pakkaa, jakelee, pitää

hallussaan, säilyttää, käyttää tai muulla tässä laissa tarkoitetulla tavalla käsittelee vaarallista kemikaalia taikka räjähdettä tai muuta tuotetta.

Patoturvallisuuslain (494/2009) mukaiset vastuut kohdistuvat padon omistajaan, johon rinnastetaan lain 4 §:n 5 kohdan mukaan padon haltija sekä se, jonka tehtävänä on huolehtia padon suunnittelusta, rakentamisesta, käytöstä ja kunnossapidosta.

Maa-ainoslain (555/1981) 11 §:n mukaisista velvoitteista vastaa luvan haltija. Maa-ainoslaki muodostaa ympäristölainsäädännön alaan kuuluvien säädösten joukossa poikkeuksen siinä suhteessa, että lakiin on otettu nimenomainen säännös luvan haltijan konkurssin varalta (16 a §, 463/1997). Säännöksen mukaan, jos luvan haltija on asetettu konkurssiin eikä lupaa kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta ole 13 a §:n mukaisesti siirretty toiselle tai konkurssipesä ole ilmoittanut jatkavansa luvan tarkoittamaa toimintaa, lupaan perustuva oikeus maa-ainesten ottamiseen raukeaa ja lupaan liittyvät velvoitteet on täytettävä jo otetun maa-ainemäärän osalta. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan luvan raukeamistapauksissa syntyvä velvollisuus lupavelvoitteiden täyttämiseen koskee luvanhaltijaa, mutta ei sellaista konkurssipesää, joka ei jatka ottamistoimintaa. Luvan raukeaminen mahdollistaa vakuuden käyttämisen velvoitteiden täyttämiseen. Mahdolliset vaatimukset konkurssipesää vastaan on tehtävä konkurssivalvonnasta säädettyssä järjestyksessä. (HE 242/1996 vp, s. 7.) Maa-ainoslain säännös on siten tarkoitettu sovellettavaksi konkurssilain lähökohdista käsin, eikä sillä luoda esimerkiksi massavelkaisia velvoitteita konkurssipesälle, joka ei jatka velallisen liiketoimintaa. Maa-ainesten ottamiseen tarvittavan ympäristöluvan raukeamisesta ei ole vastaavaa säännöstä.

Maa-ainoslain lisäksi myös päästökauppalaissa (311/2011) on laitoksen toiminnanharjoittajan konkurssia koskeva säännös (15 §), jossa asetetaan konkurssipesälle eräitä velvollisuuksia.

Uudessa *säteilylaissa* (jota kuvataan tässä HE 28/2018 vp mukaisena) säteilyllä tarkoitetaan ionisoivaa säteilyä (säteilyä, joka muodostaa väliaineessa ioneja) sekä ionisoimatonta säteilyä (ultraviolettisäteilyä, näkyvää valoa, infrapunasäteilyä, radiotaajuista säteilyä, pientaajuisia ja staattisia sähkö- ja magneettikenttiä sekä ultraääntä). Lain 22 §:n mukaan toiminnanharjoittaja vastaa toiminnan säteilyturvallisuudesta eikä tätä vastuuta voida siirtää toiselle. Toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan turvallisuusluvan haltijaa, yritystä, yhteisöä, säätiötä ja laitosta, muuta työnantajaa tai yksityistä elinkeinonharjoittajaa, joka harjoittaa säteilytoimintaa. Lain 48 §:n mukaan säteilyn käyttö edellyttää turvallisuuslupaa, jollei säteilylaissa toisin säädetä. Lain 49 ja 50 §:ssä säädetään toiminnasta, joka on suoraan lain nojalla vapautettu tai joka voidaan Säteilyturvakeskuksen päätöksellä vapauttaa turvallisuusluvasta.

Radioaktiivisesta jätteestä säädetään lain 11 luvussa. Toiminnanharjoittajan on säteilytoiminnan aikana ja sitä lopetettaessa huolehdittava, ettei radioaktiivisista jätteistä aiheudu haittaa terveydelle tai ympäristölle. Toiminnanharjoittajan on myös huolehdittava toiminnassa syntyvien radioaktiivisten jätteiden vaarattomiksi tekemisestä. Siltä osin kuin toiminnanharjoittaja ei kohtuullisessa ajassa täytä tai sen ei voida olettaa täyttävän mainittua huolehtimisvelvollisuuttaan taikka jos jätteen alkuperä on tuntematon tai vastuussa olevaa toiminnanharjoittajaa ei löydy, valtio huolehtii toissijaisena vastuutahona radioaktiivisten jätteiden vaarattomiksi tekemisestä. Radioaktiivisella jätteellä tarkoitetaan radioaktiivista ainetta tai sillä kontaminoitunutta laitetta, tavaraa ja ainetta, jolle ei ole käyttöä tai jolle ei löydy omistajaa, ja joka on tehtävä radioaktiivisuutensa puolesta vaarattomaksi. Radioaktiivisella aineella puolestaan tarkoitetaan ainetta, joka hajoo itsestään ja lähettää ionisoivaa säteilyä.

Ydinenergialain (990/1987) 9 §:n mukaan luvanhaltija ja jätehuoltovelvollinen ovat vastuussa ydinlaitoksen turvallisuudesta ja ydinjätehuollosta. Luvanhaltijalla tarkoitetaan ydinenergian käyttöön oikeuttavan luvan haltijaa ja jätehuoltovelvollisella luvanhaltijaa, jonka toiminnan seurauksena syntyy tai on syntynyt ydinjätettä. Jätehuoltovelvollinen myös vastaa ydinjätehuollon kustannuksista.

Jätehuoltovelvollisen on lain 36 §:n mukaan varauduttava ennalta ydinjätehuoltoon ensinnäkin maksamalla laissa säädettyjä maksuja Valtion ydinjätehuolto-rahastoon ja toiseksi lain 44 §:n mukaan antamalla valtiolle laissa säädettyt vakuudet. Valtion ydinjätehuolto-rahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, joka vastaa ydinjätehuoltoon liittyvän varautumisen toteuttamisesta sekä varojen hallinnoinnista. Vakuuksiksi voidaan hyväksyä vain 45 §:ssä säädettyt vakuudet. Käytännössä vakuuksina on käytetty kiinteistövakuuksia sekä osakasyhteisöjen omavelkaisia takauksia. Jätehuoltovelvollisen vastuumäärä arvioidaan ja vahvistetaan vuosittain (39 ja 43 §), ja luvanhaltijan on annettava vakuudet vuosittain vahvistettavan määrän mukaisina.

Mahdollisessa maksukyvyttömyystilanteessa ydinjätehuolto hoidettaisiin ydinjätehuolto-rahaston ohella vakuuksia realisoimalla. Jos jätehuoltovelvollinen ei täytä ydinjätehuoltoon liittyviä velvollisuuksiaan, ydinjätteet voidaan valtioneuvoston päätöksellä määrätä luovutettavaksi valtiolle (31 §). Valtio vastaa tämän jälkeen ydinjätehuollon vielä suorittamatta olevista toimenpiteistä ja niistä aiheutuvista kustannuksista. Työ- ja elinkeinoministeriö voi lain 30 §:n mukaan pyynnöstä kokonaan tai osittain siirtää luovuttajan huolehtimisvelvollisuudet luovutuksensaajalle, jos velvollisuuden siirtäminen ei vaaranna ydinjätehuollon toteuttamista. Siirto vaatii luovutuksensaajalta ydinenergialain mukaisen käyttöluvan. Valtio on vastuussa ydinjätteistä loppusijoituksen jälkeen, kun jätehuoltovelvollisen huolehtimisvelvollisuus on päätynyt (34 §).

Kaivostoiminnan lopettamiseen liittyvä kunnostusvastuu on järjestetty kaivoslain (621/2011) 143 ja 150 §:ssä siten, että vastuu kohdistuu ensisijaisesti toiminnanharjoittajaan. Jos kaivostoiminnan harjoittajaa ei enää ole, tätä ei tavoiteta tai ei saada täyttämään velvoitetta ja kaivosaluetta tai kaivoksen apualuetta on tarpeen seurata yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä, seurannasta ja tarvittavista korjaavista toimenpiteistä vastaa kuitenkin tietyn edellytyksin alueen haltija. Jos alueen haltijaa ei voida velvoittaa vastuuseen tai kyse on alueesta, jonka hallinta- ja käyttöoikeus on palautunut kiinteistön omistajalle, seurannasta ja korjaavista toimenpiteistä vastaa viimesijaisesti kaivosviranomainen.

Toissijaisilla ympäristövastuujärjestelmillä (TOVA-järjestelmät) varaudutaan eräiden ympäristövahinkojen korvaamiseen ja ympäristöriskien poistamiseen, kun aiheuttaja on maksukyvytön, tuntematon tai tavoittamattomissa. Suomessa näitä järjestelmiä ovat ympäristövahinkovakuutuksesta annettuun lakiin (81/1998) perustuva pakollinen vakuutus sekä öljysuojarahastosta annettuun lakiin (1406/2004) perustuva öljysuojarahasto. Viimekätisenä rahoituksena on lisäksi ollut valtion budjettirahoitus. Varsinaisen vastuutahon puuttuessa valtio on eräissä tapauksissa kantanut taloudellisen vastuun ympäristö- ja kemikaaliturvallisuudesta.

Ympäristölainsäädännön mukaiset puuttumiskeinot ja julkisen vallan oikeus ryhtyä toimenpiteisiin

Konkurssitilanteissa keskeisimmät ympäristölainsäädännön mukaiset puuttumiskeinot perustuvat yleensä ympäristönsuojelulakiin ja eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annettuun lakiin (383/2009, jäljempänä *ympäristövastuulaki*).

Velvoittamispäätöksiä koskevan ympäristönsuojelulain 175 §:n mukaan valvontaviranomainen voi 1) kieltää sitä, joka rikkoo mainittua lakia taikka sen nojalla annettua säännöstä tai määräystä, jatkamasta tai toistamasta säännöksen tai määräyksen vastaista menettelyä taikka määrätä asianomaisen täyttämään muulla tavoin velvollisuutensa; 2) määrätä 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla menetelleen palauttamaan ympäristö ennalleen tai poistamaan rikkomuksesta ympäristölle aiheutunut haitta; 3) määrätä toiminnanharjoittajan riittävässä määrin selvittämään toiminnan ympäristövaikutukset, jos on perusteltua aiheuttaa epäillä toiminnasta aiheutuvan tämän lain vastaista ympäristön pilaantumista. Velvoitetta voidaan yleensä tehostaa lain 184 §:n mukaan uhkasakolla, teettämishallalla tai keskeyttämishallalla. Velvoittamispäätöstä on käytetty esimerkiksi konkurssipesään kuuluvan vuokraoikeuden hankkineen uuden vuokralaisen velvoittamiseksi huolehtimaan vuokralaisena ollutta velallista edeltäneeltä vuokralaiselta jääneistä jätevastuista (KHO 2005:52). Jos ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta aiheutuu välitöntä vaaraa ihmisten terveydelle tai siitä uh-

kaa aiheutua välittömiä ja huomattavia haittavaikutuksia ympäristölle, toiminta voidaan ympäristönsuojelulain nojalla suoraan keskeyttää. Maksukyvyttömyystilanteissa toiminta on kuitenkin käytännössä usein jo keskeytynyt tai keskeytymässä.

Ympäristövastuulaissa säädetään tiettyjen ympäristövahinkojen ehkäisemisen ja korjaamisen osalta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (2004/35/EY) tarkoitettujen ympäristövahinkojen eli luontovahingon, pohjaveden merkittävän pilaantumisen, vesistön merkittävän pilaantumisen sekä vesistön tai pohjaveden huomattavan haitallisen muutoksen korjaamisesta. Lain mukainen kustannusvastuu kuuluu toiminnanharjoittajalle (10 §). Laissa säädetään myös viranomaisen oikeudesta ryhtyä toimenpiteisiin. Lain 9 §:n mukaan alueellinen ympäristökeskus voi valtion kustannuksella tehdä tai teettää välttämättömät vahingon ehkäisemistä tai rajoittamista koskevat toimenpiteet taikka korjaavat toimenpiteet vahingoittuneella alueella, jos 1) asia on kiireellinen eikä luonnonsuojelulaissa (1096/1996), ympäristönsuojelulaissa tai vesilaissa (587/2011) säädettyä menettelyä voida odottaa vahingon olennaisesti laajentumatta tai 2) vahingon aiheuttanutta toiminnanharjoittajaa ei vaikeudetta saada selville. Lainkohtaa on sovellettu esimerkiksi konkurssipesän hallitseman kaivosalueen sulkemiseen liittyvien määräysten teettämiseksi (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen päätös POPELY/4321/2015). Valtiolle aiheutuneet kustannukset voidaan periä vahingon aiheuttaneelta toiminnanharjoittajalta 14 §:n mukaisella takaisinperinnällä. Mainittu laki ja siihen sisältyvät menettelyt eivät koske tilanteita, joissa pilaantuminen on kohdistunut esimerkiksi pelkästään maaperään tai ilmaan.

Ympäristönsuojelulain mukaiset hallintopakkokeinot ja esimerkiksi uhkasakko niiden tehosteena eivät ole tehokkaita silloin, kun vastuutaho on maksukyvytön ja kun toiminnan keskeyttäminen ei ole riittävä keino ympäristön ja terveyden suojelemiseksi. Hallintopakkomääräyksen tehosteeksi asetettua uhkasakkoa tai teettämisuuhkaa ei voida kohdistaa asianosaiseen, jolla ei ole oikeudellista ja tosiasiallista mahdollisuutta noudattaa päävelvoitetta (uhkasakkolaki 1113/1990). Yleisesti ottaen hallintopakkoapäätöksiä on käytetty konkurssitilanteissa melko harvoin muun muassa vastuun kohdentamiseen liittyvien epäselvyyksien vuoksi. Monessa vakavassa ympäristön pilaantumisen tai muun haitallisen muuttumisen tilanteessa keskeistä on kuitenkin saada nopeasti toteutetuksi toimia, joilla rajoitetaan mahdollisten vahinkojen laajentumista ja ehkäistään esimerkiksi ihmisten terveyteen kohdistuvat vaaralliset seuraukset.

Pelastusviranomaiset huolehtivat pelastuslaissa (379/2011) säädetyin edellytyksin ympäristön pilaantumisen ja siitä seuraavien vahinkojen välitöntä torjuntaa tarkoittavista toimenpiteistä, mutta tätä laajemmat toimet, kuten sähkön ja lämmön toimittaminen sekä vartioinnin järjestäminen kiinteistölle, kunnes esimerkiksi vaarallisten jätteiden jätehuolto on saatu järjestettyä, saattavat olla välttämättömiä pilaantumisvaaran ja siitä ihmisten terveydelle tai ympäristölle kohdistuvan uhan poistamiseksi. Viran-

omaisilla ei ole ympäristönsuojelulakiin perustuvaa toimivaltaa ryhtyä näihin ympäristön pilaantumisen ehkäisemis- tai rajoittamistoimiin itse muun kuin välillisen hallintopakon kautta, mikä on johtanut tarpeeseen arvioida viranomaisten toimivaltasäännösten täydentämistarvetta. Vakavien ympäristö- ja terveysriskien torjumisen kannalta välttämättömiä toimia on eräissä viime vuosina ilmenneissä tapauksissa jouduttu hoitamaan valtion varoista poikkeusjärjestelyin, koska nykyiset toissijaiset ympäristövastuujärjestelmät eivät ole toimineet toivotulla tavalla.

Ympäristöministeriössä onkin valmisteltu ympäristönsuojelulakiin lisättäviä säännöksiä, joilla annettaisiin viranomaisille toimivalta puuttua vakaviin ympäristön pilaantumisen vaaratilanteisiin nykyistä laajemmilla hallintopakkokeinoilla (luonnos hallituksen esitykseksi 2.7.2015). Hankkeen yhteydessä on pidetty tärkeänä, että viranomainen voisi ryhtyä terveyden tai ympäristön suojelemiseksi välttämättömiin ympäristön pilaantumisen ehkäisemis- ja rajoittamistoimiin, jos pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta uhkasi aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle ja jos tarvittavien toimenpiteiden suorittaminen ei kuuluisi pelastuslain nojalla pelastustoimintaan. Hankkeen perusvalmistelussa on ehdotettu viranomaistoimiin ryhtymisen edellytykseksi sitä, että se, jonka velvollisuutena toimenpiteisiin ryhtyminen on, olisi ilmeisesti maksukyvytön, tai että sitä, jonka velvollisuutena toimenpiteisiin ryhtyminen on, ei viivytyksettä saataisi selville. Lisäksi on ehdotettu, että se, jonka velvollisuutena toimenpiteiden suorittaminen olisi ollut, voitaisiin määrätä vastaamaan toimenpiteiden tekemisestä tai teettämisestä aiheutuneista kustannuksista. Hankkeen jatkovalmistelu on käynnissä. Jatkovalmistelussa on nähty tarpeelliseksi ottaa huomioon tässä esityksessä ehdotetut konkurssipesän ympäristövastuuta täsmentävät säännökset.

Konkurssi- ja ympäristölainsäädännön suhteesta

Ympäristölainsäädännön hajautuminen useaan eri ministeriöiden toimialaan kuuluvaan lakiin ja vastuutahojen monilukuisuus ovat omiaan heikentämään oikeustilan selkeyttä konkurssioikeuden ja ympäristöoikeuden rajapinnassa. Lisäksi konkreettiset ympäristön pilaantumistapaukset ja muut ympäristössä ilmenevät haittavaikutukset poikkeavat toisistaan huomattavasti ja niiden ilmitulo ja eteneminen voivat tapahtua vaihteittain, mikä rajoittaa sen konkurssioikeudellisen lähtökohdan hyödyntämistä, jossa ratkaiseva merkitys annetaan oikeusperusteen syntymishetkelle. Käytännössä usein on hyvin vaikeaa tietää, milloin ja minkä johdosta tiettyyn ympäristön pilaantumiseen tai muuhun haitalliseen muuttumiseen johtava seikka on tarkkaan ottaen syntynyt.

Nykyisessä oikeustilassa selvänä voidaan pitää sitä, että velallisen liiketoimintaa jatkava konkurssipesä vastaa toiminnanharjoittajalle tai haltijalle kuuluvista ympäristö-

velvoitteistaan ainakin siltä osin kuin kysymys on konkurssin alkamisen jälkeen syntyneestä tilanteesta. Sen osalta, onko konkurssipesä esimerkiksi ympäristöluvassa tarkoitettu toiminnanharjoittaja pelkästään ajaessaan toimintaa alas tai ylläpitäessään omaisuuserän myyntikuntoisuutta, on käytännön tilanteissa ja oikeuskirjallisuudessa esitetty eriäviä kantoja.

Konkurssipesän haltija-asemaan perustuvaa vastuuta jätehuollon järjestämisestä on arvioitu jätelain tulkintaa koskevassa korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännössä. Ratkaisussa KHO 2003:51 konkurssipesä katsottiin velallisyhtiön toiminnassa syntyneen ongelmajätteen haltijaksi, jonka tuli huolehtia jätehuollon järjestämisestä, vaikka konkurssipesän kannan mukaan sitä ei olisi voitu pitää vastuutahona sen vuoksi, että ongelmajätteet olivat syntyneet ennen yhtiön konkurssiin asettamista. Ratkaisu poikkeaa vielä 1990-luvun alkupuolella noudatetusta tulkintalinjasta (KHO 1991 A 89, KHO 18.8.1993 t. 2848 ja KHO 13.4.1994 t. 1474). Sen oikeusohje on vahvistettu ratkaisussa KHO 2017:53, jossa viitataan muun muassa jätedirektiiviin ja siihen, että aina on oltava jokin taho, joka vastaa jätelakiin perustuvista velvoitteista. Ratkaisun perusteluissa todetaan myös, että asiassa oli kyse jätteen haltijan julkisoikeudellisesta ympäristövastuusta eikä jätehuoltokustannuksia koskevan saamisooikeuden toteuttamisesta, minkä johdosta konkurssilain 16 luvun 2 §:n 1 momentin säännöksellä ei ollut asiassa konkurssipesälle kuuluvan jätehuoltovastuun kannalta merkitystä. Korkein hallinto-oikeus ei siten antanut asiaa arvioidessaan merkitystä sille, mistä veloista konkurssipesä vastaa konkurssilain mukaan massavelkaisesti ja milloin kysymys on konkurssisaatavasta.

Ratkaisun KHO 2003:51 perusteella konkurssiasian neuvottelukunnan suosituksessa 1/2004 (muutoksineen 16.6.2009) on todettu, että konkurssipesä on jätelain 3 §:n 1 momentin tarkoittamana jätteen haltijana massavelkaisessa vastuussa jätteen asianmukaisesta käsittelystä. Muilta osin suosituksessa on todettu, ettei konkurssipesä ole vallitsevan tulkinnan mukaan massavelkaisessa vastuussa velallisen toiminnasta aiheutuneesta maaperän tai pohjaveden pilaantumista taikka velallisen toiminnasta aiheutetusta ympäristövahingosta, ainakaan jos konkurssipesä ei jatka ympäristöä pilaavaa toimintaa.

Konkurssipesälle mahdollisesti asetettava vastuu olisi seurausta velallisyhtiön laiminlyönnistä ja siirtyisi pesälle yleisseuraannon eikä saannon kautta. Viranomaiskäytännössä on yleisesti ottaen suhtauduttu pidättyvästi ratkaisun KHO 2003:51 oikeusohjeen analogiseen soveltamiseen muun kaltaiseen ympäristölainsäädäntöön. Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätöksessä KHO 2016:44 katsottiin mahdolliseksi määrätä kuolinpesän osakkaat maa-alueen haltijan asemassa selvittämään maaperän pilaantuneisuutta. Ratkaisussa todettiin, ettei ympäristönsuojelulaissa olevaa, haltijan vilpittömään mieleen perustuvaa vastuurajausta voitu soveltaa kuolinpesän osakkaiden hyväksi, koska alueen hallinta ei perustunut saantoon vaan yleisseuraantoon.

Ympäristövastuiden epäselvä asema konkurssitilanteissa, toissijaisten ympäristövastuujärjestelmien rajattu soveltamisala ja puutteet viranomaisten toimivaltuuksissa ovat johtaneet siihen, että eräissä konkurssitilanteissa ilmenneissä vakavissa ympäristöä, ihmisten terveyttä ja turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa tarvittavat ehkäisy- ja torjuntatoimet on jouduttu toteuttamaan tapauskohtaisin poikkeusjärjestelyin. Tässä yhteydessä on noussut esiin kysymys mahdollisuudesta velvoittaa konkurssipesä tarvittaviin toimiin. Eräitä toimia voidaan toteuttaa ulkopuolisilla tahoilla, kun taas eräissä esimerkiksi kemikaalien varastointiin tai vesien puhdistukseen liittyvissä tilanteissa konkurssipesä voi olla käytännössä ainut toimenpiteisiin kykenevä taho. Käytännössä eräissä tapauksissa ELY-keskus ja konkurssipesä ovat sopineet valtion maksamille, mahdollisten välittömien vahinkojen ehkäisemiseen liittyville kustannuksille massavälillisen aseman muutaman ensimmäisen kuukauden ajaksi. Tämän jälkeen valtion lisätalousarviolla on rahoitettu jatkokustannuksia. Eräissä tapauksissa konkurssi-asiamies on hakenut pesän julkisselvitykseen konkurssilain 11 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun muun erityisen syyn perusteella, jotta on voitu hallitusti toteuttaa ympäristötoimenpiteitä ja valvoa julkisten varojen käyttöä (Avilon Fibres Oy, Green Tech Center Oy, Kromipinta Oy ja Talvivaara Sotkamo Oy).

Työryhmä toteaa, että TOVA-järjestelmien kehittämistä tulee jatkaa, jotta vakavien ympäristö- ja terveysriskien torjumisen kannalta välttämättömät toimet tulevat hoideutuksi maksukyvyttömyystilanteissa ja silloin, kun maksuvelvollinen on tuntematon tai tavoittamattomissa. Riippumatta siitä, mitä konkurssipesän ympäristövastuusta säädetään, ympäristövastuut jäävät usein hoitamatta sen vuoksi, ettei konkurssipesässä ole varoja niiden hoitamiseen.

2.1.4 Julkisselvitys

Tuomioistuimien voi konkurssi-asiamiehen esityksestä päättää, että konkurssi jatkuu julkisselvityksenä, jos sitä voidaan pitää perusteltuna pesän varojen vähäisyyden taikka velalliseen tai konkurssipesään kohdistuvien selvitystarpeiden tai muun erityisen syyn vuoksi. Konkurssi-asiamiehen esityksestä tuomioistuimen on varattava pesänhoitajalle sekä harkintansa mukaan velalliselle ja suurimmille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi.

Yleensä julkisselvitys tulee kyseeseen konkurssin raukeamisen vaihtoehtona. Konkurssi-asiamies saa tiedon raukeamisesityksestä pesänhoitajalta konkurssilain 10 luvun 2 §:n nojalla ja pesänhoitaja voi muutenkin neuvotella julkisselvityksen tarpeesta konkurssi-asiamiehen kanssa. Kun päätös julkisselvitykseen siirtymisestä on tehty, pesänhoitajan määräys ja velkojien päätösvalta konkurssissa lakkaavat. Julkisselvityksessä olevan konkurssipesän hallintoa hoitaa ja päätösvaltaa käyttää konkurssi-asiamiehen määräämä, pesänhoitajan kelpoisuuden täyttävä henkilö eli julkisselvittäjä, jonka haltuun konkurssipesään kuuluva omaisuus on luovutettava.

Julkisselvittäjästä on soveltuvin osin voimassa, mitä pesähoitajasta säädetään. Julkisselvittäjän on täytettävä pesähoitajalle kuuluva selontekovelvollisuus konkurssi-asiamiehen määräämällä tavalla. Julkisselvityksestä aiheutuvat konkurssimenettelyn kustannukset maksetaan valtion varoista siltä osin kuin konkurssipesän varat eivät riitä niihin. Korvauksesta päättää konkurssi-asiamies. Vuosina 2013–2017 keskimääräinen julkisselvittäjän palkkio oli noin 12 000 euroa (alv 0 %).

Julkisselvittäjän on laadittava konkurssipesän lopputilitys niin kuin konkurssilain 19 luvussa säädetään. Lopputilityksen tarkastaa ja hyväksyy konkurssi-asiamies. Lopputilitys on toimitettava velalliselle. Velkojille lopputilitys on toimitettava vain, jos konkurssipesän varat riittävät jako-osuuksien maksamiseen. Laissa ei ole nimenomaista säännöstä siitä, onko konkurssi-asiamiehen hyväksymää julkisselvityksen lopputilitystä mahdollista moittia.

Jos julkisselvityksessä havaitaan, että konkurssipesän varat riittävät konkurssimenettelyn kustannuksiin ja konkurssipesän hallinnon palauttaminen on muuten perusteltua, tuomioistuimen on konkurssi-asiamiehen tai velkojan esityksestä määrättävä konkurssipesään pesähoitaja ja päätettävä konkurssipesän palauttamisesta velkojien hallintoon. Näitä säännöksiä on sovellettu vain harvoin.

Julkisselvitykseen siirtymisestä ja konkurssipesän hallinnon palauttamisesta on ilmoitettava niin kuin konkurssilain 22 luvussa säädetään. Päätökseen, jolla konkurssi on määrätty jatkumaan julkisselvityksenä tai jolla konkurssipesä on palautettu velkojien hallintoon, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Julkisselvitys otettiin käyttöön konkurssilain voimaantulon myötä vuonna 2004. Vuosittain muutamissa kymmenissä konkurseissa siirrytään julkisselvitykseen. Vuonna 2013 näin tapahtui 92 konkurssissa, ja vuosina 2014–2017 keskimäärin 60 konkurssissa. Julkisselvityksiä on aloitettu 1.9.2004–31.12.2017 välisenä aikana yhteensä 878 kappaletta. Lopputilitykseen asti edenneitä julkisselvityksiä oli vuoden 2017 loppuun mennessä ollut 394 kappaletta, ja lisäksi 484 julkisselvitystä oli vireillä 31.12.2017. Mainittuun päivään mennessä julkisselvityksissä oli saatu jaettua varoja velkojille noin 6,2 miljoonaa euroa. Vuosilta 2013–2015 tehdyn tutkimuksen mukaan selvästi yleisimmät julkisselvityksen aloittamisen syyt liittyivät selvitystarpeeseen taloudellisesta rikollisuudesta. Myös mahdollisuus takaisinsaantiin oli varsin usein esillä.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö

2.2.1 Aluksi

Esityksen valmistelussa kahtena laajamittaisimpana kysymyksenä on ollut sen selvittäminen, miten konkurssimenettelyä voitaisiin yksinkertaistaa erityisesti konkurssisaatavien selvittämisen osalta ja miten ympäristövästuiden asemaa konkurssissa voitaisiin selkeyttää. Nämä kaksi asiakokonaisuutta on valittu kansainvälisen vertailun kohteeksi. Ensin mainittua kysymystä on mielekästä selvittää sellaisten maiden osalta, joissa konkurssimenettelyn pääpiirteet ovat verrattain lähellä suomalaista järjestelmää (Ruotsi, Norja, Tanska ja Saksa), kun taas jälkimmäisen tarkastelua ei ole perusteltu painottaen Pohjoismaihin vaan lähestyä laajemmin (Ruotsi, Saksa, Iso-Britannia ja Yhdysvallat).

2.2.2 Konkurssisaatavien selvittäminen

Ruotsi

Ruotsissa velkojen selvittelyä voidaan luonnehtia kahden ilmoituksen järjestelmäksi sellaisissa konkurssissa, joissa järjestetään valvontamenettely. Eräät saatavat on tässäkin tapauksessa vapautettu valvontavelvollisuudesta. Ensimmäisestä ilmoituksesta ei ole erikseen säädetty, mutta selvää on, että pesänhoitaja (förvaltare) voi pesäluetteloa (bouppteckning) laatiessaan saada tarvittavia tietoja paitsi kirjanpitomateriaalista ja velalliselta, myös velkojilta. Esimerkiksi Kronofogden-viranomaisen käsikirjassa vuodelta 2008 on todettu, että vaikka pesänhoitaja luetteloi velat velallisen antamien tietojen, kirjanpidon ja muun asiakirja-aineiston pohjalta, on tärkeää, että velkoja ilmoittaa saatavansa pesänhoitajalle, mikä voi tapahtua varsin vapaamuotoisesti.

Pesänhoitajan on viipymättä konkurssin aloittamisen jälkeen otettava hoitaakseen pesä sekä haltuunsa sitä koskeva kirjanpito- ja muu materiaali (konkurslagen, KL, 1987:672, 7 kap. 12 §). Pesänhoitaja laatii pesäluettelon, johon kirjataan pesän varat ja jokaisen velkojan nimi ja osoite. Pesäluetteloon otetaan tarvittaessa tieto omaisuudesta, joka ei kuulu pesään sen ulkomailla sijaitsemisen vuoksi, sekä tarvittavassa laajuudessa myös luettelo kirjanpitomateriaalista ja muista pesää koskevista asiakirjoista. (KL 7 kap. 13 §.) Vaikka pesäluettelon sisältöä koskevassa säännöksessä ei nimenomaisesti näin säädetä, käytännössä myös tiedossa olevat velat ja niiden suuruudet otetaan pesäluetteloon. Tätä ilmentää myös pesäluettelon vannomista koskeva konkurssilain 6 luvun 3 §:n säännös. Pesäluettelon laatimista varten velalliselle on asetettu velvollisuus antaa tietoja ja olla läsnä pesäluettelon laadinnassa pesänhoitajan näin pyytäessä (KL 6 kap. 2 §). Mikäli velallinen on oman konkurssihakemuksensa

yhteydessä lain 2 luvun 3 §:n mukaisesti toimittanut tuomioistuimeen allekirjoittamansa pesäluettelon, uutta luetteloa ei tarvitse laatia, jos pesänhoitaja pitää sitä luotettavana (KL 7 kap. 13 § 5).

Pesänhoitajan on lisäksi laadittava kertomus (förvaltarberättelse), joka sisältää muun ohessa yleiskuvauksen pesän varoista ja veloista. Tämä kertomus on toimitettava viimeistään kuuden kuukauden kuluessa konkurssipäätöksestä oikeudelle, valvontaviranomaiselle ja sitä pyytäneille velkojille. (KL 7 kap. 15 §.)

Pesäluettelo luovutetaan tuomioistuimelle ja valvontaviranomaiselle viimeistään viikkoa ennen vannomisistuntoa (edgångssammanträde) (KL 7 kap. 13 §). Etukäteisen toimittamisen tarkoituksena on lain esitöiden mukaan turvata mahdollisuus siihen, että tuomioistuin, valvontaviranomainen ja velkojat voivat ennalta tarkistaa pesäluettelon tiedot, mikä puolestaan kannustaa velallista antamaan alusta pitäen oikeita tietoja (RP 1987/87:90, s. 267). Tuomioistuin päättää vannomisistunnon ajankohdasta ja kutsuu siihen tarvittavat henkilöt, mukaan lukien velkojat, jo konkurssipäätöksen antamisen ja kuuluttamisen yhteydessä (KL 2 kap. 24 §). Istunnon on oltava vähintään yhden ja enintään kahden kuukauden kuluttua konkurssipäätöksestä taikka tätä myöhemmin, jos se on välttämätöntä konkurssipesän laadun ja laajuuden vuoksi (KL 6 kap. 4 §). Istunnossa velallisen on tehtävä tarpeelliseksi katsomansa lisäykset ja muutokset pesäluetteloon. Hänen on valallaan vahvistettava, että pesäluettelo mahdollisine muutoksineen sisältää oikeat tiedot varoista, veloista ja kirjanpitomateriaalista ja ettei hänen tietääkseen mitään varallisuuserää tai velkaa ole merkitty tai jätetty merkitsemättä vastoin totuutta. (KL 6 kap. 3 §.)

Ruotsissa tehdään jaottelu konkursseihin, joissa on valvontamenettely (bevakningsförfarande) ja joissa sitä ei ole. Tuomioistuin voi pesänhoitajan esityksestä päättää, että konkurssissa järjestetään valvontamenettely (KL 9 kap. 1 §). Valvontamenettely tulee järjestää silloin, kun etuoikeudettomien saatavien voidaan olettaa saavan konkurssissa jako-osuutta (KL 9 kap. 1 §). Yleisperiaatteena pesänhoitajan harkinnassa on, että valvontamenettely järjestetään, kun sen arvioidaan olevan konkurssiselvityksen kannalta hyödyllistä. Lain säätämisen taustalla on ollut ajatus siitä, että pesänhoitajan on yleensä helpompaa saada tieto etuoikeutetuista kuin etuoikeudettomista saatavista ja että viimeksi mainittujen selvittämistä varten ei ole mielekästä järjestää valvontamenettelyä, jos niille ei riitä jako-osuutta. (RP 1986/87:90, s. 295.)

Jos valvontamenettely järjestetään, valvonta on määrättävä tehtäväksi vähintään neljän ja enintään kymmenen viikon kuluessa menettelyn järjestämispäätöksestä (KL 9 kap. 2 §). Järjestämispäätös kuulutetaan (KL 9 kap. 3 §). Velkojan on määräajassa kirjallisesti valvontakirjelmässään (bevakningsinlagan) ilmoitettava tuomioistuimelle saatavansa, sen etuoikeus perusteineen sekä saatavan määrä, jos se on mahdollista.

Eräissä tapauksissa saatavaa ei tarvitse valvoa. Nämä tapaukset koskevat panttisaatavia (KL 9 kap. 5 §), takaisinsaannista johtuvia saatavia (KL 4 kap. 21 §), eräitä kanssavelallisten eriaikaisten konkurssien tilanteita (KL 5 kap. 8 §) sekä velkojan saatavaa kuittaustilanteessa siltä osin kuin velallisen saatava kattaa velkojan saatavan (KL 5 kap. 17 §). Lisäksi palkkaturvalaissa (lönegarantilagen) on säännöksiä pesähoitajan velvollisuudesta suorittaa itse tiettyjen saatavien valvonta. Pankkitalletuksista ja vastaavista saatavista on erityissäännöksiä konkurssilain 9 luvun 5 §:ssä.

Heti valvonnalle asetetun määräajan päätyttyä tuomioistuin toimittaa valvonta-asiakirjat pesähoitajalle, jonka on viivytyksettä laadittava valvotuista saatavista luettelo ja lähetettävä se tuomioistuimelle ja valvontaviranomaiselle (KL 9 kap. 7 §). Valvottuja saatavia vastaan voidaan esittää huomautuksia (anmärkning) määräajassa, joka on asetettu valvontamenettelyä koskevan päätöksen yhteydessä. Määräaika on vähintään kaksi ja enintään neljä viikkoa valvonnalle varatun ajan päättymisestä lukien. (KL 9 kap. 8 §.)

Jos saatavaa tai sen etuoikeutta ei ole valvottu määräajassa, se voidaan kuitenkin ilmoittaa vielä maksua vastaan jälkivalvonnassa (efterbevakning) (KL 9 kap. 20 §). Jälkivalvonnan takaraja määräytyy jakomenettelyn etenemisen mukaan. Jakomenettelyyn ryhdytään niin pian kuin omaisuus on saatu realisoiduksi (KL 11 kap. 2 §). Pesähoitaja laatii jakoluetteloehdotuksen (utdelningsförslag), jossa huomioidaan siihen mennessä valvotut tai jälkivalvotut saatavat ja etuoikeudet (KL 11 kap. 4 §). Tieto jakoluetteloehdotuksen valmistumisesta kuulutetaan (KL 11 kap. 6 §). Jos jälkivalvonta tehdään vasta sen jälkeen, kun pesähoitaja on laatinut jakoluetteloehdotuksen, velkoja ei saa jako-osuutta, ellei pesään ilmaannu uusia varoja jälkijakoa (efterutdelning) varten (KL 11 kap. 7 § 2 ja 11 kap. 20 § 2).

Sellaisissa konkurssissa, joissa valvontamenettelyä ei järjestetä, pesähoitaja ottaa jakoluetteloehdotusta laatiessaan huomioon kaikki saatavat ja etuoikeudet, jotka on siihen mennessä ilmoitettu tai jotka ovat muutoin hänen tiedossaan. Ilmoitus on voinut tapahtua vapaamuotoisesti. (KL 11 kap. 4 § 1 ja RP 1986/87:90, s. 327.) Saatavia ja etuoikeuksia voidaan valvontamenettelyttömässä konkurssissa ilmoittaa ehdotuksen laatimisen jälkeenkin tekemällä jakoluetteloehdotusta vastaan väitteitä niille varatussa määräajassa. Tätä myöhemmin vaatimusten esittäminen ei ole mahdollista, paitsi jos konkurssissa järjestetään jälkijako.

Norja

Norjassa saatavat selvitetään yhden kerran. Tämä tapahtuu konkurssin aloittamispäätöstä koskevan kuulutuksen yhteydessä. Tuomioistuimen on viivytyksettä konkurssin

aloittamisen jälkeen laadittava kuulutus, jossa muun ohessa kehoitetaan velkojia ilmoittamaan saatavansa pesänhoitajalle (bostyreren) kirjallisesti määräajassa (lov om gjeldsforhandling og konkurs, KL, 78.1,4 ja 109.1). Määräajaksi asetetaan vähintään kolme ja enintään kuusi viikkoa kuulutuksen julkaisemispäivästä lukien (KL 109.3). Vaikka pesänhoitajan on toimitettava kuulutus sekä kuulutusrekisteriin että suoraan kaikille tiedossa oleville velkojille, tämä ei poista velkojilla olevaa velvollisuutta ilmoittaa itse saatavansa. Velkojan on liitettävä ilmoitukseen selvitys saatavansa perusteista ja sitä tukevat asiakirjat. Samassa yhteydessä ilmoitetaan mahdollisista velallisen omaisuutta rasittavista vakuusoikeuksista sekä kanssavelallisista. (KL 109.1.) Jos konkurssi on alkanut suorana jatkona velkaneuvottelumenettelylle (gjeldsforhandling) ja saatava on jo tuossa yhteydessä ilmoitettu, sitä ei tarvitse ilmoittaa uudelleen konkurssissa (KL 109.2).

Pesänhoitaja pitää ilmoitusten perusteella luetteloa (anmeldelselisten), johon merkitään saatavat, niiden määrät ja mahdolliset etuoikeudet. Pesänhoitaja merkitsee luetteloon myös arvionsa massaveloista ja muista vastaavista vaatimuksista pesää kohtaan. Sen sijaan luetteloon ei oteta saatavia, jotka eivät selvästi saisi jako-osuutta tai laissa säädettyä vähimmäisjako-osuutta. Tällaisille velkojille tulee ilmoittaa, että heidän saataviaan ei huomioida. Jokaisella, jolla on konkurssissa oikeudellinen intressi, on oikeus tutustua luetteloon sekä saatavia koskeviin ilmoituksiin. (KL 110.) Vaikka pesänhoitaja pitää mainittua luetteloa ja vaikka velallisella on yleinen tiedonanto- ja myötävaikutusvelvollisuus, Suomen ja Ruotsin konkurssimenettelyssä laadittavan kaltaista velallisen vahvistettavaksi tulevaa pesäluetteloa ei Norjassa tunneta.

Saatavat tutkitaan pesänhoitajan toimesta tai, milloin konkurssissa on asetettu lisäksi velkojaintoimikunta (kreditorutvalg), toimikunnan ja pesänhoitajan yhteistoimin. Pohjana saatavien tutkimiselle toimivat pesänhoitajan edellä mainittuun luetteloon ottamat ehdotukset (innstilling) saatavien määristä ja etuoikeuksista. Velalliselle, tilintarkastajalle sekä niille velkojille, joiden ilmoittamat saatavat on otettu ehdotuksessa huomioon, ilmoitetaan saatavien tutkinnan (fordringsprøving) ajankohdasta ja paikasta vähintään kahdeksan päivää etukäteen. Näillä tahoilla on läsnäolo- ja puheoikeus mainitussa tilaisuudessa. Saatavansa ilmoittanut taho voi muuttaa ilmoitustaan, kunnes saatava on tutkittu, ja tietyin edellytyksin vielä tämän jälkeenkin. Tutkintojen tulos pöytäkirjataan. (KL 111.)

Jos pesänhoitaja muuttaa tiettyä saatavaa koskevaa ehdotustaan tutkinnassa esiin tulleiden väitteiden (innsigelse) tai tietojen johdosta, kyseisen saatavan tutkinta on lykättävä myöhemmäksi, ellei välitöntä uutta tutkintaa voida pitää hyväksyttävänä (KL 112). Jos pesänhoitaja on ehdottanut saatavan hyväksymistä ilmoitetun mukaisesti eikä sitä vastaan viimeistään tutkinnassa esitetä yhtään väitettä, saatavaa pidetään sekä määrällisesti että etuoikeuden osalta hyväksyttynä (KL 113). Jos pesänhoitaja ehdottaa, että tiettyä saatavaa ei hyväksytä ilmoitetun mukaisesti, tai jos ilmoitusta

vastaan on tehty väite, ilmoittajalle on varattava tilaisuus perustella ilmoituksensa määräajassa. Jos ilmoittaja jää passiiviseksi tai jos väitteessä tai ehdotuksessa pitäydään ilmoittajan selvityksestä huolimatta, pesänhoitaja siirtää asian tuomioistuimeen. Tuomioistuin varaa ilmoittajalle tilaisuuden kanteen nostamiseen määräajassa uhalla, että esitetty väite tai pesänhoitajan ehdotus muutoin otetaan saatavan tutkimisen pohjaksi. (KL 114.)

Jos saatavaa ei ole lainkaan ilmoitettu tälle varatussa määräajassa, se on mahdollista ilmoittaa myöhemmin. Tuomioistuin voi tällöin velvoittaa ilmoittajan korvaamaan pesälle viivästyksestä aiheutuneet erityiset kustannukset. (KL 115.)

Kun etuoikeutetut saatavat on tutkittu, niille voidaan maksaa jako-osuudet heti, kun pesässä on tähän tarvittavat varat (KL 127). Tuomioistuin päättää konkurssin loppuunsaattamisesta (slutning av boet) ja pesänhoitaja suorittaa loppujaon (sluttutlodning), kun pesän omaisuus on realisoitu, konkurssissa ilmenneet riitaisuudet ratkaistua ja kirjanpito hyväksytty (KL 128). Pesään myöhemmin ilmaantuvat varat jaetaan jälkijaossa (etterutlodning) (KL 129). Takarajan saatavan myöhästyneelle ilmoittamiselle muodostaa tuomioistuimen päätös konkurssin loppuunsaattamisesta, vaikka jakoa ei olisi vielä toteutettu (KL 133.4). Edes jälkijaon järjestäminen ei mahdollista poikkeamista tästä takarajasta.

Tanska

Saatavien ilmoittaminen Tanskassa muistuttaa Norjan järjestelmää. Riittää, että saatavat ilmoitetaan yhden kerran. Konkursstituomioistuin kuuluttaa konkurssin aloittamisesta, ja kuulutus sisältää muun ohessa velkojille osoitetun kehotuksen ilmoittaa saatavansa pesänhoitajalle (kurator) neljän viikon määräajassa. Kuulutukseen voidaan ottaa maininta siitä, että mikäli saatava on ilmoitettu jo aiemman maksukyvyttömyysmenettelyn yhteydessä, se otetaan huomioon ilman uutta ilmoitusta. Velkojan konkurssihakemuksessaan ilmoittamaa saatavaa ei myöskään tarvitse ilmoittaa uudelleen. Kuulutuksen sisältämät tiedot toimitetaan lisäksi suoraan tiedossa oleville tai myöhemmin tietoon tuleville velkojille. (Konkursloven, KL, 109, 124, 128 ja 129 §.)

Pesänhoitaja pitää ilmoitusten perusteella luetteloa ja merkitsee siihen ehdotuksensa saatavan hyväksymisestä ja mahdollisesta etuoikeudesta. Tämä luettelointi ei vastaa suomalaista ja ruotsalaista pesäluetteloa, joka tulee velallisen vahvistettavaksi. Saatavat tutkitaan pesänhoitajan koolle kutsumassa kokouksessa. Saatavien ilmoitusta koskevien asiakirjojen ja pesänhoitajan ehdotusten tulee olla tutustuttavissa viimeistään kaksi viikkoa ennen kokousta. Mikäli pesänhoitaja ei ehdota saatavaa hyväksyttäväksi ilmoitetun mukaisesti, pesänhoitaja ilmoittaa saatavan haltijalle kirjatulla kirjeellä tai vastaavalla tavalla tästä sekä sen kokouksen ajasta ja paikasta, jossa saatava tutkitaan. (KL 129–131 §.)

Mikäli saatava ilmoitetaan vasta yllämainitun määräajan päättymisen jälkeen, se voidaan tutkia myöhemmässä kokouksessa. Jos olosuhteet sitä puoltavat, konkurssituomioistuin voi tulevaa jakoa silmällä pitäen asettaa määräajan saatavien ilmoittamiselle. Tätä koskeva päätös on kuulutettava vähintään kahden viikon varoitusajalla. Määräajan jälkeen ilmoitettuja saatavia ei huomioida jaossa. Konkurssilaki sisältää myös säännöksen siitä, että saatavaa, joka ilmoitetaan ensi kertaa vasta tilityksen vahvistamisen jälkeen, ei voida tutkia. Konkurssituomioistuin voi myös tähän liittyen asettaa takarajan ilmoitusten vastaanotolle. Tätäkin koskeva päätös on kuulutettava vähintään kahden viikon varoitusajalla. (KL 134 §.)

Saksa

Konkurssisaatavien ilmoittamismenettely on Saksassa yksivaiheinen ja muistuttaa siten Norjan ja Tanskan järjestelmää. Menettelystä on säädetty insolvenssilaisissa (Insolvenzordnung, InsO), ja se tapahtuu insolvenssituomioistuimessa. Velkojien tulee ilmoittaa saatavasta sekä osallistua tarkastuskäsittelyyn seuraavasti.

Konkurssin aloittamista koskevassa päätöksessä tuomioistuin kehottaa velkojia ilmoittamaan saatavansa sekä vakuudet pesänhoitajalle (Insolvenzverwalter) vähintään kahden viikon ja enintään kolmen kuukauden määräajassa (InsO 28 §). Ilmoitus tehdään lain 174 §:n mukaan kirjallisesti pesänhoitajalle. Ilmoituksen tulee sisältää saatavan suuruus ja peruste sekä jäljennös asiakirjoista, joista saatava ilmenee. Viimesijaisia saatavia (InsO 39 §, esimerkiksi korko konkurssin alkamisen jälkeiseltä ajalta) ei ilmoiteta ollenkaan, ellei tuomioistuin ole aloittamispäätöksessään toisin määrännyt. Pesänhoitaja merkitsee ilmoitetut saatavat tietoineen saatavaluetteloon (Tabelle, InsO 175 §), joka asetetaan nähtäville valvonnalle varatun ajan jälkeen.

Tämän jälkeen tuomioistuimessa järjestetään tarkastuskäsittely (Prüfungstermin, InsO 176 §), johon osallistuvat saatavansa valvoneet konkurssivelkojat, pesänhoitaja sekä velallinen. Saatavien aineellista perustaa ei tutkita. Saatavan suuruus ja sijoittuminen maksunsaantijärjestyksessä tutkitaan, ja mahdollinen riitautus todetaan. Tarkastuskäsittelyssä voidaan käsitellä lain 177 §:n nojalla myös ne saatavat, joita ei ole ilmoitettu määräajassa. Jos pesänhoitaja tai joku velkojista vastustaa tätä tai ilmoitus saatavasta esitetään vasta tarkastuskäsittelyn jälkeen, tuomioistuimen on järjestettävä valvomatta jääneen saatavan tarkistamista varten erillinen tarkastuskäsittely tai kirjallinen tarkastusmenettely, jonka kuluista vastaa valvonnan laiminlyönyt velkoja.

Tarkastuskäsittelyssä tehdyt päätökset kirjataan saatavaluetteloon. Jos pesänhoitaja tai kukaan velkojista ei ole riitauttanut saatavaa tarkastuskäsittelyssä tai riitautuksesta on luovuttu, saatava vahvistetaan InsO 178 §:n mukaisesti. Vahvistettu saatava saa saman oikeusvaikutuksen kuin lainvoimainen tuomio. Riitautetun saatavan osalta velkojan tulee saattaa asia tutkittavaksi erillisessä käsittelyssä eli käytännössä pyrkiä

osoittamaan saatavan olemassaolo vahvistuskanteella. Jos saatava on vahvistettu lainvoimaisesti erillisessä käsittelyssä, velkojan on pyydettävä tuomioistuinta oikaisemaan saatavaluettelo (InsO 183 §).

2.2.3 Ympäristövastuut konkurssissa

Ruotsi

Ruotsissa toiminnanharjoittajan kuntoonsaattamisvastuusta (verksamhetsutövares ansvar för avhjälpande) säädetään ympäristökaaren (miljöbalken, 1998:808) 10 luvun 2 §:ssä. Tämän lainkohdan mukaan se, joka harjoittaa tai on harjoittanut toimintaa tai suorittanut toimenpiteen, joka on osaltaan johtanut saastumiseen tai vakavaan ympäristövahinkoon (toiminnanharjoittaja), on vastuussa lain 10 luvun mukaisesta kuntoon saattamisesta.

Saastumisen yhteydessä sen, jolla on kuntoonsaattamisvastuu, tulee kohtuullisessa laajuudessa suorittaa tai kustantaa korjaustoimet, jotka ovat tarpeellisia saastumisen vuoksi ennaltaehkäisemään, pysäyttämään tai vähentämään vahingon tai haitan syntymistä ihmisten terveydelle tai ympäristölle (ympäristökaaren 10 luvun 4 §). Vastuun laajuuteen vaikuttaa se, kuinka kauan saastumisesta on kulunut aikaa, millainen velvoite vastuullisella oli tulevien vahinkovahikutusten estämiseksi sekä olosuhteet muutoin. Jos toiminnanharjoittaja osoittaa myötävaikuttaneensa saastumiseen vain rajoitetussa määrin, myös se otetaan huomioon arvioitaessa vastuun laajuutta. Vaarallinen ympäristövahinko on määritelty ympäristökaaren 10 luvun 1 §:n 2 momentissa. Lain 10 luvun 5 §:n mukaan sen, joka on vastuussa vaarallisen ympäristövahingon korjauksesta, tulee suorittaa tai kustantaa kunnostaminen, joka on tarpeellista, 1) jotta lisävahinko ympäristölle ja riski ihmisen terveydelle torjutaan välittömästi, 2) jotta saastunut maaperä ei enää aiheuta merkittävää riskiä ihmisen terveydelle ja 3) jos kyse on vaikutuksesta vesistöön tai pohjaveteen tai eläin- tai kasvilajin tai elinympäristön säilymiseen, a) jotta ympäristö palautetaan ennalleen siihen kuntoon, jossa se olisi, jos vahinkoa ei olisi syntynyt, b) jotta ennallistamiseen asti menetetty ympäristöarvo kompensoidaan ja c) jos ennallistaminen ei ole mahdollista, jotta ympäristön menetetty arvo kompensoidaan toisella tavoin.

Arvioitaessa konkurssipesän ympäristövastuuta keskeinen kysymys on se, milloin konkurssipesää pidetään ympäristökaaren mukaisena toiminnanharjoittajana. Oikeuskäytännössä on katsottu, että toiminnanharjoittaja on se, jolla on oikeudellinen ja tosiasiallinen mahdollisuus ryhtyä toimenpiteisiin väitetyjä ympäristöhaittoja vastaan. Konkurssipesä on katsottu toiminnanharjoittajaksi kahdessa tapauksessa: 1. konkurs-

sipesä jatkaa konkurssivelallisen toimintaa ja siten edesauttaa saastumista tai 2. konkurssipesä ei harjoita varsinaista toimintaa, mutta pitää hallussaan ja vallinnassaan jotakin, joka voi aiheuttaa saastumisen.

Ympäristökaaren mukaisissa asioissa Ruotsin ylimpänä oikeusasteena toimiva maa- ja ympäristöylioikeus (Mark- och miljöoverdomstolen, MÖD) on antanut useita ratkaisuja konkurssipesän ympäristövastuusta. Tapauksessa MÖD 2013:36 ympäristövastuun katsottiin säilyneen kaivosyhtiön konkurssipesällä, vaikka malminlouhintaa ei ollut konkurssin alettua jatkettu ja vaikka metallin pääsy ympäristöön oli alkanut jo ennen konkurssia. Konkurssipesä vetosi siihen, että sen velvollisuutena oli ollut noudattaa lupaehtoja ja että sen oli tullut estää konkurssipesän omaisuuden vahingoittuminen ja pyrkiä löytämään kaivokselle ostaja. Ylioikeus kuitenkin arvioi toiminnanharjoittamista kokonaisvaltaisesti ja katsoi siihen kuuluvan kaivostoiminnan tapauksessa myös tuotantojätteen säilyttämistä ja käsittelyä, vedenpuhdistusta, sedimenttipatojen kunnossapitoa, omavalvontaa ja muita tällaisia toimintoja. Kaivostoiminnan katsottiin kokonaisuutena johtaneen saastevahinkoon metallipitoisen veden päästyä ympäristöön, ja konkurssipesää pidettiin toiminnanharjoittajana.

Toisaalta suppeammin perustellussa tuomiossa MÖD 2008:13 konkurssipesää ei pidetty ympäristövastuullisena toiminnanharjoittajana. Konkurssipesä oli asetettu suoritamaan toimenpideselvitys kaatopaikan jälkikäsittelystä. Konkurssipesä ei ollut kuitenkaan harjoittanut kaatopaikkatoimintaa eikä muuta toimintaa kiinteistöllä eikä ollut omistanut kiinteistöä tai määrännyt siitä. Siten ei ollut osoitettavissa sellaista kytkentää, että konkurssipesä olisi ollut ympäristövastuussa.

Ympäristövastuun säilymistä omaisuuden hylkäämisen jälkeen on selvitetty tuomiossa MÖD 2015:19. Konkurssipesä oli hylännyt kiinteistön ja sillä sijaitsevan irtaimiston, mukaan lukien teollisuustoiminnan ja rakennusjätteen. Maa- ja ympäristöylioikeus katsoi, ettei konkurssipesä voinut välttää ympäristöoikeudellista vastuutaan, vaan sen tuli toiminnanharjoittajana korvata konkurssin alkamisen jälkeen suoritetuista hoitotoimenpiteistä aiheutuneet kulut. Päinvastainen tulkinta olisi tuomioistuimen mukaan mahdollistanut toiminnanharjoittajan ympäristövastuun kiertämisen ja sen, ettei mitään tahoja voitaisi pitää vastuullisena.

Toisaalta tapauksessa MÖD 2005:29 konkurssipesälle ei syntynyt ympäristövastuuta, kun konkurssivelallinen oli jo ennen konkurssin alkamista irtisanonut vuokrasopimuksensa ja lähtenyt kiinteistöltä, jolla se oli harjoittanut ympäristölle vaarallista luvanvaraista pajatoimintaa kuten pintakäsittelyä ja pulverilakkausta. Tuomioistuimella kiinnitti huomiota myös siihen, että pesänhoitaja ei ollut jatkanut konkurssivelallisen toimintaa vaan oli ryhtynyt vain konkurssipesän selvittämisen kannalta tarpeellisiin toimiin.

Ruotsin konkurssilain (konkurslagen) mukaan, jos konkurssi ei raukea, konkurssipesän varat, siltä osin kuin niitä on jäljellä konkurssikustannusten ja muiden konkurssipesän velkojen suorittamisen jälkeen, jaetaan konkurssilain 11 luvun säännösten mukaisesti. Erityyppiset kustannuserät voidaan tämän perusteella jakaa kolmeen pääkategoriaan: 1) konkurssikustannukset (konkurssipesän ensisijaiset velat), 2) massavelat (konkurssipesän muut velat) ja 3) konkurssivelallisen velat.

Tyhjentävä luettelo konkurssikustannuksista (konkurskostnader) on konkurssilain 14 luvun 1 §:ssä. Niihin kuuluvat muun muassa pesänhoitajalle maksettava palkkio ja kulukorvaus. Luvun 2 §:n mukaan konkurssikustannukset suoritetaan pesän varoista ennen muita konkurssipesän velkoja ja korvataan valtion varoista siltä osin kuin pesän varat eivät riitä niiden suorittamiseen, ellei luvun 3 §:stä muuta johdu. Mainitussa 3 §:ssä asetetaan konkurssihakemuksen tehneelle velkojalle rajoitettu kuluvastuu (vuonna 2016 noin 460 euroa) raukeavan konkurssin konkurssikustannuksista siltä osin kuin pesän varat eivät riitä niiden suorittamiseen. Saman luvun 2 §:n 2 momentin mukaan, jos pesänhoitajalle on syntynyt kuluja kiinteän omaisuuden myynnistä eikä näitä kuluja saada katetuksi kyseisen omaisuuden myyntihinnasta ja tuotosta tai pesän varoista muutoin, valtio maksaa nämä kustannukset.

Konkurssilain 14 luvun 18 §:n mukaan, jos pesässä on omaisuutta, johon on vahvistettu erityinen etuoikeus ja siltä osin kuin tämä vaikuttaa joko niiden velkojien oikeuteen, joilla ei ole omaisuuteen sellaista etuoikeutta, tai valtion konkurssikustannusvastuuseen, on omaisuuden myyntihinnasta ja tuotosta maksettava se osa pesänhoitajan palkkiota ja eräitä muita konkurssikustannuksia, joka liittyy kyseiseen omaisuuteen. Silloin kun tiettyyn pesän omaisuuteen liittyy erityinen etuoikeus, ei saman tai paremman etuoikeuden haltijan vahingoksi saa maksaa omaisuuden myyntihinnasta ja tuotosta muuta kuin edellä sanottuja konkurssikustannuksia. Edellä sanottuun pesänhoitajan palkkioon rinnastetaan tätä lainkohtaa sovellettaessa kyseisen omaisuuden hoidosta ja myynnistä aiheutuneet kustannukset.

Ruotsin korkein oikeus on ratkaisussaan NJA 2006 s. 662 katsonut, että ympäristölle vaarallisen jätteen kuljettamisesta ja hävittämisestä tai omaisuuden vakuuttamisesta aiheutuneet kulut eivät olleet konkurssikustannuksia vaan konkurssilain 14 luvun 18 §:n mukaisia hoitokuluja. Pesänhoitaja oli tapauksessa maksanut tällaisia kustannuksia omista varoistaan. Ratkaisun perustelujen mukaan kyseessä olevien kustannusten luokittelu konkurssikustannukseksi olisi tarkoittanut, että valtiolle olisi epäsuorasti asetettu yleinen vastuu kiinteistöjen kunnostamisesta. Toisaalta toimenpiteisiin oli ryhdytty omaisuuden arvon alenemisen välttämiseksi, joten niistä syntyneet kulut voitiin luokitella hoitokustannuksiksi. Tämä olisi oikeuttanut hoitokustannusten sekä niitä vastaavan pesänhoitajan palkkion korvaamiseen suoraan kyseisen omaisuuden tuotosta ja kauppahinnasta.

Konkurssilakiin lisättiin muutoslilla 2005:190 edellä mainittu 14 luvun 2 §:n 2 momentti, joka koskee pesänhoitajan oikeutta saada kiinteän omaisuuden myynnistä hänelle aiheutuneet kulut viime kädessä valtion varoista korvatuiksi. Muutos liittyi omistajattomia kiinteistöjä koskeneeseen hankkeeseen. Lainkohdan perusteluissa todettiin, ettei sen tarkoitettu kattavan esimerkiksi ympäristövahinkoja kärsineen kiinteistön kuntoonsaattamisesta aiheutuneita kustannuksia.

Konkurssipesän ympäristövastuuta on sittemmin lyhyesti tarkasteltu osana laajempaa ympäristöoikeudellista hanketta mietinnössä SOU 2011:86 ”Bättre miljö – minskade utsläpp” (s. 328–330). Siinä toistettiin edellä mainitun oikeuskäytännön päälinjat mutta ei esitetty säädösmuutoksia tältä osin. Edellä mainitun korkeimman oikeuden tapauksen sisältö tiivistettiin seuraavasti: ”De insatser som en konkursförvaltare kan tvingas göra för att t.ex. ta hand om avfall är begränsade. I rättsfallet NJA 2006 s. 662 konstaterade Högsta domstolen att konkursboets ekonomiska ansvar inte sträcker sig längre än de medel som finns tillgängliga i boet. Någon skyldighet för konkursförvaltaren att lägga ut av egna medel för skötsel eller bortforsling av miljöföroreningar på fastigheten finns inte, eftersom han inte kan få sina kostnader ersatta enligt 14 kap. 1 § konkurslagen.”

Viimeksi mainittu lausuma tukee sitä käsitystä, että silloin kun konkurssipesälle syntyy toiminnanharjoittajan ympäristövastuu, kustannuserä kuuluu *konkurssipesän muiden velkojen* eli massavelkojen kategoriaan. Tämä merkitsee toissijaista asemaa suhteessa *konkurssikustannuksiin*, joita koskee valtion viimekätinen vastuu, mutta parempaa asemaa kuin *konkurssivelallisen veloilla* on (ks. kolmijako edellä). Vastuu näyttää rajoittuvan enintään konkurssipesän varojen määrään. Hoitokuluja koskevalla konkurssilain 14 luvun 18 §:llä lienee merkitystä lähinnä esinevakuuden haltijoiden sekä ympäristövastuun välisen suhteen määrittämisessä silloin, kun on kyse tietyistä kiinteistöistä saatavista varoista.

Saksa

Eräitä Saksan ympäristölainsäädännön osa-alueita on arvioitu konkurssitilanteessa. Esimerkiksi maaperän suojaamisesta annetun liittovaltiotasaisen lain (Bundes-Bodenschutzgesetz, BBodSchG) 4.3 §:n mukaan vaarallisen jätteen tai vahingollisen maaperämuutoksen aiheuttaja, tämän seuraaja, kiinteistön omistaja sekä tosiasiallista valtaa käyttävä kiinteistön haltija ovat velvollisia kunnostamaan maaperän ja saastuneen alueen sekä tästä aiheutuneen vesistöjen saastumisen. Liittovaltiotasaisen immisiosuojalain (Bundes-Immissionsschutzgesetz, BImSchG) 5.3 §:ssä säädetään, että luvanvaraisia laitoksia tulee rakentaa, ylläpitää ja lakkauttaa siten, että toiminnan lakkauttamisen jälkeen rakennuksesta tai kiinteistöstä ei aiheudu haitallisia ympäristövaiikutuksia tai muita vaaroja tai haittoja ja että jätehuolto hoidetaan ja kiinteistö palautetaan asianmukaiseen tilaan.

Saksassa konkurssipesälle ja pesänhoitajalle voidaan asettaa ympäristöoikeudellinen vastuu. Insolvenssilain (Insolvenzordnung, InsO) 80 §:n nojalla konkurssimenettelyn alettua velallisen omaisuuden hallinta ja määräysvalta siirtyvät pesänhoitajalle. Ympäristövastuu voi olla konkurssipesällä sille siirtyneen tosiasiallisen hallintavallan nojalla silloinkin, kun saastuminen on tapahtunut jo ennen konkurssin alkamista.

Saksassa ei kuitenkaan ole kielletty pesänhoitajaa luopumasta (Freigabe) konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta, vaan oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että pesänhoitaja voi aina luopua tällaisesta omaisuudesta, jos se on käyttökelvotonta tai sen hyödyntämisen ei voida olettaa tuottavan voittoa.

Oikeuskäytännössä on arvioitu ympäristövastuun säilymistä tai siirtymistä tapauksissa, joissa pesänhoitaja on hylännyt konkurssipesään kuulunutta, saastunutta kiinteää omaisuutta. Ratkaisevaa lopputuloksen kannalta on ollut se, voidaanko konkurssipesällä katsoa olleen pelkkä omistus- tai hallintaoikeus vai onko se ollut tosiasiallisena toimijana kiinteistöllä ennen luovutusta.

Saksan korkein hallinto-oikeus (Bundesverwaltungsgericht) on 23.9.2004 antamassaan tuomiossa katsonut, että maaperän suojaamisesta annetun lain nojalla syntynyt, tosiasialliseen määräysvaltaan perustunut ympäristövastuu oli päättynyt, kun pesänhoitaja oli hylännyt omaisuuden. Tapauksessa konkurssipesällä oli sinänsä ollut tosiasialliseen määräysvaltaan perustunut ympäristövastuu edellä mainitun maaperän suojaamisesta annetun lain 4.3 §:n mukaisesti. Konkurssipesä oli kuitenkin voinut luopua pätevästi saastuneen kiinteistön määräysvallasta eikä ollut siitä enää vastuussa. Ympäristövastuuta ei aiheutunut myöskään 4.3 §:n viimeisestä virkkeestä, jonka mukaan kunnostamiseen on veloitettu myös se, joka edustaa oikeushenkilöä, jolle kuuluu vahingollisen maaperän muuttumisen tai vaarallisen jätteen rasittama kiinteistö ja joka luopuu omistuksesta sellaiseen kiinteistöön. Omistuksesta luopuminen johtaa siihen, että konkurssipesä menettää insolvenssioikeuden nojalla määräysvallan saastuneeseen kiinteistöön.

Jos sen sijaan konkurssipesä on jatkanut velallisen toimintaa, ympäristövastuu säilyy. Saksan korkeimman hallinto-oikeuden 22.10.1998 antamassa tuomiossa maa-alueella toiminut konkurssipesä ei vapautunut ympäristövastuusta, vaikka se oli ilmoittanut luopuneensa alueesta. Tapauksessa sovellettiin immissiosuojalain 5.3 §:ää, jonka mukaan luvanvaraisilla tehdasalueilla olevat jätteet tulee myös toiminnan lakkauttamisen jälkeen asianmukaisesti ja vahinkoa aiheuttamatta hyödyntää uudelleen tai poistaa ilman, että siitä aiheutuu haittaa yleiselle terveydelle. Tuomioistuimen mukaan tämä velvollisuus oli säilynyt konkurssipesällä toimintaa harjoittaneena tahona siitä huolimatta, että konkurssipesä oli sittemmin luopunut toiminta-alueesta.

Insolvenssilain 38 §:n mukaan insolvenssivelkojia (Insolvenzgläubiger) ovat ne, joilla on ollut saatava velalliselta insolvenssimenettelyn alkamishetkellä. Massavelkojien (Massegläubiger) etusijaa koskevan 53 §:n mukaan pesästä suoritetaan ensiksi insolvenssimenettelystä aiheutuneet kulut ja muut konkurssipesän velat (Masseverbindlichkeit).

Silloin kun konkurssipesällä on ympäristövastuu, siihen liittyvä kustannuskorvausvastuu on massavelkaa. Insolvenssilain 55.1 §:n 1 kohdan mukaan massavelkoihin kuuluvat konkurssimenettelystä aiheutuneiden kulujen ohella myös ne kulut, jotka perustuvat pesänhoitajan toimintaan tai aiheutuvat muuten konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hallinnosta, luovuttamisesta tai jakamisesta. Siten korvaukset viranomaisten suorittamista ympäristötoimenpiteistä maksetaan ennen insolvenssivelkojien saatavia. Tämä on vahvistettu myös esimerkiksi korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännössä (22.10.1998 annettu tuomio ja 23.9.2004 annettu tuomio). Lisäksi mainitussa 22.10.1998 annetussa tuomiossa on vahvistettu, että pesänhoitaja konkurssipesän edustajana on Saksassa, samoin kuin Ruotsissa, vastuussa ympäristökulujen korvaamisesta enintään siihen määrään asti, mihin konkurssipesän varat riittävät.

Iso-Britannia

Isossa-Britanniassa viranomainen voi velvoittaa ympäristönsuojelulain (Environmental Protection Act, EPA) nojalla asianomaisen kunnostamaan saastuneen alueen määräajassa (EPA 78E §). Asianomaisella tarkoitetaan ketä tahansa henkilöä, joka aiheutti tai tietäen salli saastumisen aiheuttaneiden aineiden pääsyn maaperään (EPA 78F §). Mikäli tällaista henkilöä ei ole tai häntä ei löydetä, vastuu on saastuneen alueen senhetkellä omistajalla tai haltijalla.

Tietyissä tilanteissa, esimerkiksi kun kyse on välittömästä vaarasta tai kun asianomainen ei ole toiminut korjauskehotuksen mukaisesti, täytäntöönpaneva taho voi hoitaa itse korjaustyöt saastuneella maalla (EPA 78N §). Täytäntöönpaneva taho on oikeutettu hakemaan korvausta korjaustöiden hoitamisesta vastuussa olevalta taholta (EPA 78P §). Vastaavasti Environmental Permitting Regimen mukaisen laitoksen toiminnan aiheuttaessa vakavan saastumisvaaran, toimintaa valvova taho voi tietyissä tilanteissa huolehtia itse riskin poistamisesta ja vaatia kuluja korvattaviksi toimijalta (Environmental Permitting Regulations 2010, 57 §). Vastaavaa sääntelyä on myös esimerkiksi vesien saastumiseen sovellettavassa Water Pollution Regimessä.

Insolvenssimenettelyissä voidaan esittää ympäristövastuusta johtuvia julkisen tahon kustannuskorvausvaatimuksia. Etusijaa muihin velkoihin nähden niille ei kuitenkaan ole annettu, eli ne sijoittuvat tyypillisesti yleisiin vakuudettomiin saataviin. Eräissä ta-

pauksissa viranomaistaho voi asettaa kiinteistöön kiinnityksen vakuutena suorittamistään korjaustöistä. Toisaalta on arvioitu, että tällainen kiinnitys saattaa rikkoa insolvenssilain takaisinsaantisäännöksiä, jos se on asetettu ennen insolvenssimenettelyä.

Pesänhoitajien ja muiden vastaavien insolvenssimenettelyjen selvittäjien (insolvency practitioners) henkilökohtainen vastuu on ympäristölainsäädännössä yleisesti suljettu pois.

Yhdysvallat

Yhdysvalloissa vastuusta ympäristön pilaantumisesta säädetään liittovaltiotasoisessa ympäristövastuulaissa (Comprehensive Environmental Response, Compensation, and Liability Act 1980, CERCLA, U. S. Code Title 42, Chapter 103) ja liittovaltiotasoisessa luonnonvarojen suojelulaissa (Resource Conservation and Recovery Act 1976, RCRA, U. S. Code Title 42, Chapter 82) sekä osavaltiotasoisissa laeissa. CERCLA:ssa säädetään vastuusta puhdistaa saastunut maa-alue tai korvata sen puhdistuskustannukset. Viranomaiset voivat velvoittaa mahdollisesti vastuulliset osapuolet puhdistamaan saastuneet alueet taikka puhdistaa alueen ja sen jälkeen vaatia kustannusten korvausta mahdollisilta aiheuttajilta. RCRA antaa tietyissä tilanteissa yksityishenkilölle ja viranomaiselle luvan hakea tuomiota, joka velvoittaa vastuullisen osapuolen puhdistamaan alueen tai lopettamaan pilaamista aiheuttavan toiminnan.

Maksukyvyttömyyslainsäädäntö on pääosin liittovaltiotasoisessa konkurssilaissa (Bankruptcy Reform Act 1978, U. S. Code Title 11). Suomen konkurssia vastaavat menettelysäännökset ovat lain 7 luvussa. Konkurssilain mukainen etusijajärjestys konkurssipesästä maksettavista veloista on parhaasta etusijasta alkaen pääpiirteisään seuraava: vakuudelliset saatavat (*secured claims*), hallinnolliset kustannukset (*administrative expenses*), vakuudettomat saatavat (*unsecured claims*) ja viimeisenä pääomasijoitukset. Vasta kun paremmalla etusijalla olevan velkojaryhmän saatavat on kokonaan tyydytetty, seuraava ryhmä saa maksun. Yleensä vakuudelliset saatavat ja hallinnolliset saatavat maksetaan täysimääräisesti ja muille ryhmille jää vain murtoosuus. Hallinnolliset saatavat ovat massavelkaan rinnastuvia, konkurssin määräpäivän jälkeen syntyneitä välttämättömiä kustannuksia, jotka pyritään maksamaan täysimääräisesti. Ennen konkurssin määräpäivää syntyneet saatavat ovat tavallisesti vakuudettomia, etusijattomia saatavia.

Ympäristö- ja maksukyvyttömyyslainsäädäntö ovat toisistaan erillisiä sektoreita, mutta ympäristölainsäädäntö on joissain konkurssitapauksissa tullut sovellettavaksi. Konkurssin määräpäivän jälkeen syntyneet ympäristön puhdistuskustannukset saavat konkurssilain maksunsaantijärjestyksen mukaisesti hallinnollisten kustannusten aseman ja siten etusijan, mutta myös ennen määräpäivää syntyneet puhdistamiskustannukset voivat saada hallinnollisten saatavien aseman, jos puhdistamistoimenpiteet

ovat tapahtuneet määräpäivän jälkeen (esimerkiksi *In re Wall Tube & Metal Products Co*, U. S. Court of Appeals for the 6th Circuit 1987). Liittovaltion korkeimman oikeuden ratkaisemassa tapauksessa *Midlantic National Bank v. NJDEP* (1986) kustannuksia aiheuttavaa saastunutta omaisuutta ei saanut konkurssilain 554(a) §:ssä tarkoitetulla tavalla hylätä vastoin sellaista ympäristösäädöstä, jonka voidaan katsoa kohtuudella suojelevan yleistä terveyttä tai turvallisuutta yksilöidyltä vaaralta. Korkeimman oikeuden mukaan konkurssituomioistuimien olisi voinut sallia omaisuuden hylkäämisen vain asettamalla samalla riittävät ehdot yleisen terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi.

Ympäristön pilaantumisesta aiheutuvat puhdistuskustannukset voivat myös joissain tapauksissa saada tavanomaisesta maksunsaantijärjestyksestä poikkeavan aseman. Etusijan voivat saada ennen konkurssin määräpäivää ja määräpäivän jälkeen syntyneet ympäristökustannukset, jos pilaantuminen aiheuttaa välitöntä vaaraa kansanterveydelle ja ympäristölle. Välittömästi uhkaavan vahingon torjuntakustannukset voivat saada hallinnollisen saatavan etusija-aseman, ja joissain tapauksissa tuomioistuimet ovat jopa pitäneet ympäristön pilaantumisen torjuntakustannuksia ensisijaisina vakuudellisiin saataviin nähden. Ympäristönsuojeluvirastolla (Environmental Protection Agency) ja useilla muilla valtion virastoilla on oikeus muuntaa vakuudettomat vaarallisen aineksen poisto- tai puhdistuskustannukset vakuudellisiksi saataviksi, jolloin ympäristökustannukset saavat konkurssissa korkeamman etusijan. Tämä edellyttää, että saastunut maa-alue on ollut CERCLA-lailla perustetun Superfund-vakuutusjärjestelmän piirissä.

Ympäristönsuojeluviraston aloitteesta voidaan antaa määräys ympäristöä pilaavan toiminnan lopettamiseksi tai pilaantuneen ympäristön puhdistamiseksi. Tällaisen määräyksen asema konkurssitilanteessa riippuu siitä, voiko määräyksen muuntaa rahamääräiseksi saatavaksi (*money judgment*). Jos voi, määräys merkitsee saatavaa, ja velallinen voi vapautua sen takaisinmaksusta konkurssin myötä (*dischargeable*), jos määräys on annettu ennen konkurssin määräpäivää. Puhdistamismääräys, jonka sijasta ympäristönsuojeluvirasto voisi itse puhdistaa alueen ja vaatia sen jälkeen kustannuksia korvatuksi velalliselta, katsotaan saatavaksi ja siten velallinen voi vapautua saatavan henkilökohtaisesta takaisinmaksuvelvollisuudesta. Jos muuntaminen rahamääräiseksi ei ole mahdollista, vaatteet säilyvät velallista tai uudelleen järjestäytyneitä velallista vastaan aivan kuin konkurssia ei olisi tapahtunut. Edelleen jatkuvaan ympäristön pilaantumiseen kohdistuvat, vielä realisoitumattomat torjuntakustannukset ja määräykset lopettaa ympäristöä pilaava toiminta eivät yleensä ole konkurssilain tarkoittamia saatavia, ja siten ne otetaan täysimääräisinä huomioon aivan kuin konkurssia ei olisi tapahtunut. Suurin osa ympäristöoikeudellisista vaatimuksista luokitellaan tällaisiksi ei-saataviksi (*non-claim*) ja siten ne ovat täysimääräisesti maksettavia.

Emoyhtiöiden vastuu tai yhtiön toimihenkilöiden henkilökohtainen vastuu yhtiön ympäristöä saastuttavista toimista tulee kyseeseen vain, mikäli henkilö on aktiivisesti osallistunut pilaantumiseen johtaneeseen toimintaan tai johtanut sitä. Saman tyyppisillä perusteilla myös pesänhoitajaa voidaan pitää vastuullisena ympäristöä vahingoittaneista toimista, joskin käytännössä vastuun syntyminen on epätodennäköistä.

2.3 Nykytilan arviointi

2.3.1 Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määräajat

Konkurssisaatavien selvittäminen

Konkurssisaatavia selvitetään nykyisin käytännössä kahdessa vaiheessa: ensin pesäluettelon valmistelun yhteydessä ja myöhemmin eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta valvontamenettelyssä. Tällainen menettely on omiaan aiheuttamaan tarpeettomia kustannuksia ja ajanhukkaa sekä velkojille että konkurssipesälle. Etenkin ulkomaisten velkojen kannalta kaksivaiheinen menettely voi tuottaa myös sekaannuksia, jos velkoja olettaa jo kerran ilmoittamansa saatavan tulevan huomioiduksi jakoluetteloehdotuksessa. Useissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa käytetään yksivaiheista velkaselvittelymallia, mikä vastaa myös maksukyvyttömyysmenettelyistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2015/848 lähtökohdaksi otettua järjestelmää.

Saatavien ilmoittamismenettelyä arvioitaessa on otettava huomioon myös se, että noin kaksi kolmasosaa konkurssista raukeaa varojen puutteeseen. Pesäluettelolla on sinänsä myös raukeavissa konkurssissa keskeinen asema velallisen varojen selvittämisessä. Täydellisen pesäluettelon laatiminen aiheuttaa kuitenkin osin tarpeetonta työtä, koska velkojen yksityiskohtaisella luetteloinnilla ei ole juuri käytännön merkitystä. Sen sijaan myös raukeavissa konkurssissa on julkisen intressin ja velkojen oikeuksien kannalta tärkeää selvittää konkurssin syyt ja velallisen toiminta konkurssia edeltävältä ajalta ja siten esimerkiksi se, onko velallisen toiminnassa syyllistytty rikokseen tai muutoin menetelty velkoja kohtaan sopimattomalla tavalla. Tämän vuoksi on tavoiteltavaa, että pesänhoitaja keskittäisi työpanoksensa erityisesti näiden velalliselvitykseen liittyvien seikkojen selvittämiseen. Raukeavissa konkurssissa pesänhoitajan työpanoksen tarkoituksenmukaisella kohdistamisella on erityisen tärkeä merkitys, koska niissä pesänhoitaja saa usein palkkion vähäisemmän työtuntimäärän perusteella, kuin mitä hän on todellisuudessa tehnyt.

Edellä olevan vuoksi valmistelussa on arvioitu yhtäältä sitä, miten saatavien ilmoittamisenmenettelyä täysimittaisessa konkurssimenettelyssä voitaisiin yksinkertaistaa. Toisaalta on arvioitu sitä, onko tarkoituksenmukaista keventää pesäluettelon vaatimuksia tai muutoin keventää konkurssimenettelyä erityisesti raukeavia konkursseja silmällä pitäen.

Valmistelussa on arvioitu ensiksi vaihtoehtoa, jossa esimerkiksi Norjan ja Saksan konkurssimenettelyä vastaten kaikkia velkojia kehoitettaisiin konkurssin alkaessa ilmoittamaan saatavansa pesänhoitajalle. Tällainen yksivaiheinen velkaselvittely voisi joututtaa täysimittaisia konkurssimenettelyitä. Toisaalta valtaosa konkurseista raukeaa. Raukeavissa konkurseissa velkojille aiheutuisi tarpeettomaksi jäävää työtä, kun saatavat pitäisi aina ilmoittaa virallisesti heti konkurssin alussa eikä vasta sen jälkeen, kun pesäluettelo on valmistunut ja konkurssi todettu jatkuvaksi. Pesänhoitaja joutuisi nykytilaa vastaten laatimaan velallisen kaikki varat ja velat kattavan pesäluettelon, vaikka saatavien yksityiskohtaisen selvittelyn hyöty jää raukeavassa konkurssissa pieneksi. Lisäksi, jos pesänhoitajan tulisi tässä vaihtoehdossa ilmoittaa valvontapäivästä suoraan kaikille tiedossa oleville velkojille, tämä merkitsisi konkurssin alkuvaiheessa mahdollisesti työläämpää ja laajempaan henkilöpiiriin kohdistuvaa yhteydenpitovelvoitetta kuin nykyisin.

Valmistelussa on arvioitu myös vaihtoehtoa, jossa nykytilaa ei muutettaisi muutoin kuin velvoittamalla pesänhoitaja nykyistä useammin ottamaan saatavat huomioon ilman erillistä valvontaa kirjanpidon, velkojien saldoilmoitusten tai muun luotettavaksi arvioidun tiedon perusteella. Pesäluettelo toimitettaisiin tällöin kaikille velkojille, ja valvontavelvollisuus olisi vain niillä, joilla on pesäluettelon tietoihin nähden muutosvaatimus. Valvontapäivä merkittäisiin tuntemattomia velkojia varten konkurssiasioiden rekisteriin. Velkojien kannalta vaihtoehto yksinkertaistaisi nykyistä menettelyä siinä suhteessa, ettei toista ilmoitusta tarvittaisi lainkaan, jos pesäluetteloon tehdystä merkinnästä ei ole huomautettavaa. Pesänhoitajan kannalta menettely voisi vähäisissä määrin selkeytyä muun muassa valvontojen vähentyessä. Toisaalta alkuvaiheen velkaselvittely voi olla työlästä etenkin niissä konkurssipesissä, joissa ei ole käytettävissä luotettavaa kirjanpitoa. Raukeavissa konkurseissa vaihtoehto ei merkitsisi parannusta nykytilaan sen enempää velkojien kuin pesänhoitajankaan kannalta.

Raukeavia konkursseja on noin kaksinkertainen määrä verrattuna jakoluettelon vahvistamiseen päättyviin konkurssimenettelyihin. Ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa lakia siten, että menettely yksinkertaistuisi vain täysimittaisissa konkurssimenettelyissä. Menettelyn yksinkertaistaminen on perusteltua erityisesti niissä konkurssipesissä, joissa varat eivät riitä täysimittaiseen konkurssimenettelyyn, ja joissa konkurssi siten raukeaa.

Edellä mainituista syistä valmistelussa on päädytty ratkaisumalliin, jossa menettelyä yksinkertaistettaisiin ensi sijassa keventämällä pesäluettelon sisältövaatimuksia konkurssisaatavien osalta. Jos pesäluetteloon kirjattaisiin jatkossa vain suurimmat saatavat, velkojien ei tarvitsisi lähtökohtaisesti ilmoittaa saataviaan lainkaan ennen kuin konkurssin tiedetään jatkuvan. Tällöin myös pesänhoitaja välttyisi konkurssin alkuvaiheessa yksityiskohtaiselta velkaselvittelyltä ja voisi aiempaa tehokkaammin keskittää työpanoksensa ennen muuta velallisen varallisuuden sekä velallisselvitykseen tarvittavien seikkojen, kuten konkurssin syiden ja velallisen toiminnan, selvittämiseen. Koska velallisselvitys olisi jatkossakin aina laadittava ja koska pesäluettelon sisältö jäisi velkojen luettelointia lukuun ottamatta ennalleen, vaihtoehto ei heikentäisi mahdollisuuksia konkurssin raukeamisedellytysten tai mahdollisen julkisselvityksen tarpeen arviointiin. Velkojien osallistumisoikeus raukeamismenettelyssä jäisi ennalleen, sillä raukeamisesitys toimitetaan nykyisinkin lausuttavaksi vain suurimmille velkojille. Vaihtoehto yksinkertaistaisi ja nopeuttaisi konkurssimenettelyä paitsi raukeavissa, jonkin verran myös jatkuvissa konkurssissa, koska saatavien kattavaa selvittelyä edellytettäisiin vasta valvontamenettelyn yhteydessä. Jatkuvissa konkurssissa pesänhoitajan tosin tulisi jatkossakin toimittaa ilmoitus konkurssivalvonnasta niille velkojille, jotka ovat ilmoittaneet yhteystietonsa pesänhoitajalle tai ovat muutoin pesänhoitajan tiedossa.

Samassa yhteydessä voidaan arvioida myös mahdollisia muutostarpeita sääntelyyn, joka koskee saatavien huomioon ottamista ilman valvontaa. Vaikka mahdollisuus ottaa perusteeltaan ja määrältään selvät saatavat huomioon ilman valvontaa on jo nykyisin laaja, pesänhoitajat käyttävät sitä varsin vaihtelevasti. Tavoiteltavana voidaan pitää, että mahdollisuutta käytettäisiin nykyistä useammin. Näin voitaisiin yksinkertaistaa konkurssimenettelyä paitsi kuluttajavelkojien, myös muiden velkojien näkökulmasta. Toisaalta pesänhoitajien vastuuta ei pidä kohtuuttomasti lisätä, ottaen erityisesti huomioon sen, että konkurssimenettelyn alkuvaiheen velkaselvittelyä ehdotetaan edellä kuvatuin tavoin olennaisesti kavennettavaksi. Tarkoituksenmukaisena ei voidakaan pitää esimerkiksi sellaista ratkaisua, että mahdollisuus ottaa selvät saatavat huomioon ilman valvontaa muutettaisiin kaikilta osin velvollisuudeksi. Sen sijaan eri osapuolten kannalta tasapainoisena vaihtoehtona voidaan pitää sitä, että nykyinen mahdollisuus muutettaisiin velvollisuudeksi, kun suurella määrällä velkojia on samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyviä selviä saatavia. Pesänhoitaja voisi jatkossakin ilmoittaa tällaisten saatavien huomioon ottamisesta esimerkiksi päivälehdessä erillisten ilmoitusten sijaan. Velvollisuuden ulkopuolelle olisi perusteltua jättää ne saatavat, joille ei selvästi ole odotettavissa jako-osuutta.

Tarkoituksenmukaista on, että jako-osuuteen oikeuttaisi valvotun saatavan ja pesänhoitajan oma-aloitteisesti huomioon ottaman saatavan lisäksi myös ennen aikaisesti eli ennen valvontapäivän määräämistä ilmoitettu saatava. Käytännössä ennen aikaisesti

valvotut saatavat on jo nykyisin otettu jakoluetteloehdotuksessa huomioon, mutta selvyyden vuoksi asiasta säädettäisiin laissa.

Pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumiseen liittyvä määräaikasääntely

Vaikka pesäluettelon sisältövaatimuksia ehdotetaan kevennettäväksi, pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumista koskevaa kahden kuukauden määräaika ei ole syytä lyhentää. Tämä johtuu jo siitä, ettei velallisselvityksen sisältövaatimukseen ehdoteta supistuksia. Lisäksi on otettava huomioon, että poikkeukseksi tarkoitettu määräajan pidennysmahdollisuus on käytännössä muodostunut pääsäännöksi, minkä vuoksi määräajan pituuden sijasta on syytä tarkastella pikemminkin pesäluettelon laatimisen pitkittymiseen johtavia syitä ja tarvittaessa arvioida mahdollisuuksia pidennyksen myöntämistä koskevan sääntelyn tehostamiseen.

Monessa tapauksessa pitkittymiseen johtaa jokin pesänhoidon näkökulmasta pätevä syy, kuten velallisen pakoilu, minkä vuoksi pidennysmahdollisuutta ei voida kokonaan poistaa. Toisaalta on esiintynyt tapauksia, joissa viiveelle ei ole ilmennyt mitään erityistä syytä. Käytännössä kirjanpidon valmistumisen odottaminen on yksi merkittävimmistä syistä pitkittymiseen. Koska pesäluettelon sisältövaatimuksia ehdotetaan edellä kuvatuin tavoin kevennettäväksi, tavoitteena on, että pesäluettelo voitaisiin mahdollisimman usein laatia ilman, että kirjanpidon valmistumista odotetaan velkojen selvittämisen vuoksi. Konkurssilain 9 luvun 3 §:n 1 momentissa säädetään mahdollisuudesta jättää kirjanpito laatimatta muun muassa silloin, kun kirjanpidon loppuun saattamista ja tilinpäätöksen laatimista ei voida pitää perusteltuna pesän varojen vähäisyyden tai muun syyn vuoksi. Kun pesäluettelon laatiminen ei enää vaatisi velkojen tarkkaa selvittämistä, tätä mahdollisuutta voitaisiin käyttää raukeavissa konkurssissa aiempaa useammin, edellyttäen ettei velallisen toimintaan liity muita selvitystarpeita. Jatkuvasti tiedetyssä konkurssipesässä kirjanpito tulisi saattaa loppuun.

Pidennyksiä myöntävät nykyisin tuomioistuimet, vaikka niiden tosiasialliset mahdollisuudet valvoa pidennyksen perusteiden aiheellisuutta ja konkurssimenettelyn edistymistä ovat varsin rajalliset. Pidennyksiä haetaan ja myönnetään jokseenkin rutiinimaisesti. Voidaan kyseenalaistaa, onko pidennystä tarkoituksenmukaista säilyttää muodollisesti pyynnön ja päätöksen varaan rakentuvana päätöksentekona, johon ei juurikaan liity tosiasiallista valvontaa. Toimintakulttuurin kehittämisen kannalta tehokkaampana voidaan pitää pesänhoitajan kriittiseen itsearviointiin ja omaan perusteltuun ilmoitukseen perustuvaa järjestelmää. Pesänhoitajan toiminnan valvonta kuuluu tältäkin osin luontevammin konkurssiasiamiehen kuin tuomioistuimen tehtäviin. Valmistelussa onkin arvioitu, että pesänhoitajan merkintä pesäluettelon ja velallisselvityksen viivästymisen syistä sekä niiden arvioidusta valmistumispäivämäärästä konkurssi-

asiamiehen ylläpitämään asianhallintajärjestelmä Kostiin edistäisi menettelyjen tehokkuutta, seuranta ja läpinäkyvyyttä. Koska kuitenkin myös tuomioistuinten on voitava seurata niissä vireillä olevien konkurssiasioiden edistymistä, ilmoitus olisi samalla tehtävä tuomioistuimelle. Kun ilmoitukset olisivat samansisältöiset, kahden ilmoituksen tekemisen ei voida katsoa aiheuttavan merkityksellistä lisätyötä pesänhoitajille.

Pääsäännön muodostavasta kahden kuukauden määräajasta ei ole syytä luopua. Taivoite konkurssimenettelyn joutuisuudesta sekä eräiden velalliseen kohdistettavien pakkokeinojen ja toimintakelpoisuuden rajoitusten ajallinen sidonnaisuus pesäluettelon vahvistamiseen edellyttävät selkeää määräaika, josta poikkeaminen vaatii erityisiä perusteita.

Raukeamisesitystä ja valvontaa koskeva määräaikasääntely

Pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisen jälkeen konkurssimenettelyssä edetään tapauksesta riippuen joko raukeamisesityksen valmisteluun tai valvonnan järjestämiseen.

Raukeamisesitys on lain mukaan tehtävä ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun peruste siihen on tullut ilmi, ei kuitenkaan ennen pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumista. Määräaika on siten muotoiltu suhteellisen avoimesti. Esimerkiksi vireillä oleva esitutkinta tai oikeudenkäynti taikka omaisuuden realisaatioarvon selvittäminen voi monessa tapauksessa perustellusti viivyttää raukeamisesityksen tekemistä. Toisaalta käytännössä on esiintynyt tapauksia, joissa menettelyn alkamisesta konkurssin raukeamiseen kulunut aika on ollut hyvinkin pitkä, vaikka tähän ei olisi ilmenyt mitään erityistä syytä. Loppuvuonna 2016 konkurssiasiamiehen toimistossa tehdyssä selvityksessä ilmeni, että noin kymmenen prosenttia kaikista vireillä olleista konkurssimenettelyistä oli sellaisia, jotka olivat olleet vireillä jo yli vuoden ajan, mutta joissa ei ollut määrätty konkurssivalvontaa, siirrytty julkisselvitykseen tai tehty raukeamisesitystä. Tätä voidaan pitää varsin merkittävänä osuutena.

Selvityksessä kävi ilmi, että yksi merkittävistä pitkittymisen syistä oli vireillä oleva rikosprosessi, jossa konkurssipesä oli asianomistajana. Pesänhoitajalla ei konkurssin raukeamisen jälkeen ole enää puhevaltaa velkojien puolesta velallisen rikosta koskevassa asiassa. Puhevallan käyttöön liittyvien syiden vuoksi voi olla perusteltua, ettei pesänhoitaja tee raukeamisesitystä vaan edustaa velkojakollektiivia rikosprosessissa, jos sen yhteydessä käsiteltävästä vahingonkorvausasiasta on odotettavissa jako-osuutta kerryttäviä varoja pesään eli jos kyse ei ole rikosprosessista yksinomaan julkisessa intressissä. Toisaalta selvityksessä ilmeni joitakin kymmeniä tapauksia, joissa ei kysyttäessä ole ilmoitettu mitään varsinaista syytä menettelyn pitkittymiselle tai joissa ilmoitettu syy ei ole vaikuttanut konkurssimenettelyn tarkoituksen kannalta pe-

rustellulta. Eräissä tapauksissa pesänhoitajat ovat esimerkiksi varsin pitkään jatkaneet konkurssipesän saatavien perintää ulosottoteitse, vaikka tämä on osoittautunut tuloksettomaksi. Selvityksessä kävi ilmi myös, että pesänhoitajat ovat vain hyvin harvoissa yksittäistapauksissa tehneet konkurssiasiain neuvottelukunnan suosituksessa 14/2005 tarkoitetun ilmoituksen raukeamisesityksen pitkittämisestä.

Valmistelussa on havaintojen johdosta arvioitu eri vaihtoehtoja pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisen jälkeisen menettelyvaiheen tehostamiseksi. Ensisijaisena on pidetty sellaisen ratkaisun löytämistä, jossa raukeamisesitystä ja valvontapäivän määräämistä koskevaa sääntelyä käsiteltäisiin samansuuntaisesti. Valvontapäivän määräämisajankohta kytkeytyy nykyisinkin raukeamisesityksen tekemiseen siten, että valvontapäivä on määrättävä ilman aiheetonta viivytystä, jollei pesäluettelon valmistuttua ole tehty raukeamisesitystä.

Sitä, että pesänhoitaja varaa velkojille tilaisuuden lausua konkurssin raukeamisen edellytyksistä, on pidetty edelleen tarpeellisena. Tällöin velkojilla on myös mahdollisuus ilmoittaa ottavansa vastatakseen konkurssikustannuksista. Vaikka erityisesti julkisselvityksen käyttöönoton jälkeen vastattavaksi ottaminen on sinänsä ollut hyvin harvinaista, velkojille on syytä jättää siihen oikeus. Velkojalla voi olla esimerkiksi erilainen käsitys velallisen omaisuuden arvosta tai oikeudenkäynnin kautta pesään saatavien varojen määrästä. Joissakin tilanteissa pesänhoitajan olisi edelleen erikseen tiedusteltava velkojilta, ottavatko ne vastatakseen konkurssikustannuksista. Tällainen syy voi olla olemassa esimerkiksi silloin, kun pesänhoitajan tiedossa on jonkun velkojan eriävä käsitys varojen riittävydestä.

Siten raukeamiseen liittyvää ratkaisumallia on haettava kiinnittämällä huomiota pikeminkin määräaikoihin ja mahdollisuuksiin noudattaa niitä kuin edellä mainittujen menettelyvaiheiden karsimiseen. Valmistelussa on arvioitu vaihtoehtoa, jossa pesänhoitajan olisi aina tietyn lyhyehkön määräajan, esimerkiksi kuukauden, kuluessa pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisesta joko laadittava raukeamisesitys tai määrättävä valvontapäivä. Tällainen sääntely estäisi menettelyn seisahtumisen puheena olevaan vaiheeseen ja tarjoaisi asianosaisille aina pikaisen ja selkeän informaation konkurssimenettelyn todennäköisestä etenemissuunnasta. Toisaalta raukeamisesityksen viivästykselle on usein asiallinen syy, eikä ehdottomalla määräajalla voida tällaisia syitä poistaa. Päinvastoin ehdoton määräaika saattaisi luoda pesänhoitajalle paineen joko raukeamisesitysten hätäiseen valmisteluun tai siihen, että tarpeettomia valvontapäivän määräämisiä tehdään varmuuden vuoksi monessa sellaisessakin tilanteessa, jossa raukeamisesityksen jättäminen näyttää varsin todennäköiseltä. Kun esityksen yhtenä kantavana tavoitteena on konkurssimenettelyn ja saatavien selvittämisen tehostaminen, mainittua vaihtoehtoa ei voida pitää tyydyttävänä.

Valmistelussa onkin pidetty parempana sellaista samankaltaista säädetyn määräajan ja pesänhoitajan oman viivästymisilmoituksen yhdistelmää kuin edellä pesäluettelon ja velallisselvityksen määräaika sääntelyn yhteydessä on esitetty. Pääsääntöisellä yhden kuukauden määräajalla voitaisiin korostaa konkurssimenettelyn joutuisuuden merkitystä myös menettelyn tässä vaiheessa. Toisaalta pesänhoitajalla olisi mahdollisuus ilman vaivaa tuottavaa menettelyä ilmoittaa viivästymisestä konkurssi- ja yritys-saneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostiin, jolloin konkurssiasiamiehen mahdollisuudet valvoa menettelyjen etenemistä paranisivat.

Toisin kuin pesäluettelon ja velallisselvityksen tapauksessa, arvioitua raukeamisesityksen päivämäärää ei ole mielekästä edellyttää merkittäväksi rekisteriin. Sama koskee valvontapäivän määräämisen arvioitua päivämäärää. Riittävänä voidaan pitää viivästyksen syyn ilmoittamista. Syyn kirjaaminen siten, että se voi tulla konkurssiasiamiehen ja asianosaisten nähtäväksi, edistäisi menettelyn läpinäkyvyyttä sekä toimintakulttuuria, jossa konkurssimenettely pitkittyi vain perustelluissa tapauksissa.

Jakoluetteloehdotuksen määräpäivä

Konkurssilain voimassa olevan 13 luvun 2 §:n mukaan pesänhoitajan on laadittava jakoluetteloehdotus kahden kuukauden kuluessa valvontapäivästä tai, jos kysymys on laajasta konkurssipesästä, neljän kuukauden kuluessa valvontapäivästä. Tuomioistuin voi pesänhoitajan pyynnöstä erityisestä syystä pidentää tätä määräaika. Jakoluetteloehdotukseen merkitään 13 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja saatavia koskevia tietoja, mukaan lukien pesänhoitajan mahdolliset riitautukset.

Nykyisiä määräaikoja on pidetty tarpeettoman pitkänä. Käytännössä pesänhoitaja yleensä valmistelee jakoluetteloehdotusta sitä mukaa kuin valvontoja saapuu. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että ennen valvontapäivän määräämistä tehty saatavailmoitus olisi otettava valvontana huomioon, jos se täyttää valvonnalle asetetut vaatimukset. Pesänhoitaja ottaisi myös nykyistä useammin saatavan huomioon omasta aloitteestaan ilman valvontaa. Valvontojen tarkastaminen ja täydentäminen sekä riitautuksen tekemistä koskeva pesänhoitajan arviointi eivät yleensä edellytä nykyisessä määräaika sääntönsä tarkoitettua kahden tai neljän kuukauden aikaa. Valmistelussa on katsottu, että määräajat voitaisiin puolittaa. Kun otetaan huomioon edellä mainitut muutosehdotukset, jakoluettelon laatimiselle varattu aika ei käytännössä lyhentyisi. Toisaalta on perusteltua säilyttää mahdollisuus siihen, että tuomioistuin voi erityisestä syystä pidentää määräaika.

2.3.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostin käytöstä ja oikeusvaikutuksista ei ole säännöksiä laissa. Konkursiasiamies on suositellut käyttämään Kostia ja katsonut, että järjestelmän käyttö on osa hyvää pesänhoitotapaa. Käytännössä kaikki pesänhoitajat käyttävät Kostia jollakin tavalla, mutta menettelytavat vaihtelevat.

Esille on noussut kysymys siitä, onko pesänhoitajalla velvollisuus käyttää Kostia. Kosti sisältää myös henkilötietoja, joten siitä olisi säädettävä lailla.

Näistä syistä on aiheellista ottaa lakiin ensinnäkin säännökset Kostista, siihen liittymisestä, siihen tallennettavista tiedoista ja asiakirjoista sekä niiden käyttämisestä. Käytännössä esiintyneen epävarmuuden vuoksi lakiin on syytä lisätä myös järjestelmään merkittyjen tietojen julkisuutta ja luovuttamista koskevat viittaussäännökset sekä tietojen poistamista koskeva säännös. Edellä mainitut säännökset on johdonmukaista saattaa koskemaan myös yrityssaneerausmenettelyä, ja ne on siten luontevinta sijoittaa konkurssipesien hallinnon valvonnasta annettuun lakiin (109/1995, jäljempänä *valvontalaki*).

Toiseksi on syytä ottaa konkurssilain tiedoksiantotapaa koskevaan säännökseen nimenomainen mahdollisuus Kostin avulla tapahtuvaan tiedoksiantoon järjestelmään liitetyille vastaanottajille. Vaikka kaikkia tahoja ei voida teknisistä syistä liittää Kostiin, epäselvyyksiä ei syntyisi, koska pesänhoitaja tietää aina, mitkä tahot hän on siihen liittänyt. Samalla on tarkoituksenmukaista mahdollistaa muidenkin sähköisten järjestelmien käyttö tiedoksiantoon, edellyttäen, että järjestelmää käyttävä vastaanottaja on tämän hyväksynyt. Esimerkiksi asianajotoimistot saattavat käyttää konkurssipesien hoidossa ja asiakirjojen välittämisessä omia järjestelmiään. Kun tiedoksianto saadaan muutoinkin toimittua sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä velkojan tai velallisen ilmoitamaan osoitteeseen, ei ole perustetta olla hyväksymättä muun sähköisen järjestelmän kautta tapahtuvaa tiedoksiantoa, kunhan vastaanottajalla on järjestelmään pääsy ja hän on hyväksynyt sen käytön.

Riskiä siitä, että Kostiin tai muuhun järjestelmään tallennettu asiakirja jäisi havaitsematta vastaanottajaltaan sen johdosta, ettei hän jatkuvasti seuraa järjestelmää, voidaan merkittävästi pienentää säätämällä siitä, että pesänhoitajan tulee ilmoittaa vastaanottajalle sähköpostitse asiakirjan tallentamisesta, jollei toisin ole sovittu. Kostissa on jo nyt sähköpostiviestiherätteen lähettämisen mahdollistava toiminto, joka on tarkoitus automatisoida Kostin kehitystyössä.

Tiedoksiantojen osalta voidaan arvioida myös, että sallimalla tiedoksiannon tekeminen kaupparekisteriin merkittyyn osoitteeseen voidaan edistää erityisesti ulkomaisten yritysten tavoitettavuutta.

Yrityssaneerauslakiin olisi tässä yhteydessä perusteltua tehdä vastaavat tiedoksiantoja koskevat muutokset kuin konkurssilakiin.

2.3.3 Ympäristövastuut konkurssissa

Lähtökohtia

Oikeustila ympäristöoikeuden ja konkurssioikeuden rajapinnassa on epäselvä. Viime vuosina on alkanut useita taloudellisesti merkittäviä konkurseja, joissa on jouduttu selvittämään konkurssipesän vastuuta velallisen toiminnassa syntyneestä ympäristön pilaantumisesta ja jätteistä. Vastaavia tulevia tapauksia silmällä pitäen oikeustilan selkeyttämiseen on siten selkeä tarve. Lainsäädännön tarvetta puoltaa sekin, että konkurssipesän ympäristövastuuta koskevilla kysymyksillä on huomattava merkitys niin konkurssimenettelyn asianosaisten kuin yhteiskunnan kannalta. Ennakoitavuuden ja oikeusvarmuuden kannalta riittävänä ei voida pitää tukeutumista yksittäistä ympäristölainsäädännön alaa koskeviin oikeustapauksiin ja niistä mahdollisesti tehtäviin analogiatulkintoihin. Riittävää ei myöskään ole, että konkreettisia tapauksia voidaan ratkaista turvautumalla tapauskohtaisiin, poikkeusluonteisiin järjestelyihin, kuten julkisen vallan ja konkurssipesän välisiin sopimuksiin taikka lisätalousarvioilla rahoitettaviin julkisselvityksiin. Tietynlaisena epäkohtana voidaan nähdä sekin, että pitkälti julkinen valta kantaa konkurssitilanteessa vastuun ympäristöturvallisuudesta varsinaisen vastuullisen puuttuessa, vaikka tämä hyödyttäisi konkurssipesän velkojia.

Yritysten maksukyvyttömyyttä ja ympäristövastuiden hoitamista koskevan ongelmakentän kehittämisestä voidaan yleisesti todeta, etteivät ensisijaiset ratkaisut ole täytäntöönpano-oikeudellisia. Suuri merkitys on ympäristölainsäädännön sisällöllä, sen noudattamisen valvonnalla, ympäristövakuuksilla, vakuutuksilla, ympäristövahinkojen varalta perustetuilla rahastoilla ja rikosoikeudellisella vastuujärjestelmällä. Konkurssilain tarkistamisen yhteydessä ei voida arvioida esimerkiksi aineelliseen ympäristölainsäädäntöön mahdollisesti liittyviä uudistustarpeita eikä maksukyvyttömyyden tai ympäristövahinkojen ennaltaehkäisemiseen liittyviä näkökohtia, vaan on ennen muuta tarkasteltava, miten oikeustilaa voitaisiin selkeyttää konkurssipesän toimintavelvollisuuksien ja ympäristölainsäädännöstä johtuvien kustannusvastuiden osalta.

Tarkasteltaessa uuteen sääntelyyn perustuvia ratkaisumahdollisuuksia on otettava huomioon, että ratkaisu on eri osapuolten kannalta taloudellisesti merkittävä ja loppu-

tuloksesta riippuen parantaa tai heikentää eri tahojen asemaa. Näin on erityisesti niiden konkurssipesien osalta, joissa on varoja. Ratkaisulla on vaikutuksia myös konkurssin raukeamiseen tai jatkumiseen. Sillä voi olla vaikutusta myös siihen, miten suuri kannustin yhtäältä maksukykyisillä yrityksillä ja niiden sopimuskuppaneilla sekä toisaalta konkurssin alettua konkurssipesän eri toimijoilla on huolehtia ympäristölainsäädännön mukaisten velvoitteiden noudattamisesta.

Tarkastelu jaetaan tässä kahteen osaan. Ensiksi tarkastellaan tilannetta, jossa konkurssipesä ei päätä jatkaa velallisen liiketoimintaa. Lopuksi arvioidaan niitä käytännössä suhteellisen harvinaisia tapauksia, joissa konkurssipesä päättää jatkaa velallisen liiketoimintaa.

Ratkaisuvaihtoehdot ja niiden arviointi (konkurssipesät, jotka eivät jatka velallisen liiketoimintaa)

Ratkaisumallia voidaan hakea ensiksi suhteessa siihen kysymykseen, millaiseen asemaan ympäristölainsäädännöstä johtuva kustannuskorvausvastuu tulisi asettaa. Tältä osin pääasiallisina vaihtoehtoina ovat julkisoikeudelliseen ympäristövastuuseen perustuvan saatavan määrittäminen massavelaksi tai konkurssisaatavaksi. Jos saatava luonnehditaan konkurssisaatavaksi, tulisi edelleen arvioida, olisiko kysymys tavallisesta etuoikeudettomasta saatavasta vai tulisiko saatavalle myöntää jonkinlainen etuoikeus suhteessa muihin konkurssisaataviin. Etuoikeutta koskevana alavaihtoehtoina voidaan tarkastella yleistä etuoikeutta suhteessa koko pesän netto-omaisuuteen tai sitä, että ympäristösaataville annettaisiin erityinen esinekohtainen etuoikeus, joka koskisi vain niiden kohteena olevaa omaisuuserää, kuten julkisen vallan toimesta puhdistettua kiinteistöä. Yleisen tai esinekohtaisen etuoikeuden osalta olisi myös arvioitava, sivuuttaisiko se panttivelkojankin.

Sen jälkeen on tarkasteltava, miltä osin tietty yksittäinen ratkaisumalli tai ratkaisumallien yhdistelmä koskisi julkisoikeudellisia ympäristövastuita, eli tulisiko sen soveltamisalaa esimerkiksi rajata aineellisen ympäristölainsäädännön alueen, kustannusten synnyttävien toimenpiteiden luonteen, vastuun perustavan aseman tai muun seikan perustella. Tältä osin on huomattava, että julkisoikeudellista ympäristövastuuta koskevia säännöksiä on hyvin suuri määrä ja myös vastuutahot on määritelty toisistaan poikkeavasti. Ympäristölainsäädännölle on myös ominaista varsin nopea muutos, minkä johdosta tavoiteltavana ei voida pitää kasuistisesti määriteltyä ratkaisumallia.

Massavelka-asema turvaisi maksimaalisesti julkisoikeudellisten ympäristösaatavien maksunsaantia ja voisi siten edistää ympäristöoikeudellisista velvoitteista huolehtimista. Se mahdollistaisi myös sen, että konkurssipesä voitaisiin nykyistä tehokkaammin velvoittaa itse ryhtymään toimenpiteisiin, tarvittaessa sakon uhalla. Konkurssisaa-

tavan asemaan jäävällä velvoitteella ei nimittäin käytännössä ole konkurssipesän toiminnan kannalta juuri merkitystä. Toisaalta on otettava huomioon, että jos massavelkojen piiriä laajennetaan merkittävästi, seurauksena olisi paitsi aiempaa useamman konkurssin raukeaminen varojen puutteeseen, myös aiempaa useamman konkurssipesän kykenemättömyys vastata edes omista velvoitteistaan, mikä voisi viime kädessä johtaa konkurssipesän konkurssiin. Tällöin konkurssipesä ympäristövastuineen jäisi selvittämättä. Myös velkojen maksunsaanti voisi kohtuuttomasti heikentyä. Tämä ei koskisi ainoastaan konkurssisaatavien velkojia, vaan myös massavelkojen velkojia, joille ei välttämättä enää riittäisi pesän varoista täyttä suoritusta.

Näistä syistä on suhtauduttava pidättyväisesti yleisen massavelka-aseman myöntämiseen ympäristövastuuseen perustuville saataville.

Velkojen yhdenvertaisuuden näkökulmasta lähtökohtaisesti perusteltu ratkaisu olisi kaikkien niiden ympäristövastuiden, joiden oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista, jääminen tavallisten etuoikeudettomien konkurssisaatavien asemaan esimerkiksi verosaatavien tavoin. Käytännössä ratkaisu olisi kuitenkin ympäristövastuulainsäädännön kannalta hankalasti perusteltavissa ja heikentäisi kunnan tai valtion asemaa erityisesti tilanteissa, joissa ne, nostamalla esimerkiksi pesään kuuluvan arvoltaan negatiivisen kiinteistön arvon positiiviseksi, käyttäisivät julkisia varoja muiden velkojen hyväksi. Viime kädessä julkinen valta saattaa joka tapauksessa joutua puuttumaan vakaviin ympäristöä tai terveyttä uhkaaviin riskitilanteisiin. Tässä suhteessa ympäristösaatavien velkojana olevaa julkista valtaa ei voida suoraan rinnastaa useimpiin muihin velkoihin, jotka lopettavat viimeistään konkurssin alkaessa niin varojen sijoittamisen maksukyvyttömään yhtiöön kuin muutkin oikeustoimet sen kanssa. Kaikkien ympäristövastuiden asettaminen etuoikeudettoman konkurssisaatavan asemaan ei myöskään olisi omiaan kannustamaan siihen, että konkurssipesä ryhtyy lisävahinkojen rajoittamista koskeviin toimiin.

Näistä syistä on suhtauduttava pidättyväisesti siihen, että ympäristövastuuseen perustuvat saatavat jätettäisiin kaikilta osin konkurssisaatavan asemaan.

Seuraavaksi arvioidaan yleiseen etusijaan perustuvaa ratkaisumallia. Yleisen etusijan myöntäminen kaiken tyyppisille ympäristövastuille olisi konkurssimenettelyjen jatkuvuuden kannalta edullisempi vaihtoehto kuin yleinen massavelka-asema, mutta toisaalta siihen ei liittyisi massavelka-aseman etuja koskien mahdollisuuksia velvoittaa konkurssipesä tiettyihin toimenpiteisiin. Velkojen yhdenvertaisuuden näkökulmasta yleistä etusijaa rasittavat samankaltaiset haitat kuin massavelka-aseman yhteydessä on todettu. Yhtäältä voidaan nähdä perusteltuna, että jos velallisyhtiön toiminnassa on laiminlyöty noudattaa ympäristöoikeudellisia velvollisuuksia ja tätä vastaava vähennys sen varallisuudessa on jäänyt tapahtumatta, velkojen ei pitäisi voida hyötyä tästä.

Toisaalta vastaava perustelu voitaisiin esittää mistä tahansa julkisoikeudellisten velvoitteiden, esimerkiksi verovelkojen laiminlyönnistä. Etusijasääntelyn uudistamisen yhteydessä 1990-luvulla kuitenkin haluttiin painottaa velkojien yhdenvertaisuuden periaatetta ja poistettiin sekä julkisvelkojien että muiden velkojatahojen yleiset etuoikeudet, lapselle tulevan elatusavun etuoikeutta lukuun ottamatta. Yleisen etuoikeuden katsottiin olevan perusteltavissa vain, jos sillä on merkitystä kansalaisen perusturvan tai muiden olennaisten taloudellisten etujen kannalta (HE 181/1992 vp, s. 12 ja 17). Ympäristöön liittyviä kysymyksiä ei valmistelun yhteydessä pohdittu. Sinänsä ne poikkeavat muista, puhtaasti taloudellisista kysymyksistä, sillä niiden osalta merkitystä on myös yleisellä edulla. Ympäristöön liittyviä erityiskysymyksiä, kuten konkurssipesän toimimisvelvollisuutta, ei kuitenkaan voida ratkaista etusijasääntelyn kautta.

Siten etusijaan perustuva ratkaisumalli tarkoittaisi muiden velkojien aseman heikentämistä ilman, että voidaan samalla merkityksellisesti edistää ympäristövastuusta huolehtimista konkurssipesissä. Näin ollen myöskään yleistä etusija-asemaa ei voida pitää tyydyttävänä ratkaisuna.

Seuraavaksi on pohdittava, tulisiko julkisen vallan saada tiettyyn omaisuuserään panostamansa ympäristökustannukset, tai ainakin niistä aiheutunut arvonnousu, kyseisen omaisuuserän myyntihinnasta päältä pois heti myynti- ja täytäntöönpanokulujen jälkeen ennen kaikkia muita velkojia. Tällaista vaihtoehtoa voidaan pitää ympäristövastuiden yleistä etusijaa tai massavelka-asemaa tasapainoisempana eri osapuolten kannalta. Sitä voidaan pitää perusteltuna myös suhteessa panttivelkoihin, koska niidenkään ei tulisi voida perusteettomasti hyötyä julkisen vallan toteuttamista puhdistus- tai muista toimenpiteistä. Toisaalta on otettava huomioon, että mitä laajemmasta panttivelkojan oikeuden sivuuttavasta oikeudesta säädetään, sitä korkeammalle tasolle rahoittamisen hinta ja vakuusvaade voivat nousta. Siten jäljempänä on tarkasteltava mahdollisuuksia rajata ratkaisumallia esimerkiksi tietyn tyyppisiin ympäristövahinkoihin. Merkitystä on myös sillä, rajoitettaisiinko mahdollinen esinekohtainen oikeus korvaukseen suoritetuista kustannuksista koskemaan julkiselle vallalle aiheutuneiden ympäristökustannusten kokonaismäärää vai ainoastaan niistä seurannutta omaisuuden arvonnousua.

Toisaalta soveltamisalansa laajuudesta riippumatta viimeksi mainittu ratkaisumalli jäisi yksin varsin riittämättömäksi niissä tilanteissa, joissa pilaantuneen omaisuuserän puhdistamiseen tai lisävahinkojen ehkäisemiseen käytettyjen huomattavien kustannusten jälkeenkin omaisuuden arvo on vähäinen tai negatiivinen taikka joissa omaisuus ei ole realisoitavissa. Huomiota tulee kiinnittää myös tilanteisiin, joissa jo syntynyt ympäristövahinko uhkaa nopeasti levitä vakavaksi. Konkurssipesän intressi ryhtyä ympäristöviranomaisen edellyttämiin toimiin voi tällöin jäädä vähäiseksi, jos toimenpiteistä, julkisen vallan toteuttaessa ne, aiheutuvat kustannukset jäisivät konkurssisaatavan asemaan.

Valinta ratkaisuvaihtoehtojen välillä ja mahdollisuudet niiden yhdistämiseen

Kuten edellä olevasta arvioinnista käy ilmi, kukin käsitellyistä ratkaisuvaihtoehdoista jäisi kategorisesti toteutettuna jostakin näkökulmasta katsoen epätydyttäväksi. Kaikenkattava ratkaisu sinänsä edistäisi sääntelyn selkeyttä, mikä on esityksen keskeisenä tavoitteena. Pelkästään selkeyttä koskevalla tavoitteella ei kuitenkaan voida oikeuttaa yksittäisen tahon tai intressin ylikorostamista tai sivuuttamista muihin nähdessä. Siten seuraavassa tarkastellaan, olisiko massavelka-asemaa, etuoikeudettoman konkurssisaatavan asemaa sekä esinekohtaista etusijaa koskevista ratkaisuvaihtoehdoista yhdisteltävissä jokin ratkaisumalli, joka palvelisi käytännön tarpeita ja saavuttaisi hyväksyttävän tasapainon eri intressien välillä, toteuttaen samalla tavoitteen riittävästä selkeydestä. Tarkastelu kohdistuu vain konkurssipesiin, jotka eivät jatka velallisen liiketoimintaa. Liiketoimintaa jatkavien konkurssipesien vastuuta käsitellään jäljempänä.

Valmistelussa on pidetty tarkoituksenmukaisena, että kiireellistä toimintaa vaativia tilanteita silmällä pitäen luotaisiin rajattu massavelka-asema tietyille välttämättömille ympäristötoimenpiteille. Rajaus vastaisi samalla siihen yleisempään kysymykseen, miltä osin konkurssipesän tulisi olla velvollinen ryhtymään ympäristölainsäädännössä tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Konkurssipesällä oleva toimimisvelvollisuus jäisi nimittäin nimelliseksi, jollei sitä vastaava kustannuskorvausvastuu olisi nimenomaan konkurssipesän vastuulla olevaa massavelkaa. Toisaalta rajaus mahdollistaisi monien ympäristökustannusten jättämisen tavallisen konkurssisaatavan asemaan ilman, että pakottavien ympäristönäkökohtien voitaisiin katsoa tulleen sivuutetuiksi.

Konkurssipesän toimimisvelvollisuus ja sitä seuraava vastuiden massavelka-asema olisi tarpeen erityisesti tapauksissa, joissa on välttämätöntä suorittaa viipymättä vahingon ehkäisemistä tai rajoittamista koskevia toimenpiteitä. Tällainen rajaus sulkisi pois esimerkiksi ennallistavat toimenpiteet, joiden tarkoituksena on ennen muuta nostaa kiinteistön tai muun omaisuuden myyntiarvoa. Rajaus voitaisiin määritellä kolmen kumulatiivisen edellytyksen avulla: 1) toimien tulisi olla välttämättömiä 2) ympäristön pilaantumisen tai merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi, 3) jos tällaisesta pilaantumisesta tai muuttumisesta aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Järjestelyn tulisi lähtökohtaisesti koskea kaikkia julkisoikeudellisen ympäristövastuun tilanteita. Olisi nimittäin hyvin vaikeaa ryhmitellä tai priorisoida eri tilanteita niiden oletetun vahinkopotentialin ja haitallisuuden mukaan käyttäen ryhmittelyperusteena vain sitä, mihin lainsäädäntöön vastuu perustuu. Lähtökohtaisesti mikä tahansa ympäristövahingon laji voi käsittää sellaisia konkreettisia yksittäistapauksia, joissa on välttämätöntä suorittaa vakavan vahinkoseurauksen tai sen uhan ehkäisemistä tai rajoittamista

koskevia toimenpiteitä. Luonnollisesti viranomaisella tulisi sovellettavaksi tulevan substanssilainsäädännön nojalla olla joko toimivalta itse ryhtyä sanottuihin välttämättömiin toimenpiteisiin ja periä kustannukset varsinaiselta vastuutaholta takaisin taikka toimivalta velvoittaa toiminnanharjoittaja, haltija tai muu vastuutaho sanottuihin toimiin. Viime kädessä näytön harkinnasta riippuisi, ovatko ja miltä osin toimenpiteet olleet välttämättömiä säännöksessä määriteltävän haitallisen seurauksen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Kriteerin ulkopuolelle jäävät vastuut jäisivät etuoikeudettoman konkurssisaatavan asemaan, jollei niiden oikeusperuste ole syntynyt vasta konkurssin alkamisen jälkeen.

Myös oikeus saada korvaus ympäristökustannusten kohteena olevan omaisuuden myyntihinnasta päältä pois voitaisiin rajata vastaavalla tavalla. Tämä vähentäisi esimerkiksi rahoituksen saatavuuteen ja hintaan liittyviä haittavaikutuksia sellaiseen vaihtoehtoon nähden, jossa mitkä tahansa ympäristövastuuseen perustuvat kustannukset saisivat parhaan etuoikeuden panttiesineeseen. Toisaalta julkisen vallan maksunsaanti ei rajauksen johdostakaan jäisi kohtuuttoman huonoksi, koska julkinen valta voi usein käytännössä toteuttaa vain välttämättömiä toimenpiteitä. Jos kiinteistö tai muu esine, joka on puhdistamisen tai muiden ympäristötoimenpiteiden kohteena, ei ole vakuutena, erillistä säännöstä oikeudesta kustannusten korvaamiseen ei tarvittaisi. Tällöin konkurssipesä nimittäin pyrkisi osana normaalia pesänhoitoa realisoimaan kohteen ja käyttäisi tästä mahdollisesti saatavat varat ensisijaisesti massavelkojensa kattamiseen. Sen sijaan selventävä säännös tarvittaisiin sen tilanteen varalta, että konkurssipesä ei kykene itse vastaamaan ympäristöoikeudellisista velvoitteistaan. Tällöin julkisella vallalla olisi sama oikeus korvaukseen panttiomaisuuden myyntihinnasta kuin konkurssipesällä.

Haltijavastuuseen perustuvien jätteiden ja kemikaalien osalta sitä, että massavelka-asema ja oikeus kustannusten korvaamiseen panttiomaisuuden myyntihinnasta rajattaisiin edellä esitetyin tavoin, ei ole yksinään pidetty tyydyttävänä ratkaisuna. Jätteet eivät useimmiten mahtuisi akuuteimpiin vaaratilanteisiin rajatun massavelkasäännöksen piiriin. Tällöin jätteet jäisivät kiinteistölle olemaan, ja konkurssipesällä olisi käytännössä intressi huolehtia jätehuoltovastuusta vain silloin, kun se arvioi tämän järkeväksi kiinteistön realisointipyrkimysten vuoksi. Samankaltaiset näkökohdat pätevät pitkälti myös kemikaaleihin. Erityisesti jätteiden osalta on myös hyvin vaikeaa löytää konkurssipesän tilalle muuta vastuutahoa sellaisessa tilanteessa, jossa erillistä kiinteistön omistajaa ei ole. Jätelaissa ei esimerkiksi ole säädetty yleistä viimesijaista jätehuoltovastuuta julkiselle vallalle. Jossain määrin epäjohdonmukaisena voitaisiin myös pitää sitä, jos konkurssipesä voisi yhtäaikaaisesti realisoida myyntikelpoisia jätteitä ja vapaasti vetäytyä vastuusta muiden jätteiden osalta.

Toisaalta yleisen massavelka-aseman myöntäminen kaikille jätteille ja kemikaaleille merkitsisi riskiä siitä, ettei mitään sellaista konkurssipesää saada selvitettyksi loppuun

asti, johon kuuluvalla kiinteistöllä on merkittäviä määriä jätteitä tai kemikaaleja. Seurauksena olisi joko konkurssin raukeaminen, kun havaitaan, ettei pesästä sanottujen vastuiden hoitamisen jälkeen riittäisi jako-osuuksia velkojille, tai konkurssipesän konkurssi, johon päädyttiin ratkaisuun KHO 2017:53 liittyvässä ns. Ekoport-tapauksessa (konkurssipesän konkurssi raukesi Helsingin käräjäoikeuden asiassa K 17/23128 antamalla päätöksellä 15.8.2017, joka on lainvoimainen).

Siten lainsäädäntöratkaisun tulisi tavalla tai toisella edustaa välittävää kantaa, jossa otettaisiin huomioon velkojien yhdenvertaisen kohtelun vaatimus. Ratkaisun tulisi olla yleisesti hyväksyttävä. Tasapainoisen rajanvedon löytämiseksi voidaan myös jätteen ja kemikaalien osalta pitää yleisenä lähtökohtana, että konkurssipesän vastuulle olisi sitä painavimmat perusteet, mitä selvemmin käsillä on jätteen tai kemikaalin vaarallisuuteen liittyviä syitä. Toisaalta konkurssipesän vastuun puuttuminen olisi helpommin perusteltavissa silloin, kun tällaista vaarallisuutta tai erityistä haitallisuutta ei ole käsillä. Ratkaisun selkeyttä edistäisi, jos tällainen rajanveto tehtäisiin jätelaissa ja kemikaaliturvallisuuslaissa käytettyjä vaarallisen jätteen ja vaarallisen kemikaalin määritelmiä hyödyntäen. Tällöin konkurssipesä vastaisi vaarallisista jätteistä ja vaarallisista kemikaaleista aina massavelkaisesti, kun taas muista jätteistä ja kemikaaleista ainoastaan siltä osin kuin niistä poikkeuksellisesti aiheutuu tai uhkaa aiheutua edellä esitetyn rajauksen mukaista vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle. Kemikaaliturvallisuuslaissa tarkoitetuille räjähteille olisi tarkoituksenmukaista antaa sama asema kuin laissa tarkoitetuille vaarallisille kemikaaleille.

Koska kysymys olisi mainituilta osin konkurssipesän lakisääteisistä velvollisuuksista, pesällä olisi tällöinkin oltava oikeus saada panttiesineen myyntihinnasta korvaus sille aiheutuneista kustannuksista. Mikäli pantinhaltijan tiedossa olisi ostaja, joka jätteisiin tai kemikaaleihin liittyvistä vastuista huolimatta olisi valmis ostamaan pesään kuuluvan kiinteistön, estettä ei olisi sille, että pantinhaltija käyttää itsenäistä realisointioikeuttaan.

Lopuksi on vielä arvioitava tarkoituksenmukaista rajausta säteilylainsäädännön osalta. Yhtäältä on niin, että kaikkien säteilylain soveltamisalaan kuuluvien aineiden saattaminen konkurssipesän massavelkaisen vastuun piiriin olisi rajauksena liian laaja. Esimerkiksi ionisoimattoman säteilyn osalta tällaiselle vastuulle ei ole riittävän painavia perusteita. Näin on myös muiden säteilylähteiden kuin radioaktiivisten aineiden osalta. Tällaisia ovat sähköisesti säteilyä tuottavat laitteet, jotka eivät tuota säteilyä, jos niitä ei nimenomaisesti kytketä virtalähteeseen eikä käytetä. Ne eivät toisin sanoen pelkällä olemassaolollaan muodosta vaaraa terveydelle tai ympäristölle.

Radioaktiivisista aineistakin olisi syytä rajata konkurssipesän vastuun ulkopuolelle ne tapaukset, joissa aineen hallussapito ei edellytä turvallisuuspäätöstä. Yksi vaihtoehto

olisi asettaa raja koskemaan vain korkea-aktiivisen umpilähteen luokkaa. Tätä rajausta ei kuitenkaan ole nähty tarkoituksenmukaiseksi sen vuoksi, että konkurssipesän vastuun ulkopuolelle jäisi tällöin myös sellaisia säteilylähteitä, joista voi olla vakavaa vaaraa terveydelle. Tarkoituksenmukaiseksi ja säteilylain systematiikan kannalta toimivaksi rajaukseksi on valmistelussa havaittu se, että sellainen radioaktiivinen aine tai radioaktiivinen jäte, jonka hallussapitoon tarvitaan turvallisuuslupa, kuuluisi konkurssipesän vastuun piiriin.

Ydinenergiain mukainen lupa peruutetaan ydinenergiain 26 §:n nojalla kokonaan tai osittain, jos ydinenergian käytölle laissa säädettyjen yleisten periaatteiden toteutuminen vaarantuu olennaisella tavalla esimerkiksi sen seurauksena, että luvanhaltija asetetaan konkurssiin. Ydinenergiain mukaisen toiminnan jatkaminen ei ole mahdollista ilman lupaa, eikä konkurssipesä voi ilman sitä huolehtia myöskään ydinjätehuollosta. Ydinlaitoksen konkurssitilanteessa ydinjätehuollosta vastaisi valtio. Ydinjätehuollon kustannukset katettaisiin Valtion ydinjätehuoltorahastosta sekä realisoimalla luvanhaltijan asettamia vakuuksia. Lähtökohtaisesti niiden tulisi riittää ydinjätehuollon kustannusten kattamiseen. Näistä syistä esityksessä ei ehdoteta konkurssilakiin otettavaksi säännöksiä ydinjätteiden osalta. Ydinlaitoksen konkurssissa pesän toimimisevelvollisuus rajoittuisi siihen, että pesä mahdollistaa valtion tarkoituksenmukaisen toiminnan ydinvahingon torjumiseksi ja ydinjätehuollon järjestämiseksi.

Ympäristövelvoitteiden hoidosta aiheutuneiden kustannusten vähentäminen panttiomaisuuden myyntihinnasta

Edellä on päädytty rajaamaan panttiomaisuuden hoitokustannuksia koskeva ratkaisumalli saman laajuiseksi konkurssipesän massavelkaisen vastuun kanssa. Tässä yhteydessä käsitellään vielä kahta muuta ratkaisumallin rajaukseen liittyvää kysymystä. Ensimmäinen niistä koskee sitä, millaisella laskentatavalla kustannukset voidaan vähentää, ja jälkimmäinen sitä, milloin kustannusten voidaan katsoa riittävällä tavalla kohdistuneen panttiomaisuuteen.

Valmistelussa on ensimmäisen kysymyksen osalta arvioitu ratkaisuvaihtoehtoina sitä, että a) konkurssipesän suorittamien, panttiomaisuuteen kohdistuvien välttämättömien toimenpiteiden aiheuttamat kustannukset vähennettäisiin omaisuuden myyntihinnasta kokonaisuudessaan, sekä sitä, että b) konkurssipesä saisi korvauksen vain toimenpiteistä aiheutuneesta omaisuuden arvonnoususta. Monessa tapauksessa vakavan ympäristövahingon kärsineellä kiinteistöllä ei olisi ilman välttämättömien toimenpiteiden suorittamista lainkaan myyntiarvoa, ja ympäristötoimenpiteiden jälkeen saatava myyntihinta jäisi niiden kustannuksia pienemmäksi. Tällöin korjausten tai muiden toimenpiteiden kautta saatavan myyntihinnan ohjaaminen toimenpiteet suorittaneelle julkiselle vallalle olisi samansuuruinen (100 % myyntihinnasta) riippumatta siitä, perustuisiko

laskentatapa kaikkiin omaisuuteen käytettyihin ympäristökustannuksiin vai niistä johdettavaan arvonnousuun. Tällaisessa tapauksessa ratkaisumallin valinnalla ei ole merkitystä. Toisaalta sääntelyratkaisu tulisi sovellettavaksi myös ympäristövahingoissa, jotka olisivat mittaluokaltaan rajoitetumpia, vaikkakin yhtä lailla akuutteja. Jos tällaisessa tapauksessa kiinteistön myyntiarvo ennen korjaustoimenpiteitä olisi ollut esimerkiksi 500 000 euroa, ja sittemmin suoritettujen, 300 000 euroa maksaneiden välttämättömien toimenpiteiden jälkeen 600 000 euroa (arvonnousu 100 000 euroa), saa jo huomattavasti suuremman suhteellisen merkityksen se, jakautuuko julkisen vallan ja vakuusvelkojien välinen maksusaanti suhteessa 300 000/300 000 vai 100 000 / 500 000 euroa.

Arvonnousuun perustuvan vaihtoehdon haittana voidaan pitää muun muassa vaikeita näyttökysymyksiä arvonnousun suuruudesta. Se olisi vakuusvelkojien kannalta myös huomattavan edullinen verrattuna konkurssilain 17 luvun 7 §:stä ilmenevään periaatteeseen, jonka mukaan konkurssipesä saa korvauksen pesään kuuluvan panttiomaisuuden välttämättömistä hoito- ja myyntikustannuksista kokonaisuudessaan heti myynti- ja täytäntöönpanokulujen jälkeen. Puheena olevassa ratkaisussahan olisi kysymys konkurssipesän lakisääteisestä velvollisuudesta huolehtia välttämättömistä toimenpiteistä, minkä johdosta konkurssilain systematiikka puoltaisi 17 luvun 7 §:n mukaista mallia. Toisaalta ympäristön kannalta riskialttiin toiminnan rahoittamisen hinta ja sitä koskeva vakuusvaade voisivat nousta ja rahoituksen tarjonta voisi vähentyä, mikä puoltaisi arvonnousuun perustuvaa vaihtoehtoa. Mainittuja vaikutuksia voisi aiheutua siitä huolimatta, että panttivelkoja tuntee rahoittamansa toiminnan luonteen ja on yleensä selvillä siihen liittyvistä keskeisistä riskeistä jo ennen vahinkojen ilmituloa.

Ennen kaikkea on syytä kiinnittää huomiota kahteen seuraavaan seikkaan. Ensinnäkin, silloin kun kiinteistöllä ilmenee niin vakava ympäristön pilaantuminen tai muu haitallinen muuttuminen, että konkurssipesälle syntyisi massavelkainen vastuu, tilanne olisi yleensä se, ettei kiinteistö olisi lainkaan realisoitavissa ennen kuin vähintään nämä välttämättömät toimenpiteet on tehty. Siksi mahdollisuus panttivelkojan aseman heikkenemiseen jää melko teoreettiseksi myös kaikkiin välttämättömiin kustannuksiin perustuvassa vaihtoehdossa. Samansuuntaisesti voidaan todeta sen tilanteen osalta, että kiinteistöllä on merkittäviä määriä vaarallisia jätteitä tai kemikaaleja. Tällöin niihin liittyvien vastuiden hoitamatta jättäminen saattaisi estää realisoinnin tai ainakin pienentää kiinteistön myyntihintaa puheena olevista vastuista aiheutuvien kustannusten määrällä.

Toiseksi, jos pantinhaltija kuitenkin havaitsee kiinteistön olevan realisoitavissa johonkin hintaan huolimatta esimerkiksi sen pilaantuneisuudesta tai sillä sijaitsevista jätteistä ja kemikaaleista, estettä ei olisi sille, että pantinhaltija käyttäisi normaaliin tapaan konkurssilain 17 luvun 11 §:n mukaista itsenäistä realisointioikeuttaan. Ostajan

löytyminen olisi kaikkien konkurssissa toimivien tahojen kannalta eduksi, ja tällöin kiinteistö vastuineen siirtyisi luovutuksensaajalle. Siten kaikkiin välttämättömiin kustannuksiin perustuva malli ei loukkaisi pantinhaltijan omaisuudensuojaa eikä luottamusta siihen, että se voi normaaliin tapaan käyttää realisointioikeuttaan havaitessaan kiinteistön olevan realisoitavissa.

Näistä syistä esityksessä ehdotetaan, että konkurssipesän ja julkisen vallan tulisi voida saada panttiomaisuuden myyntihinnasta korvatuiksi sellaiset välttämättömät kustannukset, joista konkurssipesän on tullut lain nojalla vastata massavelkaisesti. Koska kysymys on oikeudesta panttiomaisuuden myyntihinnasta suoritettavaan korvaukseen, korvauksen määrä ei voi ylittää panttiomaisuuden kauppahintaa.

Toisen kysymyksen osalta valmistelussa on pidetty sinänsä selvänä, että ratkaisu voidaan kytkeä vain panttiesineeseen (käytännössä yleensä kiinteistöön) kohdistuneisiin puhdistamis- tai muihin ympäristökustannuksiin. Pantinhaltijan vahingoksi ei voitaisi säilyttää sellaisia kustannuksia, jotka liittyvät muuhun konkurssipesän omaisuuteen kuin panttiesineeseen.

Se, kuinka selkeää puheena olevan kriteerin tulkinta on, voi kuitenkin käytännössä riippua kyseessä olevan ympäristövastuun lajista. Selvää olisi, että esimerkiksi maaperän pilaantumiseen liittyvät kustannukset kohdistuisivat panttina olevaan kiinteistöön. Sen sijaan kiinteistöllä sijaitsevaan irtaimeen omaisuuteen kohdistuvia toimenpiteitä, kuten jätteiden tai kemikaalien poistamista, ei voitaisi ainakaan esineoikeudellisesta näkökulmasta lähtökohtaisesti pitää pantattuun kiinteistöön kohdistuvina toimenpiteinä. Käytännössä voi kuitenkin syntyä tilanteita, joissa kiinteistöllä sijaitsevat jätteet tai kemikaalit aiheuttavat kiinteistölle esimerkiksi ympäristövahingon uhan tai joissa jätteitä tai kemikaaleja on niin paljon, että kiinteistö ei ole realisoitavissa ennen kuin niihin liittyvät vastuut on hoidettu.

Konkurssipesän vastuu rajoittuisi esityksen mukaan vaarallisiin jätteisiin ja vaarallisiin kemikaaleihin sekä siihen tilanteeseen, että jätteistä tai kemikaaleista aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle. Jos konkurssipesällä ei olisi oikeutta saada korvausta näillä perusteilla suorittamistaan kustannuksista, konkurssipesän suorittamat toimenpiteet tulisivat pantinhaltijan hyväksi. Tämä johtaisi siihen, että jos aine ei olisi vaarallista tai aiheuttaisi vaaratilannetta, se jäisi pesän ympäristövastuun puuttuessa rasittamaan kiinteistöä, mikä vaikuttaisi kiinteistön kauppahintaa alentavasti. Ei ole perusteltua, että pantinhaltijan asema riippuisi tällä tavoin kiinteistöllä sijaitsevan jätteen tai kemikaalin vaarallisuusluokituksesta.

Ratkaisumallilla tähdätään mahdollisimman oikeudenmukaiseen vastuunjakoon ennen muuta pantinhaltijan ja konkurssipesän yleisvelkojatahon välillä, sekä mahdollisimman suureen neutraliteettiin niiden kahden tilanteen välillä, jossa pantinhaltija joko käyttää

konkurssin alkaessa itsenäistä realisointioikeuttaan (ympäristökustannukset näkyvät kauppahinnassa) tai jossa konkurssipesä huolehtii realisoinnista (ympäristökustannukset eivät näy kauppahinnassa, mutta konkurssipesä vähentää ne heti myynti- ja täytöntöönpanokulujen jälkeen päältä pois). Tämän vuoksi kiinteistöön kohdistumisen käsitettä on tarkoituksenmukaista arvioida pikemminkin taloudellisista näkökohdista kuin kiinteistöä ja irtainta omaisuutta koskevista esineoikeudellisista opeista käsin.

Näistä syistä esityksessä ehdotetaan, että konkurssipesällä olisi oikeus panttiomaisuuden myyntihinnasta suoritettavaan korvaukseen myös silloin, kun pesä on huolehtinut sen vastuulle säädetystä, pantatulla kiinteistöllä sijaitsevia jätteitä ja kemikaaleja koskevista julkisoikeudellisista ympäristövastuista. Ratkaisevaksi tulkintakriteeriksi ehdotetaan sitä, voidaanko pantatulla omaisuudella sijaitsevien vaarallisten tai vaaratilanteen aiheuttavien jätteiden tai kemikaalien katsoa rasittavan kiinteistön myyntiarvoa.

Velallisen liiketoimintaa jatkavat konkurssipesät

Lopuksi on syytä tarkastella niitä sinänsä verrattain harvoja tapauksia, joissa konkurssipesä päättää jatkaa velallisen liiketoimintaa eli joissa ei ole kysymys esimerkiksi pelkästä toiminnan alasajamisesta ja velallisen liikeomaisuuden realisoinnista.

Hyväksyttävänä lähtökohtana voidaan pitää sitä, että konkurssipesän jatkaessa velallisen liiketoimintaa se katsotaan toiminnanharjoittajaksi ja sillä on jatkettun toiminnan osalta vastuu toimintaa koskevista ympäristövelvoitteista riippumatta siitä, ajoittuvatko julkisoikeudellisen ympäristövastuun perustavat tapahtumat aikaan ennen konkurssin alkamista vai konkurssin alkamisen jälkeen. Liiketoiminnan jatkaminen tapahtuu konkurssipesän velkojien tietoisien päätöksen tuloksena, ja kohtuullisena voidaan pitää, ettei tällainen konkurssipesä vapaudu vastuusta sellaisesta ympäristön pilaantumisesta tai muuttumisesta, jota kyseinen liiketoiminta on aiheuttanut. Liiketoimintaa jatkavaan konkurssipesään on voitava kohdistaa myös esimerkiksi alueen haltijaan tai luovutuksensaajaan kohdistuvia ympäristölainsäädännön velvoitteita.

Valmistelussa on selvitetty, tulisiko konkurssipesän vastuun kannalta olla merkitystä sillä, johtuuko pilaantuminen tai muuttuminen liiketoiminnan tavanomaisesta harjoittamisesta vai sellaisesta ennen konkurssiin asettamista aiheutuneesta kertaluonteisesta tapahtumasta, joka ei kuulu tyypillisenä osana velallisen toimintaan. Jälkimmäisessä tapauksessa voi olla kyse esimerkiksi yksittäisestä inhimillisestä virheestä tai koneen rikkoutumisesta ja siitä seuranneista haitallisista vaikutuksista. Konkurssioikeudellisista lähtökohdista käsin voitaisiin puoltaa sitä, ettei konkurssipesä edes liiketoimintaa jatkaessaan vastaisi velallisen toiminnassa tapahtuneesta selvästi kertaluonteisesta ympäristövahingosta, jos sen vaikutukset voitaisiin yksiselitteisesti erottaa toiminnan muista vaikutuksista. Tällöin ympäristövastuista ei johtuisi konkurssipesälle riskiä,

joka estäisi liiketoiminnan jatkamisen sellaisissa selkeissä tilanteissa, joissa velallisen toiminnassa on tapahtunut esimerkiksi luontovahinko, jonka tapahtumisajankohdasta ja seurauksista ei ole epäselvyyttä. Toisaalta konkurssiin asettamisen ei tulisi olla seikka, jonka avulla voidaan välttää ympäristöön liittyviä toimimisvelvollisuuksia. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että jos velallisyhtiön toiminta myytäisiin toiselle yritykselle yrityskaupalla, siirtyisi myös ympäristöoikeudellinen toimimisvelvoite, esimerkiksi ennallistamisvelvoite, uudelle omistajalle. Olisi paitsi ympäristöön liittyvistä näkökohdista, myös markkinoiden toiminnan näkökulmasta katsottuna kyseenalaista, jos liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän sallittaisiin harjoittaa toimintaansa vapaana sellaisista julkisoikeudellisista vastuista, jotka koskevat muita markkinatoimijoita. Näistä syistä on perusteltua, ettei kertaluonteisiakaan vahinkoja kohdella konkurssitilanteessa eri tavalla.

Sitä vastoin on perusteltua rajata konkurssipesälle liiketoiminnan harjoittamisesta aiheutuva vastuu vain siihen liiketoimintaan, jota konkurssipesä on päättänyt jatkaa. Vaikka konkurssimenettelyn ensisijainen tarkoitus ei ole liiketoiminnan jatkaminen, on muun muassa työllisyyspoliittisista syistä aiheellista välttää lainsäädäntöratkaisuja, jotka tarpeettomasti rajoittavat mahdollisuuksia sellaiseen realisointiin, jossa elinkel-poiseksi katsottavia liiketoiminnan osia voidaan jatkaa ja luovuttaa toimivana kokonaisuutena.

Velallisen ympäristövastuun täysimääräinen siirtyminen liiketoimintaa jatkavalle konkurssipesälle ei myöskään ole perusteltua silloin, kun konkurssipesällä olisi edellä esitetyn mukaisesti velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin ympäristön pilaantumisen tai merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Kun toiminnan jatkaminen on tarpeellista vakavan ympäristöön tai terveyteen kohdistuvan riskin torjumiseksi, konkurssipesällä tulisi olla mahdollisuus valita tarkoituksenmukaisin keino hallita riskiä. Konkurssipesän tulisi siten voida valita, ajaako se esimerkiksi toiminnan hallitusti alas vai jatkaako se liiketoimintaa ilman, että ratkaisu vaikuttaa ympäristövastuun laajuuteen. Velkojien keskinäiseen asemaan puuttuminen massavastuita lisäämällä tilanteessa, jossa konkurssipesän on jatkettava velallisen toimintaa ympäristösyistä, ei ole perusteltua. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi kaivostoiminnassa.

Jos ympäristövastuut siirtyisivät edellä kuvatussa tilanteessa täysimääräisesti pesälle, saattaisi se käytännössä vaikuttaa myös julkisselvityksen käyttöalaan. Tämä johtuu siitä, että liiketoiminnan jatkamistilanteissa konkurssiasiamiehen tulisi erikseen päättää, ottaako valtio samalla vastatakseen kaikki konkurssivelallisen toiminnasta johtuvat, massavelan asemassa olevat ympäristövelvoitteet. Tämänkaltaiset tapaukset ovat hyvin harvinaisia, mutta yksittäistapauksilla voi olla suuri merkitys sekä taloudellisesti että ympäristöriskien hallinnan kannalta.

2.3.4 Julkisselvitys

Konkurssilain julkisselvitystä koskevia säännöksiä on sovellettu konkurssilain voimaantulosta lukien. Julkisselvitykseen siirrettyjä konkursseja oli 31.12.2017 vireillä 484 kappaletta, mikä vastasi noin 16,3 prosenttia kaikista tuolloin vireillä olleista konkurssimenettelyistä. Yleisimmin julkisselvitykseen johtaa tarve selvittää velalliseen kohdistuvia rikosepäilyjä. Julkisselvityksillä on velkojien kannalta myös selvää taloudellista merkitystä. Menettelyissä oli 31.12.2017 mennessä saatu jaettava varoja velkojille noin 6,2 miljoonaa euroa.

Julkisselvitys on osoittautunut toimivaksi ja joustavaksi tavaksi jatkaa muutoin raukeamassa olevia konkursseja selvitystarpeiden tai muun erityisen syyn vuoksi. Eräiltä osin on kuitenkin käytännössä havaittu tarvetta arvioida julkisselvitystä koskevien konkurssilain 11 luvun säännösten toimivuutta.

Esiin on noussut muun muassa se, ettei laissa ole nimenomaista säännöstä siitä, onko konkurssiasiamiehen hyväksymää lopputilitystä mahdollista moittia. Konkurssilain 11 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan lopputilitys on laadittava niin kuin 19 luvussa säädetään. Lain 19 luvun 6 §:n mukaan velkojainkokouksen päätöksen moittimiseen lopputilityksen hyväksymistä koskevassa asiassa sovelletaan, mitä 15 luvun 11 ja 12 §:ssä säädetään. Julkisselvityksessä lopputilitys toimitetaan velkojille vain, jos konkurssipesän varat riittävät jako-osuuksien maksamiseen. Kun konkurssissa siirrytään julkisselvitykseen, velkojien päätösvalta lakkaa eikä velkojilla ole pesän hallinnossa enää varsinaista asemaa. Julkisselvityksen periaatteiden kanssa ristiriidassa olisikin se, että velkojat voisivat jälkikäteen moittia julkisselvityshallintoa. Moiteoikeutta on kuitenkin arvioitava jossain määrin toisin silloin, kun velkojille jaetaan julkisselvityksessä jako-osuutta. Konkurssilain 11 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan, jos konkurssipesän varat ilmeisesti riittävät jako-osuuksien maksamiseen velkojille, julkisselvittäjä voi määrätä saatavien valvonnasta. Tällaisessa tilanteessa sovellettaviksi tulevat paitsi valvontaa, myös saatavien riitauttamista ja jakoluettelon vahvistamista koskevat konkurssilain säännökset. Menettely ja velkojien asema ovat tällöin julkisselvityksessä vastaavat kuin tavanomaisessa konkurssimenettelyssä. Sen vuoksi on perusteltua, että velkojilla on oikeus moittia jako-osuuksia koskevaa lopputilityksen osaa, josta säädetään konkurssilain 19 luvun 2 §:n 3 momentissa. Moiteoikeuden laajuus on ollut käytännössä epäselvä, minkä vuoksi asiasta ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös 11 luvun 4 §:ään.

Toiseksi on tarpeen arvioida velkojien tiedonsaantia menettelyn kuluessa. Konkurssilain voimassa olevan 11 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan julkisselvittäjän on täytettävä pesänhoitajalle kuuluva selontekovelvollisuus konkurssiasiamiehen määräämällä tavalla. Käytännössä on esiintynyt tilanteita, joissa velkojien tiedonsaanti ei ole toteutunut riittävällä tavalla. Tiedonsaannille voi olla tarve siitä huolimatta, etteivät velkojat

julkisselvityksessä osallistu päätöksentekoon. Julkisselvitykselläkin on tavallisen konkurssimenettelyn tapaan vaikutusta velkojen varallisuusosoikeuksien toteutumiseen. Siten sääntelyä olisi muutettava niin, että julkisselvityksissäkin olisi lähtökohtaisesti laadittava vuosiselonteko ja toimitettava se tiedoksi konkurssilain 14 luvun 11 §:ssä säädetyllä tavalla. Konkurssiasiamiehelle on kuitenkin syytä jättää oikeus vapauttaa julkisselvittäjä näistä velvollisuuksista yksittäistapauksissa. Vuosiselonteon laatiminen saattaa olla tarpeetonta esimerkiksi silloin, jos julkisselvitykseen on siirrytty pesänhoidon loppuvaiheessa pesänhoitajaan liittyvistä syistä.

Kolmanneksi valmistelussa on nähty tarvetta säännellä varojen jakoa tilanteessa, jossa julkisselvityksessä olevaan konkurssipesään kertyneitä varoja on massavelkojen suorittamisen jälkeen niin vähän, ettei jakoluetteloa tarkoituksenmukaisuussyistä vahvisteta. Tilannetta voidaan verrata tavanomaisessa konkurssimenettelyssä noudatettavaan menettelyyn, kun konkurssi raukeaa jaettavien varojen vähyyden vuoksi. Tällöin pesänhoitajan on konkurssilain 3 luvun 12 §:n mukaisesti varattava ulosottomiehelle tilaisuus kohtuullisessa ajassa ulosmitata se velallisen omaisuus, jota ei tarvita konkurssikustannusten ja muiden konkurssipesän velkojen maksamiseen. Samaa menettelyä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena myös julkisselvityksessä. Julkisselvityksen päättyessä konkurssiasiamiehen hyväksymään lopputilitykseen konkurssin oikeusvaikutukset eivät lakkaa konkurssilain 3 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun tuomioistuimen päätökseen eikä ole selvää, voidaanko 3 luvun 12 §:ää soveltaa julkisselvityksessä. Siksi asia on syytä selvittää konkurssilain 11 luvussa.

Neljänneksi esiin on noussut kysymys vakuuden tarpeesta silloin, kun konkurssi jatkuu julkisselvityksenä ja konkurssipesä hakee turvaamistoimia. Ulosottokaaren 8 luvun 2 §:n mukaan turvaamistoimen täytäntöönpano edellyttää, että hakija asettaa ulosottomiehelle vakuuden vahingosta, joka voi syntyä vastaajalle turvaamistoimesta. Ulosottokaaren 3 luvun 44 §:ään sisältyvän yleissäännöksen mukaan vakuutta ei vaadita muun muassa julkisyhteisöltä tai julkisoikeudelliselta laitokselta. Vaikka julkisselvityksessä konkurssimenettelyn kustannukset maksetaan konkurssilain 11 luvun 3 §:n mukaisesti viime kädessä valtion varoista, käytännössä julkisselvittäjää tai julkisselvityksessä olevaa konkurssipesää ei pidetä valtion edustajana. Siten turvaamistointa hakeville konkurssipesille ei yleensä ole myönnetty vapautusta vakuuden asettamisesta vastapuolen hyväksi.

Käytännössä tilanteita on ratkaistu siten, että konkurssiasiamies on antanut sitoumuksen turvaamistoimen täytäntöönpanosta mahdollisesti syntyvän vahingon korvaamisesta valtion varoista. Joissain tilanteissa ulosottomies ei ole hyväksynyt sitoumusta, vaan vakuus on vaadittu. Vakuuden vaatimista julkisselvityksessä olevalta konkurssipesältä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, vaan on lähdeittävä siitä, että valtio pystyy vastaamaan konkurssilain 11 luvun 3 §:n mukaisesta kuluvastuustaan myös mah-

dollisen turvaamistoimesta aiheutuvan vahingonkorvausvastuun osalta. Siten ulosotokaareen on syytä ottaa säännös vakuuden tarpeettomuudesta kuvatussa tilanteessa. Koska julkisselvittäjät ovat monesti asianajajia eivätkä konkurssiasiamiehen toimiston virkamiehiä, säännökseen olisi riittävän julkisen kontrollin takaamiseksi syytä sisällyttää edellytys siitä, että konkurssiasiamies on hyväksynyt turvaamistojen hakemisen.

2.3.5 Eräitä erityiskysymyksiä

Valmistelussa on arvioitu myös eräitä muita yksittäisiä muutostarpeita, joita on nousut käytännössä esiin. Osittain tällaisia kysymyksiä on sisällytetty konkurssiasiamiehen toimiston 11.12.2014 päivättyyn muistioon (Konkurssilain muutostarpeet, 277/51/14) sekä konkurssiasiamiehen toimiston 26.8.2016 päivättyyn muistioon (Konkurssilainsäädännön muutostarpeita, 151/01/16).

Tässä yhteydessä käsitellään tarkemmin istutokäsittelyn järjestämistä velallisen vastustuksessa konkurssihakemusta, määrältään ehdollisten saatavien lopullisen määrän vahvistamista, julkisten saatavien vanhentumista, konkurssiasiamiehen päätöksistä valittamista, konkurssiasiamiehen ratkaisuvallan siirtämistä sekä asianomistajan puhevallan käyttöä rikosprosessissa, kun konkurssi raukeaa. Muiden muutosten osalta esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan muutosehdotusten tärkeimmät taustasyöt.

Istutokäsittelyn järjestäminen velallisen vastustuksessa konkurssihakemusta

Konkurssilain voimassa olevan 7 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan velallisen vastustuksessa konkurssihakemusta asia on käsiteltävä istunnossa, jollei velallinen ole suostunut siihen, että asia käsitellään kansliassa. Nimenomaisia suostumuksia annetaan melko harvoin. Tästä on seurannut tarpeettomia istutokäsittelyjä, joihin velallinen ei kutsusta huolimatta saavu tai joissa ei esitetä mitään varsinaista perustetta konkurssihakemuksen vastustamiselle. Tapauksia on esiintynyt etenkin silloin, kun konkurssia on haettu 2 luvun 3 §:n 2 momentin 3 kohdan eli maksukehotuksen laiminlyönnin perusteella. Velkojille aiheutuu ajanhukkaa ja kustannuksia tällaisiin istutokäsittelyihin osallistumisesta, eikä turhien käsittelyjen järjestäminen ole tuomioistuinten resurssien käytön kannalta perusteltua. Näistä syistä tulisi vähentää sellaisia tapauksia, joissa velallisen suostumuksen puuttuminen ei ole välttämättä vastannut hänen todellista tarkoitustaan ja joissa tästä seuranneelle istutokäsittelylle ei ole muutoinkaan ollut tarvetta. Toisaalta konkurssin laajakantoiset vaikutukset ja velallisen oikeusturva huomioon ottaen on perusteltua, että istutokäsittelyn järjestämättä jättämisen kynnys

säilyy korkealla. Sääntelyä olisi muutettava siten, että istuntokäsittely olisi järjestettävä aina velallisen sitä pyytäessä ja lisäksi pyynnön puuttuessa silloin, kun tuomioistuin ei pidä istuntokäsittelyä tarpeettomana.

Määrältään ehdollisten saatavien lopullisen määrän vahvistaminen

On varsin yleistä, että velkojan saatavan lopullinen määrä ei ole selvillä valvontapäivään mennessä. Tällöin velkoja valvoo saatavansa ehdollisena ja ilmoittaa sille enimmäismäärän, ja myös jakoluettelossa saatava vahvistetaan ehdollisena (ns. ehdolliset ja enimmäismääräiset saatavat). Saatavien määrä täsmentyy konkurssimenettelyn aikana ja epäselvissä tilanteissa saatavan määrä usein sovitaan. Joskus sopimusta ei kuitenkaan saada aikaiseksi, vaikka pesänhoitaja pitää saatavan määrää selvitettyinä. Tällöin pesänhoitaja voi ottaa kantaa saatavan lopulliseen määrään vasta lopputilityksessä. Saatavan lopullista määrää koskevat riidat voidaan siten ratkaista lopputilityksen moitekanteena, mikä on raskas prosessi ja tapahtuu tarpeettoman myöhäisessä vaiheessa menettelyä. Toinen vaihtoehto olisi, että pesänhoitaja tai velkoja nostaa saatavan määrästä vahvistuskanteen, mikä sekin on tarpeettoman raskas prosessi.

Menettelyn keventämiseksi ja saatavien lopullisen määrän vahvistamisen helpottamiseksi on perusteltua mahdollistaa jakoluettelossa määrältään ehdollisena vahvistetun saatavan täsmentäminen vastaamaan sen lopullista määrää. Sekä pesänhoitajalla että velkojalla tulisi olla mahdollisuus tehdä jakoluettelon muuttamista koskeva hakemus tuomioistuimelle. Kysymyksen tulisi olla saatavasta, jota koskevat riidat kuuluvat yleisen tuomioistuimen toimivaltaan. Esimerkiksi verosaatavan määrä täsmentyy verotusmenettelyssä.

Julkisten saatavien vanhentuminen

Verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007) voimassa olevan 21 §:n 2 momentin mukaan mahdollisuus saada maksu konkurssiin luovutetuista varoista vanhentumisajan umpeen kulumisen estämättä on ajallisesti kytketty vasta konkurssivalvonnan suorittamiseen. Kohtelu poikkeaa siviilioikeudellisia saatavia koskevasta sääntelystä. Velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 11 §:n 2 momentin mukaan vanhentuminen keskeytyy konkurssimenettelyn ajaksi konkurssin aloittamispäätöksestä lukien. Tällöin velkojat voivat luottaa siihen, että heillä on oikeus vanhentumisajoista riippumatta saada maksu konkurssiin luovutetuista varoista edellyttäen, että he ilmoittavat saatavansa tai se muutoin otetaan konkurssissa huomioon.

Verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain sääntely on johtanut siihen, että konkurseissa joudutaan järjestämään tarpeettomia konkurssivalvontoja, jotta julkisioikeudellisten saatavien vanhentuminen ei johtaisi maksunsaantioikeuden menetyk-

seen. Olisi perusteltua kohdella yksityisoikeudellisia ja julkisoikeudellisia saatavia konkurssissa samalla tavoin. Sääntelyä ei voida kuitenkaan täysin yhdenmukaistaa velan vanhentumisesta annetun lain säännösten kanssa ottaen huomioon, että siviilioikeudellisten ja julkisoikeudellisten saatavien vanhentumisesta on säädetty erilaisin lain-säädäntöteknisin ratkaisuin. Tarkoituksenmukainen ratkaisu olisi, että vanhentuminen ei estäisi maksun saamista konkurssiin luovutetuista varoista, kun vanhentuminen on tapahtunut konkurssiin asettamisen jälkeen. Siten ratkaisevaksi ajankohdaksi määritettäisiin konkurssivalvonnan sijasta konkurssiin asettaminen.

Konkurssiasiamiehen päätöksistä valittaminen

Konkurssiasiamiehen päätöksiä koskevasta valituskiellosta säädetään nykyisin konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun asetuksen (111/1995, jäljempänä *valvonta-asetus*) 9 §:ssä. Säännöksen mukaan konkurssiasiamiehen valvontalain nojalla tekemistä päätöksistä ei saa valittaa. Valituskiellosta olisi säädettävä lain tasolla ja sitä tulisi rajoittaa siten, että säännöksestä selkeästi ilmenee, ettei valituskielto koske sellaisia päätöksiä, joilla on merkitystä yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien kannalta.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi, joten tätä oikeutta ei voida lähtökohtaisesti rajoittaa edes lain tasoisella säännöksellä. Voimassa olevan lain mukaan yksilön oikeuksien kannalta tai muutoin periaatteellisesti tärkeät ratkaisut konkurssiasiamies vie tuomioistuimen ratkaistavaksi (esimerkiksi valvontalain 7 §:n, 8 §:n 2 momentin ja 11 §:n nojalla tehdyt hakemukset ja vaatimukset) tai niistä on säädetty erillinen muutoksenhakuoikeus (esimerkiksi valvontalain 5 §:n 3 momentti). Julkisselvityksen kustannusten korvaamisesta päätetään konkurssilain (11 luvun 3 §) eikä valvontalain nojalla, joten mainittu ratkaisu ei nykyisinkään kuulu valituskiellon piiriin, mikä käy ilmi myös valvontalain 15 a §:ään sisältyvästä muutoksenhakusäännöksestä. Valittaa ei sen sijaan saa päätöksistä, jotka liittyvät siihen, miten konkurssiasiamies käyttää valvontavaltaansa (esimerkiksi erityistilintarkastuksen teettäminen, hakemusten tekeminen tuomioistuimeen).

Konkurssiasiamiehen ratkaisuvallan siirtäminen

Konkurssiasiamiehen tehtäviä koskevat säännökset on muotoiltu siten, että ratkaisuvalltaa käyttää konkurssiasiamies. Konkurssiasiamiehen toimistossa on tällä hetkellä toimistopäällikkö ja kuusi konkurssiylitarkastajaa, joilla on oikeus toimia valvonta-asetuksen 1 §:ssä tarkoitettuina esittelijöinä. Ratkaisuvallan delegoinnista mainituille virkamiehille ei ole annettu nimenomaisia säännöksiä. Valvontalain 13 §:ssä säädetään ainoastaan eräiden tehtävien antamisesta konkurssiasiamiehen alaisen virkamiehen

hoidettavaksi ja valvonta-asetuksen 6 §:ssä siitä, että tarkempia määräyksiä asioiden käsittelystä ja toiminnan muusta järjestelystä annetaan konkurssiasiamiehen toimiston työjärjestyksessä. Ratkaisuvallan delegointimahdollisuudelle on selkeä tarve konkurssiasiamiehen toimiston toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi, koska toimiston käsittelemien asioiden määrä on pysynyt varsin korkeana, monet asiat sisältävät samankaltaisina toistuvia arviointeja ja toisinaan esiin tulevat tilanteet edellyttävät myös ripeää reagointia.

Konkurssi- ja yrityssaneerauslakien soveltaminen sekä hyvän pesänhoito- ja yrityssaneeraustavan käytännöt ovat monilta osin jo varsin vakiintuneita. Delegointimahdollisuus olisikin perusteltua rajata Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain (661/2012) 12 §:n säännöstä vastaten asioihin, joissa lain soveltamiskäytäntö on vakiintunut. Samalla on tarkoituksenmukaista siirtää valvontalakiin säännökset asioiden ratkaisemisesta esittelystä (nykyisin valvonta-asetuksen 5 §) sekä antaa perussäännös konkurssiasiamiehen toimiston työjärjestyksestä ja sen vahvistamisesta.

Asianomistajan puhevallan käyttö velallisen rikoksissa konkurssin rautessa

Työryhmässä on ollut esillä myös mahdollisuus asianomistajan puhevallan keskittämiseen rikosprosessissa silloin, kun konkurssi raukeaa. Jatkuvassa konkurssissa puhevaltaa käyttää pesänhoitaja ja halutessaan kukin velkoja omasta puolestaan. Käytännössä konkurssipesää edustaa pesänhoitaja. Konkurssin rautessa pesänhoitaja ei enää käytä puhevaltaa, vaan puhevaltaa käyttää kukin velkoja omasta puolestaan. Prosessin kannalta on monimutkaisempaa, että muun muassa tiedoksiannot ja asianosaisten kuulemiset tulee toimittaa jokaisen velkojan osalta erikseen.

Työryhmä ei ehdota puhevallan käytön keskittämistä konkurssin raukeamistilanteissa, sillä tällaiseen ratkaisuun liittyisi ongelmia, kuten se, kuka maksaa pesänhoitajan palkkion. Jos konkurssiin liittyy tarve turvata yleistä etua, voi konkurssiasiamies hakea sitä julkisselvitykseen, jolloin puhevaltaa käyttää julkisselvittäjä. Kun konkurssipesää ei ole haettu julkisselvitykseen, konkurssin hakemista raukeamaan on käytännössä joskus pitkitetty asianomistajan puhevallan käyttöön liittyvistä syistä, eikä jatkossakaan ole estettä menetellä näin.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määräajat

Esityksen tavoitteena on yksinkertaistaa ja nopeuttaa menettelyä niin velkojen, velallisen kuin pesänhoitajan kannalta suotavalla tavalla. Tavoitteenasettelussa ja sen toteuttamisessa on otettu huomioon, että noin kaksi kolmasosaa konkurseista raukeaa varojen puutteeseen. Pesäluettelon sisältövaatimuksen keventäminen konkurssisaatavien osalta ehdotetaan toteutettavaksi tavalla, joka ei heikennä velkojen mahdollisuuksia saataviensa ilmoittamiseen eikä mahdollisuuksia arvioida, onko velallisen toiminnassa ollut väärinkäytöksiä. Ehdotuksilla, jotka koskevat pesänhoitajan oikeutta tai velvollisuutta ottaa saatavia tietyissä tilanteissa huomioon ilman konkurssivalvontaa, pyritään parantamaan erityisesti kuluttajavelkojen ja pienyritysten asemaa.

Konkurssimenettelyn määräaikoja ja niiden noudattamisen valvontaa koskevilla muutosehdotuksilla pyritään jouduttamaan menettelyä ja ehkäisemään niitä toisinaan esiintyviä yksittäistapauksia, joissa esimerkiksi raukeamisesityksen lykkääntymiselle ei ole ollut esitettävissä perusteltua syytä. Konkurssimenettelyn nopeutuminen on sekä velkojen että velallisen etu.

Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Ehdotuksilla pyritään ensinnäkin poistamaan epäselvyyksiä ja epäyhdenäisiä käytäntöjä, joita on aiheutunut siitä, ettei laissa ole ollut asianhallintajärjestelmää koskevia säännöksiä. Toiseksi ehdotusten tavoitteena on nykyaikaistaa konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyjä laajentamalla mahdollisuuksia tiedoksiantojen sähköiseen toimitamiseen ja helpottamalla konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyiden valvonnassa tarvittavien asiakirjojen toimittamista konkurssiasiamiehelle.

Ympäristövastuut konkurssissa

Esityksen tavoitteena on selkeyttää epäselvää oikeustilaa sen suhteen, miltä osin konkurssipesällä on toimimisvelvollisuus ja kustannusvastuu julkisoikeudellisista ym-

päristövelvoitteista ja miltä osin näin ei ole. Selkeyttäminen pyritään toteuttamaan tavalla, jossa sovitetaan tasapainoisesti yhteen painavat ympäristönäkökohdat ja konkurssimenettelyn lähtökohtana oleva velkojen yhdenvertaisen kohtelun periaate. Edelleen tavoitteena on vähentää epäselvästä oikeustilasta johtuvia riitaisuuksia sekä estää ympäristön kannalta vakavien riskien tai jo syntyneiden tilanteiden paheneminen osoittamalla vastuu tietyissä tilanteissa konkurssipesälle. Toisaalta konkurssipesän vastuuta on aiheellista rajoittaa siinä määrin, että voidaan välttyä tarpeettomilta konkurssien raukeamisilta ja konkurssipesien asettamiselta konkurssiin. Konkurssin jatkuminen täysimittaisena on lähtökohtaisesti raukeamista toivottavampi vaihtoehto niin ympäristöriskien hallinnan kuin velkojen yhdenvertaisuuden kannalta.

Julkisselvitys ja muut kysymykset

Julkisselvitystä koskevien ehdotusten tavoitteena on lähinnä selkeyttää eräitä nykyisin epäselvinä pidettyjä kysymyksiä. Konkurssilain muiden muutosten tavoitteena on pääosin joko vastaavanlainen epäselvyyksien poistaminen taikka menettelyä yksinkertaistavien tai muutoin tarkoituksenmukaisten ratkaisukeinojen löytäminen käytännössä esiintyneisiin ongelmiin. Valvontalain muiden kuin Kosti-asianhallintajärjestelmää koskevien muutosten tavoitteena on siirtää keskeisimmät konkurssiasiamiehen toimistoa koskevat säännökset asianmukaiselle säädöstalolle eli asetuksesta lakiin.

3.2 Keskeiset ehdotukset

3.2.1 Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määräajat

Esityksessä ehdotetaan velkaselvittelyn yksinkertaistamista siten, että pesäluettelossa riittäisi jatkossa ilmoittaa kaikkien velkojen sijasta vain suurimmat velkojat ja niiden saatavat, merkittävimmät muut sitoumukset sekä arvio velkojen kokonaismäärästä. Tällöin pääosan velkojista ei tarvitsisi lähtökohtaisesti ilmoittaa saataviaan lainkaan ennen kuin tiedetään, että kysymyksessä ei ole varojen puutteeseen raukeava konkurssi. Jos suurella määrällä velkojia on samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyviä konkurssisaatavia, joiden perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä, pesähoitajalla olisi jatkossa oikeuden sijasta velvollisuus ottaa tällaiset saatavat jakoluetteloehdotuksessa huomioon ilman valvontaa. Pesähoitaja voisi harkinnanvaraisesti myös muussa tapauksessa ottaa selvänä pidettävän konkurssisaatavan huomioon ilman valvontaa. Jako-osuuteen oikeuttaisi valvotun saatavan ja pesähoitajan omaaloitteisesti huomioon ottaman saatavan lisäksi myös ennenaikaisesti eli ennen valvontapäivän määräämistä ilmoitettu saatava, jos ilmoitus täyttää valvonnan sisältö-

vaatimukset. Tältä osin ehdotus on luonteeltaan selventävä, koska käytännössä enenaikaisesti valvotut saatavat on jo nykyisin otettu jakoluetteloehdotuksessa huomioon.

Konkurssimenettelyyn liittyvää määräaikasääntelyä ja mahdollisuuksia sen noudattamisen valvontaan tehostettaisiin menettelyn nopeuttamiseksi. Pesäluettelo ja velalliselvitys olisi nykytilaa vastaten laadittava lähtökohtaisesti kahdessa kuukaudessa konkurssin alkamisesta. Määräajan pidennysten myöntämistä koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että jatkossa pesänhoitajan olisi merkittävä arvioitu valmistumispäivämäärä ja viivästyksen syy Kosti-asianhallintajärjestelmään sekä ilmoitettava nämä tiedot myös tuomioistuimelle. Merkitseminen Kostiin parantaisi konkurssiasiamiehen mahdollisuuksia valvoa konkurssimenettelyn etenemistä. Raukeamisesityksen toimittamista tai valvontapäivän määräämistä koskisi jatkossa saman tyyppinen viivästyksen perusteluvollisuus. Näiltä osin lakiin lisättäisiin nykytilasta poiketen myös säännös määräajan lähtökohtaisesta pituudesta, joka olisi yksi kuukausi pesäluettelon ja velalliselvityksen valmistumisesta. Jakoluetteloehdotusta koskevat määräajat puolitettaisiin.

3.2.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Esityksessä ehdotetaan, että valvontalaissa säädettäisiin konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä Kostista, jota konkurssiasiamies ylläpitää. Kosti jakaantuisi tietosisältönsä ja käyttötarkoituksensa puolesta kahteen osaan. Järjestelmän ensimmäisen osan tarkoituksena olisi, että pesänhoitajat ja selvittäjät välittävät konkurssiasiamiehelle tietoa konkurssihallinnon ja saneerausmenettelyn valvomiseksi. Järjestelmään pakollisesti tallennettavista tiedoista ja asiakirjoista säädettäisiin asetuksella. Järjestelmän toisen osan tarkoituksena olisi, että pesänhoitaja ja selvittäjä voivat toimittaa järjestelmän välityksellä velkojille ja velallisille menettelyihin liittyviä asiakirjoja, joita konkurssiasiamies ei tehtäviensä hoitamisessa tarvitse.

Siltä osin kuin asianhallintajärjestelmään tallennetaan tai sen välityksellä toimitetaan henkilötietoja, tiedoista muodostuu henkilörekisteri. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46EY kumoamisesta (jäljempänä *tietosuoja-asetus*) sovelletaan 25 päivästä toukokuuta 2018 alkaen. Tietosuoja-asetuksen tullessa voimaan ehdotetaan säädettäväksi asetusta täydentävä tietosuojalaki ja henkilötietolaki (523/1999) ehdotetaan kumottavaksi (HE 9/2018 vp). Tietosuoja-asetusta ja sitä täydentävää tietosuojalakia sovellettaisiin lähtökohtaisesti kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn. Asetuksessa säädetyt keskeisiä henkilötietojen käsittelyä koskevia periaatteita ovat käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen minimoinnin

periaate, täsmällisyys, lainmukaisuuden, kohtuullisuuden ja läpinäkyvyyden periaate, säilytyksen rajoittaminen sekä eheys ja luottamuksellisuus. Esityksessä ehdotetun järjestelmän tulisi olla yhteensopiva tietosuojasetuksen ja sitä täydentävän kansallisen lainsäädännön kanssa.

Konkurssiasiamies toimisi järjestelmän ensimmäisen osan rekisterinpitäjänä, kun taas toisen osan rekisterinpitäjiä olisivat konkurssiasiamies ja kyseisen konkurssi- tai yrityssaneerausasian pesänhoitaja tai selvittäjä yhdessä. Kysymys olisi tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettu yhteisrekisterinpitäjyydestä. Vastuunjako rekisterinpitäjien välillä olisi määriteltävä säännöksissä selkeästi. Konkurssiasiamiehen tehtävänä olisi huolehtia järjestelmän ja siihen tallennettujen tietojen tietoturvallisuudesta. Henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedustelut osoitettaisiin konkurssiasiamiehelle. Muilta osin rekisterinpitäjän velvoitteista vastaisi kunkin asian pesänhoitaja tai selvittäjä.

Konkurssiasiamiehellä ei olisi pääsyä asiakirjoihin, jotka tallennetaan järjestelmän yksityiseen osaan. Näistä asiakirjoista ei siten tulisi viranomaisen asiakirjoja, eikä niihin sovellettaisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*). Ehdotettu järjestelmä on vastaava kuin pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmästä annetussa laissa (658/2004), jossa Verohallinto toimii järjestelmän ylläpitäjänä, mutta sillä ei ole pääsyä pientyönantajien järjestelmään tallentamiin asiakirjoihin.

Pesänhoitajan ja selvittäjän mahdollisuutta toimittaa tiedoksiintoja sähköisesti lisättäisiin myös muutoin. Koston käyttäminen ei siten olisi ainoa mahdollisuus sähköisen tiedoksiannon toimittamiselle.

3.2.3 Ympäristövastuut konkurssissa

Ehdotettu ratkaisu

Esityksessä ehdotetaan epäselvän oikeustilan selkeyttämistä ottamalla konkurssilain uuteen 16 a lukuun säännökset julkisoikeudellisten ympäristövastuiden asemasta konkurssissa. Säännöksistä ilmenisi, miltä osin konkurssipesällä olisi velvollisuus huolehtia ympäristövastuista omalla kustannuksellaan (massavelkavastuu) ja miltä osin toimimisvelvollisuutta ja kustannusvastuuta ei olisi. Jälkimmäisessä tapauksessa viranomaisen tai muun tahon mahdollisesti toteuttamat toimet jäisivät tavallisen konkurssisaatavan asemaan. Ehdotettavan sääntelyn tarkoituksena on ottaa tasapainoisesti huomioon sekä painavat ympäristönäkökohdat että konkurssimenettelyn lähtökohtana oleva velkojen yhdenvertaisen kohtelun periaate.

Kun julkisoikeudellisen ympäristövastuun oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista, konkurssipesällä olisi toimimisvelvollisuus ja massavelkainen vastuu seuraavilta osin:

- Välttämättömät toimenpiteet ympäristön pilaantumisen tai merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi, jos mainitusta pilaantumisesta tai muuttumisesta aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle.
- Jätelain mukainen jätteen haltijan vastuu vaarallisen jätteen osalta; sen sijaan muiden kuin vaarallisten jätteiden osalta vastuu vain, jos niistä aiheutuu tai uhkaa aiheutua edellä kuvattu vakavan vaaran tai vakavan haitan tilanne.
- Kemikaaliturvallisuuslain mukainen vastuu konkurssipesän hallussa olevista vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä.
- Säteilylain mukainen vastuu siltä osin kuin konkurssipesän hallussa on sellaista radioaktiivista ainetta tai radioaktiivista jätettä, jonka hallussapitoon tarvitaan turvallisuuslupa.

Yhteisenä tekijänä vastuun synnyttävälle perusteille on vaaraelementti. Ehdotettava sääntely on tarkoitettu tyhjentäväksi eikä konkurssipesää voitaisi mainittujen tilanteiden lisäksi velvoittaa ryhtymään muihin, esimerkiksi korjaaviin toimenpiteisiin ympäristölainsäädännön nojalla.

Jos viranomainen on joutunut huolehtimaan edellä tarkoitetuista vastuista konkurssipesän puolesta, konkurssipesä vastaisi kustannuksista siltä osin kuin toimet on toteutettu konkurssin alkamisen jälkeen. Rajaus konkurssin alkamisen jälkeen toteutettuihin toimiin johtuu siitä, että jo edellä selostettu ratkaisu, jonka mukaan massavelkainen vastuu voi syntyä oikeusperusteen ajoittuessa konkurssia edeltäväänkin aikaan, poikkeaa konkurssioikeudellisista lähtökohdista. Jos puheena oleva rajaus puuttuisi, tämä etäännyttäisi ratkaisumallia liiallisesti velkojen yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta.

Konkurssipesän tulisi lähtökohtaisesti ryhtyä vastuulleen kuuluviin toimiin oma-aloitteisesti ja viipymättä. Pesänhoitajan tulisi ilmoittaa konkurssin alkamisesta asianomaiselle viranomaiselle, jos velallisen harjoittama toiminta edellyttää ympäristön kannalta merkityksellistä lupaa, rekisteröintiä tai ilmoitusta. Ilmoitusvelvollisuudesta säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Lisäksi pesänhoitajan tulisi olla yhteydessä asianomaiseen viranomaiseen, jos hänellä on epäily siitä, että pesällä on toimimisvelvollisuus. Jos konkurssipesän ja ympäristöviranomaisen käsitykset säännösten tulkinnasta yksittäisessä tapauksessa poikkeavat, viranomainen voisi tarvittaessa antaa toimenpiteitä koskevan määräyksen kulloinkin sovellettavaksi tulevaan ympäristölainsäädän-

töön perustuvien toimivaltuuksiensa nojalla. Viranomainen soveltaisi ehdotettua konkurssilain sääntelyä aineellisen ympäristölainsäädännön rinnalla ja tarkastelisi ensin mainittua vasten, voidaanko päätöksiä kohdistaa konkurssipesään ja, jos voidaan, miltä osin. Hallintopakkopäätös voitaisiin kohdistaa konkurssipesään vain silloin, kun pesällä on konkurssilain mukaan toimimisvelvollisuus. Ehdotettu sääntely saattaa edellyttää aineellisten hallintopakkosäännösten tarkistamista, jotta viranomainen voi edellytysten täytyessä velvoittaa konkurssipesän ryhtymään toimiin.

Jos konkurssipesän toteuttamat toimenpiteet ovat kohdistuneet panttiomaisuuteen, konkurssipesällä olisi konkurssilain 17 luvun 7 §:ssä tarkoitettu oikeus saada korvaus panttiomaisuuden myyntihinnasta. Sama oikeus olisi viranomaisella silloin, kun se on joutunut huolehtimaan konkurssipesän vastuista tämän puolesta. Sääntely ei estäisi pantinhaltijaa käyttämästä itsenäistä realisointioikeuttaan, jos se katsoo omaisuuden olevan kaikesta huolimatta myytävissä.

Velallisen liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän vastuut olisivat edellä mainittua laajemmat vastaten lähtökohtaisesti normaaleja toimijan vastuita. Liiketoimintaa jatkava konkurssipesä ei kuitenkaan vastaisi velallisen toiminnasta johtuvista ympäristövastuista muutoin kuin sen liiketoiminnan osalta, jota se päättää jatkaa. Jos konkurssipesän olisi jatkettava toimintaa täyttääkseen ympäristön pilaantumisen tai merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseen tai rajoittamiseen liittyvän velvollisuutensa, liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän ympäristövastuu määräytyisi samoin kuin sellaisen konkurssipesän, joka ei jatka liiketoimintaa.

Jätehuoltoa koskevan ehdotuksen suhde jätedirektiiviin

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta (jäljempänä *jätedirektiivi*) 14 artiklan mukaan jäsenmaiden on kansallisessa lainsäädännössään toteutettava aiheuttamisperiaatetta, jonka mukaan jätehuollon kustannukset on kohdennettava jätteen alkuperäiseen tuottajaan tai tätä seuraaviin jätteen haltijoihin. Direktiivin jätehuollon operatiivista järjestämistä koskevan 15 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jätteen alkuperäinen tuottaja tai muu haltija huolehtii itse jätteen käsittelystä tai antaa jätteen käsittelyn kauppiaan tai jätteenkäsittelytoimia suorittavan laitoksen tai yrityksen taikka yksityisen tai julkisen jätteiden kerääjän tehtäväksi 4 ja 13 artiklan mukaisesti. Direktiivin 36 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet jätteen hylkäämisen tai valvomattoman sijoittamisen taikka valvomattoman jätehuollon kieltämiseksi. Direktiiviä on tulkittu siten, että se edellyttää, että aina on oltava jokin taho, joka vastaa jätteitä koskevista velvoitteista. Vastuunjakoa koskevaa sääntelyä on ensisijaisesti tarkasteltava direktiivin terveyden- ja ympäristönsuojelutavoitteiden toteutumisen näkökulmasta. Jätedirektiivin säännökset eivät aseta jätehuollon vastuutahoja keskinäiseen etusijajärjestykseen, vaan jäsenvaltioilla

on toimivalta päättää siitä, keneen jätehuollon järjestämistä koskevat velvoitteet kansallisessa lainsäädännössä kohdennetaan. Olennaista on, että vastuunjaolla käytännössä toteutetaan direktiivin keskeisiä tavoitteita ja velvoitteita, jotka liittyvät terveyden ja ympäristön suojeluun.

Esityksessä ehdotetaan, että konkurssipesään sovellettaisiin vain rajoitetusti jätelain mukaisia jätteen haltijan velvollisuuksia. Konkurssipesällä ei olisi velvollisuutta huolehtia velallisen jätteistä, joita ei luokitella vaarallisiksi ja joista ei aiheudu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle. Vastaavasti tällaisten jätteiden siivoamisesta aiheutuneet kustannukset eivät myöskään saisi masavelan asemaa. Jos jätteet sijaitsevat velallisen omistamalla kiinteistöllä, kiinteistön puhdistaminen voi kuitenkin olla konkurssipesän edun mukaista, jotta kiinteistö saadaan myytyä parempaan hintaan. Konkurssipesä voi myös myydä kiinteistön jätteen, jolloin jätelain mukainen vastuu siirtyy kiinteistön uudelle omistajalle. Joskus kumpikaan näistä vaihtoehdoista ei tule jätehuoltokustannusten määrän vuoksi kyseeseen. Tällöin konkurssipesä ei huolehdi jätteistä, vaan ne jäävät velallisen itsensä hoitettaviksi.

Velallisen asettaminen konkurssiin ei vapauta tätä jätelain mukaisista velvoitteista. Konkurssimenettelyssä velallisen omaisuus jaetaan velkojille maksunsaantijärjestyksen mukaisesti. Jokaisella velkojalla, myös ympäristöviranomaisilla, on mahdollisuus valvoa saatavansa konkurssimenettelyssä. Velallinen ei vapaudu vastaamasta niistä konkurssisaatavista, joille ei konkurssissa kerry täyttä suoritusta. Konkurssi ei siten vaikuta jätelain mukaisia vastuutahoja vähentävästi.

Tilanteessa, jossa jätteet sijaitsevat vuokramaalla, vuokranantajalle voi kiinteistön haltijana syntyä velvollisuus huolehtia jätteistä joko suoraan jätelain 6 §:n 5 kohdan jätteen haltijan määritelmän tai jätelain 28 §:n 2 momentin mukaisen toissijaisen jätehuollon järjestämistä vastuun nojalla.

3.2.4 Julkisselvitys

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi, että julkisselvityksen lopputilitystä on mahdollista moittia jako-osuuksia koskevilta osin. Velkojien tiedonsaantia ehdotetaan parannettavaksi siten, että julkisselvityksissäkin olisi lähtökohtaisesti laadittava vuosiselonteko ja toimitettava se tiedoksi konkurssilain 14 luvun 11 §:ssä säädetyllä tavalla. Konkurssiasiamiehelle jätettäisiin kuitenkin oikeus vapauttaa julkisselvittäjä viimeksi mainituista velvollisuuksista yksittäistapauksissa. Lisäksi täsmennettäisiin, että julkisselvityksissäkin voidaan menetellä konkurssilain 3 luvun 12 §:ssä tarkoitetulla tavalla eli varata tilaisuus ulosmittaukseen silloin, kun konkurssipesään kertyneitä varoja on massavelkojen suorittamisen jälkeen niin vähän, ettei jakoluetteloä tarkoituk-

senmukaisuussyistä vahvisteta. Ulosottokaareen lisättäisiin säännös siitä, ettei julkis-selvityksessä olevan konkurssipesän tarvitse asettaa vakuutta silloin, kun julkisselvittäjä hakee turvaamistointa konkurssiasiamiehen suostumuksella.

3.2.5 Eräitä erityiskysymyksiä

Konkurssilain voimassa olevan 7 luvun 8 §:n 2 momentti edellyttää konkurssihakemuksen käsittelemistä istunnossa aina silloin, kun hakemusta vastustanut velallinen ei ole nimenomaisesti suostunut asian käsittelemiseen kansliassa. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niiden tapausten vähentämiseksi, joissa velallisen suostumuksen puuttuminen ei ole välttämättä vastannut velallisen todellista tarkoitusta ja joissa tästä seuranneelle istutokäsittelylle ei ole muutoinkaan ollut todellista tarvetta. Istutokäsittely olisi jatkossa järjestettävä aina velallisen sitä pyytäessä ja lisäksi pyynnön puuttuessa silloin, kun tuomioistuin ei pidä istutokäsittelyä tarpeettomana. Antaessaan velkojan hakemusta velalliselle tiedoksi tuomioistuimen olisi hakemuksen vastustamisen varalta tiedusteltava, pyytääkö velallinen asian käsittelyä istunnossa, sekä ilmoitettava mahdollisuudesta ratkaista asia pyynnön puuttuessa ilman istutokäsittelyä. Säännöstä olisi tulkittava tiukemmin kuin oikeudenkäymiskaaren 8 luvun 3 §:n 3 momentin yleissäännöstä.

Jakoluetteloehdotusta ja jakoluettelon vahvistamista koskevaan konkurssilain 13 lukuun ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan tuomioistuin voisi pesänhoitajan tai velkojan vaatimuksesta täsmentää jakoluettelossa määrältään ehdollisena vahvistetun saatavan suuruuden. Täsmennettäväksi vaaditun saatavan määrä voitaisiin riitauttaa.

Valvontalakiin ehdotetaan lisättäväksi keskeiset konkurssiasiamiehen toimistoa koskevat säännökset. Nykyisin esimerkiksi valituskieltoa koskeva säännös on sisällytetty valvonta-asetukseen. Samalla lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan konkurssiasiamies voi siirtää ratkaisuvaltaa esittelijöinä toimiville virkamiehille asioissa, joissa lain soveltamiskäytäntö on vakiintunut.

Verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 21 §:ää ehdotetaan muutettavaksi konkurssia koskevilta osin siten, ettei julkisen saatavan vanhentuminen estäisi maksun saamista konkurssiin luovutetuista varoista, kun vanhentuminen on tapahtunut konkurssiin asettamisen jälkeen. Voimassa olevan säännöksen mukaan mahdollisuus saada maksu konkurssiin luovutetuista varoista vanhentumisajan umpeen kulumisen estämättä on ajallisesti kytketty vasta konkurssivalvonnan suorittamiseen. Vastaava muutos tehtäisiin asiallisesti samanlaisiin palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain säännöksiin.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

4.1.1 Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määräajat

Vaikutukset velkojien ja velallisten asemaan sekä yritysvaikutukset

Esityksellä on vaikutuksia yrityksiin niiden ollessa konkurssivelallisen tai -velkojan roolissa. Sen sijaan esityksellä ei arvioida olevan yleisiä vaikutuksia yrityksiin, jotka eivät ole asianosaisena yksittäisessä konkurssimenettelyssä. Siten seuraavassa ei tarkastella yritysvaikutuksia erikseen vaan osana velkojaan ja velalliseen kohdistuvia vaikutuksia. Sama koskee vaikutuksia kotitalouksiin.

Velkaselvittelyn yksinkertaistaminen vähentäisi kustannuksia, joita velkojille aiheutuu saatavien ilmoittamisesta. Näin olisi etenkin raukeavissa konkurseissa, joita on yli kaksi kertaa enemmän kuin jakoluettelon vahvistamiseen asti jatkuvia konkurseja. Muiden kuin suurimpien velkojien ei muutoksen myötä tarvitsisi ilmoittaa saataviaan raukeavissa konkurseissa lainkaan. Suurimpien velkojien saatavat tulisi pesäluetteloa laadittaessa selvittää, mutta valvonnan sisältövaatimukset täyttävä ilmoitus otettaisiin myöhemmin valvontana huomioon.

Etenkin kuluttajavelkojien asemaa parantaisi se, että pesänhoitajat veloitettaisiin ottamaan oma-aloitteisesti huomioon selvät saatavat, joita suurella määrällä velkojia on samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyen. Nykyisin pesänhoitajien toimintatavat ovat tältä osin vaihdelleet. Hyöty koskee kuluttajavelkojien lisäksi erityisesti sellaisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joilla ei ole resursseja kaikkien niitä koskevien konkurssien systemaattiseen seurantaan. Taloudellista merkitystä muutoksella olisi tosin vain tilanteessa, jossa konkurssipesässä on riittävästi varoja jako-osuuksien maksamiseen ja saatavalle voidaan määränsä puolesta maksaa jako-osuutta. Velkojien oikeudenmenetyksen riskiä voisi vähentää myös se, että ennen valvontapäivää tehty saatavailmoitus säädettäisiin nimenomaisesti jako-osuuteen oikeuttavaksi.

Pesäluettelon valmistumisen jouduttaminen on myös velallisen etu. Eräät toimintakelpoisuuden rajoitukset ja velalliseen kohdistettavissa olevat pakkokeinot ovat ajallisesti sidottuja pesäluettelon valmistumiseen. Samalla konkurssimenettelyjen kokonaiskesto

lyhentyisi. Nämä seikat voivat jossain määrin nopeuttaa konkurssin tehneiden yrittäjien mahdollisuutta uuden liiketoiminnan aloittamiseen.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistamista sekä valvontapäivän määrittämistä tai raukeamisesityksen tekemistä koskevaan määräaika sääntelyyn, jonka yhteydessä pesähoitajalle asetettaisiin velvollisuus perustella viivästys Kosti-asianhallintajärjestelmässä. Muutokset ehkäisisivät konkurssimenettelyn pitkittymistä ja edistäisivät asianosaisten ja konkurssiasiamiehen mahdollisuuksia valvoa menettelyn etenemistä. Nykyisin on jaksossa 2.3.1 todettu tavoin esiintynyt tapauksia, joissa esimerkiksi raukeamisesityksen viivästymiselle ei ole ollut hyväksyttävää syytä.

Konkurssimenettelyn nopeutuminen vähentää lähtökohtaisesti menettelyn kokonaiskustannuksia. Tällainen vaikutus olisi ennen kaikkea velkaselvittelyn yksinkertaistamisella. Tältä osin vaikutus koskisi paitsi pesähoitajan palkkiota, myös kirjanpidosta aiheutuvia kustannuksia, sillä kirjanpito voitaisiin raukeavissa konkurseissa jättää aiempaa useammin loppuunsaattamatta. Menettelykustannusten vähentyminen on ennen muuta velkojen etu. Täysimittaisessa konkurssissa velkojille jäisi suurempi jako-osuus, ja raukeavissa konkurseissa massavelkojen kattamiseen jäisi enemmän varoja. Tilanteessa, jossa massavelat saadaan kokonaisuudessaan katetuiksi, mutta varat eivät riitä täysimittaiseen konkurssimenettelyyn, ulosottoon konkurssilain 3 luvun 12 §:n nojalla tilitettävä määrä kasvaisi. Eräissä tapauksissa menettelykustannusten vähentyminen hyödyttää myös velallista. Velkojen jako-osuuksien kasvaminen nimittäin vähentää velalliselle konkurssilain 1 luvun 6 §:n nojalla jäävää velkavastuuta. Käytännössä jäännösvelkavastuulla on merkitystä konkurssivelallisen ollessa luonnollinen henkilö.

Vaikutukset julkiseen talouteen

Ehdotuksilla ei ole suoranaisia vaikutuksia julkiseen talouteen. Menettelykustannusten vähenemisellä ei raukeavissakaan konkurseissa ole valtion kannalta merkitystä, koska valtion vastuu pesähoitajalle maksettavasta korvauksesta on rajoitettu konkurssilain 10 luvun 5 §:ssä 1 000 euroon. Sen sijaan julkisoikeudellisten velkojen toiminnan kannalta konkurssimenettelyn yksinkertaistumisella on samat myönteiset vaikutukset kuin edellä on velkojen osalta selostettu.

4.1.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyjen keskeisten asiakirjojen tallentaminen Kostiin sekä mahdollisuus tiedoksiantojen toimittamiseen sähköisesti helpottavat tiedonkulkua ja vähentävät hieman menettelykustannuksia. Vähentymä ei ole euromääräisesti arvioitavissa.

Ehdotusten edellyttämä Kosti-asianhallintajärjestelmän tekninen kehittäminen aiheuttaa kertaluonteisia tietojärjestelmäkustannuksia, joiden suuruusluokaksi on valmistelussa arvioitu noin 20 000 euroa. Arviossa on huomioitu Kostiin jakaminen oikeudellisesti kahteen osaan, tiedoksiantojen toimittamiseen liittyvät muutokset sekä Kostiin lisättävät uudet tietoerät, mukaan lukien kohdassa ”Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määrääjät” selostetut perusteluvollisuudet viivästystilanteissa. Muutokset voidaan toteuttaa asianhallintajärjestelmän vuosittaisen kehittämisbudjetin puitteissa.

4.1.3 Ympäristövastuut konkurssissa

Lähtökohtia ja eräitä käytännön tapauksia

Esityksen ensisijaisena vaikutuksena on oikeustilan selkeytyminen ympäristö- ja konkurssioikeuden rajapinnassa. Esityksellä ei vapauteta lisää varoja konkurssipesän käyttöön, vaan kysymys on siitä, miltä osin konkurssipesällä on toimimisvelvollisuus ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi ja milloin ympäristöä koskevista toimenpiteistä viranomaiselle aiheutuneet kustannukset saavat massavelan aseman. Myös esityksen taloudelliset vaikutukset on hahmotettava tätä lähtökohtaa vasten.

Esityksen euromääräisten taloudellisten vaikutusten arviointi edes suuntaa-antavasti edellyttäisi pohjatietoina ensinnäkin arviota sellaisten konkurssipesien lukumääristä, joissa on vuosittain suoritettava ympäristösääntelyyn perustuvia toimenpiteitä, toiseksi arviota tällaisten toimenpiteiden keskimääräisistä kustannuksista sekä kolmanneksi vertailutietoa siitä, miten kustannusvastuu olisi nykyisessä oikeustilassa jakautunut. Ensiksi mainitusta lukumäärästä ei voida esittää arviota, koska on sattumanvaraista, milloin ympäristölle riskialtista liiketoimintaa kohtaa konkurssi. Tilastotietoa ei ole esimerkiksi siitä, kuinka monessa konkurssissa on vuoden aikavälillä maksettu konkurssipesän varoista ympäristölainsäädännöstä johtuvia saatavia. Sama koskee sitä, kuinka moni ympäristöluvan omaava yritys on mennyt vuoden aikana konkurssiin.

Edelleen on vaikeasti ennustettavissa, kuinka suuriin euromääriin ympäristökustannukset tietyssä konkurssipesässä nousevat. Tähän vaikuttavat muun muassa se, mikä on ollut velallisen toiminnan laatu ja laajuus sekä sijainti, toimintaan liittyneiden ympäristöriskitekijöiden vakavuusaste, mahdollisten ympäristövahinkojen ilmeneminen sekä se, kuinka varhaisessa vaiheessa tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytään.

Vaikutusarviointia vaikeuttaa ennen kaikkea pitävien vertailukohtien löytäminen sen osalta, miten vastuun- ja kustannustenjako nykyisessä oikeustilassa järjestyisi. Esityksen voidaan sanoa varmuudella kaventavan nykyiseen oikeuskäytäntöön verrattuna konkurssipesän massavelkaista vastuuta jätteistä, jotka eivät ole vaarallisia. Muilta osin vastaavia varmoja vertailuja ei voida esittää. Kyse on ensimmäisestä kerrasta, kun konkurssi- ja ympäristölainsäädäntöä pyritään sovittamaan yhteen. Mainituista syistä esityksen taloudellisista vaikutuksista ei ole esitettävissä edes suuntaa-antavia euromääräisiä arvioita. Seuraavassa kuvataan kuitenkin eräitä käytännön tapauksia koskevia tietoja ilmiön esiintyvyyden ja kustannusten suuruusluokan hahmottamiseksi. Tämän jälkeen esitetään esityksen taloudellisia vaikutuksia koskevia yleisiä näkökohtia.

Julkisselvityksenä jatkuneessa Aylon Fibres Oy:n konkurssissa kiinteistöllä oli satoja tonneja palo- ja räjähdysherkkää kemikaalia. Valtiolle elokuuhun 2017 mennessä aiheutuneet kokonaiskustannukset nousivat noin 5,3 miljoonaan euroon. Valtiolle ennakoiitiin palautuvan arviolta noin miljoona euroa.

Kierrätystoimintaa harjoittaneen PP-Recycling LTD:n konkurssipesän toimitiloissa havaitun ympäristövahinkoriskin selvittämiseen ja hallitsemiseen myönnettiin ELY-keskukselle vuonna 2013 yhteensä noin 80 000 euroa. Määrärahalla muun muassa maksettiin varaston sähkökustannuksia ja teetettiin Ekokem Oy:llä selvitys jätteiden määrästä, laadusta ja niiden aiheuttamasta riskistä ympäristölle ja ihmisille. Kiinteistölle oli jäänyt vaarallisia jäteraaka-aineita, joista aiheutui terveydelle vaarallisten höyryjen pääsemistä ilmaan sekä tulipalon ja suuronnettomuuden vaaraa. Konkurssin rauettua varojen puutteeseen vastuu jätteistä siirtyi kiinteistön haltijalle eli Green Tech Center Oy:lle, joka niin ikään asetettiin konkurssiin. Viimeksi mainittu konkurssi jatkui julkisselvityksenä. Valtio on vuosina 2013–2015 myöntänyt yhteensä 2,3 miljoonaa euroa vaarallisten jätteiden pois kuljettamisen ja asianmukaisen käsittelyn kustannuksiin. Lisäksi valtiolle on aiheutunut muun muassa pesän hallinnon ja rikosprosessin hoitamisesta koskevia julkisselvityskustannuksia. Valtiolle on arvioitu palautuvan varoja mahdollisesti noin 0,1 miljoonan euron verran.

Julkisselvityksenä jatkuneessa Kromipinta Oy:n ja sen omistaman kiinteistöosakeyhtiön konkurssissa kysymys oli kemikaaliturvallisuudesta pohjavesialueella. Valtion kokonaispanostus oli elokuuhun 2017 mennessä vajaat 0,5 miljoonaa euroa. Tästä mää-

rästä hieman yli puolet kohdistuu ympäristövahinkojen torjuntaan työ- ja elinkeinoministeriön varoista ja hieman alle puolet pesän hallinnointiin ja rikosprosessiin liittyviin julkisselvityskuluihin konkurssiasiamiehen toimiston varoista. Jakokelpoisten varojen määrä oli noin 0,1 miljoonaa euroa.

Julkisselvityksenä jatkuneessa Talvivaara Sotkamo Oy:n konkurssissa kaivostoiminnassa tapahtuneesta kipsisakka-altaan vuodosta aiheutui laajamittaisia vesistövahinkoja. Valtiolle elokuuhun 2017 mennessä aiheutuneet kokonaiskustannukset nousivat noin 120 miljoonaan euroon, josta noin 90 prosenttia liittyi ympäristövahinkojen torjumiseen. Valtiolla oli tuohon mennessä palautunut varoja noin 20 miljoonaa euroa.

Valtio joutuu toimimaan vakavien ympäristövahinkojen torjumiseksi Hituran nikkelikaivoksen toiminnan päättymisen ja kaivoksen omistaneen Belvedere Mining Oy:n konkurssin vuoksi. Loppuvuodesta 2015 lukien ympäristön pilaantumisen ehkäisemiskustannukset kaivosalueella ovat aluksi olleet noin 0,9 miljoonaa euroa vuodessa. Kustannukset katettiin aluksi vuonna 2016 ympäristöministeriön momentilta ja sittemmin 2016 lisätalousarviossa myönnetyllä 0,52 miljoonan euron rahoituksella. Lisäksi ympäristönsuojelutoimiin on käytetty 1,99 miljoonan euron suuruinen jätevakuuus, jonka yhtiö on asettanut ELY-keskukselle. ELY-keskus hoitaa parhaillaan kaivoksen sulkemistoimia valtion rahoituksella. Vuoden 2017 lisätalousarviossa kaivoksesta johtuvien ympäristövahinkojen torjuntaan ja kaivoksen sulkemiseen varattiin 5 miljoonaa euroa. Kaivoksen sulkemisen II-vaiheen suunnittelusta ja lupavalmistelusta sekä pakollisista I-vaiheen lisätöistä aiheutuviin kustannuksiin on osoitettu 1,3 miljoonan euron määräraha. Rahoitustarve kaivoksen sulkemiskustannusten kattamiseksi on alustavan arvon mukaan yhteensä noin 15–20 miljoonaa euroa seuraavien 9–14 vuoden aikana.

Vaikutukset velkojien ja velallisten asemaan sekä yritysvaikutukset

Vaikka esityksen vaikutusten euromääräistä arviointia ei edellä kuvatuista syistä pidetä mahdollisena, voidaan esityksen taloudellisista vaikutuksista esittää yleisellä tasolla seuraavat huomiot.

Voidaan arvioida, että ainakin eräät konkurssipesät saadaan nimenomaisen sääntelyn ansiosta selvitettyiksi aiempaa joutuisammin, kun esimerkiksi ympäristöviranomaisten hallintopäätökset mahdollisine muutoksenhakuvaiheineen sekä konkurssipesän eri toimijoiden näkemysten yhteensovittaminen saavat selkeät lainsäädännölliset raamit. Riitojen väheneminen ja konkurssimenettelyn joutuisuus vähentävät yleensä menettelyn kokonaiskustannuksia.

Se, että konkurssipesälle säädetään velvollisuus ryhtyä vakavissa vaaratilanteissa viipymättä tiettyihin toimenpiteisiin lisävahinkojen ehkäisemiseksi, voi ainakin yksittäistä-

pauksissa rajoittaa uhkaavien ympäristöhaittojen syntymistä tai jo syntyneiden ympäristöhaittojen laajentumista ja pahenemista sekä tältä osalta vähentää joko julkiselle vallalle tai konkurssipesän velkojille syntyviä taloudellisia vahinkoja.

Useimpien vähemmän vakavien ympäristövastuutilanteiden nimenomainen rajaaminen massavelkavastuun ulkopuolelle edistäisi velkojen yhdenvertaisuutta ilman, että pakottavia ympäristönäkökohtia sivuutetaan. Rajatun massavelka-asemankaan ei voida ainakaan varmuudella sanoa heikentävän muiden velkojen maksunsaantia, sillä nykyisestäkin oikeustilasta on esitetty näkemyksiä, joiden mukaan konkurssipesällä voisi olla yleinen massavelkainen ympäristövastuu tai ympäristövastuilla jopa tätä vahvempi niin sanottu superetusija kaikkiin muihin velkoihin nähden. Velkojen maksunsaanti paranisi ainakin muista kuin vaarallisista jätteistä aiheutuvien vastuiden suhteen. Käytännössä vastuut jätteistä ja kemikaaleista ovat molemmat merkittäviä ja suhteellisen useasti esillä olevia ympäristövastuiden lajeja.

Esityksen tavoitteena on välttää turhia konkurssien raukeamisia ja konkurssipesien konkurssseja sekä ottaa samanaikaisesti huomioon painavat ympäristönäkökohdat. Konkurssipesän massavelkavastuun rajoittamisella pyritään velkojen yhdenvertaisuuteen. Jos konkurssi raukeaa mittavien massavelkavastuiden vuoksi, omaisuus palautuu velalliselle ja se voidaan ulosmitata. Tällöin saatavilleen voivat saada suorituksia vain ne velkojat, joilla on täytäntöönpanokelpoinen ulosottooperuste. Esimerkiksi suuri osa julkisista saatavista, kuten verosaatavat, ovat suoraan ulosottokelpoisia saatavia. Velallinen ei käytännössä yleensä ryhdy toimenpiteisiin ympäristövastuiden hoitamiseksi, vaikka sillä siihen olisikin velvollisuus. Konkurssin jatkuminen täysimittaisena on siten sekä ympäristöriskien hallinnan että velkojen yhdenvertaisuuden kannalta toivottava vaihtoehto.

Koska liiketoimintaa harjoitetaan monesti vuokrakiinteistöllä ja jätevastuut kanavoituivat esityksen mukaan konkurssipesän sijasta nykyistä useammin jätelain 28 §:n 2 momentin mukaisesti vuokranantajaan, saattaisivat vuokravakuutta ja muita seikkoja koskevat vuokrasopimusten ehdot jossain määrin kiristyä ja vuokrat nousta. Vuokranantajien kannalta viranomais- ja omavalvonnan toimivuus korostuisivat entisestään. Siten esityksellä voisi olla vähäisiä vaikutuksia vuokramarkkinoihin siltä osin kuin kysymys on ympäristön kannalta riskialttiiseen liiketoimintaan vuokrattavista kiinteistöistä.

Ehdotus konkurssilain 17 luvun 7 §:n muuttamisesta vaikuttaisi kustannusten kohdentumiseen pantinhaltijan ja konkurssipesän yleisvelkojatahon välisessä relaatiassa. Esinevakuuksilla on yleensä suhteellisesti suurempi merkitys harjoitettaessa uutta tai pienimuotoista liiketoimintaa. Panttiomaisuuden asemaan liittyvää ehdotusta, jonka mukaan konkurssipesä saisi vähentää tietyt ympäristövastuuseen käyttämänsä kus-

tannukset panttiomaisuuden myyntihinnasta päältä pois, on kahdessa tärkeässä suhteessa rajattu. Panttiomaisuudesta saataisiin vähentää vain ne varsin rajatut kustannuserät, jotka konkurssipesä on ehdotuksen mukaan ollut velvollinen suorittamaan massavelkaisesti. Lisäksi kyse olisi nimenomaan panttiomaisuuteen kohdistuneista ja siten panttivelkojan hyväksi tulleista toimenpiteistä.

Panttivelkojan asemaa turvaisi konkurssilain 17 luvun 11 §:n mukainen itsenäinen realisointioikeus, jota pantinhaltija voi käyttää, jos se havaitsee panttiomaisuuden olevan realisoitavissa jo ennen kuin välttämättömiin ympäristötoimenpiteisiin ryhdytään. Esitetty ratkaisu tavoittelee neutraliteettia niiden kahden tilanteen välille, jossa pantinhaltija joko käyttää konkurssin alkaessa itsenäistä realisointioikeuttaan (ympäristökustannukset näkyvät panttiomaisuudesta saatavassa kauppahinnassa) tai jossa konkurssipesä huolehtii realisoinnista (ympäristökustannukset eivät näy kauppahinnassa, mutta konkurssipesä vähentää ne päältä pois). Näistä syistä esityksen ei voida arvioida merkityksellisesti heikentävän rahoituksen tarjontaa tai korottavan sen hintaa. Esitys saattaa kuitenkin rahoittajien näkökulmasta korostaa tarvetta siihen, että luototettavan yrityksen ympäristöliitännäisiä riskejä arvioidaan huolellisesti osana luotto päätösten tekemistä.

Velkojiin ja pantinhaltijaan kohdistuvien vaikutusten jäädessä edellä kuvatuin tavoin vähäisiksi voidaan arvioida, ettei esityksellä ole merkittäviä vaikutuksia markkinoiden toimintaan.

Esitetyn sääntelyn yritysvaikutukset ilmenisivät eri tavoin riippuen siitä, missä roolissa yrityksiä tarkastellaan. Yrityksen roolia konkurssivelkojan, konkurssivelallisen tai vuokranantajan roolissa on tarkasteltu edellä. Sen sijaan on syytä tarkastella mahdollisuuksia ympäristövaikutuksia omaavan liiketoiminnan käynnistämiseen tai uuden yrityksen perustamiseen. Esityksessä on pyritty välttämään esimerkiksi toimintaan tarvittavan rahoituksen tai vuokratontin saamisen vaikeutumista. Tällaisia vaikutuksia ei voida kuitenkaan kokonaan poissulkea. Sinänsä ympäristönäkökulman huomioon ottaminen lainsäädännössä voi aina jossain määrin näkyä esimerkiksi toiminnan käynnistämiskustannuksissa, eikä tällaista vaikutusta voida ympäristöarvot huomioivassa yhteiskunnassa kokonaan eliminoida.

Lopuksi on syytä tarkastella mahdollisuuksia jatkaa konkurssiin asetetun yrityksen liiketoimintaa ja luovuttaa se myöhemmin mahdolliselle ostajalle, mikä olisi usein sekä ympäristönäkökohtien että esimerkiksi työpaikkojen säilymisen kannalta eduksi. Esityksen valmistelussa on tavoiteltu sitä, ettei kynnystä liiketoiminnan jatkamispäätöksen tekemiseen aseteta kohtuuttoman korkealle. Toisaalta muun muassa kilpailunäkökohtien vuoksi ei ole pidetty hyväksyttävänä, että konkurssipesä voisi jatkaa liiketoimintaa vapaana julkisoikeudellisista velvoitteista, jotka koskevat muita markkina-

toimijoita. Tämän tyyppiset vastakkaiset näkökohdat on pyritty sovittamaan esityksessä yhteen siten, että liiketoiminnan jatkamiseen perustuva ympäristövastuu rajoitetaan vain jatkettuun toimintaan ja että tällaista jatkamiseen perustuvaa vastuuta ei syntyisi silloin, kun jatkaminen on tapahtunut nimenomaan ympäristösyistä eli ympäristön pilaantumisen tai merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Ehdotetussa muodossaan sääntelyn ei arvioida merkittävästi vaikeuttavan konkurssipesän mahdollisuutta liiketoiminnan jatkamiseen silloin, kun tämä havaitaan tarkoituksenmukaiseksi toimintatavaksi. Tällaista vaikutusta ei voida kuitenkaan kokonaan poissulkea etenkin tilanteissa, joissa potentiaalista liiketoiminnan ostajaa ei ole tiedossa.

Vaikutukset julkiseen talouteen

Esityksessä on kysymys vastuun- ja kustannustenjaon selkeyttämisestä, eikä esityksellä voida tuottaa tai vapauttaa lisää varoja ympäristövastuista huolehtimiseen. Siten esitys ei vaikuta valtion tai kuntien talousarvioon. Pitkällä aikavälillä, yhdessä TOVA-järjestelmien kehittämisen kanssa, esitys voi kuitenkin vähentää julkisen vallan tarvetta puuttua ympäristöliitännäisiin konkurssisiin julkisselvityksen ja lisäbudjettien avulla.

Edellä on arvioitu, että koska jätevastuut kanavoituisivat nykyistä useammin suoraan vuokranantajalle, saattaisivat vuokravakuutta ja muita seikkoja koskevat vuokrasopimusten ehdot jossain määrin kiristyä ja vuokrat nousta silloin, kun kiinteistöllä harjoitetaan ympäristön kannalta riskialtista toimintaa. Vuokranantajien kannalta viranomais- ja omavalvonnan toimivuus korostuisivat entisestään. Esityksellä on tältä osin kunta-vaikutuksia, koska kunnat ovat suhteellisen usein vuokranantajan roolissa.

Konkurssipesän velvollisuus ryhtyä vakavissa vaaratilanteissa tiettyihin toimenpiteisiin lisävahinkojen ehkäisemiseksi voisi yksittäistapauksissa rajoittaa ympäristöhaittojen syntymistä tai pahenemista ja siten vähentää joko julkiselle vallalle tai konkurssipesän velkojille syntyviä taloudellisia vahinkoja, joskaan massavelka-asema ei tuota konkurssipesiin lisää rahaa eikä muuta sitä tosiasiaa, että merkittävä osa konkurseista raukeaa. Vaikka massavelkaisen vastuun tilanteessa valtiolle tai kunnille ympäristölainsäädännön mukaisena vastuutahona aiheutuvat kustannukset voisivat jossain määrin vähentyä, toisaalta tällöin velkojien jako-osuudet samalla pienentyisivät, mukaan lukien julkisoikeudelliset velkojat. Siten merkittäviä kokonaisvaikutuksia julkiseen talouteen ei tältääkään osin arvioida syntyvän.

4.2 Vaikutukset viranomaisten ja pesänhoitajien toimintaan

4.2.1 Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määrääjät

Velkaselvittelyn yksinkertaistaminen vähentäisi pesänhoitajan työmäärää etenkin raukeavissa konkurseissa. Varsinkin varattomissa pesissä on pesänhoitajan kannalta kohtuullista, että hän voi keskittää työpanoksensa yksityiskohtaista velkaluettelointia merkityksellisempiin seikkoihin, koska hänellä on mahdollisuus saada valtiolta vain rajallinen korvaus. Pesänhoitajat joutuisivat tällöin tekemään aiempaa vähemmän työtä, josta he eivät tosiasiallisesti voi saada palkkiota. Konkurssiasiamiehen valvontatyö ja esimerkiksi julkisselvityksen tarpeen arviointi eivät vaikeutuisi, koska velallisselvitys olisi edelleen laadittava ja myös pesäluettelon sisältö jäisi velkojen kattavaa luettelointia lukuun ottamatta ennalleen.

Pesänhoitajan velvollisuus ottaa oma-aloitteisesti huomioon selvät saatavat, joita suurella määrällä velkojia on samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyen, voisi lisätä pesänhoitajien työtä. Toisaalta työmäärän lisäys on vähäinen ottaen huomioon, että kyse olisi jo säännöksen sanamuodon mukaan saatavista, joiden perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä. Käytännössä tarvittavat tiedot saadaan yleensä suoraan kirjanpidosta.

Tiettyjä konkurssimenettelyn vaiheita koskevan määräaika sääntelyn muutokset siirtäisivät menettelyn etenemisen valvonnan painopistettä tuomioistuimista konkurssiasiamiehen toimistoon. Tuomioistuinten tosiasialliset mahdollisuudet valvoa näiden menettelyvaiheiden etenemistä ovat olleet varsin rajalliset. Määrääjän pidentämispäätösten rutiinimaisuuden vuoksi tuomioistuinten työmäärä vähentyisi ehdotetun sääntelyn johdosta vain vähäisissä määrin. Pesänhoitajan velvollisuus merkitä viivästyksen syy Kosti-asianhallintajärjestelmään parantaisi konkurssiasiamiehen toimiston valvontamahdollisuuksia. Samalla toimiston työmäärä voi jossain määrin lisääntyä. Toisaalta muutokset eivät tarkoita sitä, että konkurssiasiamiehen toimistossa olisi jatkuvasti seurattava kaikkia yksittäisiä konkurssimenettelyjä, joissa Kostiin on tehty viivästyksen merkintöjä. Viivästyksiä voitaisiin esimerkiksi tarkastella määrääjain, ja pesänhoitajan perusteluvollisuus voisi edesauttaa valvontatyön tarkoituksenmukaista kohdentamista. Lisäksi menettelyn asianosaisilla olisi Kostiin tehtyjen merkintöjen perusteella mahdollisuus seurata heitä koskevan menettelyn etenemistä ja olla tarvittaessa yhteydessä pesänhoitajaan tai konkurssiasiamiehen toimistoon. Pesänhoitajien työmäärää perusteltu viivästyksilmoitus ei juurikaan lisää. Kysymys olisi siitä, että pesänhoitajien tulisi kiinnittää aiempaa tarkemmin huomiota tiettyihin menettelyn etenemistä koskeviin näkökohtiin ja lisätä asianosaisten tiedonsaantia näiltä osin.

4.2.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Velvollisuus tallentaa keskeiset tiedot ja asiakirjat konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyissä Kosti-asianhallintajärjestelmään helpottaa konkurssiasiamiehen toimiston valvontatyötä, koska nykyisin pesänhoitajien ja selvittäjien käytännöt ovat vaihdelleet. Selkeät säännöt tallentamisvelvollisuudesta sekä tiedoksiantojen sähköinen toimittamismahdollisuus helpottavat myös pesänhoitajien ja selvittäjien toimintaa.

4.2.3 Ympäristövastuut konkurssissa

Ympäristöviranomaisten kannalta säännökset siitä, milloin ja miltä osin konkurssipesä voidaan velvoittaa toimenpiteisiin, helpottaisivat päätöksentekoa ja tehostaisivat mahdollisuuksia puuttua vakaviin ympäristöön kohdistuviin vaaroihin ja haittoihin. Toisaalta ehdotetun sääntelyn soveltaminen ympäristöä koskevan substanssilainsäädännön rinnalla edellyttäisi ympäristöviranomaisilta uudenlaista osaamista. Sääntelyn voimaantulon alkuvaiheissa olisi tarpeen kouluttaa ympäristöviranomaisten henkilökuntaa.

Pesänhoitajat ovat nykyisin olleet ympäristöön liittyvissä konkurssikysymyksissä tyyppisesti yhteydessä konkurssiasiamiehen toimistoon. Uuden sääntelyn myötä kyselyiden ja neuvonnan antamisen painopiste siirtyisi konkurssiasiamiehen toimistosta ympäristöviranomaisille. Ympäristöviranomaisten tai hallintotuomioistuinten työmäärän ei voida kuitenkaan arvioida lisääntyvän siinä määrin, että vaikutuksia henkilöstön määrään syntyisi, sillä nykyisinkin ympäristöviranomaisten on tullut ratkaista, miten konkurssipesissä ilmeneviin, ympäristöön kohdistuviin haitta- tai vaaratilanteisiin mahdollisesti reagoidaan. Esityksen ja sen liitteenä olevan asetuksen odotetaan parantavan tiedonkulkua ja helpottavan yhteistyötä yhtäältä pesänhoitajan ja toisaalta valtion tai kunnan ympäristöviranomaisen välillä.

Kannanotot siihen, miltä osin konkurssipesä tai muu taho vastaa toimien suorittamisesta, kuuluu viranomaisten normaaleihin valvontatehtäviin. Tarvittaessa viranomaisen velvoittaisi pesän tarvittaviin toimiin tai valvoisi toimien suorittamisen edellyttämät kustannukset konkurssisaatavana. Tilanteissa, joissa toimintaa olisi harjoitettu vuokra-kiinteistöllä ja kyse olisi muita kuin vaarallisia jätteitä koskevista jätehuoltovastuista, viranomaisen kääntyisi nykyistä varhaisemmassa vaiheessa vuokranantajan puoleen.

Pesänhoitajien kannalta sääntely selventäisi sitä, missä laajuudessa konkurssipesällä ja pesänhoitajalla sen edustajana on velvollisuus ryhtyä ympäristöä koskeviin toimenpiteisiin. Siten sääntely tarjoaisi pesänhoitajille oikeudellisen selkänöjan toteuttaa kon-

kurssimenettelyn perustarkoituksista poikkeavia toimenpiteitä silloin, kun konkurssipesän toimintavelvollisuus olisi käsillä. Epäselvissä tapauksissa pesänhoitajat voisivat olla yhteydessä ympäristöviranomaisiin. Jos viranomaisten kanta eroaisi pesänhoitajien tilanearviosta, asia ratkaistaisiin viime kädessä valitusteitse. Tämän ei odoteta ainakaan kasvattavan vastuusuhteiden selvittelystä koituvia prosessikustannuksia nykytilaan nähden, koska nykyisin kustannusvastuun kohdentumiseen liittyviä kysymyksiä joudutaan ratkaisemaan tuomioistuimessa erityisesti epäselvän oikeustilan vuoksi. Toimien suorittamista koskeva viranomaisen velvoittamispäätös olisi määrättävissä suoraan täytäntöön pantavaksi, millä vältettäisiin viivästykset torjuntatoimien suorittamisessa.

Ehdotettu sääntely tulisi sovellettavaksi sekä hallintotuomioistuimissa että yleisissä tuomioistuimissa. Ensin mainittujen toimivaltaan kuuluu arvioida ympäristöviranomaisten päätöksiä esimerkiksi konkurssipesän toimimisvelvollisuutta koskevassa asiassa, kun taas kysymys tietyn saatavan katsomisesta massavelaksi tai konkurssisaatavaksi on konkurssioikeudellinen ja ratkaistaan viime kädessä yleisessä tuomioistuimessa. Tuomioistuinten työmäärän ei arvioida lisääntyvän, koska edellä todetuin tavoin jo nykyisin on esiintynyt vastaavia tilanteita, joiden selvittämistä oikeustilan epäselvyys on vaikeuttanut.

4.3 Ympäristövaikutukset

4.3.1 Ympäristövastuut konkurssissa

Esityksellä varmistetaan, että konkurssimenettelyn yhteydessä esiintyvissä vakavissa vaaratilanteissa konkurssipesä voidaan viivytyksettä velvoittaa ryhtymään välttämättömiin ympäristöä koskeviin toimenpiteisiin sekä huolehtimaan muun muassa vaarallisista jätteistä ja vaarallisista kemikaaleista. On siis olemassa selkeä vastuutaho, jolla on toimimisvelvollisuus edellä kuvatuissa tilanteissa. Tämän voidaan olettaa rajoittavan ympäristöön, ihmisten terveyteen ja turvallisuuteen kohdistuvien konkreettisten haittavaikutusten ja riskien laajenemista. Toisaalta konkurssipesän toimintavelvollisuudellakaan ei voida estää sitä, että vain joidenkin konkurssipesien varat riittävät ympäristövastuista huolehtimiseen. On yleistä, että konkurssipesässä ei ole varoja konkurssimenettelyn kustannuksiin, minkä vuoksi aloitetuista konkurseista noin kaksi kolmasosaa raukeaa. TOVA-järjestelmien kehittämistä on tärkeää jatkaa myös tästä syystä.

Säännökset rajatusta massavelka-asemasta saattavat velallisyriksen toiminnan kuлуessa vaikuttaa siihen, missä määrin yrityksen rahoittajilla ja muilla sopimuskuppaneilla on kannustimia kiinnittää huomiota yrityksen ympäristöasioiden hoitamisessa

havaittaviin ilmeisiin riskeihin. Esimerkiksi vuokranantajat saattavat valvoa nykyistä tehokkaammin vuokralaisen toimintaa, mikä saattaa johtaa siihen, että ympäristöön liittyvät puutteet vuokralaisen toiminnassa tulevat entistä useammin esille.

Muiden kuin vaarallisten jätteiden osalta konkurssipesän massavelkaista vastuuta esitetään supistettavaksi korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännössä linjatusta vastuusta. Tämä voi eräissä tapauksissa heikentää jätevastuista huolehtimista. Konkurssivelan asemassa oleville saataville kertyvä jako-osuus jää käytännössä usein pieneksi. Tosin nykyinen laaja massavelka-asemakaan ei ole voinut taata jätevastuista huolehtimista, vaan on päinvastoin ollut omiaan johtamaan konkurssin raukeamiseen tai konkurssipesän konkurssiin (esimerkiksi jaksossa 2.3.3 mainittu Ekoport-tapaus).

Huomioon tulee myös ottaa, että monessa tapauksessa ympäristölle riskialtista liiketoimintaa harjoitetaan vuokrakiinteistöllä. Tällöin kiinteistön omistaja voidaan jätelain 28 §:n 2 momentin edellytysten täytyessä toissijaisena vastuutahona saattaa suoraan vastuuseen jätteistä niiden jäädessä konkurssipesän vastuun ulkopuolelle. Toiminnan harjoittaminen esimerkiksi erillisen kiinteistöyhtiön vuokraamalla vuokrakiinteistöllä saattaa yleistyä toiminnan rahoittajien ja muiden velkojien taloudellisten riskien rajaimiseksi.

Niiltä osin kuin muista kuin vaarallisista jätteistä huolehtivaa toissijaista vastuutahoa ei ole, hoitamattomat jätevastuut jäisivät konkurssimenettelyn päätyttyä edelleen rasittamaan kiinteistöä, jollei kiinteistöä saataisi menettelyn kuluessa realisoitua. Velallinen jäisi edelleen vastuuseen kiinteistöllä sijaitsevista jätteistä. Velallisen toimintaa valvova viranomaisen suorittaisi alueella normaaleja valvontatoimia, mutta vastuutahon maksukyvyttömyys tarkoittaisi käytännössä sitä, ettei velallinen ryhdy toimenpiteisiin. Ei ole poissuljettua, että tämä johtaisi joissain tapauksissa haitallisiin ympäristövaikutuksiin, kuten alueiden käytön estymiseen tai maiseman rumentumiseen. Vastaavia tilanteita syntyy kuitenkin jo nykyisin, eikä ehdotetun lainsäädännön arvioida lisäävän tapauksia merkittävästi.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

4.4.1 Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määrääjät

Esityksellä kevennetään erityisesti raukeavien konkurssien velkaselvittelyä. Tällä tavoin mahdollistetaan pesänhoitajan työpanoksen kohdistaminen erityisesti velallisel-

vitykseen liittyvien seikkojen, kuten konkurssin syiden ja velallisen konkurssia edeltävän toiminnan selvittämiseen. Tämä puolestaan edistää julkisen intressin ja velkojien oikeuksien kannalta toivottavalla tavalla mahdollisten väärinkäytösten ilmituloa ja selvittämistä.

Rehellisesti toimineiden konkurssivelallisten kannalta menettelyä jouduttavat muutokset voivat jossain määrin nopeuttaa uuteen alkuun pääsemistä ja siten parantaa työllisyyttä. Konkurssimenettelyn arvioidaan nopeutuvan tapauksesta riippuen viikkoja tai jopa kuukausia. Velallisten kannalta menettelyn nopeutumisella voi olla myös myönteisiä vaikutuksia terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin, sillä monessa tapauksessa velallinen voi kokea konkurssimenettelyn henkisesti raskaaksi.

5 Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti 14.10.2015 työryhmän valmistelemaan ensi vaiheessa EU:n uudelleenlaaditun maksukyvyttömyysasetuksen edellyttämät muutokset lainsäädäntöön sekä toisessa vaiheessa selvittämään kansallisia konkurssilain muutostarpeita erityisesti konkurssimenettelyn yksinkertaistamiseksi ja ympäristövastuiden aseman selkeyttämiseksi konkurssissa. Työryhmä luovutti työnsä ensimmäistä vaihetta koskevan mietinnön kesäkuussa 2016 (Mietintöjä ja lausuntoja 31/2016), minkä jälkeen myös sitä koskeva hallituksen esitys on annettu ja lait vahvistettu (HE 12/2017 vp ja lait 364–370/2017). Työn toisessa vaiheessa työryhmän määräaikaa pidennettiin 31.3.2018 asti ja mietintö valmistui 4 päivänä huhtikuuta 2018. Työryhmä kokoontui toisessa vaiheessa 29 kertaa.

Työryhmässä oli oikeusministeriön lisäksi edustus ympäristöministeriöstä, konkurssi-asiamiehen toimistosta, Helsingin hovioikeudesta, Helsingin käräjäoikeudesta, Suomen Asianajajaliitosta, Finanssiala ry:stä, Verohallinnosta ja Suomen Yrittäjät ry:stä. Työryhmä kuuli ympäristövastuita koskevaan asiakokonaisuuteen liittyen Elinkeinöelämän keskusliitto EK:ta ja Suomen Kuntaliittoa 19.1.2018 pidetyssä kokouksessaan. Valmistelun aikana oltiin mainitun asiakokonaisuuden osalta yhteydessä tarpeellisissa määrin myös työ- ja elinkeinoministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä Säteilyturvakeskuksen virkamiehiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

6 Lakiehdotusten perustelut

6.1 Konkurssilaki

2 luku Konkurssiin asettamisen edellytykset

3 §. *Oletus maksukyvyttömyydestä.* Pykälän 2 momentin 3 kohdan soveltamisalaa laajennettaisiin siten, että se kattaisi myös ammattitoiminnastaan kirjanpitovelvolliset velalliset. Kirjanpitolaissa (1336/1997) liike- ja ammattitoimintaa koskivat pitkään eri velvollisuudet. Vuoden 2016 alussa voimaan tulleen lain 1620/2015 myötä näin ei kuitenkaan enää ole. Ratkaisua on hallituksen esityksessä (HE 89/2015 vp) perusteltu erityisesti sillä, että rajanveto näiden kahden käsitteen välillä on vaikeaa. Siten ei enää ole perusteltua kohdella liike- ja ammattitoimintaa eri tavoin myöskään konkurssiin asettamisen edellytyksiä koskevassa sääntelyssä. Myös liiketoimintakiellon soveltamisalaa on äskettäin vastaavasti laajennettu kirjanpitolaissa tarkoitettuun ammattitoimintaan (laki 749/2017).

3 luku Konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset

11 §. *Oikeusvaikutusten voimassaolo.* Pykälän uuteen 3 momenttiin otettaisiin informatiivinen viittaussäännös yrityssaneerauslain 66 §:ään, jossa ehdotetaan selvennettäväksi konkurssiin asettamis päätöksen kumoamisen ja konkurssilain 7 luvun 13 §:n mukaisen konkurssin peruuntumisen vaikutusta saneerausohjelmaan, joka on rauennut konkurssiin asettamisen johdosta. Konkurssin peruuntuminen merkitsee sitä, ettei konkurssi ole vastannut tarkoitustaan, ja asettamisen kumoaminen sitä, ettei konkurssille ole ollut perusteita. Tämän vuoksi näissä tapauksissa on tärkeää, että saneerausohjelman raukeaminen peruuntuisi ja ohjelman toteuttaminen voisi jatkua entisellään.

7 luku Menettely tuomioistuimessa

8 §. *Velkojan hakemuksen käsittely.* Voimassa olevat säännökset edellyttävät istuntokäsittelyn järjestämistä velallisen vastustaessa hakemusta aina silloin, kun velallinen ei ole nimenomaisesti suostunut asian käsittelyyn kansliassa. Pykälän 1 ja 2 momentin sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi niiden tapausten vähentämiseksi, joissa velallisen suostumuksen puuttuminen ei ole välttämättä vastannut velallisen todellista tarkoitusta ja joissa tästä seuranneelle istuntokäsittelylle ei ole muutoinkaan ollut todellista tarvetta. Toisaalta konkurssin laajakantoiset vaikutukset ja velallisen oikeusturva huomioon ottaen on syytä säilyttää istuntokäsittelyn järjestämättä jättämisen kynnys riittävän korkealla. Tämän vuoksi sääntelyyn otettaisiin kaksi edellytystä, joista kumman tahansa puuttuminen johtaisi velvollisuuteen järjestää istuntokäsittely.

Istuntokäsittely voitaisiin jättää järjestämättä vain, jos hakemusta vastustanut velallinen ei ole pyytänyt istuntokäsittelyä ja jos tuomioistuin lisäksi pitää istuntokäsittelyä tarpeettomana. Siten hakemusta vastustavalla velallisella olisi aina oikeus istuntokäsittelyyn pelkän pyynnön perusteella tuomioistuimen arviosta riippumatta. Pyyntöille ei olisi tarpeen esittää perustelua. Jotta velallinen osaisi ottaa asiaan kantaa, häneltä tulisi 1 momenttiin ehdotettavan lisäyksen mukaan nimenomaisesti kysyä, pyytääkö hän asian käsittelyä istunnossa. Samalla velalliselle tulisi ilmoittaa mahdollisuudesta ratkaista asia kirjallisessa menettelyssä ilman istuntokäsittelyä, jos velallinen ei ole pyytänyt asian käsittelemistä istunnossa.

Vaikkei hakemusta vastustava velallinen olisi pyytänyt istuntokäsittelyä, sellainen olisi järjestettävä, jollei tuomioistuin pidä sitä tarpeettomana. Kynnys istunnon järjestämättä jättämiselle on tarkoitettu korkeammaksi kuin oikeudenkäymiskaaren 8 luvun 3 §:n 3 momenttiin sisältyvässä yleissäännöksessä. Jos velallinen on vastustanut konkurssihakemusta, istuntokäsittelyn toimittamatta jättäminen voisi tulla kysymykseen sellaisissa tilanteissa, joissa konkurssiin asettamisen edellytysten olemassaolosta ei voi jäädä epäilyksiä. Velallisen vastustaessa hakemusta voi olla myös aiheellista tiedustella hakijavelkojan kantaa hakemuksen vastustamiseen esimerkiksi sen varalta, että hakijavelkoja ja velallinen neuvottelevat hakijan saatavan maksuaikataulusta.

Edellä selostettu säännös asian käsittelemisestä istunnossa koskee vain tilannetta, jossa velallinen on nimenomaisesti vastustanut konkurssihakemusta. Vaikka velallinen ei antaisi hakemuksen johdosta lainkaan lausumaa tai velallisen lausumasta ei suoraan ilmenisi, vastustaako velallinen hakemusta, tuomioistuimen olisi 11 §:n nojalla tutkittava konkurssiin asettamisen edellytykset viran puolesta. Asia käsiteltäisiin istunnossa, jos tuomioistuin pitää sitä tarpeellisena (ks. HE 26/2003 vp, s. 90).

8 luku Pesänhoitaja

7 §. Pesänhoitajan palkkio. Voimassa olevan säännöksen mukaan pesänhoitajalla on oikeus saada tehtävästään konkurssipesän varoista työn vaatavuuteen, tehtyyn työhön, pesän laajuuteen ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio sekä korvaus hänelle aiheutuneista, pesänhoidon kannalta tarpeellisista kustannuksista. Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 7 §:n 3 momentin mukaan tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen vaatimuksesta alentaa velkojien pesänhoitajalle määräämää palkkiota, jos pesänhoitaja on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia taikka jos palkkio selvästi ylittää sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Konkurssiasiamiehen on esitettävä vaatimuksensa 30 päivän kuluessa siitä, kun velkojien päätöksen sisältävä asiakirja on saapunut konkurssiasiamiehen toimistoon.

Konkurssilaissa ei sen sijaan ole velkojien päätöksentekoa ohjaavaa nimenomaista säännöstä pesänhoitajan palkkion alentamisesta pesänhoitajan toiminnassa ilmenneiden puutteiden vuoksi. Pesänhoitajan palkkiosta annetun konkurssiasiamiehen neuvottelukunnan suosituksen 13/2004 mukaan, jos pesänhoitaja laiminlyö tehtäviään, syyllistyy väärinkäytökseen tai hänet joudutaan omasta syystä vapauttamaan pesänhoitajan tehtävästä, pesänhoitopalkkiota voidaan alentaa tai törkeässä tapauksessa jättää kokonaan vahvistamatta. Uudelleenlaaditun suosituksen kohdassa 8.2. todetaan, että palkkio voi jäädä vertailupalkkioiden vaihteluväliä alemmaksi, kun pesänhoito on ollut tehotonta tai taitamatonta. Suosituksen mukaan myös esimerkiksi siinä tapauksessa, että pesänhoitaja laiminlyö tehtäviään, syyllistyy väärinkäytökseen tai jos pesää ei muutoin ole hoidettu lain ja hyvän pesänhoitotavan mukaisesti, palkkiota voidaan alentaa. Niissä tapauksissa, joissa pesänhoitaja vapautetaan omasta syystä, esimerkiksi esteellisyyden vuoksi, palkkiota tulisi alentaa ainakin siinä määrin, ettei velkojille aiheudu lisäkustannuksia pesänhoitajan vaihtumisesta. Pesänhoitajan palkkion alentamisessa voidaan ottaa huomioon myös pesänhoitajan menettelyn moitittavuuden aste.

Palkkion alentamisesta otettaisiin säännös uuteen *2 momenttiin*. Nimenomaisella säännöksellä toivotaan olevan ohjausvaikutusta tehtävien hoidon laadun kannalta. Pesänhoitajien oikeusturvan ja palkkion määräytymisen ennakoitavuuden kannalta on myös perusteltua, että palkkion alentamisesta säädettäisiin laissa, eikä asia jäisi suosituksen varaan. Valvontalakiin tehtäisiin yhdenmukaisuuden vuoksi tarvittavat muutokset.

Palkkiota voitaisiin alentaa ensinnäkin silloin, kun pesänhoitaja on vapautettu tehtävästään 6 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa mainitusta syystä. Tehtävästä vapauttamisen perusteena voi siten olla kelpoisuuden puuttuminen tai pesänhoitajan esteellisyys samoin kuin tehtävien laiminlyöminen tai toimiminen lain tai hyvän pesänhoitotavan

vastaisesti. Toiseksi palkkiota voitaisiin alentaa, vaikka pesänhoitajaa ei olisi vapautettu tehtävistään. Tällöin edellytetään, että pesänhoitaja on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia.

Alentamisen määrästä ei annettaisi säännöksiä. Alentaminen voisi olla hyvinkin huomattava tapauksissa, joissa pesänhoitajan toiminnassa on ollut tahallisia väärinkäytöksiä tai erittäin vakavia puutteita.

Myös kulukorvausta voitaisiin samoilla perusteilla alentaa. Kulukorvauksen alentamiseen olisi kuitenkin suhtauduttava pidettyvämmiin kuin palkkion alentamiseen.

Pykälän voimassa oleva *1 momentti* säilyisi ennallaan, ja 2 ja 3 momentti siirtyisivät sellaisinaan 3 ja 4 *momentiksi*.

9 luku Konkurssipesän selvitys ja velallisen kirjanpito

1 §. Pesäluettelo. Pykälän *1 momenttia* muutettaisiin pesäluettelon sisältövaatimusten keventämiseksi siten, että velallisen kaikkien velkojen ja sitoumusten sijasta pesäluetteloön merkittäisiin velallisen suurimmat velkojat ja niiden saatavat, merkittävimmät muut sitoumukset sekä arvio velkojen kokonaismäärästä. Säännöksen tarkoituksena on parantaa pesänhoitajan mahdollisuuksia keskittää työpanoksensa niiden seikkojen selvittämiseen, jotka ovat konkurssin alkuvaiheessa keskeisimpiä, siis ennen muuta velallisen varallisuuden sekä velallisselvitystä varten tarvittavien seikkojen selvittämiseen. Momentissa tarkoitettaisiin vain pesäluettelon vähimmäisisältöä, eikä estettä luonnollisesti olisi sille, että pesänhoitaja sisällyttäisi pesäluetteloön jatkossakin velallisen kaikki velat. Tämä voisi olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi silloin, kun velat ovat helposti selvitettävissä ja tiedetään, että konkurssi tulee jatkumaan täysimittaisena.

Suurimpien velkojen käsitettä tulkittaisiin samoista lähtökohdista kuin muualla konkurssilaissa, kuten pykälän 3 momentissa ja 10 luvun 2 §:n 3 momentissa, ja sitä voitaisiin täsmentää konkurssiasiain neuvottelukunnan suosituksilla. Koska konkurssin jatkomenettelyn kannalta velallisen varallisuudella on keskeisempi merkitys kuin velkojen määrällä, konkurssisaatavien kokonaismäärästä riittäisi arvio. Velallisen olisi jatkossakin vahvistettava pesäluettelon tiedot oikeiksi. Tiivistelmää koskevaa säännöstä yksinkertaistettaisiin siten, että tiivistelmä olisi laadittava, jos se on tarkoituksenmukaista. Pesäluettelon laajuus voisi jatkossakin olla yksi syy, jonka johdosta tiivistelmän laatiminen on tarkoituksenmukaista, vaikka useimmissa tapauksissa pesäluettelo olisivat aiempaa suppeampia.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että pesäluettelon viivästyessä ei enää haettaisi pidennystä tuomioistuimelta, vaan pesänhoitaja itse merkitsisi konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostiin pesäluettelon arvioidun valmistuspäivämäärän ja syyt, joiden vuoksi pesäluetteloa ei ole laadittu määräajassa. Pesäluettelo olisi lähtökohtaisesti laadittava kahden kuukauden määräajassa, josta voitaisiin poiketa vain pesänhoitajasta riippumattomasta erityisestä syystä, kuten kirjanpidon keskeneräisyyden tai velallisen pakoilun vuoksi. Merkintä olisi tehtävä heti, kun peruste siihen on tiedossa, ja joka tapauksessa ennen määräajan päättymistä. Mikäli este pesäluettelon valmistumiselle ei arvioidunkaan ajan puitteissa poistuisi, voitaisiin tehdä uusi merkintä. Säännös parantaisi konkurssiasiamiehen mahdollisuuksia valvoa konkurssimenettelyjen etenemistä sekä asianosaisten tiedonsaantia. Pesänhoitajan olisi tehtävä samansisältöinen ilmoitus myös konkurssiasiaa käsittelevälle tuomioistuimelle. Tuomioistuimen ei olisi tarpeen ryhtyä ilmoituksen johdosta mihinkään erityisiin toimiin, mutta se voisi kirjata uuden määräajan voidakseen seurata viireillä olevan asian etenemistä.

2 §. *Velallisselvitys.* Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin 1 §:n 2 momenttia vastaavat muutokset.

10 luku Konkurssin raukeaminen

2 §. *Hakemus konkurssin raukeamisesta.* Pykälä sisältää säännökset konkurssin raukeamista koskevan hakemuksen sisällöstä ja lisäksi hakemusta koskevia menettelysäännöksiä. Säännöksiä ehdotetaan tarkistettaviksi erityisesti sen vuoksi, että käytännössä menettelyn alkamisesta konkurssin raukeamiseen kulunut aika on saattanut olla hyvinkin pitkä, vaikka siihen ei olisi ilmennyt mitään erityistä syytä.

Voimassa olevan 2 §:n 3 momentin mukaan pesänhoitajan on toimitettava raukeamista koskeva esityksensä velkojille ennen kuin hänellä on oikeus hakea raukeamista tuomioistuimelta. Menettelyyn ei tältä osin ehdoteta muutosta. Pykälän 3 momentin säännökset ehdotetaan kuitenkin siirrettäviksi 1 momenttiin pykälän selkeyttämiseksi.

Pesänhoitajan on haettava konkurssin raukeamista tuomioistuimelta ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun peruste siihen on käynyt ilmi. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi määräaika, jossa pesänhoitajan on toimitettava esityksensä velkojille ennen hakemuksen tekemistä tuomioistuimelle. Esitys olisi toimitettava kuukauden kuluessa pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisesta. Tällainen määräaika olisi tarpeellinen, koska konkurssimenettelyt ovat saattaneet kestää hyvinkin pitkän ajan ilman, että siihen olisi ilmennyt mitään syytä. Esitetty määräaika ei kuitenkaan olisi ehdoton. Esimerkiksi vireillä oleva esitutkinta tai oikeudenkäynti taikka omaisuuden realisaatioarvon selvittäminen voisi olla sellainen syy, jonka vuoksi esitystä ei voida tehdä kuukauden määräajassa. Pesänhoitajan tulisi ottaa huomioon

myös se, että pesänhoitajalla ei konkurssin raukeamisen jälkeen ole enää puhevaltaa velkojien puolesta esimerkiksi velallisen rikosta koskevassa asiassa. Jos esitystä ei voida tehdä velkojille määräajassa, pesänhoitajan tulisi merkitä viivästyksen syy konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään. Tällainen merkintä palvelisi sekä velkojien ja velallisen tiedonsaantitarvetta että konkurssiasiamiehen valvontatehtävää.

Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin voimassa olevasta 1 momentista säännökset, jotka koskevat konkurssin raukeamista koskevan hakemuksen tekemistä tuomioistuimelle. Näitä säännöksiä samoin kuin pykälän otsikkoa ja sen 3 momenttia muutettaisiin siten, että sanan ”esitys” sijasta käytetään tuomioistuinmenettelyyn paremmin soveltuvaa sanaa ”hakemus”. Ensin mainittu termi säilytettäisiin laissa vain siltä osin kuin kysymys on raukeamishakemuksen tuomioistuimeen jättämisestä edeltävistä vaiheista. Pykälän 3 momentti vastaisi muutoin voimassa olevaa 2 momenttia. Raukeamishakemus voitaisiin jatkossakin tehdä myös tilanteessa, jossa pesäluettelo on jäänyt 4 luvun 6 §:n 3 momentissa mainitun syyn vuoksi vahvistamatta.

3 §. Pykälässä muutettaisiin sana ”esitys” tuomioistuinmenettelyyn paremmin soveltuvaksi sanaksi ”hakemus”.

4 §. Pykälän uuteen 3 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan pesänhoitajan tulisi raukeamisesityksen yhteydessä toimittaa velkojille, velalliselle ja konkurssiasiamiehelle myös palkkiota ja kulujen korvaamista koskeva vaatimuksensa. Lisäksi tuomioistuimen velvollisuus varata velalliselle tilaisuus tulla kuulluksi muutettaisiin samalla tavoin harkinnanvaraiseksi kuin velkojien ja konkurssiasiamiehen osalta on jo voimassa olevassa laissa. Kuuleminen voisi edelleen olla tarpeen erityisesti silloin, kun pesänhoitajan palkkiovaatimus ei ole konkurssiasian neuvottelukunnan suosituksen mukainen tai kun pesänhoitaja on laskuttanut toimista, jotka hän on tehnyt toimittuaan laskun jo tiedoksi velalliselle ja velkojille. Velallisella ja velkojilla olisi luonnollisesti oikeus lausua asiassa myös omasta aloitteestaan sekä hakea päätökseen muutosta, vaikka tuomioistuin ei olisikaan varannut heille tilaisuutta tulla kuulluksi. Koska konkurssiasiamies ei ole menettelyn asianosainen, hänen osaltaan pykälässä on tarpeen säilyttää nimenomainen säännös oikeudesta lausua ja hakea muutosta omaaloitteisesti.

11 luku Julkisselvitys

1 §. *Julkisselvitykseen siirtyminen.* Pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen sanajärjestystä muutettaisiin eräiden käytännössä esiintyneiden epäselvyyksien poistamiseksi. Säännöksen tarkoituksena on, että pesänhoitajaa ja tuomioistuimen harkinnan mukaan velallista ja suurimpia velkojia kuullaan konkurssiasiamiehen tekemän

esityksen johdosta, eikä se, että konkurssiasiamies esittäisi tuomioistuimelle näiden tahojen kuulemista.

2 §. *Julkisselvitykseen siirtymisen vaikutukset.* Pykälän 2 momenttia muutettaisiin velkojien tiedonsaannin parantamiseksi niin, että julkisselvittäjän olisi oma-aloitteisesti täytettävä pesänhoitajalle 14 luvun 11 §:n mukaan kuuluva selonteko- ja tietojenanto-velvollisuus, jollei konkurssiasiamies toisin määrää. Julkisselvittäjän olisi siten laadittava vuosiselonteko ja toimitettava se velalliselle ja suurimmille velkojille sekä pyynnöstä muillekin velkojille. Konkurssiasiamies saisi vuosiselonteon Kosti-järjestelmän kautta. Julkisselvittäjän olisi pyynnöstä annettava velkojalle myös muita kuin 14 luvun 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuja konkurssipesää ja sen hoitoa koskevia tietoja.

Konkurssiasiamies voisi esimerkiksi julkisselvittäjän nimittämistä koskevassa päätöksessä vapauttaa julkisselvittäjän 14 luvun 11 §:ssä säädetystä velvollisuudesta. Konkurssiasiamies voisi menetellä näin, jos hän ei pidä vuosiselonteon laatimista tarkoituksenmukaisena. Tällaisen poikkeuksen nojallakaan julkisselvittäjä ei voisi kieltäytyä antamasta velkojalle sellaisia tämän pyytämiä tietoja, joiden saamiseen velkojilla olisi oikeus myös tavanomaisessa konkurssimenettelyssä.

Samalla momentista poistettaisiin sanat ”soveltuvin osin”. Ilman tätä ilmaisuakin on selvää, ettei julkisselvittäjään voida soveltaa sellaisia pesänhoitajaa koskevia säännöksiä, jotka eivät asian luonteen vuoksi häneen sovellu. Kuten konkurssilain esitöissä (HE 26/2003 vp, s. 110) on todettu, lähtökohtana on, että julkisselvittäjä suorittaa samat tehtävät kuin pesänhoitaja. Osin julkisselvittäjän valtuudet ovat kuitenkin laajemmat kuin pesänhoitajan normaalissa konkurssimenettelyssä. Kun velkojainhallintoa ei julkisselvityksessä ole, eivät velkojainhallintoa koskevat säännökset sovellu julkisselvittäjään, eivätkä esimerkiksi pesänhoitajan päätösvaltaa rajoittavat säännökset siten koske julkisselvittäjää. Myöskään esimerkiksi pakkokeinoja koskevaa 8 luvun 10 §:ää ei sovelleta julkisselvittäjään. Sen sijaan esimerkiksi jälkiselvitystä koskevia säännöksiä sovelletaan myös julkisselvityksessä.

4 §. *Julkisselvityksen päättäminen.* Pykälän uudessa 3 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta moittia konkurssiasiamiehen hyväksymää julkisselvityksen lopputilitystä. Moittia voitaisiin lopputilityksen jako-osuuksia koskevaa eli 19 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua osaa. Siten moittiminen tulisi käytännössä kysymykseen vain sellaisissa julkisselvityksissä, joissa on 11 luvun 2 §:n nojalla järjestetty valvonta. Moittimiseen sovellettaisiin 19 luvun 6 §:n säännöksiä, lukuun ottamatta sen 1 momentissa viitattuun 15 luvun 11 §:ään sisältyviä säännöksiä tyytymättömyyden ilmoittamisesta.

Moitetta koskevan hakemuksen voisivat tehdä velallinen tai velkojat. Velkojalla ei muutoksenhakua koskevien yleisten oppien mukaisesti olisi kuitenkaan muutoksenhakuoikeutta silloin, kun hänen esittämänsä moite ei menestyessäänkään johtaisi velkojalle tulevan jako-osuuden kasvamiseen. Kysymys voi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa velkojan saatava on niin pieni, ettei esitetty moite vaikuttaisi jako-osuuteen.

Hakemuksen menestyessä tuomioistuin kumoaisi lopputilityksen hyväksymisen tai muuttaisi lopputilitystä. Hakemus olisi 15 luvun 12 §:n säännöksiä vastaten tehtävä kuukauden kuluessa siitä, kun velkojille on ilmoitettu hyväksytystä lopputilityksestä, ja joka tapauksessa viimeistään kolmen kuukauden kuluessa hyväksymisestä. Konkursipesän puhevaltaa käyttäisi julkisselvittäjä, jonka tehtävä jatkuisi vielä moiteoikeudenkäynnin ja siitä aiheutuvien jälkitoimenpiteiden ajan.

Myös 19 luvun 6 §:n 2 momenttia voitaisiin tarvittaessa soveltaa. Kun moitetta koskeva hakemus on tullut vireille, tuomioistuin voisi julkisselvittäjän vaatimuksesta myöntää hänelle luvan maksaa jako-osuudet velkojille ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu.

4 a §. *Tilaisuuden varaaminen ulosmittaukseen.* Uusi pykälä koskisi tilannetta, jossa konkurssipesään olisi jäänyt konkurssimenettelyn kustannusten ja muiden massavelkojen suorittamisen jälkeen niin vähän jaettavia varoja, ettei jakoluettelon laatimista voida pitää tarkoituksenmukaisena. Vaikka myös valvontamenettelyn järjestäminen ja jakoluettelon laatiminen sekä periaatteessa myös konkurssihallinnon palauttaminen säilyisivät sinänsä sallittuina vaihtoehtoina, tällaisessa tilanteessa olisi yleensä tarkoituksenmukaisempaa soveltaa konkurssilain 3 luvun 12 §:n mukaista menettelyä. Tällöin julkisselvittäjä ilmoittaisi lopputilityksen ja muiden lopputoimien yhteydessä tilanteesta ulosottomiehelle ja varaisi tälle tilaisuuden kohtuullisessa ajassa ulosmitata se velallisen omaisuus, jota ei tarvita massavelkojen maksamiseen. Viitatussa pykälän toisessa virkkeessä todetaan, ettei ilmoitusta ulosottomiehelle kuitenkaan tarvitse tehdä, jos se on varojen vähäisyyden tai muun syyn vuoksi ilmeisen tarpeetonta. Tällöin kysymyksessä olisi yleensä erityisen vähäinen määrä jaettavia varoja.

12 luku Konkurssisaatavat, valvonta ja saatavien selvittäminen

3 §. *Yhteisvelkasuhteet.* Pykälän 1 momentin sanamuotoa selkeytettäisiin käytännössä esiintyneiden tulkintaongelmien välttämiseksi. Momentin mukaan velkoja voi valvoa velalliselta olevan saatavansa sen suuruisena kuin se oli konkurssin alkaessa ottamatta huomioon sen jälkeen takaajalta samaansa suoritusta. Velkojalla ei kuitenkaan ole tätä oikeutta, jos takaaja on maksanut päävelan kokonaan ennen 5 §:ssä tarkoitettua valvontapäivää.

Päävelalla tarkoitetaan vakiintuneesti sitä osaa velasta, josta takaaja vastaa. Jos takaajan vastuu on rajoitettu vain osaan velasta ja takaaja on suorittanut velkojalle takauksittomuksen mukaisen määrän ennen valvontapäivää, velkoja saa valvoa vain sen saatavan, joka velkojalla on edelleen velalliselta. Takaajan on tällöin itse valvottava saatavansa velallisen konkurssissa. Lain 18 luvun 6 §:ssä käytetään ilmaisua ”päävelka, josta takaaja vastaa”. Nyt puheena olevassa momentissa käytettäisiin samaa ilmaisua.

5 §. *Valvontapäivän määrääminen.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan pesänhoitajan olisi merkittävä konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asiantuntijajärjestelmä Kostiin viivästykseen syy, jos valvontapäivää ei ole määrätty kuu-kauden kuluessa pesäluettelon valmistumisesta. Muutos ja sen taustasyt vastaisivat pitkälti edellä 10 luvun 2 §:n 1 momentin yhteydessä todettua. Valinta sen välillä, tulisiko pesänhoitajan tehdä mainitussa momentissa vai tässä momentissa tarkoitettu ilmoitus, määräytyisi sen perusteella, pitääkö pesänhoitaja ilmoituksen teko-ohjelmalla todennäköisempänä, että konkurssissa tullaan määräämään valvontapäivä vai tekemään raukeamisesitys.

6 §. *Konkurssivelkojan oikeus jako-osuuteen.* Pykälän 1 momenttiin keskitettäisiin ne vaihtoehdot tavat, joilla velkojan on meneteltävä voidakseen saada jako-osuutta saatavalleen. Momentin 2 ja 3 kohta vastaisivat asiallisesti momentin nykyistä sisältöä. Momentin 1 kohdassa todettaisiin nimenomaisesti, että myös ennen valvontapäivän määräämistä ilmoitettu saatava otetaan huomioon. Näin meneteltäisiin tyypillisesti silloin, kun suurimmat velkojat olisivat ilmoittaneet saatavansa jo pesäluettelon laatimista varten muutettavaksi ehdotetun 9 luvun 1 §:n mukaisesti. Myös pienet velkojat ovat saattaneet ilmoittaa oma-aloitteisesti saatavistaan jo ennen valvontapäivän määräämistä, ja tällaiset ilmoitukset tulisi ottaa huomioon tai tarvittaessa niitä tulisi 12 luvun 15 §:n mukaisesti täydennyttää.

Pykälän 2 ja 3 momentti säilyisivät ennallaan (HE 26/2003 vp, s. 117).

Pykälään ehdotetun 4 momentin mukaan ennen valvontapäivän määräämistä tehdyn saatavailmoituksen sisällöstä olisi voimassa, mitä valvontakirjelmän sisällöstä säädetään 7 §:ssä. Siten esimerkiksi korkovaatimuksen osalta edellytettäisiin, että ennen valvontapäivää tehdyssä ilmoituksessa mainittaisiin korkovaatimus nimenomaisesti samalla tavoin kuin valvontakirjelmässä eikä esimerkiksi ilmoituksen liitteenä olevaan laskuun merkitty viivästyskorkoprosentti olisi riittävä. Saatavailmoituksen tarkastamisen ja täydentämisen osalta noudatettaisiin, mitä luvun 14 ja 15 §:ssä säädetään valvonnan tarkastamisesta ja täydentämisestä.

8 §. *Saatavan huomioon ottaminen ilman valvontaa.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että pesänhoitajalla olisi jatkossa mahdollisuuden sijasta velvollisuus ottaa

perusteeltaan ja määrältään selvät saatavat huomioon silloin, kun kysymys on suurella määrällä velkojia olevista samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyvistä saatavista eikä ole selvää, ettei saataville ole odotettavissa jako-osuutta. Säännös on tarkoitettu sovellettavaksi erityisesti verkkokauppojen, matkatoimistojen ja muiden sellaisten yritysten konkurssissa, joiden toimintaan liittyy tyypillisesti suuri määrä velkojia. Muilta osin selvien saatavien huomioon ottaminen säilyisi mahdollisuutena, jonka käyttämisestä on tarkemmin ohjattu konkurssiasiaain neuvottelukunnan suosituksilla ja konkurssilain esitöissä (ks. HE 26/2003 vp, s. 118–119). Se, että saatavan perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä, samoin kuin saatavien suurta määrää koskeva ilmaus, vastaisivat nykyisen lain ilmaisuja.

Pesänhoitajan velvollisuus ilmoittaa saatavien oma-aloitteisesta huomioon ottamisesta asianomaisille velkojille sekä ilmoitustapoja koskeva sääntely säilyisivät asiallisesti ennallaan, mikä ilmenisi *2 momenttiin* erotettavista säännöksistä.

13 luku Jakoluetteloehdotus ja jakoluettelon vahvistaminen

2 §. *Jakoluetteloehdotuksen määräpäivä ja toimittaminen.* Pykälän *1 momenttiin* sisältyvät määräajat puolitettaisiin. Pesänhoitajan olisi laadittava jakoluetteloehdotus yhden kuukauden tai, jos kysymys on laajasta konkurssipesästä, kahden kuukauden kuluessa valvontapäivästä. Tuomioistuin voisi jatkossakin pesänhoitajan pyynnöstä erityisestä syystä pidentää tätä määräaika.

16 §. *Vahvistetun jakoluettelon oikaiseminen ja muuttaminen.* Pykälän *1 ja 2 momentti* säilyisivät ennallaan.

Pykälään otettaisiin uusi *3 momentti*, jossa säädettäisiin mahdollisuudesta muuttaa jakoluetteloa määrältään ehdollisina vahvistettujen saatavien osalta. Momentin mukaan pesänhoitajan tai velkojan vaatimuksesta tuomioistuin voisi täsmentää jakoluettelossa määrältään ehdollisena vahvistetun saatavan suuruuden. Pesänhoitajalla tai velkojalla olisi siten mahdollisuus pyytää jakoluettelon muuttamista silloin, kun hän katsoo saatavan perusteen ja määrän tulleen riittävällä tavalla selvitettyksi. Velkojia ja velallista kuultaisiin pykälän mukaisin edellytyksin. Jos tuomioistuin katsoo saatavan määrän tulleen selvitettyksi, jakoluetteloa muutettaisiin siten, että siinä vahvistettaisiin saatavan lopullinen määrä ehdollisen sijasta.

Vaatimuksen tekeminen tuomioistuimelle tulisi kysymykseen lähinnä silloin, kun selvitettyksi katsotun saatavan määrästä ei päästä konkurssimenettelyssä sopimukseen. Kysymyksen tulisi olla saatavasta, jota koskevien riitojen ratkaiseminen kuuluu yleisen tuomioistuimen toimivaltaan. Tyypillinen saatava, johon menettelyä sovellettaisiin, olisi vahingonkorvaussaatava. Jakoluettelon muuttaminen edellyttäisi, että saatavan määrä on selvitettävissä. Esimerkiksi rakennusten takuuajaksiin

vakuuksiin liittyvää saatavan määrää ei voitaisi jakoluettelossa täsmentää ennen takuuajan päättymistä, sillä saatavan lopullinen määrä ei ole ennen takuuajan päättymistä selvitettävissä.

Pykälän voimassa oleva 3 momentti siirtyisi *4 momentiksi* ja siihen lisättäisiin mahdollisuus riitauttaa 3 momentin nojalla täsmennettäväksi vaaditun saatavan määrä.

15 luku Velkojien päätösvallan käyttäminen

6 §. *Velkojainkokouksen koollekutsuminen.* Pykälän *1 momenttia* muutettaisiin joustavammaksi siten, että ensimmäinen velkojainkokous voitaisiin tarvittaessa pitää jo ennen pesäluettelon valmistumista. Tällöin uutta velkojainkokousta ei olisi välttämätöntä enää järjestää pesäluettelon valmistumisen jälkeen. Näin voi olla tarkoituksenmukaista menetellä esimerkiksi silloin, kun on tarvetta ratkaista kiireellisesti omaisuuden realisointia koskevia kysymyksiä. Edellytyksenä olisi, että muutettavaksi ehdotetussa 9 luvun 1 §:ssä tarkoitetut suurimmat velkojat olisi jo luotettavasti selvitetty ennen koollekutsumiseen ryhtymistä. Jos tiedossa olisi tässä vaiheessa myös muita kuin suurimpia velkojia, velvollisuus heidän kutsumiseensa määräytyisi jatkossakin 7 ja 8 §:n säännösten mukaisesti. Muutos olisi linjassa paitsi velkaselvittelyn keventämistä koskevien muutosehdotusten, myös sen seikan kanssa, että luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu muu päätöksentekomenettely on jo nykyisin mahdollinen ennen pesäluettelon valmistumista.

16 a luku Konkurssipesän julkisoikeudellinen ympäristövastuu

1 §. *Yleissäännös konkurssipesän ympäristövastuusta.* Uuden 16 a luvun säännöksillä selvennettäisiin ympäristölainsäädännöstä johtuvien julkisoikeudellisten vastuiden asemaa konkurssissa. Julkisoikeudellinen ympäristövastuu voi perustua esimerkiksi ympäristönsuojelulain, vesilain, luonnonsuojelulain, jätelain, maa-aineslain, kemikaaliturvallisuuslain tai säteilylain säännöksiin. Julkisoikeudelliseen ympäristövastuuseen kuuluu myös muun muassa vastuu ympäristövastuulaissa tarkoitetuista ehkäisevistä ja korjaavista toimista. Säännökset eivät koskisi yksityisoikeudellista ympäristövastuuta, kuten toiminnanharjoittajan korvausvelvollisuutta naapurikiinteistön omistajalle aiheutuneesta vahingosta. Sääntelyllä ei myöskään olisi vaikutuksia ympäristönsuojelulaissa tarkoitettun vakuuden realisoinnin edellytyksiin.

Pykälästä ilmeni se lähtökohta, että konkurssipesän julkisoikeudellinen ympäristövastuu määräytyisi konkurssilain mukaan, eikä viranomaisen voi konkurssilaissa tarkoitettujen tilanteiden lisäksi velvoittaa konkurssipesää ryhtymään esimerkiksi korjaaviin toimenpiteisiin ympäristölainsäädännön nojalla tai saada saatavilleen massa-velka-asemaa. Konkurssilain sääntely on tarkoitettu tyhjentäväksi.

Pykälässä säädettäisiin ensinnäkin siitä, että konkurssipesällä ei ole velvollisuutta ryhtyä toimenpiteisiin muissa kuin 16 a luvussa tarkoitetuissa tilanteissa, jos julkisoikeudellisen ympäristövastuun synnyttävä tapahtuma on sattunut ennen konkurssin alkamista. Toiseksi pykälään otettaisiin selventävä säännös siitä yleisestä konkurssioikeudellisesta periaatteesta, että saatavat, joiden oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista, ovat konkurssisaatavia. Periaate ilmenee myös konkurssilain 1 luvun 5 §:stä. Vastaavasti sellaiset ympäristöoikeudelliset saatavat, joiden oikeusperuste on syntynyt vasta konkurssin alkamisen jälkeen, olisivat massavelkoja. Massavelasta olisi kysymys esimerkiksi silloin, kun velallisen toiminnassaan käyttämä säiliö rikkoutuu ja siitä vuotaa ympäristölle vaarallista ainetta maaperään sen jälkeen, kun velallinen on asetettu konkurssiin. Eräille ympäristövastuuseen perustuville saataville annettaisiin kuitenkin massavelan asema riippumatta oikeusperusteen syntyamisajankohdasta. Näistä tilanteista säädettäisiin luvussa nimenomaisesti.

Velallista vastaan annettu hallintopakkopäätös ei olisi voimassa konkurssipesää vastaan, joten päätöksen täytäntöönpano päättyy, kun velallinen asetetaan konkurssiin. Tämä johtuu siitä, että konkurssipesän konkurssilain mukainen vastuu olisi rajoitumpi kuin velallisen ympäristölainsäädännön mukainen vastuu. Viranomaisen voisi antaa konkurssipesää vastaan hallintopakkopäätöksen vain niissä tilanteissa, joissa konkurssipesällä on konkurssilain mukaan ympäristövastuu. Luonnollisestikaan konkurssipesää vastaan ei voitaisi panna täytäntöön myöskään velallista vastaan annettuun hallintopakkopäätökseen sisältyvää uhkasakkoa, eikä myöskään uhkasakkolain 21 §:ää sovellettaisi.

Konkurssipesän oikeus hakea muutosta sitä vastaan annettuun hallintopakkopäätökseen määräytyisi kulloinkin sovellettavaksi tulevan ympäristölainsäädännön perusteella. Koska kysymys on ympäristövelvoitteita koskevasta viranomaisen päätöksestä, haettaisiin muutosta hallintotuomioistuimelta. Veloitteen olemassaoloa ja laajuutta koskevat riidat ratkaistaisiin siten hallintotuomioistuimessa. Jos viranomaisen taas teettä toimenpiteet ja perii korvausta pesältä, on kysymys siitä, onko korvaus katsottava massavelaksi vai valvottavaksi velaksi. Tämä kysymys saatavan luonteesta on konkurssioikeudellinen ja ratkaistaan konkurssimenettelyn yhteydessä. Muutoksenhaku tapahtuu yleiseen tuomioistuimeen.

Siltä osin kuin konkurssipesälle syntyisi luvun säännösten mukaan toimimisvelvollisuus ja sitä seuraava kustannuskorvausvastuu, konkurssipesän olisi noudatettava sellaisia kyseiseen elinkeinoon mahdollisesti liittyviä lupaehtoja, joilla on merkitystä säännöksissä tarkoitettun vaaran eliminoimisen kannalta. Samoin jos konkurssipesä ajaa alas velallisen liiketoiminnan ja osana alasajoa ylläpitää toimintaa omaisuuden myyntikuntoisuuden säilyttämiseksi, sen on tältä osin noudatettava toimintaan liittyviä lupaehtoja, kuten luvussa asetettuja päästörajoituksia. Velvollisuus noudattaa lupaeht-

toja rajoittuisi jatkettun toiminnan kannalta merkityksellisiin lupaehtoihin. Konkurssipesällä ei olisi velvollisuutta noudattaa lupaehtoja, jotka eivät liity konkurssipesän itsensä toimintaan, eikä esimerkiksi luvassa velalliselle asetettu ennallistamisvelvoite koskisi toimintaa alas ajavaa konkurssipesää.

2 §. *Konkurssipesän toimimisvelvollisuus ja vastuu kustannuksista.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin konkurssipesän velvollisuudesta ryhtyä tiettyihin välttämättöminä pidettäviin toimenpiteisiin. Konkurssipesän tulisi maksaa momentissa tarkoitetut toimenpiteet pesän varoista. Jos viranomainen tekisi tai teettäisi tällaisia toimenpiteitä julkisilla varoilla, konkurssipesä olisi tältä osin massavelkaisessa vastuussa kustannuksista. Mainittu toimimisvelvollisuus ja sitä vastaava massavelka-asema rajoitettaisiin sellaisiin toimiin, jotka ovat välttämättömiä ympäristön pilaantumisen tai ympäristön merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Ympäristön pilaantuminen olisi ymmärrettävä ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa määritellyllä tavalla päästönä, jonka seurauksena aiheutuu yksin tai yhdessä muiden päästöjen kanssa kyseisessä lainkohdassa tarkoitettuja seurauksia. Konkurssipesän vastuu koskisi tilanteita, joissa tällaisesta pilaantumisesta aiheutuisi tai uhkasi aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle. Ympäristön merkittävästä haitallisesta muuttumisesta olisi kyse silloin, kun tällaista vakavaa vaaraa tai haittaa aiheutuisi ympäristölle muusta kuin päästöistä johtuvasta pilaantumisesta.

Pesän toimimisvelvollisuuden edellytysten arviointi olisi tapauskohtaista ja olosuhdesidonnaista. Toimimisvelvollisuus voisi olla käsillä esimerkiksi tilanteessa, jossa kiinteistöllä olevat jätevesialtaat on tyhjennettävä tai niitä on tarkkailtava ja huollettava määräjain pykälässä tarkoitettujen seurausten välttämiseksi. Tämänkaltaisessa tilanteessa voisi ilmetä myös tarve toteuttaa välttämättömiksi arvioitavia patoturvallisuuden ylläpitoon liittyviä toimia. Toimimisvelvollisuus voisi kytkeytyä myös ympäristö- ja terveysvaarallisten aineiden ja jätteiden asianmukaiseen säilyttämiseen teollisuuslaitoksessa tai varastorakennuksissa, mikä voisi edellyttää sähkön ja lämmön toimittamista, ilmanvaihdon ylläpitämistä tai vartiointin järjestämistä kiinteistölle taikka jätehuollon järjestämistä. Lisäksi konkurssipesän hallussa voi olla esimerkiksi radioaktiivinen säteilylähde, jonka säilytysolosuhteiden olisi oltava asianmukaiset ennen mahdollisia hävittämistoimenpiteitä.

Vaaran tai haitan vakavuus ihmisten terveydelle tai ympäristölle jouduttaisiin arvioida tapauskohtaisesti ja kokonaisuutena soveltaen. Arvioinnissa painoarvoa annettaisiin esimerkiksi mahdollisen ympäristövahingon vaikutuksille ihmisten terveydelle, vedenkäyttöön soveltuville pohjavesialueille taikka lajien tai luontotyyppien suojelutasolle. Vakavana voitaisiin pitää esimerkiksi vaarallisten kemikaalien päästöä taikka räjähdys- tai tulipalovaaraa. Myös esimerkiksi vesimassojen hallitsemattomat

purkaukset voivat olla pykälässä tarkoitettuja vakavia seurauksia. Se, mitä todennäköisyyden astetta kussakin tapauksessa edellytettäisiin, olisi harkittava suhteessa seurauksen arvioituun vakavuuteen. Uhkaavan vahingon torjuminen ennalta voisi monessa tapauksessa olla perustellumpaa kuin vahingon toteutuessa tilanteen edellyttämiin raskaisiin jälkihoitotoimenpiteisiin turvautuminen.

Ennallistamistarkoituksessa tehtävät toimet ja korjaavat toimet jäisivät määritelmän ulkopuolelle. Näin ollen esimerkiksi maisemalliset ennallistamistoimet tai kalakannan istuttaminen uudelleen eivät tulisi konkurssipesän vastuun piiriin. Sen sijaan radioaktiiviseen säteilyyn liittyvä ennallistaminen voi joissain tilanteissa olla välttämätöntä lisävahinkojen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi, jolloin kysymys saattaisi olla 1 momentin määritelmän piiriin kuuluvasta tilanteesta. Siltä osin kuin toimenpiteet tai niiden jatkaminen jäisi momenttiin sisältyvän määritelmän ulkopuolelle, konkurssipesällä ei olisi toimimisvelvollisuutta eikä myöskään massavelkaista vastuuta viranomaisten mahdollisesti toteuttamien toimenpiteiden kustannuksista. Tällaiset viranomaisen kustannuksella toteutetut toimet olisivat siten konkurssisaatavan asemassa.

Konkurssipesän velvollisuus ryhtyä 1 momentissa tarkoitettuihin toimiin ei olisi riippuvainen siitä, onko konkurssipesä jatkanut velallisen liiketoimintaa. Merkitystä ei olisi myöskään sillä, missä vaiheessa velallisen toimintaa pilaantumisen tai ympäristön haitallisen muuttumisen aiheutumishetki on ollut. Jos aiheutumishetki on ollut vasta konkurssin alkamisen jälkeen, konkurssipesä vastaisi tavanomaisten massavelkavastuuta koskevien periaatteiden mukaisesti toimenpiteistä siitä riippumatta, kuuluisivatko ne 1 momenttiin sisältyvän määritelmän piiriin vai eivät. Momenttiin sisältyvä ilmaus ”velallisen toiminnasta johtuvan” osoittaisi yhtäältä tätä rajanvetoa. Toisaalta ilmaus osoittaisi sen ilmeisen seikan, ettei konkurssipesällä olisi velvollisuuksia suhteessa sellaiseen ympäristön pilaantumiseen tai muuttumiseen, joka ei liittyisi kysymyksessä olevan konkurssipesän ja konkurssivelallisen toimintaan.

Toimiin ryhtymistä olisi pidettävä välttämättömänä momentissa tarkoitetun haitallisen seurauksen tai sen uhan välttämiseksi. Siten ne olosuhteet, joissa toimimisvelvollisuus syntyisi, on tarkoitettu tiukkaan määritellyiksi. Sen sijaan itse toimet voisivat olla luonteeltaan monenlaisia, kuten pilaantuneiden vesien hallittua käsittelyä ja puhdistamista, vesitaseen tasapainottamista, alueen aitaamista, vaaratilanteen hallitsemiseksi vaadittavien teknisten välineiden hankkimista, mahdollisten suojarakenteiden vahvistamista taikka esimerkiksi sähkön, lämmön tai vartioinnin järjestämistä kiinteistölle.

Konkurssipesän tulisi ryhtyä pykälässä tarkoitettuihin toimiin viipymättä. Käytännössä pesänhoitajan rooli olisi keskeinen, koska hänen tehtäviinsä kuuluu muun muassa pesään kuuluvan omaisuuden haltuun ottaminen, hoitaminen ja säilyttäminen. Pesänhoidossa voi kuitenkin esimerkiksi saadun informaation puutteellisuuden tai ristiriitaisuuden vuoksi olla vaikeaa päätellä, olisiko ja miltä osin konkurssipesällä 1 momentissa

tarkoitettu toimimisvelvollisuus. Pesänhoitajan tulisi tällöin olla viipymättä yhteydessä asianomaiseen viranomaiseen ja tarvittaessa pyytää tämän kannanottoa asiassa. Tarvittaessa viranomainen voisi antaa toimenpiteitä koskevan määräyksen kulloinkin sovellettavaksi tulevaan ympäristölainsäädäntöön perustuvien toimivaltuuksiensa nojalla. Ympäristöviranomainen tarkastelisi konkurssilain säännöksiä vasten, voidaanko tiettyyn ympäristösääntelyn perustuvia päätöksiä kohdistaa konkurssipesään ja, jos voidaan, miltä osin. Kulloinkin sovellettavaksi tulevan ympäristölainsäädännön perusteella määräytyisivät myös esimerkiksi konkurssipesän muutoksenhakuoikeus sekä mahdollinen velvollisuus noudattaa päätöstä muutoksenhausta huolimatta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin konkurssipesän kustannuskorvausvastuusta silloin, kun konkurssipesä ei ole itse ryhtynyt välttämättömiin toimenpiteisiin 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa, vaan viranomainen on joutunut tekemään tai teettämään toimenpiteet. Konkurssipesä olisi massavelkaisessa vastuussa teettämisestä aiheutuneista kustannuksista, kun toimenpiteet on tehty konkurssin alkamisen jälkeen. Sen sijaan kustannukset sellaisista toimenpiteistä, jotka on ehditty toteuttaa ja ennen konkurssin alkamista, jäisivät konkurssisaatavan asemaan, vaikka konkurssin alkamisen jälkeen konkurssipesällä olisi ollut toimimisvelvollisuus ja sitä seuraava kustannuskorvausvastuu. Sillä, milloin viranomainen on tehnyt päätöksen toimenpiteiden teettämisestä, ei olisi vastuun syntymisen kannalta merkitystä.

Jos viranomainen pitää sille aiheutuneita kustannuksia massavelkoina ja pesänhoitaja konkurssisaatavana, pesänhoitajan olisi harkittava viranomaisten perusteeltaan ja määrältään selvien saatavien ottamista jakoluettelossa huomioon 12 luvun 8 §:n 1 momentin nojalla, vaikka viranomainen ei olisi niitä valvonut. Viranomainen voi myös aina valvoa saatavansa ehdollisina siltä varalta, että pesänhoitajan käsitys velan luonteesta poikkeaa viranomaisen käsityksestä.

3 §. *Konkurssipesän vastuu jätteistä, vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin konkurssipesän vastuusta jätteistä. Jätelaissa tarkoitusta vaarallisesta jätteestä ja muusta jätteestä, jota ei luokitella vaaralliseksi, säädettäisiin eri tavalla. Vaarallinen jäte määritellään jätelain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa. Lainkohdan mukaan vaarallisella jätteellä tarkoitetaan jätettä, jolla on palo- tai räjähdysvaarallinen, tartuntavaarallinen, muu terveydelle vaarallinen, ympäristölle vaarallinen tai muu vastaava ominaisuus. Saman jätelain pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista ominaisuuksista, joiden perusteella jätettä on pidettävä vaarallisena jätteenä, sekä säätää jätteiden luokittelusta vaarallisiin ja muihin jätteisiin. Jätelain 7 §:ssä mahdollistetaan poikkeaminen vaarallisen jätteen luokittelusta yksittäistapauksissa. Velalliselle myönnetty poikkeaminen vaarallisen jätteen luokittelusta olisi voimassa myös suhteessa konkurssipesään.

Konkurssipesä vastaisi jätteen haltijana vaarallisen jätteen jätehuollosta. Jätteen haltijalla tarkoitetaan jätelain 6 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan jätteen tuottajaa, kiinteistön haltijaa tai muuta, jonka hallussa jäte on. Kun vaarallisen jätteen katsotaan olevan konkurssipesän hallussa, pesällä on jätelaissa tarkoitetut velvoitteet vastata vaarallisesta jätteestä. Jätehuollon järjestämisestä säädetään jätelain 28 §:ssä. Jätelain mukaan jätteen haltijalla on yleisperusteluissa selostetusti kokonaisvastuu jätehuollosta. Käytännössä säännös tarkoittaisi sitä, että vaarallisten jätteiden osalta oikeustila säilyisi korkeimman hallinto-oikeuden uusimman ratkaisukäytännön (KHO 2003:51 ja KHO 2017:53) mukaisena.

Pykälän 1 momentin toisessa virkkeessä säädettäisiin konkurssipesän vastuusta sen hallussa olevista sellaisista jätteistä, joita ei luokitella vaarallisiksi. Kyse olisi tällöin jätelaissa tarkoitetusta muusta jätteestä. Konkurssipesä ei pääsäännön mukaan olisi näiden jätteiden osalta jätelain mukaisessa jätehuollon järjestämis- ja kustannusvastuussa. Kun kysymys on muusta jätteestä, ei ole vakavien ympäristö- ja terveyshaittojen ehkäisemiseen liittyviä perusteita asettaa vaarattomiin jätteisiin liittyviä kustannuseriä etusija-asemaan ottaen huomioon konkurssimenettelyn tarkoitus ja velkojien yhdenvertaisen kohtelun vaatimus. Tarkoitus on tältä osin poiketa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännöstä (KHO 2003:51 ja KHO 2017:53).

Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevista muista kuin vaarallisista jätteistä sovellettaisiin, mitä jätelaissa säädetään jätteen haltijan vastuusta, vain silloin ja siltä osin kuin jätteistä aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle. Tällainen tilanne voisi syntyä esimerkiksi silloin, kun konkurssipesän hallussa oleva jäte ei sisältäisi niin suuria pitoisuuksia, että se itsessään luokiteltaisiin vaaralliseksi, mutta jätteen suuri määrä johtaisi tilanteeseen, josta aiheutuisi tai uhkaisi aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle. Käytännössä voisi myös ilmetä esimerkiksi tapauksia, joissa kiinteistöllä oleva eloperäinen jäte aiheuttaa suotovesien kautta vakavaa ympäristö- ja terveysvaaraa.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettaisiin jätelain soveltamisalaan kuuluvia jätteitä. Jätelakia ei sen 3 §:n nojalla sovelleta säännöksessä tarkemmin mainituin täsmennyksin esimerkiksi ilmaan johdettaviin päästöihin, hiilidioksidiin, jäteveteen, pilaantumattomaan ruoppausmassaan, irrottamattomaan maa-ainekseen eikä kaikkiin eläimistä saataviin sivutuotteisiin siltä osin kuin niistä säädetään muualla laissa. Silloin kun jätelakia ei sovelleta, konkurssipesällä olisi toimimisvelvollisuus ja massavelkainen vastuu kustannuksista ainoastaan siltä osin kuin ehdotetun 2 §:n mukaiset edellytykset täyttyvät. Jätelain 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä sekä radioaktiivisesta jätteestä säädettäisiin kuitenkin nimenomaisesti ehdotetuissa 3 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 4 §:ssä.

Jos jäte ei ole vaarallista eikä aiheuta vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle, konkurssipesällä ei olisi velvollisuutta ryhtyä jätettä koskeviin toimenpiteisiin. Konkurssipesällä olisi kuitenkin määräysvalta myös näihin jätteisiin ja se voisi siten tarvittaessa järjestää jätehuollon. Näin voisi olla esimerkiksi silloin, kun jätehuollon järjestäminen olisi tarkoituksenmukaista kiinteistön realisoinnin kannalta. Hyödyntämiskelpoisen jätteen realisoinnista voisi myös kertyä varoja pesään.

Jätelain 28 §:n 2 momentissa säädetään kiinteistön haltijan toissijaisesta jätehuollon järjestämistä vastuusta. Kiinteistön haltijalla tarkoitetaan kiinteistön omistajaa tai vuokraoikeuden haltijaa.

Tilanteessa, jossa konkurssipesälle ei aiheutuisi konkurssilain säännösten mukaan jätelaissa tarkoitettua jätehuollon järjestämistä vastuuta, vastuuta ei synny myöskään sillä perusteella, että velallinen omistaa kiinteistön. Konkurssipesästä ei tule kiinteistön omistajaa eikä siten jätelain mukaista kiinteistön haltijaa. Velallinen säilyisi edelleen kiinteistön omistajana. Lakiin perustuvan määräysvallan ja hallinnan siirtyminen velalliselta konkurssipesälle ei merkitsisi sitä, että konkurssipesä olisi käyttänyt valintavaltansa ja sitoutunut konkurssivelallisen omaisuuden liittyviin maksuvelvoitteisiin (esimerkiksi KKO 2015:103, k. 11).

Sen sijaan ei ole poissuljettua, ettei konkurssipesään voitaisi tietyissä tilanteissa kohdistaa jätehuoltoa koskevia velvoitteita sillä perusteella, että konkurssipesä katsottaisiin jätelain 6 §:n 1 momentin 6 kohdan määritelmään sisältyväksi vuokraoikeuden haltijaksi. Tällöin on ensin ratkaistava kysymys siitä, onko vuokraoikeus suhteessa konkurssipesään voimassa. Vuokrasopimuksen purkamisesta ja konkurssipesän sijaantulosta konkurssitilanteessa säädetään maanvuokralain (258/1966) 19 §:ssä ja liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain (482/1995) 39 §:ssä. Silloin, kun konkurssipesä on ottanut vuokrasopimuksen vastattavakseen, sitä voidaan pitää vuokraoikeuden haltijana.

Maanvuokralain 19 §:n 3 momentin mukaan jos konkurssipesä käyttää vuokra-aluetta, se on tämän ajan vastuussa vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen niiden täyttämistä. Käytännössä on esiintynyt epäselvyyttä ja riitaisuuksia siitä, mitä pidetään vuokra-alueen käyttämisenä. Esityksessä ehdotetaan maanvuokralain 19 §:n 3 momenttia, liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain 39 §:n 3 momenttia ja asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain (481/1995) 49 §:n 3 momenttia selvennettäväksi siten, ettei vuokra-alueen tai huoneiston käyttämisenä pidettäisi yksinomaan sitä, että konkurssipesä jättää alueelle tai huoneistoon velallisen omaisuutta. Kun konkurssipesä ei ole ottanut vuokrasopimusta vastattavakseen, ympäristöviranomaisen tulisi pääsääntöisesti kohdistaa

toissijaisen jätevastuun nojalla jätevelvoitteet vuokranantajaan, ja erillisenä kysymyksenä ratkaistaisiin, syntyykö vuokranantajalle tämän johdosta korvausvaatimus konkurssipesää kohtaan.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin konkurssipesän vastuusta vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä. Vaarallisen kemikaalin määritelmä on kemikaaliturvallisuuslain 6 §:n 2 kohdassa, jonka mukaan vaarallisella kemikaalilla tarkoitetaan ainetta tai seosta, joka tulee luokitella tai merkitä CLP-asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1272/2008, annettu 16 päivänä joulukuuta 2008, aineiden ja seosten luokituksesta, merkinnöistä ja pakkaamisesta sekä direktiivien 67/548/ETY ja 1999/45/EY muuttamisesta ja kumoamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1907/2006 muuttamisesta) mukaisesti, sekä muuta palavaa nestettä. Räjähteellä tarkoitetaan saman pykälän 5 kohdan mukaan räjähdysainetta ja räjähdysainetta sisältävää esinettä tai välinettä sekä muuta ainetta, seosta, esinettä tai välinettä, joka on valmistettu tuottamaan räjähdyksen tai pyroteknisen ilmiön.

Kemikaaliturvallisuuslaissa vastuu vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä asetetaan toiminnanharjoittajalle. Toiminnanharjoittajan käsite on määritelty poikkeuksellisen laajasti. Lain 6 §:n 18 kohdan mukaan toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan oikeushenkilöä tai luonnollista henkilöä, joka valmistaa, tuo maahan, pitää kaupan, saattaa markkinoille, luovuttaa, vie maasta, varastoi, pakkaa, jakelee, pitää hallussaan, säilyttää, käyttää tai muulla tässä laissa tarkoitettulla tavalla käsittelee vaarallista kemikaalia taikka räjähdettä tai muuta tuotetta. Toiminnanharjoittajan käsite kattaa siten myös vaarallisen kemikaalin tai räjähteen haltijan. Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevista vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä sovellettaisiin, mitä kemikaaliturvallisuuslaissa säädetään toiminnanharjoittajan vastuusta. Konkurssipesän olisi siten huolehdittava hallussaan olevista vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä edellä mainitussa laissa säädetyllä tavalla.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin konkurssipesän kustannuskorvausvastuusta. Jos konkurssipesä ei ole ryhtynyt hallussaan olevia vaarallisia jätteitä, vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä koskeviin lain edellyttämiin toimenpiteisiin, vaan viranomainen olisi joutunut teettämään toimenpiteet omalla kustannuksellaan, konkurssipesä vastaisi kustannuksista. Konkurssipesä olisi siten massavelkaisessa vastuussa kustannuksista, jotka ovat syntyneet julkiselle vallalle konkurssipesän hallussa olevia vaarallisia jätteitä, vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä koskevista toimenpiteistä. Konkurssipesälle syntyisi massavelkainen vastuu viranomaiselle aiheutuneista kustannuksista myös siinä tilanteessa, että viranomaisen tekemät tai teettämät toimenpiteet koskisivat jätteitä, joita ei ole luokiteltu vaarallisiksi, mutta joista aiheutuisi tai uhkaisi aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle. Säännös koskisi toimenpiteitä, jotka on tehty konkurssin alkamisen jälkeen.

Konkurssipesällä säilyisi säännöksissä tarkoitettu massavelkainen vastuu silloinkin, kun vaaralliset jätteet, vaaralliset kemikaalit tai räjähteet olisivat sijainneet vuokratulla kiinteistöllä.

4 §. *Konkurssipesän vastuu radioaktiivisista aineista ja radioaktiivisista jätteistä.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin konkurssipesän vastuusta sen hallussa olevista säteilylaissa tarkoitetuista radioaktiivisista aineista ja radioaktiivisista jätteistä. Radioaktiivisella aineella tarkoitetaan säteilylain 4 §:n 14 kohdan mukaan ainetta, joka hajoaa itsestään ja lähettää ionisoivaa säteilyä. Saman pykälän 15 kohdan mukaan radioaktiivisella jätteellä tarkoitetaan radioaktiivista ainetta tai sillä kontaminoitunutta laitetta, tavaraa ja ainetta, jolle ei ole käyttöä tai jolle ei löydy omistajaa, ja joka on tehtävä radioaktiivisuutensa puolesta vaarattomaksi.

Konkurssipesän vastuu ei koskisi muita kuin radioaktiivisia säteilylähteitä. Tällaisia muita säteilylähteitä voivat olla esimerkiksi sähköisesti säteilyä tuottavat laitteet, jotka eivät tuota säteilyä kuin sähkövirran avulla käytettyinä. Ne eivät siis pelkästään olemassaolollaan muodosta vaaraa terveydelle tai ympäristölle.

Konkurssipesään sovellettaisiin säteilylain säännöksiä toiminnanharjoittajan vastuusta silloin, kun pesän hallussa olevien radioaktiivisten aineiden tai jätteiden hallussapitoon tarvitaan säteilylaissa tarkoitettu turvallisuuslupa. Säteilylain 48 §:ssä säädetään turvallisuusluvasta ja sen myöntämisestä. Pääsäännön mukaan säteilyn käyttö edellyttää turvallisuuslupaa, jonka Säteilyturvakeskus myöntää hakemuksesta. Säteilylain 49 §:ssä säädetään turvallisuusluvasta vapautetusta toiminnasta. Turvallisuuslupaa ei tarvita muun muassa silloin, kun säteilylähteessä on vain vähän radioaktiivista ainetta tai säteilylaitteen turvallisuusominaisuuksien vuoksi säteilyaltistus on vähäinen. Säteilylain 50 §:n nojalla Säteilyturvakeskus voi tiettyjen edellytysten täytyessä vapauttaa yksittäistapauksissa toiminnan turvallisuusluvasta. Velalliselle myönnetty vapautus olisi voimassa myös suhteessa konkurssipesään.

5 §. *Liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän ympäristövastuu.* Pykälässä säädettäisiin velallisen liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän julkisoikeudellisesta ympäristövastuusta. Velallisen liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän vastuu olisi laajempi kuin sellaisen konkurssipesän, joka ei jatkaisi liiketoimintaa.

Pykälän 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä olisi luonteeltaan selventävä säännös, jonka perusteella velallisen liiketoimintaa jatkava konkurssipesä vastaisi julkisoikeudellisista ympäristövelvoitteista samassa laajuudessa kuin mikä tahansa muukin toimija. Säännös koskisi esimerkiksi toiminnanharjoittajalla ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaan olevia velvoitteita. Konkurssipesällä olisi muun muassa toimintansa haitallisia vaikutuksia koskeva ympäristönsuojelulaissa tarkoitettu selvilläolovelvollisuus.

suus, velvollisuus ehkäistä pilaantumisesta aiheutuvia haittoja ja velvollisuus noudattaa toimintaa koskevia ympäristölupavelvoitteita. Liiketoimintaa jatkavalla konkurssipesällä tulisi myös olla toiminnan harjoittamiseen tarvittavat luvat, joiden lupaehtoja pesän olisi noudatettava. Tällainen lupa voi olla esimerkiksi maa-ainesten ottamiseen maa-aineslain mukaan tarvittava lupa tai säteilylain edellyttämä turvallisuuslupa. Jos velallisen lupa toiminnan harjoittamiseen raukeaisi tai peruutettaisiin konkurssin vuoksi, konkurssipesän olisi haettava uutta lupaa pystyäkseen jatkamaan liiketoimintaa.

Momentin toinen virke muodostaisi poikkeuksen pääsäännöstä, jonka mukaan konkurssipesä ei vastaisi velvoitteista, joiden oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista. Säännöksen mukaan velallisen liiketoimintaa jatkava konkurssipesä vastaisi myös velallisen kyseisestä toiminnasta johtuvista ympäristövelvoitteista eli velvoitteista, joiden oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista ja jotka liittyvät siihen liiketoimintaan, jota konkurssipesä jatkaa. Vaikka liiketoiminnan jatkamista ei ole konkurssilaisissa määritelty, jatkaminen on käytännössä selvästi tunnistettavissa, koska velkojat tekevät tästä nimenomaisen päätöksen (ks. myös HE 26/2003 vp, s. 133). Liiketoiminnan jatkaminen voi olla myös arvonlisäverollista (arvonlisäverolaki, 1501/1993, 14 §), ja liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän kirjanpitovelvollisuus määrittyy kirjanpitolain eikä konkurssilain 16 luvun 1 §:n mukaisesti. Konkurssipesän ei katsota mainittujen velvollisuuksien kannalta jatkavan liiketoimintaa, jos se ainoastaan realisoi velallisen liikeomaisuutta tai saattaa loppuun keskeneräiset työt, jos toimintaa varten ei hankita vähäistä enempää uutta vaihto-omaisuutta (HE 88/1993 vp, s. 48, ja HE 26/2003 vp, s. 151). Ehdotettu säännös on tarkoitettu tulkittavaksi samoista vakiintuneista lähtökohdista.

Velallisen liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän vastuu velallisen toiminnasta johtuvista ympäristövelvoitteista rajoittuisi siinä liiketoiminnassa tapahtuneisiin vahinkoihin, jota konkurssipesä jatkaa. Jos velallinen olisi harjoittanut liiketoimintaa kahdella erillisellä toimialalla, joista vain toista konkurssipesä jatkaa, konkurssipesän vastuu ei ulottuisi siitä velallisen toiminnasta johtuviin ympäristövelvoitteisiin, jota pesä ei jatka. Tällöin ei olisi merkitystä sillä, onko liiketoimintaa eri toimialoilla harjoitettu samassa vai erillisissä toimipisteissä, sillä kysymys olisi joka tapauksessa eri toiminnasta.

Jos konkurssipesä jatkaa samalla toimialalla liiketoimintaa vain toimipisteessä B, mutta ympäristön pilaantumiseen tai muuhun haitalliseen muutokseen johtanut tapahtuma on sattunut toimipisteessä A, konkurssipesä ei yleensä vastaisi ympäristövelvoitteista. Vastuu syntyisi vain, jos vahingon katsotaan maantieteellisestä erosta huolimatta sattuneen samassa, jatkettussa toiminnassa. Jos toiminta on ollut ympäristölupavelvollista ja kullakin toimipisteellä on ollut oma ympäristölupa, kysymys ei olisi samasta toiminnasta, sillä toiminta eri toimipisteissä olisi erotettavissa myönnetyn luvan perusteella. Jos sen sijaan toimipisteillä olisi yhteinen ympäristölupa, vastuu katkeaisi,

jos näin tapahtuisi myös myytäessä toisen toimipisteen liiketoiminta tavanomaisella liiketoimintakaupalla eteenpäin ja jos jatkettu liiketoiminta on velkojien päätöksessä selkeästi rajattu. Esimerkiksi huoltamotoiminnassa olisi yleensä mahdollista jatkaa liiketoimintaa pelkässä toimipisteessä B ilman, että tästä seuraisi vastuu yksinomaan toimipisteessä A tapahtuneesta ympäristön pilaantumisesta tai haitallisesta muuttumisesta.

Velallista vastaan annettua hallintopakkopäätöstä ei voitaisi panna täytäntöön konkurssipesää vastaan edes silloin, kun konkurssipesä jatkaa velallisen liiketoimintaa. Tällöinkin konkurssipesän vastuun laajuus tulisi arvioida konkurssilain mukaisesti. Tämä johtuu siitä, ettei liiketoiminnan jatkamisesta synny kaikissa tapauksissa ainkaan kaikenkattavaa ympäristövastuuta, vaan voi olla tarpeen arvioida esimerkiksi kyseisen liiketoiminnan käsitettä tai sitä, onko jatkaminen tapahtunut 3 momentissa mainitusta syystä. Konkurssipesää vastaan voitaisiin tehdä uusi hallintopakkopäätös ja tehostaa sitä uhkasakolla, jollei jokin pykälässä mainittu pesän vastuuta rajoittava olosuhde ole käsillä.

Pykälän 2 *momentin* mukaan jätelain velvoitteita sovellettaisiin velallisen liiketoimintaa jatkavaan konkurssipesään täysimääräisesti. Konkurssilainsäädännöstä ei siten aiheutuisi estettä soveltaa jätelain säännöksiä jätteen haltijan velvollisuuksista konkurssipesään silloin, kun konkurssipesä jatkaa velallisen liiketoimintaa. Vastaavasti konkurssilainsäädännöstä ei aiheutuisi estettä asettaa velallisen liiketoimintaa jatkanutta konkurssipesää kemikaalilainsäädännön mukaiseen vastuuseen pesän hallussa olevista kemikaaleista niiden vaarallisuudesta riippumatta. Momentin säännös on luonteeltaan informatiivinen ja selventävä, koska jäte- ja kemikaaliturvallisuuslakien mukaiset vastuut kuuluvat jo 1 momentissa viitattujen julkisoikeudellisten ympäristövelvoitteiden piiriin. Vastuu syntyisi jatkettun liiketoiminnan osalta. Jos velallisella olisi toimipisteitä useilla paikkakunnilla ja konkurssipesä jatkaisi velallisen liiketoimintaa yhdessä toimipisteessä, liiketoiminnan jatkaminen ei tarkoittaisi vastuuta muissa toimipisteissä sijaitsevista jätteistä ja kemikaaleista.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin rajoituksesta siihen, milloin konkurssipesälle syntyy säännöksessä tarkoitettu ympäristövastuu liiketoiminnan jatkamisesta. Pykälää ei sovellettaisi ollenkaan, jos liiketoimintaa jatketaan 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun riskin torjumiseksi. Edellä selostetun 2 §:n 1 momentin mukaan konkurssipesän on viipymättä ryhdyttävä välttämättömiin toimenpiteisiin velallisen toiminnasta johtuvan ympäristön pilaantumisen tai ympäristön merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi, jos pilaantumisesta tai ympäristön haitallisesta muuttumisesta aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Momenttia sovellettaisiin tilanteissa, joissa konkurssipesällä on 2 §:n 1 momentin mukainen velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin. Käytännössä kysymys olisi siitä, että konkurssipesän olisi pidettävä velallisen toimintaa yllä ympäristön pilaantumisen tai ympäristön merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Velallisen harjoittamaa toimintaa ei siten voitaisi lopettaa konkurssin alkamiseen, sillä toiminnan nopea lopettaminen saattaisi johtaa 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin seurauksiin. Esimerkiksi kaivostoimintaan liittyvää vesien käsittelyä ja hallintaa voi olla välttämätöntä jatkaa. Liiketoimintaa voitaisiin tällöin jatkaa ilman, että jatkaminen aiheuttaa pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettua vastuun. Harkittaessa liiketoiminnan jatkamista ympäristösyistä pesänhoitajan olisi syytä olla yhteydessä asianomaiseen valvontaviranomaiseen.

Momentin tullessa sovellettavaksi velallisen liiketoimintaa voitaisiin jatkaa kokonaisuutena. Momentin soveltamista ei rajoittaisi myöskään se, että liiketoiminnan jatkamiselle olisi ympäristöön liittyvän syyn lisäksi muukin syy. Kun 3 momenttia sovelletaan, konkurssipesän ympäristövastuu määräytyisi luvun 2–4 §:n mukaisesti.

Jos velallisella olisi toimintaa useissa eri toimipisteissä, joista konkurssipesä jatkaisi yhtä puheena olevassa momentissa tarkoitettujen edellytysten täytyessä ja muita muulla perusteella, esimerkiksi pystyäkseen myymään liiketoiminnan eteenpäin toiminnallisena kokonaisuutena, konkurssipesä ei vapautuisi pykälässä tarkoitettua ympäristövastuusta niiden toimipisteiden osalta, joiden toimintaa jatketaan muista kuin ympäristösyistä.

17 luku Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoito ja myynti sekä panttivelkojaa koskevat säännökset

7 §. *Panttiomaisuudesta aiheutuvat kustannukset.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännökset konkurssipesän oikeudesta saada panttiomaisuuden myyntihinnasta korvausta panttiomaisuuteen kohdistuvista toimenpiteistä, jotka konkurssipesä on joutunut suorittamaan julkisoikeudellista ympäristövastuuta koskevan 16 a luvun 2–4 §:n nojalla. Panttiomaisuuteen kohdistuvat konkurssipesän ympäristövastuut asetettaisiin siten samaan asemaan kuin panttiomaisuuden hoidosta ja myynnistä konkurssipesälle aiheutuneet kustannukset. Jos konkurssipesän vastuu on perustunut 16 a luvun 5 §:n mukaiseen liiketoiminnan jatkamiseen, oikeutta panttiomaisuuden myyntihinnasta suoritettavaan korvaukseen ei olisi, paitsi siltä osin kuin konkurssipesällä olisi joka tapauksessa ollut vastuu luvun 2, 3 tai 4 §:n nojalla.

Konkurssipesän suorittamien toimenpiteiden olisi tullut kohdistua panttiomaisuuteen. On selvää, että maaperään kohdistuvat toimenpiteet kohdistuvat suoraan panttina

olevaan kiinteistöön. Sama koskee sellaisia toimenpiteitä, jotka suoritetaan kiinteistöllä sijaitsevassa rakennuksessa ja jotka vakavan ympäristöriskin poistumisen myötä nostavat kiinteistön arvoa.

Kiinteistöllä sijaitsevaan irtaimeen omaisuuteen kohdistuvat toimenpiteet eivät lähtökohtaisesti kohdistu panttina olevaan kiinteistöön. Esimerkiksi kiinteistöllä sijaitsevien vähäisten jätteiden tai kemikaalien poistamisesta aiheutuvat kustannukset eivät siten lähtökohtaisesti olisi kiinteistöön kohdistuvia toimenpiteitä, mutta ne saattavat tulla otetuiksi huomioon kiinteistön myyntikuntoon saattamista koskevana kuluina voimassa olevan sääntelyn nojalla. Kuitenkin tilanteessa, jossa jätettä tai kemikaaleja on esimerkiksi niin paljon, että niiden sijainti kiinteistöllä selvästi vaikuttaa kiinteistöstä saatavaan kauppahintaan, on perusteltua, että konkurssipesä saa korvauksen jouduttuaan poistamaan jätteen 16 a luvun 3 tai 4 §:n nojalla ja samalla mahdollisesti saatettuaan kiinteistön myyntikelpoiseksi. Siten säännöstä ei ole tarkoitettu tulkittavan kiinteistöä ja irtainta omaisuutta koskevista esineoikeudellisista opeista käsin, vaan taloudellisista näkökohdista eli tavoittelemalla neutraliteettia niiden kahden tilanteen välille, jossa pantinhaltija joko käyttää itsenäistä realisointioikeuttaan (ympäristökustannukset näkyvät kauppahinnassa) tai jossa konkurssipesä huolehtii realisoinnista (ympäristökustannukset eivät näy kauppahinnassa, mutta konkurssipesä vähentää ne heti myynti- ja täytäntöönpanokulujen jälkeen päältä pois). Kuitenkaan sellaiset toimenpiteet, joiden toteuttamiseen konkurssipesällä ei ole 2–4 §:n säännösten nojalla ollut velvollisuutta, eivät voisi tulla ehdotetun säännöksen nojalla korvattavaksi panttiomaisuuden myyntihinnasta.

Momentissa säädettäisiin myös toimenpiteet suorittaneen viranomaisen oikeudesta saada korvaus tehdyistä toimenpiteistä pantinhaltijalta vastaavassa tilanteessa, jossa konkurssipesä olisi ollut oikeutettu korvaukseen. Tällainen tilanne voi syntyä silloin, kun konkurssipesässä ei ole varoja toimenpiteen suorittamiseen, mutta tilanne on niin akuutti, että viranomainen ryhtyy toimenpiteisiin sen korjaamiseksi. Viranomaisella olisi oikeus korvaukseen ainoastaan niissä tilanteissa, joissa konkurssipesällä olisi ollut konkurssilain mukaan toimimisvelvollisuus, mutta konkurssipesän sijasta viranomainen on suorittanut toimenpiteet.

Muutos vaikuttaisi myös tilanteessa, jossa omaisuus myydään ulosottomyynnillä. Ulosottokaaren 5 luvun 33 §:n mukaan irtaimen ja 47 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kiinteän omaisuuden myynnissä konkurssilain 17 luvun 7 §:ssä tarkoitettu korvaus maksetaan kauppahinnasta heti täytäntöönpanokulujen ja myyntimaksun jälkeen.

Pantinhaltijan 17 luvun 11 §:n mukainen itsenäinen realisointioikeus säilyisi ennallaan.

Pykälän 2 *momentin* voimassa olevan säännöksen mukaan, jos konkurssipesä on antanut panttivelkojan tehtäväksi huolehtia pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta, velkojalla on sama oikeus kuin konkurssipesällä saada korvaus hoidosta aiheutuneista välttämättömistä kustannuksista. Panttivelkojan oikeutta saada korvausta kustannuksista laajennettaisiin vastaavasti kuin 1 momenttia. Jos panttivelkoja olisi konkurssipesän sijasta suorittanut 1 momentissa tarkoitettuja konkurssipesän ympäristövastuun piiriin kuuluvia toimenpiteitä, panttivelkojalla olisi oikeus saada panttiomaisuuden myyntihinnasta korvaus toimenpiteiden johdosta suorittamistaan kustannuksista.

Oikeus korvauksen saamiseen panttiomaisuuden myyntihinnasta koskisi myös ympäristöön liittyvien kustannusten osalta vain tilanteita, joissa konkurssipesä on antanut panttivelkojan tehtäväksi huolehtia pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta. Panttivelkojalla ei olisi velvollisuutta ryhtyä 16 a luvussa tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

19 luku Konkurssipesän lopputilitys ja jälkiselvitys

9 §. Jälkiselvitys. Pykälän 1 *momenttiin* lisättäisiin pesänhoitajalle velvollisuus ilmoittaa konkurssiasiamiehelle siitä, mihin toimenpiteisiin hän on ryhtynyt sen johdosta, että konkurssin päätyttyä ilmaantuu uusia varoja tai muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä. Pesänhoitajalla on jo voimassa olevan lain mukaan velvollisuus ilmoittaa toimenpiteistä niille velkojille, joita asia koskee, jollei se ole asian vähäisen merkityksen takia ilmeisen tarpeetonta. Ilmoitusvelvollisuutta konkurssiasiamiehelle ei rajoitettaisi vastaavasti. Käytännössä pesänhoitaja täyttäisi ilmoitusvelvollisuutensa tallentamalla jälkilitysasiakirjan konkurssiasian asianhallintajärjestelmään. Myös velkojat saavat tiedon asiakirjasta asianhallintajärjestelmän kautta.

22 luku Konkurssirekisteri, kuulutus ja ilmoitukset

7 §. Tiedoksiantotapa. Pykälän 1 *momentti* jaettaisiin kohtiin, joissa säädetään vaihtoehtoisista tavoista toimittaa tiedoksiannot. Momentin 1 kohdassa pesänhoitajalle annettaisiin mahdollisuus toimittaa tiedoksiannot ja asiakirjat kaupparekisteriin merkittyyn postiosoitteeseen. Tämä helpottaisi tiedoksiantoa yrityksiä ja erityisesti ulkomaisten yhtiöiden sivuliikkeitä silmällä pitäen silloin, kun pesänhoitajan tiedossa ei ole muuta osoitetta. Lisäksi maistraatille ilmoitettua osoitetta koskevan säännöksen sanamuotoa muutettaisiin siten, että tiedoksianto toimitettaisiin väestötietojärjestelmään merkittyyn postiosoitteeseen, mikä ei merkitsisi asiallista muutosta. On huomattava, että kaupparekisteristä tai väestötietojärjestelmästä mahdollisesti saatavista yhteystiedoista huolimatta vastuu siitä, että muuttuneet yhteystiedot saatetaan pesänhoitajan tietoon, on aina asianosaisella itsellään.

Momentin 2 kohdassa mahdollistettaisiin käytännössä esiintyneiden epäselvyyksien poistamiseksi tiedoksiantojen ja asiakirjojen toimittaminen tallentamalla ne konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostiin. Tämä edellyttäisi, että vastaanottaja on liitetty järjestelmään. Lisäksi 2 momenttiin ehdotettu säännös turvaisi sitä, että vastaanottaja havaitsee aina Kostin avulla toimitetun tiedoksiannon tapahtumisen. On huomattava, että kaikkia velkojia ei voida liittää Kostiin, joten niiden velkojien osalta, jotka eivät saa tiedoksiantoa Kostin kautta, tiedoksianto olisi toimitettava muulla tavoin.

Momentin 3 kohdassa mahdollistettaisiin tiedoksiantojen tekeminen myös muun kaltaisten sähköisten järjestelmien avulla. Kysymyksessä voisivat olla esimerkiksi sellaiset omat järjestelmät, joita konkurssiasioita hoitavat asianajotoimistot ottavat käyttöön tiedonvälityksen helpottamiseksi. Tältä osin edellytettäisiin, että vastaanottajalla on järjestelmään pääsy ja että hän on nimenomaisesti hyväksynyt sen käyttämisen tiedoksiantojen toimittamiseen. Kertahyväksyntä riittäisi, ja hyväksyntä voitaisiin myöhemmin peruuttaa.

Puhelintiedoksiantoa koskeva 4 kohta vastaisi sisällöltään nykyistä säännöstä.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin lisäedellytyksistä sille, että pesänhoitaja voi toimittaa tiedoksiannon käyttämällä Kostia tai muuta sähköistä järjestelmää. Pesänhoitajan tulisi tällöin jokaisen tiedoksiannon yhteydessä ilmoittaa vastaanottajalle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä eli käytännössä vastaanottajan ilmoittamaan sähköpostiosoitteeseen siitä, että asiakirja on tallennettu Kostiin tai muuhun järjestelmään. Nykyisin Kostissa on toiminto, jonka avulla pesänhoitaja voi lähettää tallennetusta asiakirjasta sähköpostiherätteen. Tämä toiminto on Kostin kehitystyössä tarkoitus automatisoida. Momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei tarvitsisi lähettää, jos vastaanottajan kanssa on sovittu toisin.

Pykälän 3 *momentti* koskisi velkojien ja velallisen pesänhoitajalle toimittamia lausumia, vastineita ja ilmoituksia, mukaan lukien valvontakirjelmät. Tiedot voitaisiin toimittaa tallentamalla ne Kostiin tai toimittamalla ne pesänhoitajalle postitse, sähköpostitse tai muulla sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä. Koska pesänhoitajat käyttävät kaikkia mainittuja välineitä, jatkossa ei olisi enää tarpeen edellyttää mainittuja tiedoksiantojen vastaanottamistapoja koskevaa suostumusta.

8 §. *Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä saapuneen viestin saapumisajankohta.* Pykälään ehdotetun lisäyksen perusteella myös Kostiin tallennetun asiakirjan katsottaisiin saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään. Kyseisissä lainkohdissa säännellään sitä, milloin sähköisen viestin tai viranomai-

sen pyytämän asiakirjan katsotaan saapuneen viranomaiselle määräajassa. Lainkohdat eivät sen sijaan koske sitä, milloin vastaanottajan katsotaan saaneen tiedoksi viranomaisen toimittaman asiakirjan.

6.2 Laki yrityksen saneerauksesta

66 §. *Konkurssin vaikutus saneerausohjelmaan.* Pykälän uudessa 4 momentissa selvennettäisiin konkurssiin asettamispäätöksen kumoamisen ja konkurssin peruuntumisen vaikutusta konkurssin alkamisen johdosta rauenneeseen saneerausohjelmaan, koska käytännössä asiasta on ollut epäselvyyttä erityisesti konkurssin peruuntumislanteissa. Kun päätös konkurssiin asettamisen kumoamisesta tai konkurssin peruuntumisesta on tehty, saneerausohjelma palautuisi ja sitä olisi noudatettava takautuvasti myös konkurssin alkamisen ja peruuntumisen väliseltä ajalta. Näin menetettäisiin heti riippumatta siitä, haetaanko peruuntumispäätökseen tai asettamisen kumoamista koskevaan päätökseen muutosta.

81 §. *Tiedoksiantotapa.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, millä tavoin tuomioistuin toimittaa tiedoksiannot. Tiedoksiantotavat olisivat samat kuin voimassa olevan 1 momentin mukaan, mutta säännöstä sovellettaisiin vain silloin, kun tiedoksiannon toimittaa tuomioistuin. Lain 90 §:n 4 momentin 8 kohdan mukaan tuomioistuin huolehtii myös selvittäjän tehtäviin kuuluvista tiedoksiannoista, jos selvittäjää ei ole määrätty.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin siitä, millä tavoin selvittäjä toimittaa tiedoksiannot. Säännös vastaisi sisällöltään ehdotettua konkurssilain 22 luvun 7 §:n 1 ja 2 momenttia, joissa säädetään siitä, millä tavoin pesänhoitaja toimittaa tiedoksiannot konkurssimenettelyssä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, millä tavoin velkojat ja velallinen voivat toimittaa selvittäjälle lausumat, vastineet ja ilmoitukset. Säännös vastaisi ehdotettua konkurssilain 22 luvun 7 §:n 3 momenttia.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin loppuselonteon toimittamistavasta velkojille. Säännös vastaisi voimassa olevaa 3 momenttia. Loppuselonteko olisi edelleen toimitettava velkojan ilmoittamaan osoitteeseen. Säännöksessä kuitenkin täsmennettäisiin, että kysymys voi olla joko sähköisen tiedonsiirron osoitteesta tai postiosoitteesta. Konkurssiainasianhallintajärjestelmään ei merkitä saneerausmenettelyn päättymisen jälkeiseen aikaan kohdistuvia tietoja eikä valvojaa liitetä järjestelmään, minkä vuoksi loppuselonteon toimittaminen ei voi tapahtua järjestelmän kautta.

81 a §. *Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä saapuneen viestin saapumisajankohta.* Pykälä vastaisi voimassa olevaa 81 §:n 2 momenttia osittain. Siihen ehdotettavan lisäyksen perusteella myös Kostiin tallennetun asiakirjan katsottaisiin saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään. Lisäys vastaisi konkurssilain 22 luvun 8 §:ään ehdotettua muutosta.

6.3 Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta

2 §. Pykälän *1 momentin* sanamuotoa muutettaisiin vastaamaan valvonta-asetuksen 1 §:n sanamuotoa. Todellisuudessa konkurssiasiamiehellä on toimisto ja toimistossa esittelijöitä ja muuta henkilökuntaa, joten kyse ei ole pelkästä mahdollisuudesta.

Pykälän *2 momenttiin* otettaisiin säännös, jonka mukaan konkurssiasiamies vahvistaa toimistolleen työjärjestyksen. Työjärjestyksen sisällöstä ei olisi jatkossakaan tarpeen ottaa säännöksiä lakiin. Työjärjestyksessä annettaisiin tarvittavat määräykset toimiston toiminnan sisäisestä organisoinnista.

Pykälän *3 momenttiin* siirrettäisiin nykyisin valvonta-asetuksen 5 §:ään sisältyvät esittelyä koskevat säännökset. Jatkossakin konkurssiasiamies ratkaisi asiat esittelystä ja työjärjestyksessä voitaisiin määrätä asioista, jotka hän ratkaisee ilman esittelyä.

Pykälän *4 momenttiin* otettaisiin nykyistä työjärjestystä ja käytäntöä vastaava säännös, jonka mukaan konkurssiasiamies voisi siirtää ratkaisuvaltaa esittelijänä toimiville virkamiehille asioissa, joissa lain soveltamiskäytäntö on vakiintunut. Säännös vastaisi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 12 §:ää.

7 §. Pykälän *3 momenttia* muutettaisiin yhteensopivaksi konkurssilain 8 luvun 7 §:ään ehdotetun uuden 2 momentin kanssa. Konkurssiasiamiehen vaatimusta ja tuomioistuinta koskisivat siten samat pesänhoitajan palkkion ja kulukorvauksen alentamisperusteet kuin konkurssilain mukaista velkojen päätöksentekoa. Konkurssiasiamies voisi vaatia alentamista sekä silloin, kun velkojat eivät ole alentaneet palkkiota tai kulukorvausta lainkaan, että silloin, kun konkurssiasiamiehen käsitys riittävän alentamisen määrästä poikkeaa velkojen käsityksestä. Alentaminen voisi olla hyvin huomattava tapauksissa, joissa pesänhoitajan toiminnassa on ollut tahallisia väärinkäytöksiä tai erittäin vakavia puutteita. Kulukorvauksen alentamiseen olisi suhtauduttava pidättyvämmiin kuin palkkion alentamiseen. Kohtuutonta palkkiota koskevilta osin säännökseen ei tehtäisi muutoksia (HE 249/1994 vp, s. 15–16).

11 a §. *Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä.* Lakiin otettiin uudet 11 a–11 i pykälät, joissa säädetään konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä (Kosti). Uuden 11 a §:n 1 momentin mukaan konkurssi-asiamiehen tehtävänä olisi ylläpitää konkurssi- ja yrityssaneerausasioista pidettävää yhteistä asianhallintajärjestelmää ja huolehtia sen toimivuudesta.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin järjestelmän käyttötarkoituksesta. Vaikka kysymys olisi teknisesti samasta tietojärjestelmästä, siihen sisältyisi kaksi tietosisällöltään ja käyttötarkoitukseltaan erillistä osaa. Ensinnäkin 2 momentin mukaan tarkoituksena olisi, että pesänhoitaja ja selvittäjä välittäisivät asianhallintajärjestelmän kautta konkurssi-asiamiehelle tietoa, jota konkurssi-asiamies tarvitsee konkurssihallinnon ja saneerausmenettelyn valvomiseksi.

Toiseksi 3 momentin mukaan asianhallintajärjestelmässä olisi erillinen osa, jonka välityksellä konkurssi-asian pesänhoitaja ja saneerausmenettelyn selvittäjä voisivat toimittaa konkurssilain 22 luvun 7 §:ssä ja yrityssaneerlauslain 81 §:ssä tarkoitettuja tiedoksiantoja velkojille ja velalliselle sekä velkojat pesänhoitajalle tai selvittäjälle. Kysymys olisi konkurssi-asiamiehen valvontatehtäviin nähden erillisestä toiminnosta, jonka tarkoituksena on helpottaa pesänhoitajien ja selvittäjien työtä tiedoksiantojen toimittamisessa samoin kuin mahdollistaa tietojen, kuten valvontakirjelmien, toimittaminen järjestelmän välityksellä velkojalta pesänhoitajalle tai selvittäjälle.

11 b §. *Rekisterinpitäjä ja asianhallintajärjestelmään liittyvät vastuut.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin järjestelmän ensimmäisen eli 11 a §:n 2 momentissa tarkoitettun osan rekisterinpitäjästä. Rekisteriä pitäisi konkurssi-asiamies, jonka tehtäviin kuuluisivat henkilötietolainsäädännön mukaiset rekisterinpitäjän velvollisuudet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin järjestelmän toisen eli 11 a §:n 3 momentissa tarkoitettun osan rekisterinpitäjistä. Järjestelmän tämän osan rekisterinpitäjinä toimisivat yhdessä konkurssi-asiamies ja kunkin konkurssi- ja saneerausmenettelyn pesänhoitaja tai selvittäjä. Konkurssi-asiamies huolehtisi järjestelmän ylläpitäjänä järjestelmän ja siihen tallennettujen tietojen tietoturvallisuudesta. Kaikki järjestelmää koskevat henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedustelut tulisi toimittaa konkurssi-asiamiehelle, joka toimisi EU:n tietosuojasetuksen 26 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yhteyspisteenä. Konkurssi-asiamiehen tulisi henkilötietojen käsittelypyyntöjen osalta olla yhteydessä kyseiseen pesänhoitajaan tai selvittäjään, jonka tehtävänä olisi vastata kyselyyn ja tarvittaessa esimerkiksi oikaista tiedot.

Pesänhoitajat ja selvittäjät toimisivat rekisterinpitäjinä kukin hoitamiensa konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden osalta. Heidän vastuulleen kuuluisivat ne henkilötietolainsäädännöstä johtuvat veloitteet, joita ei säädetä konkurssi-asiamiehen vastuulle. Pesän-

hoitaja ja selvittäjä vastaisivat siten esimerkiksi siitä, että järjestelmään tallennetut tiedot ovat lainmukaisia, eikä järjestelmään tallenneta henkilötietoja, jotka eivät ole konkurssipesän hallinnon tai saneerausmenettelyn kannalta tarpeellisia. He vastaisivat myös siitä, että heidän tallentamansa tiedot ovat oikein.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin velkojen vastuusta heidän tallentaessaan tietoja asianhallintajärjestelmään. Velkojat eivät olisi rekisterinpitäjiä, vaan vastaisivat ainoastaan siitä, että heidän tallentamansa henkilötiedot olisivat oikein. Jos velkoja olisi tallentanut järjestelmään virheellisiä henkilötietoja, ne tulisi oikaista ilman aiheutonta viivytystä. Käytännössä mahdollinen oikaiseminen ajankohtaistuisi esimerkiksi silloin, kun rekisteröity olisi esittänyt konkurssiasiamiehelle tiedustelun tai vaatimuksen tietojen oikaisemisesta.

11 c §. *Asianhallintajärjestelmään liittyminen.* Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin nykykäytäntöä vastaten siitä, että jokainen alkanut konkurssi ja saneerausmenettely merkitään asianhallintajärjestelmään konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä sähköisesti välittyvän tiedon pohjalta.

Pykälän *2 momentin* mukaan konkurssiasiamies liittäisi konkurssipesän pesänhoitajan ja saneerausmenettelyn selvittäjän järjestelmään eli antaisi heille oikeuden järjestelmän käyttämiseen kunkin konkurssi- tai yrityssaneerausasian osalta. Järjestelmän myöhempää teknistä kehittämistä varten pykälässä mahdollistettaisiin myös se, että pesänhoitaja ja selvittäjä liitetään järjestelmään konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä sähköisesti välittyvän tiedon pohjalta.

Ehdotetussa *3 momentissa* pesänhoitajan ja selvittäjän tehtäväksi säädettäisiin velkojen ja velallisen liittäminen asianhallintajärjestelmään. Ehdotus vastaa nykyistä käytäntöä.

11 d §. *Asianhallintajärjestelmään tallennettavat tiedot.* Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin nykyistä käytäntöä vastaavasti siitä, että konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin merkityt tiedot välittyvät sähköisesti asianhallintajärjestelmään.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin pesänhoitajan ja selvittäjän velvollisuudesta tallentaa järjestelmään konkurssipesän hallinnon ja saneerausmenettelyn valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Kysymys on tiedoista, joita konkurssiasiamies tarvitsee lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseen. Järjestelmään pakollisesti tallennettavista tiedoista ja asiakirjoista sekä tallentamiseen liittyvästä menettelystä säädettäisiin tarkemmin oikeusministeriön asetuksella. Pesänhoitaja tai selvittäjä voisi järjestelmän välityksellä toimittaa konkurssiasiamiehelle toimitettavan asiakirjan tiedoksi samalla myös velkojille ja velalliselle.

Konkurssipesän pesänhoitajan ja saneerausmenettelyn selvittäjän velvollisuus tallentaa tietoja asianhallintajärjestelmään ei rajoittuisi asetuksessa lueteltuihin tietoihin. Asetukseen otettava luettelo ei siten olisi tyhjentävä. Jos pesänhoitaja tai selvittäjä katsoo jonkin muun tiedon, esimerkiksi konkurssissa erityistilintarkastusta koskevan raportin, olevan konkurssiasiamiehen valvontatehtävien hoitamisen kannalta tarpeen, hänen tulisi tallentaa asiakirja asianhallintajärjestelmään momentin nojalla. Kysymys voi myös olla asiakirjasta, jota konkurssiasiamies on pyytänyt.

Kun kysymys on muista kuin asetuksessa mainituista konkurssiasiamiehelle välitettävistä tiedoista, pesänhoitajan tai selvittäjän tulisi asianhallintajärjestelmässä nimenomaisesti osoittaa ne toimitettavaksi konkurssiasiamiehelle. Järjestelmää olisi tältä osin kehitettävä teknisesti, jotta on selvää, kumpaan osaan järjestelmää asiakirja kuuluu. Tämä on olennaista, sillä konkurssiasiamiehellä ei olisi pääsyä tietoon, joka on tallennettu 4 momentin nojalla järjestelmän toiseen, luonteeltaan yksityiseen osaan. Jos pesänhoitaja tai selvittäjä toimittaisi järjestelmän välityksellä ensin vain velkojille tarkoitetun asiakirjan myös konkurssiasiamiehelle, siirtyisi asiakirja tällöin järjestelmän yksityisestä osasta julkiseen osaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yrityssaneerausmenettelyistä, joissa selvittäjä on jätetty määräämättä. Tällaisissa menettelyissä ei ole luontevaa tahoja, jolle velvollisuus tietojen tallentamiseen tulisi antaa. Tällöin konkurssiasiamies tallentaisi asianhallintajärjestelmään tarpeellisia pitämänsä tiedot. Koska konkurssiasiamiehen valvonnan alla olevaa selvittäjää ei olisi määrätty, olisi tietojen tallentaminen tarpeellista lähinnä tilastoinnin vuoksi. Tapaukset, joissa selvittäjää ei määrätä, ovat käytännössä harvinaisia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin pesänhoitajan ja selvittäjän mahdollisuudesta tallentaa järjestelmään muita kuin konkurssiasiamiehen suorittaman valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja. Tiedot tallennettaisiin järjestelmän yksityiseen, 11 a §:n 3 momentissa tarkoitettuun osaan. Tietojen tallentamisen tarkoitus olisi niiden toimittaminen velkojille ja velalliselle järjestelmän kautta. Tietojen tulisi olla kyseisen konkurssi- tai saneerausmenettelyn kannalta tarpeellisia. Vastaavasti velkojat voisivat toimittaa järjestelmän kautta tietoja pesänhoitajalle tai selvittäjälle.

Momentissa tarkoitettuja tietoja ei toimitettaisi konkurssiasiamiehelle. Kysymys olisi siten viranomaisen ylläpitämän järjestelmän välityksellä toimitettavista tiedoista, joita toimitetaan vain yksityisten välillä ilman viranomaisen pääsyä tietoihin. Momentissa tarkoitettut tiedot muodostaisivat käyttötarkoitukseltaan ja tietosisällöltään asianhallintajärjestelmän erillisen osan.

11 e §. *Asianhallintajärjestelmään tallennettavat henkilötiedot.* Suurin osa asianhallintajärjestelmään tallennettavista tiedoista koskee oikeushenkilöitä. Velallinen voi kuitenkin olla myös luonnollinen henkilö, ja järjestelmään voi muutoin olla tarpeen tallentaa henkilötiedoiksi luokiteltavia tietoja. Pykälässä säädettäisiin siitä, minkälaisia henkilötietoja järjestelmään voitaisiin tallentaa.

Pykälän 1 momentissa yhteisenä pohjaedellytyksenä olisi henkilötiedon tarpeellisuus kyseessä olevan konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyn taikka menettelyn valvonnan kannalta. Momentin 1 kohdan mukaisilla yksilöintitiedoilla tarkoitetaan ennen muuta nimiä ja henkilötunnuksia. Konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyjen lakisääteisistä tarkoituksista ja selvitystarpeista johtuu, että velallisen varallisuutta, velkoja ja oikeustoimia koskevia tietoja on voitava tallentaa järjestelmään 2 kohdasta ilmenevin tavoin melko laajasti. Momentin 3 kohdan nojalla järjestelmään saataisiin tallentaa henkilötietoja, jotka ovat tarpeellisia velallisselvityksessä tai taloudellisessa perusselvityksessä. Jos tallennettava henkilötieto ei kuuluisi 1 momentissa lueteltuihin tietoihin, sen tulisi 2 momentista ilmenevin tavoin olla kyseessä olevan konkurssi- tai yrityssaneerausasian tai menettelyn valvonnan kannalta välttämätön. Välttämättömiä olisivat yleensä esimerkiksi henkilötiedot, jotka on sisällytettävä asiakirjaan, jonka laatimista konkurssilaki tai yrityssaneerauslaki edellyttää. Koska momentti olisi tietosisällön ja henkilöpiirin suhteen 1 momenttia avoimemmin muotoiltu, olisi perustuslain ja tietosuojasetuksen vaatimusten johdosta perusteltua edellyttää tältä osin tietojen välttämättömyyttä.

Pykälässä säädetyt edellytykset henkilötietojen tallentamiselle koskisivat koko rekisteriä riippumatta siitä, kumpaan osaan rekisteriä tallennettavasta tiedosta on kysymys.

11 f §. *Pääsy asianhallintajärjestelmään merkittyihin tietoihin.* Pykälän 1 momentin nojalla konkurssiasiamiehellä olisi oikeus nähdä järjestelmään 11 d §:n 1–3 momentin nojalla tallennetut tiedot ja käsitellä niitä. Konkurssiasiamiehellä olisi siten pääsy kaikkiin sellaisiin tietoihin, joita hän tarvitsee laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi. Konkurssiasiamiehellä ei sen sijaan olisi oikeutta hakea järjestelmästä esille 11 d §:n 4 momentissa tarkoitettuja tietoja laajemmin kuin järjestelmän ylläpitämiseksi ja tietoturvallisuuden varmistamiseksi on tarpeen. Pesähoitajan tai selvittäjän sekä velkojen ja velallisen välinen tiedonvaihto ei siten tulisi konkurssiasiamiehen tietoon. Konkurssiasiamiehellä ei olisi oikeutta hakea järjestelmästä tietoa, jota ei ole osoitettu hänelle toimitettavaksi. Jos konkurssiasiamies tarvitsee valvontatehtäviensä suorittamista varten 11 d §:n 4 momentin nojalla järjestelmään tallennetun asiakirjan, hänen olisi pyydettävä sitä erikseen pesähoitajalta tai selvittäjältä, joka voisi toimittaa asiakirjan järjestelmän välityksellä konkurssiasiamiehelle.

Pykälän 2 momentin mukaan pesähoitajalla ja selvittäjillä olisi pääsy niihin tietoihin, jotka liittyvät heidän hoitamiinsa tehtäviin. Näin ollen pesähoitajalla ja selvittäjällä ei

olisi pääsyä sellaisiin tietoihin, jotka eivät liity heidän hoitamiinsa konkurssipesiin tai yrityssaneerausmenettelyihin.

Velkojalla ja velallisella olisi *3 momentin* mukaan pääsy asianomaista konkurssia tai yrityssaneerausta koskeviin tietoihin siltä osin kuin heillä on muun lain mukaan siihen oikeus. Velkojien ja velallisen oikeus saada tietoa konkurssi- ja yrityssaneerausasian käsittelystä määräytyy konkurssilain ja yrityssaneerustuksen mukaan. Pesänhoitajalla on esimerkiksi oikeus rajoittaa velallisen tiedonsaantia konkurssilain 4 luvun 2 §:n nojalla. Velkojalla olisi lähtökohtaisesti pääsy kaikkiin järjestelmään tallennettuihin tietoihin kyseisen menettelyn osalta.

11 g §. *Asianhallintajärjestelmään merkittyjen tietojen julkisuus ja luovuttaminen.* Pykälän *1 momenttiin* sisältyisi informatiivinen säännös siitä, että asianhallintajärjestelmään 11 d §:n 1–3 momentin nojalla tallennettujen tietojen julkisuudesta ja luovuttamisesta on voimassa, mitä julkisuuslaissa säädetään.

Julkisuuslaissa säädetään viranomaisen asiakirjan julkisuudesta ja tiedon antamisesta siitä. Julkisuuslakia sovelletaan konkurssiasiamieheen, mutta ei esimerkiksi pesänhoitajiin ja selvittäjiin. Pesänhoitajat ja selvittäjät eivät siten ratkaise julkisuuslain nojalla tehtyjä asiakirjapyyntöjä.

Julkisuuslain 7 §:n mukaan viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa toimitettu asiakirja tulee julkiseksi, kun viranomaisen on sen saanut, jollei asiakirjan julkisuudesta taikka salassapidosta tai muusta tietojen saantia koskevasta rajoituksesta säädetä toisin lailla. Pesänhoitajan tai selvittäjän laatimasta asiakirjasta tulee siten viranomaisen asiakirja, johon konkurssiasiamies soveltaa julkisuuslakia, kun asiakirja tallennetaan järjestelmään sen toimittamiseksi konkurssiasiamiehelle. Salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tai sen sisällöstä saa antaa tiedon vain, jos julkisuuslaissa niin erikseen säädetään. Jos järjestelmään tallennettuihin asiakirjoihin sisältyy salassa pidettäviä tietoja, niitä ei saa luovuttaa edes silloin, kun asiakirja on muutoin julkinen. Konkurssi- ja yrityssaneerausasioissa voi tulla esimerkiksi sovellettavaksi julkisuuslain 26 §:n 1 momentin 20 kohta, jossa säädetään liike- ja ammattisalaisuuden salassapidosta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin 11 d §:n 4 momentin nojalla järjestelmään tallennettavista tiedoista eli tiedoista, joita välitetään pesänhoitajan tai selvittäjän sekä velkojien ja velallisen välillä. Kysymys olisi yksityisten välisistä asiakirjoista, joiden välittämiseen käytetään viranomaisen ylläpitämää järjestelmää. Nämä tiedot ja niistä muodostuva rekisteri eivät olisi konkurssiasiamiehen määräysvaltaan kuuluvia julkisuuslaissa tarkoitettuja asiakirjoja, eikä niihin siten sovellettaisi julkisuuslakia.

Konkurssiasiamiehellä ei olisi oikeutta nähdä eikä käsitellä järjestelmään tallennettuja puheena olevassa momentissa tarkoitettuja tietoja. Jos konkurssiasiamies, hänen palveluksessaan oleva tai hänen toimeksiannostaan toimiva olisi saanut tällaisia tietoja järjestelmän ylläpidon yhteydessä, tiedot olisi pidettävä salassa. Salassapitovelvollisuuden rikkomiseen sovellettaisiin tällöin julkisuuslain 35 §:ää, joka sisältää rangaistussäännöksen asiakirjan salassapitovelvollisuuden rikkomisesta.

Konkurssiasiamiehelle laissa säädetty oikeus tai velvollisuus antaa tietoja toiselle viranomaiselle ei koskisi tietoja, jotka on tallennettu asianhallintajärjestelmään 11 d §:n 4 momentin nojalla. Koska kysymys olisi yksityisten välisistä asiakirjoista, joihin konkurssiasiamiehellä ei ole pääsyä, konkurssiasiamies ei voisi luovuttaa tietoja myöskään toiselle viranomaiselle.

11 h §. *Tarkastajan ja esitutkintaviranomaisen pääsy asianhallintajärjestelmään.* Pykälän 1 momentissa mahdollistettaisiin konkurssiasiamiehen toimeksiannosta toimivalle erityistarkastuksen tekijälle ja esitutkintaviranomaiselle suora pääsy asianhallintajärjestelmän tiettyihin tietoihin. Tarkastajan ja esitutkintaviranomaisen oikeus saada tietoja määräytyy muiden säännösten nojalla, ja puheena olevassa pykälässä säädettäisiin oikeudesta hakea kyseiset tiedot suoraan asianhallintajärjestelmästä. Konkurssiasiamies myöntäisi pääsyn asianhallintajärjestelmään.

Lain 5 §:n 1 momentin mukaan konkurssiasiamies voi määrätä yhden tai useamman tarkastajan suorittamaan velallisen tai konkurssipesän hallinnon, tilien ja toiminnan erityistarkastuksen. Tarkastajalla on samat oikeudet saada konkurssipesältä tietoa kuin konkurssiasiamiehellä. Tarkastajalle myönnettäisiin siten yleensä pääsy asianhallintajärjestelmän koko siihen osaan, johon konkurssiasiamiehelläkin on pääsy. Sen sijaan esitutkintaviranomaisen rikoksen esitutkinnan toimittamista varten tarvitsema tieto on yleensä rajoitetumpaa. Pääsyn asianhallintajärjestelmään tulisi koskea vain niitä tietoja, jotka ovat tarpeen esitutkinnan toimittamiseksi.

Pääsy järjestelmään koskisi myös salassa pidettäviä tietoja. Lain 5 §:n 1 momentin mukaan tarkastajan tiedonsaantioikeus rinnastuu konkurssiasiamiehen tiedonsaantioikeuteen ja koskee siten myös salassa pidettäviä tietoja. Lain 16 §:ssä taas säädetään, että konkurssiasiamies saa julkisuuslaissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa salassa pidettäviä tietoja muun muassa syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin konkurssipesän toimeksiannosta erityistarkastusta tekevän tarkastajan pääsystä asianhallintajärjestelmään tallennettuihin tietoihin. Konkurssilain 9 luvun 4 §:n mukaan velkojat voivat päättää velallisen tilien ja toiminnan erityistarkastuksesta, jos velallisen kirjanpito tai muut seikat antavat siihen ai-

hetta. Kun päätös erityistarkastuksen toimittamisesta on tehty, pesänhoitajan olisi annettava erityistarkastuksen toimittajalle pääsy asianhallintajärjestelmään tallennettuihin tietoihin siltä osin kuin se on erityistarkastuksen toimittamista varten tarpeen.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin konkurssilain 16 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettun konkurssipesän tilintarkastuksen toimittajan pääsystä asianhallintajärjestelmään tallennettuihin tietoihin. Kyseisen säännöksen mukaan konkurssipesän kirjanpidon tilintarkastuksesta päättävät velkojat, mutta laajassa konkurssipesässä tilintarkastus on toimitettava aina. Pesänhoitajan olisi annettava tilintarkastajalle pääsy asianhallintajärjestelmään siltä osin kuin se on tilintarkastuksen toimittamista varten tarpeen. Tilintarkastajalle tulisi antaa pääsy vähintään asiakirjoihin, jotka ovat myös konkurssiasiamiehen nähtävissä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yrityssaneerauksessa määrätyn selvittäjän mahdollisuudesta antaa velallisen toiminnan tarkastuksessa käyttämälleen asiantuntijalle pääsy järjestelmään tallennettuihin asiakirjoihin. Pääsy voitaisiin antaa siltä osin kuin se on tarkastuksen toimittamista varten tarpeen. Tarve tarkastuksen toimittamiseen yrityssaneerauksessa perustuu yrityssaneerauslain 8 §:n 3 kohtaan, jonka mukaan selvittäjän tehtävänä on huolehtia tarpeellisessa laajuudessa velallisen ennen menettelyn alkamista harjoittaman toiminnan tarkastuksesta, ja 9 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan selvittäjällä on oikeus käyttää tehtäviensä suorittamisessa apunaan asiantuntijoita.

11 i §. Tietojen poistaminen. Pykälän 1 momentin mukaan asianhallintajärjestelmään tallennetut tiedot olisi poistettava kymmenen vuoden kuluttua kyseisen konkurssi- tai saneerausmenettelyn päättymisestä. Konkurssilain 19 luvun 7 §:n mukaan konkurssi päättyy, kun lopputilitys on hyväksytty. Jos konkurssi on rauennut, aika laskettaisiin tuomioistuimen tekemästä konkurssin raukeamista koskevasta päätöksestä. Yrityssaneerausmenettely päättyy normaalitapauksessa saneerausohjelman vahvistamista koskevaan päätökseen.

Jos konkurssi on peruuntunut, tarvetta kymmenen vuoden säilyttämisajalle ei kuitenkaan ole. Sama koskee tilannetta, jossa päätös konkurssiin asettamisesta kumotaan muutoksenhaun johdosta. Näissä kahdessa tilanteessa tiedot poistettaisiin pykälän 2 momentin mukaan seuraavan kalenterivuoden päättyessä. Ehdotettu säilyttämisaika mahdollistaisi vuosittaisen tilastoinnin.

Konkurssiasioista annetun oikeusministeriön asetuksen 6 §:ssä luetellaan ne asiakirjat, jotka pesänhoitajan on säilytettävä vähintään kymmenen vuotta lopputilityksen hyväksymisestä. Pesänhoitajan on tallennettava pykälän 1–4 kohdassa mainitut asiakirjat.

jat myös asianhallintajärjestelmään, jossa niitä säilytetään vaaditun kymmenen vuoden ajan. Pesänhoitajan voidaan katsoa täyttäneen säilyttämisvelvollisuutensa, kun hän on tallentanut asiakirjan asianhallintajärjestelmään.

16 a §. Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun asetuksen 9 §:ään sisältyvä valituskielto siirrettäisiin lain tasolle uudeksi 16 a §:ksi. Valituskielto on edelleen perusteltu ottaen huomioon myös se yleisperusteluissa tarkemmin selostettu seikka, että periaatteellisesti tai yksilön oikeuksien kannalta keskeiset ratkaisut tehdään jatkossakin tuomioistuimessa konkurssiasiamiehen esityksestä tai niihin liittyy erikseen säädetty muutoksenhakuoikeus. Säännös koski jatkossakin vain konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain nojalla tehtyjä konkurssiasiamiehen päätöksiä. Selvyyden vuoksi säännöstä täsmennettäisiin siten, ettei valituskielto koske tilanteita, joissa muutoksenhakuoikeudesta on säädetty valvontalaissa tai muussa laissa.

6.4 Maanvuokralaki

19 §. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Momentin voimassa olevan sanamuodon mukaan jos konkurssipesä käyttää vuokra-aluetta, se on tämän ajan vastuussa vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämisestä, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen niiden täyttämisestä. Käytännössä aiheutuu usein riitoja siitä, mitä pidetään vuokra-alueen käyttämisenä. Tätä ehdotetaan selkeytettäväksi.

Voimassa olevan säännöksen perusteluissa todetaan, että vuokra-alueen käyttönä pidetään esimerkiksi sitä, että konkurssipesä jatkaa liiketoimintaa teollisuuskiinteistöllä tai säilyttää konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta vuokra-alueella (HE 145/2010 vp, s. 9). Lakivaliokunnan hallituksen esityksen johdosta antamaan mietintöön (LaVM 26/2010 vp s. 4) sisältyy kuitenkin kirjaus siitä, ettei konkurssipesän vastuu vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämisestä välttämättä edellytä vuokra-alueen aktiivista käyttämistä, vaan vastuun perusteeksi riittää, että konkurssipesä tosiasiallisesti saa hyötyä siitä, että konkurssipesään kuuluvaa rakennusta varten tarvittava maa-alue on konkurssipesän hallinnassa. Mietinnön mukaan konkurssipesän vastuu vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämisestä voi tällöin päättyä esimerkiksi silloin, kun konkurssipesä on siirtänyt vuokraoikeuden tai kun vuokra-alueella sijaitseva rakennus, rakennelma tai laitos on siirretty pois tai purettu.

Maanvuokralain puheena olevaa pykälää vastaava säännös sisältyy liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain 39 §:n 3 momenttiin ja asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain 49 §:n 3 momenttiin, joita koskevassa oikeuskirjallisuudessa puolestaan on katsottu, ettei konkurssipesälle syntyne massavelkaista velvollisuutta tyhjentää

huoneistoa velallisen omaisuudesta taikka puhdistaa huoneistoa, ellei puhdistamistarve johdu huoneistoa käyttävän konkurssipesän omista toimista (Jarmo Tuomisto: Sopimus ja insolvenssi. Helsinki 2010, s. 184).

Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei vuokra-alueen käyttämisenä pidettäisi yksinomaan sitä, että konkurssipesä jättää alueelle velalliselle kuuluvaa omaisuutta. Konkurssipesällä ei siten olisi velvollisuutta omalla kustannuksellaan tyhjentää vuokra-aluetta sellaisesta velallisen omaisuudesta, jota se ei myy tai muutoin luovuta eteenpäin. Vuokra-alueen käyttämiseltä edellytettäisiin siten jonkinasteista aktiivisuutta, jotta konkurssipesä olisi vastuussa vuokrasopimuksesta johtuvista velvoitteista.

Vuokranantajalla olisi kuten nykyisinkin oikeus saada konkurssipesältä aikaisemman vuokran mukaista käyttökorvausta siltä ajalta, jonka konkurssipesä säilyttää velallisen omaisuutta vuokra-alueella. Säännöstä muutettaisiin siten, että siinä viitattaisiin vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämisen sijasta konkurssipesän velvollisuuteen maksaa vuokrasopimuksen mukaiset vuokrat siltä ajalta, jonka se käyttää vuokra-aluetta. Sisällöltään vastaavien huoneenvuokralakeja koskevien säännöksen esitöiden (YmVM 24/1994 vp s. 6) mukaan konkurssipesällä olisi velvollisuus maksaa konkurssin alkamisen jälkeiseen aikaan kohdistuvat vuokrat, jos se käyttää huoneistoa, vaikka se ei olisi ottanut vuokrasopimuksesta vastatakseen. Käytäntö on vakiintunut vastaavaksi, eikä sitä ole tarkoitus tältä osin muuttaa. Pesänhoitajan olisi ilmoitettava vuokranantajalle, kun konkurssipesä ei enää käytä vuokra-aluetta, jolloin vuokranantaja voi vuokrata alueen edelleen ja tarvittaessa ryhtyä vuokra-alueen puhdistamista koskeviin toimiin.

Vuokranantajan pidätysoikeus vuokralaisen vuokra-alueella tai huoneistossa olevaan omaisuuteen on poistettu etuoikeusuudistuksen yhteydessä (HE 181/1992 vp). Muutoinkaan ei ole perusteltua poiketa velkojien yhdenvertaisuudesta. Vuokranantaja voi valvoa velallisen omaisuuden, kuten jätteen, poistamisesta ja alueen siivoamisesta aiheutuvat kustannukset velallisen konkurssissa konkurssisaatavana. Tästä otettaisiin momenttiin vielä selventävä säännös. Toinen kysymys on, että konkurssilakiin ehdotettavien konkurssipesän ympäristövastuuta koskevien säännösten mukaan konkurssipesä on vastuussa tiettyjen toimenpiteiden suorittamisesta, ja vastaa esimerkiksi jätelain mukaisena jätteen haltijana vaarallisen jätteen jätehuollosta riippumatta siitä, sijaitseeko se velallisen omistamalla maalla vai vuokramaalla.

6.5 Laki liikehuoneiston vuokrauksesta

39 §. *Vuokralaisen konkurssi.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin samansisältöistä maanvuokralain 19 §:n 3 momenttia.

6.6 Laki asuinhuoneiston vuokrauksesta

49 §. *Vuokralaisen konkurssi.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin samansisältöistä maanvuokralain 19 §:n 3 momenttia.

6.7 Ulosottokaari

4 luku Ulosmittaus

16 §. *Turhan ulosmittauksen kieltö.* Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa rajoitettaisiin turhan ulosmittauksen kiellon soveltamista tilanteessa, jossa pesänhoitaja konkurssilain 3 luvun 12 §:n nojalla luovuttaa velallisen omaisuutta ulosottomiehelle. Ulosottomiehellä ei olisi velvollisuutta soveltaa turhan ulosmittauksen kieltoa silloin, kun varat luovutetaan ulosottomiehelle konkurssin raukeamisen johdosta. Ulosmittaus voitaisiin siten tehdä sellaisessakin tilanteessa, jossa hakijavelkojalle itselleen ei kertyisi vähäisenä pidettävää määrää suurempaa suoritusta.

Varojen luovuttaminen konkurssipesästä ulosottomiehelle konkurssin raukeamisen vuoksi johtuu siitä, että konkurssimenettelyn kustannusten jälkeen velkojille tuleva kertymä jää niin vähäiseksi, ettei konkurssin jatkaminen ole tarkoituksenmukaista. Jos konkurssipesässä olisi riittävästi varoja, jaettaisiin ne velkojien maksunsaantijärjestyksestä annetun lain mukaisesti. Kun varoja ei ole riittävästi, siirrytään konkurssimenettelystä ulosottomenettelyyn edellyttäen, että ulosotossa on velkoja. Tällöin on perusteltua, että omaisuus ulosmitataan, jos velkoja on ulosotossa. Omaisuuden palauttamisen velalliselle tulisi olla viimesijainen vaihtoehto, eikä omaisuutta tulisi palauttaa, jos jollain velkojalla on mahdollisuus saada saatavalleen suoritusta.

Turhan ulosmittauksen kieltö aiheuttaa velkojien kannalta kohtuuttomia tilanteita erityisesti silloin, kun konkurssipesästä ulosottoon luovutettuun omaisuuteen on vahvistettu yrityskiinnitys. Tilanteessa, jossa yrityskiinnitysvelkojalla ei ole ulosottoperustetta, mutta hän ilmoittaa vaativansa suorituksen yrityskiinnityksen alaisesta omaisuudesta eikä tämän jälkeen ulosoton hakijalle jäisi suoritusta, osa ulosottomiehistä on palaut-

tanut omaisuuden velalliselle. Yksikään velkoja ei siis ole saanut suoritusta. Kun konkurssi on rauennut, on perusteltua ulosmitata omaisuus edellyttäen, että jollakin velkojalla on ulosotossa vireillä oleva ulosottoasia. Omaisuuden myyntimenettelyssä selvitetään vaateet ja jaetaan myynnistä saadut varat maksunsaantijärjestyksen mukaisesti. Turhan ulosmittauksen kiellon sivuuttaminen johtaa siten oikeudenmukaiseen lopputulokseen.

Säännöstä sovellettaisiin myös silloin, kun julkisselvityksessä sovelletaan ehdotetun konkurssilain 11 luvun 4 a §:n nojalla konkurssilain 3 luvun 12 §:ää tilaisuuden varaa misesta ulosmittaukseen.

8 luku Turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpano

2 §. *Hakijan asettama vakuus.* Pykälän uudessa 3 momentissa ehdotetaan vapautettavaksi vakuuden asettamisvelvollisuudesta sellaiset konkurssipesät, joissa on siirrytty konkurssilain 11 luvun mukaiseen julkisselvitykseen. Vakuuden asettamisvelvollisuudesta vapautuminen koskisi vain tilannetta, jossa konkurssipesä hakee turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanoa. Vakuutta ei tulisi vaatia, jos julkisselvittäjä esittää konkurssiasiamiehen kirjallisen suostumuksen turvaamistoimen hakemiseen.

Muutosehdotus on sopusoinnussa sen ulosottokaaren 3 luvun 44 §:stä ilmenevän periaatteen kanssa, jonka mukaan julkisyhteisö ja julkisoikeudellinen laitos ovat vapautettuja vakuuden asettamisvelvollisuudesta. Konkurssilain 11 luvun 3 §:n mukaan julkisselvityksestä aiheutuvat konkurssimenettelyn kustannukset nimittäin maksetaan valtion varoista siltä osin kuin konkurssipesän varat eivät riitä niihin. Erityissäännös on tarpeen, koska julkisselvitykseen siirtynyt konkurssipesä ei ole julkisoikeudellinen laitos.

6.8 Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta

21 §. *Vanhentumisen vaikutus.* Pykälän 1 momentti säilyisi ennallaan. Sen 2 momenttia ehdotetaan yleisperusteluissa mainituista syistä muutettavaksi konkurssia koskevilta osin siten, ettei vanhentuminen estäisi maksun saamista konkurssiin luovutetuista varoista, kun vanhentuminen on tapahtunut konkurssiin asettamisen jälkeen. Sääntelyn myötä julkisoikeudelliset saatavat saisivat pitkälti samanlaisen kohtelun kuin yksityisoikeudelliset saatavat.

Jos konkurssi raukeaisi varojen puutteeseen, julkinen saatava voitaisiin periä konkurssiin luovutetuista varoista edellyttäen, ettei saatava ei ole vanhentunut ennen

konkurssiin asettamista. Kysymys olisi tällöin yleensä melko vähäisistä varoista, jotka voidaan tilittää ulosottoon konkurssilain 3 luvun 12 §:n nojalla.

Pykälän 3 *momenttiin* tehtäisiin vastaava perustevalituksen määräaikaa koskeva muutos.

6.9 Palkkaturvalaki

20 §. Erityinen vanhentumisaika. Pykälän 1 *momentti* säilyisi ennallaan. Sen 2 *momenttiin* tehtäisiin vastaava muutos kuin edellä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain perusteluissa on selostettu. Muutoksen johdosta kymmenen vuoden kestoisen vanhentumisaajan umpeen kuluminen ei estäisi maksun saamista konkurssiin luovutetuista varoista, kun vanhentuminen on tapahtunut konkurssiin asettamisen jälkeen. Muilta osin *momenttiin* tehtäisiin ainoastaan maksukyvyttömyyslainsäädännön muutoksista johtuvia teknisiä korjauksia. Muutetussa muodossaan *momentti* olisi pitkälti yhdenmukainen verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 21 §:n 2 *momentin* kanssa. Velkajärjestelyä ja saneerausta koskevaa viittaussäännöstä yksinkertaistettaisiin, mutta jatkossakin sillä tarkoitettaisiin yrityssaneerauslain 99 ja 99 a §:ää sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 79 ja 79 a §:ää.

6.10 Merimiesten palkkaturvalaki

18 §. Erityinen vanhentumisaika. Pykälään tehtäisiin vastaavat muutokset kuin samansisältöiseen palkkaturvalain 20 §:ään.

6.11 Jätelaki

28 §. Jätehuollon järjestäminen. Jätelain 28 §:ään lisättäisiin uusi 3 *momentti* konkurssipesän vastuusta jätehuollon järjestämisessä. Kyse olisi informatiivisesta viittauksesta konkurssilain ehdotettuun uuteen 16 a lukuun, jossa täsmennettäisiin, miltä osin konkurssipesään sovellettaisiin jätteen haltijaan kohdistuvia jätelain mukaisia velvoitteita.

6.12 Maa-ainelaki

16 a §. Luvan haltijan konkurssi. Pykälää ehdotetaan selvennettäväksi siten, että se vastaa säännöksen alkuperäistä tarkoitusta. Säännöksen voimassa olevan sanamuodon mukaan jos luvan haltija on asetettu konkurssiin eikä lupaa kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta ole 13 a §:n mukaisesti siirretty toiselle tai konkurssipesä ole ilmoittanut jatkavansa luvan tarkoittamaa toimintaa, lupaan perustuva oikeus maa-ainesten ottamiseen raukeaa ja lupaan liittyvät velvoitteet on täytettävä jo otetun maa-ainemäärän osalta.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan raukeamistapauksissa syntyvä velvollisuus lupavelvoitteiden täyttämiseen koskee luvan haltijaa, mutta ei sellaista konkurssipesää, joka ei jatka ottamistoimintaa. Luvan raukeaminen mahdollistaa vakuuden käyttämisen velvoitteiden täyttämiseen. Mahdolliset vaatimukset konkurssipesää vastaan on tehtävä konkurssivalvonnasta säädetyssä järjestyksessä. (HE 242/1996 vp, s. 7.)

Säännöksen epäselvän sanamuodon vuoksi sitä saatetaan tulkita myös niin, että konkurssipesän olisi täytettävä velvoitteet siltäkin osin kuin velallinen on ottanut maa-aineksia. Lupaan liittyvien velvoitteiden täyttäminen koskee säännöksen perustelujen mukaan kuitenkin vain tilannetta, jossa konkurssipesä jatkaa ottamistoimintaa.

Säännöstä ehdotetaan selvennettäväksi sen alkuperäistä tarkoitusta vastaavaksi. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin siitä, milloin lupaan perustuva oikeus maa-ainesten ottamiseen raukeaa. Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin maa-ainesten ottamistoimintaa jatkavasta konkurssipesästä. Ottamistoimintaa jatkava konkurssipesä vastaisi lupaan liittyvistä velvoitteista myös velallisen ottaman maa-aineksen osalta. Konkurssipesä, joka ei jatka maa-ainesten ottamistoimintaa, ei vastaisi velallisen lupaan liittyvistä velvoitteista. Tällöin säännös olisi yhdenmukainen myös konkurssilakiin ehdotettavan konkurssipesän julkisoikeudellista ympäristövastuuta koskevan sääntelyn kanssa. Konkurssipesän maa-aineksia koskeva ympäristövastuu määräytyisi konkurssilain uuden 16 a luvun säännösten mukaisesti. Selvyyden vuoksi asiasta otettaisiin informatiivinen viittaussäännös pykälän *3 momenttiin*.

7 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Esityksen liitteenä on kolme asetusluonnosta. Valvontalain 11 d §:n 2 momentin nojalla säädettäisiin uusi oikeusministeriön asetus konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä. Asetuksessa säädettäisiin siitä, mitä metatietoja ja asiakirjoja konkurssissa pesänhoitajan ja yrityssaneerauksessa selvittäjän olisi tallennettava asianhallintajärjestelmään. Tiedot olisi tallennettava viipymättä.

Valvonta-asetuksen 1, 5, 6 ja 9 § kumottaisiin sen johdosta, että lakiin otettaisiin vastaavat säännökset konkurssiasiamiehen toimistosta ja asioiden ratkaisemisesta sekä valituskiellosta konkurssiasiamiehen päätöksiin.

Oikeusministeriön konkurssiasioista antaman asetuksen (502/2004) 2 §:n 1 momentissa luetellaan ne tahot, joille pesänhoitajan tulee ilmoittaa konkurssin alkamisesta. Luetteloon lisättäisiin uudeksi kohdaksi ilmoitusvelvollisuus asianomaiselle velallisen toimintaa valvoneelle viranomaiselle. Viranomaisen on tärkeää saada tieto konkurssin alkamisesta ja myös konkurssipesän kannalta yhteydenpito viranomaiseen on tärkeää konkurssipesän ympäristövastuiden selvittämiseksi.

Ilmoitusvelvollisuus koskisi tilanteita, joissa velallisen toiminnassa on harjoitettu ympäristönsuojelulaissa, maa-aineslaissa, kaivoslaissa, jätelaissa, säteilylaissa tai kemikaaliturvallisuuslaissa tarkoitettua luvan- tai ilmoituksenvaraista taikka rekisteröitävää toimintaa. Ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain mukainen viranomainen on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen sekä valtion valvontaviranomainen ELY-keskus (maakuntaudistuksen jälkeen LUOVA). Kaivoslain ja kemikaaliturvallisuuslain osalta ilmoitus tehtäisiin Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja säteilylain osalta Säteilyturvakeskukselle.

8 Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kuukauden kuluttua sen jälkeen, kun ne on vahvistettu. Konkurssi asioiden asianhallintajärjestelmään Kostiin liitännäisten säännösten voimaantulo edellyttää kuitenkin, että järjestelmään on tehty säännöksissä edellytetyt muutokset. Tavoitteena on, että muutokset olisivat valmiina kevään 2019 aikana. Lakiehdotuksiin 1, 4–6 ja 8–10 sisältyy siirtymäsäännös.

Konkurssimenettelyn yksinkertaistamista tarkoittavia konkurssilain muuttamista koskevia säännöksiä (pesäluettelo, velallisselvitys, konkurssin hakeminen raukeamaan, valvontapäivän määrääminen, konkurssivelkojan oikeus jako-osuuteen, saatavien ottaminen huomioon ilman valvontaa, jakoluetteloehdotuksen määräpäivä, velkojainkokouksen koolle kutsuminen) sovellettaisiin vain niihin konkursseihin, jotka alkavat lain tultua voimaan. Tämä on konkurssi asian käsittelyn selkeyden kannalta perusteltua.

Samoin konkurssipesän ympäristövastuuta koskevaa konkurssilain uutta 16 a lukua sovellettaisiin vain niihin konkursseihin, jotka alkavat lain tultua voimaan. Vaikka nykyinen oikeustila on monelta osin epäselvä, ei ole perusteltua, että se muuttuisi kesken konkurssimenettelyn. Vastaavasti 4–6 lakiehdotuksiin sisältyviä säännöksiä konkurssipesän vastuusta vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämisestä sovellettaisiin vain niihin konkursseihin, jotka alkavat lain voimaantulon jälkeen. Konkurssipesän ympäristövastuusiin liittyviin lakiehdotuksiin 11 ja 12 ei sisälly siirtymäsäännöstä, sillä kysymys on viittaussäännöksestä ja 12 lakiehdotuksessa lisäksi säännöksen sanamuodon selkeyttämisestä.

Lakiehdotukset 8–10 koskevat julkisen saatavan vanhentumista konkurssissa. Ehdotettuja säännöksiä sovellettaisiin vain niihin konkursseihin, jotka ovat alkaneet lain tultua voimaan.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ympäristövastuut konkurssissa

Konkurssipesän ympäristövastuuta koskevissa lakiehdotuksissa on pyritty sovittamaan tasapainoisesti yhteen perustuslain 15 §:n mukainen velkojien omaisuuden suoja ja perustuslain 20 §:n mukainen julkisen vallan velvollisuus pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Sääntely merkitsee ennen muuta epäselvän oikeustilan selkeyttämistä. Sääntelyssä on rajattu velkojien maksunsaantia heikentävä konkurssipesän massavelkainen vastuu ja toimimisvelvollisuus niihin tilanteisiin, joissa käsillä on vaaraelementti eli joissa sanotun kaltaiselle vastuulle on painavat perusteet.

Konkurssilain 17 luvun 7 §:ään ehdotetun säännöksen mukaan konkurssipesällä on oikeus panttiomaisuuden myyntihinnasta suoritettavaan korvaukseen kustannuksista, joita sille on aiheutunut sellaisista panttiomaisuuteen kohdistuneista toimenpiteistä, joita pesä on massavelkaisen vastuunsa vuoksi ollut velvollinen suorittamaan. Säännöksen tarkoituksena on estää se, että pantinhaltija saisi perusteetonta etua konkurssipesän tai sen sijasta toimineen julkisen vallan suorittamista toimenpiteistä, jotka ovat kohdistuneet panttiomaisuuteen. Säännöksellä on siten hyväksyttävät tavoitteet ja se on oikeasuhtainen. Säännös ei loukkaa pantinhaltijan omaisuuden suojaamista siitäkään syystä, että pantinhaltijalla on normaali konkurssilain 17 luvun 11 §:n mukainen itsenäinen realisointioikeus, jos se havaitsee panttiomaisuuden olevan realisoitavissa esimerkiksi sen pilaantuneisuudesta huolimatta. Säännöstä voitaisiin soveltaa myös silloin, kun panttaussitoumus on tehty voimassa olevan lain aikana. Ottaen kuitenkin huomioon edellä lausuttujen näkökohtien lisäksi sen, että ratkaisu on linjassa jo voimassa olevan 17 luvun 7 §:n periaatteiden kanssa ja toteuttaa neutraliteettia pantinhaltijan suorittaman itsenäisen realisoinnin ja konkurssipesän suorittaman realisoinnin välillä, ei tämäkään seikka merkitse kiellettyä taannehtivaa puuttumista pantinhaltijan omaisuuden suojaan (ks. myös PeVL 13/2003 vp, s. 2).

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmää koskevat valvontalakiin ehdotetut säännökset ovat merkityksellisiä viranomaisten asiakirjojen julkisuuden sekä henkilötietojen suojan kannalta.

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi

lailla erikseen rajoitettu. Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä jakautuisi ehdotettujen säännösten mukaan kahteen osaan. Sen ensimmäisen, valvontalain 11 a §:n 2 momentissa tarkoitetun osan tarkoituksena olisi välittää konkurssi-asiamiehelle tietoa konkurssihallinnon ja saneerausmenettelyn valvomiseksi. Julkisuuslain 5 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen asiakirjalla tarkoitetaan viranomaisen hallussa olevaa asiakirjaa, jonka viranomainen tai sen palveluksessa oleva on laatinut taikka joka on toimitettu viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa. Konkurssi-asiamies on viranomainen, joten järjestelmän ensimmäiseen osaan tallennetuista asiakirjoista tulisi viranomaisen asiakirjoja, joiden julkisuuteen ja mahdolliseen salassapitoon sovelletaan julkisuuslakia sellaisenaan.

Asianhallintajärjestelmän toisen, valvontalain 11 a §:n 3 momentissa tarkoitetun osan välityksellä konkurssi-asian pesänhoitaja tai saneerausmenettelyn selvittäjä voisi toimittaa tietoa konkurssi- tai yrityssaneerausasian velkojille ja velalliselle ja velkojat pesänhoitajalle tai selvittäjälle. Kysymys olisi mainittujen tahojen välisestä tiedonvälityksestä. Asiakirjoja ei toimitettaisi konkurssi-asiamiehelle, eikä konkurssi-asiamiehellä olisi lain 11 f §:n 1 momentista ilmenevin tavoin oikeutta hakea näitä tietoja järjestelmästä esille laajemmin kuin järjestelmän ylläpitämiseksi ja tietoturvallisuuden varmistamiseksi on tarpeen. Konkurssi-asiamiehellä olisi salassapitovelvollisuus tiedoista, joita hän saisi järjestelmän toisen osan ylläpidon yhteydessä. Järjestelmä muodostettaisiin teknisesti sellaiseksi, että aina olisi yksiselitteistä, kumpaan järjestelmän osaan tietty asiakirja kuuluu. Siten asianhallintajärjestelmän toiseen osaan tallennetuista asiakirjoista ei oikeudellisesti eikä tosiasiallisesti muodostu perustuslain 12 §:ssä tarkoitettuja viranomaisen hallussa olevia asiakirjoja eikä julkisuuslain 5 §:ssä tarkoitettuja viranomaisen asiakirjoja, mikä kävisi ilmi myös valvontalain 11 g §:ään ehdotetusta säännöksestä. Vastaava sääntelyratkaisu on omaksuttu pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmästä annetussa laissa.

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään tallennettuihin asiakirjoihin voi sisältyä henkilötietoja. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. esim. PeVL 13/2016 vp s. 3–4 ja PeVL 31/2017 vp s. 2).

Rekisteröinnin tavoitteet ja rekisteröityjen henkilötietojen käyttötarkoitukset ilmenisivät valvontalain 11 a §:ään ehdotetuista säännöksistä. Asianhallintajärjestelmän ensimmäisen osan osalta rekisteröinnin tavoitteena ja henkilötietojen käyttötarkoituksena on, että konkurssiasiamies saa tarvittavat tiedot voidakseen hoitaa valvontalain 1 §:ssä säädetyn tehtävänsä eli valvoa konkurssi- ja saneerausmenettelyjä. Asianhallintajärjestelmän toisen osan tavoitteena ja siihen tallennettujen henkilötietojen käyttötarkoituksena on, että konkurssiasian pesänhoitaja tai saneerausmenettelyn selvittäjä voi toimittaa kysymyksessä olevan konkurssi- tai yrityssaneerausasian kannalta tarpeellisia tietoja velkojille ja velalliselle ja kyseisen menettelyn velkojat puolestaan pesänhoitajalle tai selvittäjälle. Käytännössä kyse on mahdollisuudesta toimittaa esimerkiksi konkurssisaatavien ilmoittamista koskevat kirjelmät tarkoituksenmukaisella tavalla. Tietojen säilyttämisäika olisi valvontalain 11 i §:n mukaan rajattu kymmeneen vuoteen, ja jo EU:n tietosuoja-asetus edellyttää riittäviä oikeusturvakeinoja, joita lakiehdotuksessa ei rajoiteta.

Rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä rajattaisiin riittävän täsmällisesti. Velallista koskevien tietojen sisältöä ja tarpeellisuutta arvioitaessa on myös otettava huomioon konkurssimenettelyn luonne velalliseen kohdistuvana pakkotäytäntöönpanomenettelynä sekä yrityssaneerausmenettelyn luonne velallisen tervehdyttämiseen tähtäävänä, velallisen aloitetta ja myötävaikutusta edellyttävänä maksukyvyttömyysmenettelynä. Lakiehdotusten mukaan olisi ensinnäkin sallittua tallentaa järjestelmään konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyn tai sen valvonnan kannalta tarpeellisia yksilöinti-, yhteys- ja pankkiyhteystietoja, velallisselvityksessä ja taloudellisessa perusselvityksessä tarpeellisia henkilötietoja sekä samalla tavoin tarpeellisia tietoja velallisen varoista ja veloista sekä velallisen muusta taloudellisesta tilanteesta ja oikeustoimista. Toiseksi asianhallintajärjestelmään voisi tallentaa konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyn tai sen valvonnan kannalta välttämättömiä muita henkilötietoja. Tietosisältö on siten rajattu riittävän täsmällisesti, minkä lisäksi on otettava huomioon, että EU:n tietosuoja-asetuksen vaatimuksia on joka tapauksessa sovellettava asianhallintajärjestelmään sisältyviin henkilötietoihin. Perustuslakivaliokunta on viimeaikaisessa lausuntokäytännössään katsonut, ettei estettä ole sille, että henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden sekä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää myös asianmukaisesti laaditulla yleisellä Euroopan unionin asetuksella (PeVL 31/2017 vp s. 3–4).

Näiden seikkojen perusteella lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

LAKIEHDOTUKSET JA RINNAKKAISTEKSTI

1.

Laki

konkurssilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssilain (120/2004) 2 luvun 3 §:n 2 momentin 3 kohta, 7 luvun 8 §:n 1 ja 2 momentti, 8 luvun 7 §, 9 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentti ja 2 §:n 2 momentti, 10 luvun 2 ja 3 § sekä 4 §:n 2 momentti, 11 luvun 1 §:n 2 momentti ja 2 §:n 2 momentti, 12 luvun 3 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 § ja 8 §, 13 luvun 2 §:n 1 momentti ja 16 §, 15 luvun 6 §:n 1 momentti, 17 luvun 7 §, 19 luvun 9 §:n 1 momentti ja 22 luvun 7 ja 8 §, sellaisina kuin niistä ovat 22 luvun 7 ja 8 § laissa 364/2017, sekä
lisätään 3 luvun 11 §:ään uusi 3 momentti, 11 luvun 4 §:ään uusi 3 momentti ja lukuun uusi 4 a § sekä lakiin uusi 16 a luku seuraavasti:

2 luku

Konkurssiin asettamisen edellytykset

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">3 § Oletus maksukyvyttömyydestä</p> <p>-----</p> <p>Jollei toisin osoiteta, velallista on pidettävä maksukyvyttömänä erityisesti myös, jos:</p> <p>-----</p> <p>3) velallinen, joka on tai on viimeisenä vuonna ennen konkurssihakemuksen tekemistä ollut liiketoiminnastaan kirjanpitovelvollinen, ei viikon kuluessa velkojan maksukehotuksen saatuaan ole maksanut velkojan selvää ja erääntyntä saatavaa.</p> <p>-----</p>	<p style="text-align: center;">3 § Oletus maksukyvyttömyydestä</p> <p>-----</p> <p>Jollei toisin osoiteta, velallista on pidettävä maksukyvyttömänä erityisesti myös, jos:</p> <p>-----</p> <p>3) velallinen, joka on tai on viimeisenä vuonna ennen konkurssihakemuksen tekemistä ollut liike- tai ammattitoiminnastaan kirjanpitovelvollinen, ei viikon kuluessa velkojan maksukehotuksen saatuaan ole maksanut velkojan selvää ja erääntyntä saatavaa.</p> <p>-----</p>

3 luku

Konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">11 § Oikeusvaikutusten voimassaolo</p> <p>----- (uusi)</p>	<p style="text-align: center;">11 § Oikeusvaikutusten voimassaolo</p> <p>----- <i>Asettamispäätöksen kumoamisen ja konkurssin peruuntumisen vaikutuksesta rauenneeseen saneerausohjelmaan säädetään yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 66 §:ssä.</i></p>

7 luku

Menettely tuomioistuimessa

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">8 § Velkojan hakemuksen käsittely</p> <p>Tuomioistuimen on annettava velkojan hakemus tiedoksi velalliselle sekä varattava tälle tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma.</p> <p>Jos velallinen vastustaa hakemusta, asia käsitellään istunnossa, jollei velallinen ole suostunut siihen, että asia käsitellään kansliassa. Istuntoon kutsutaan velallinen ja hakijana oleva velkoja. Velkojan hakemus voidaan ratkaista, vaikka velallinen jää pois istunnosta tai ei toimita pyydettyä lausumaa.</p> <p>-----</p>	<p style="text-align: center;">8 § Velkojan hakemuksen käsittely</p> <p>Tuomioistuimen on annettava velkojan hakemus tiedoksi velalliselle sekä varattava tälle tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma. <i>Tuomioistuimen on hakemuksen vastustamisen varalta tiedusteltava, pyytääkö velallinen asian käsittelyä istunnossa, sekä ilmoitettava mahdollisuudesta ratkaista asia pyynnön puuttuessa ilman istutokäsittelyä.</i></p> <p>Jos velallinen vastustaa hakemusta, asia voidaan käsitellä kansliassa vain, jos tuomioistuin pitää istutokäsittelyä tarpeettomana eikä velallinen ole pyytänyt istutokäsittelyä. Istuntoon kutsutaan velallinen ja hakijana oleva velkoja. Velkojan hakemus voidaan ratkaista, vaikka velallinen jää pois istunnosta tai ei toimita pyydettyä lausumaa.</p> <p>-----</p>

8 luku
Pesähoitaja

Voimassa oleva laki	Ehdotus
<p style="text-align: center;">7 § Pesähoitajan palkkio</p> <p>Pesähoitajalla on oikeus saada tehtävästään konkurssipesän varoista työn vaatavuuteen, tehtyyn työhön, pesän laajuuteen ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio sekä korvaus hänelle aiheutuneista, pesähoidon kannalta tarpeellisista kustannuksista. Pesähoitaja ei saa tämän palkkion lisäksi ottaa muuta etua itselleen eikä läheiselleen. (uusi)</p> <p>Palkkion ja korvauksen tarkemmista perusteista päättävät velkojat pesähoitajaa kuultuaan viipymättä pesähoitajan tultua määrätyksi tehtävänsä ja tarvittaessa myöhemminkin. Palkkio ja kustannusten korvaus maksetaan tehtävän aikana kohtuullisin väliajoin. Velkojat voivat päättää, että osa palkkiosta maksetaan pesähoitajan tehtävän päättyessä. Palkkion ja korvauksen maksamisesta päättävät velkojat pesähoitajan esitettyä selvityksen maksamisen perusteena olevista toimenpiteistä.</p> <p>Palkkiota ja korvausta koskevan riidan ratkaisee pesähoitajan, velallisen tai velkojan hakemuksesta tuomioistuin. Hakemus on tehtävä kuukauden kuluessa palkkiosta ja korvauksesta tehdystä velkojien päätöksestä.</p>	<p style="text-align: center;">7 § Pesähoitajan palkkio</p> <p>Pesähoitajalla on oikeus saada tehtävästään konkurssipesän varoista työn vaatavuuteen, tehtyyn työhön, pesän laajuuteen ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio sekä korvaus hänelle aiheutuneista, pesähoidon kannalta tarpeellisista kustannuksista. Pesähoitaja ei saa tämän palkkion lisäksi ottaa muuta etua itselleen eikä läheiselleen.</p> <p><i>Pesähoitajan palkkiota ja korvausta hänelle aiheutuneista kustannuksista voidaan alentaa, jos hänet on vapautettu tehtävästään 6 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan perusteella taikka jos hän on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia.</i></p> <p>Palkkion ja korvauksen tarkemmista perusteista päättävät velkojat pesähoitajaa kuultuaan viipymättä pesähoitajan tultua määrätyksi tehtävänsä ja tarvittaessa myöhemminkin. Palkkio ja kustannusten korvaus maksetaan tehtävän aikana kohtuullisin väliajoin. Velkojat voivat päättää, että osa palkkiosta maksetaan pesähoitajan tehtävän päättyessä. Palkkion ja korvauksen maksamisesta päättävät velkojat pesähoitajan esitettyä selvityksen maksamisen perusteena olevista toimenpiteistä.</p> <p>Palkkiota ja korvausta koskevan riidan ratkaisee pesähoitajan, velallisen tai velkojan hakemuksesta tuomioistuin. Hakemus on tehtävä kuukauden kuluessa palkkiosta ja korvauksesta tehdystä velkojien päätöksestä.</p>

9 luku

Konkurssipesän selvitys ja velallisen kirjanpito

Voimassa oleva laki	Ehdotus
<p style="text-align: center;">1 § Pesäluettelo</p> <p>Pesänhoitajan on laadittava velallisen varoista ja veloista luettelo (<i>pesäluettelo</i>). Pesäluettelosta tulee käydä ilmi riittävästi eriteltyinä ainakin velallisen omaisuus konkurssin alkaessa ja arvio sen rahaksimuuton tuloksesta sekä velallisen velat ja muut sitoumukset. Pesänhoitajan on laadittava pesäluettelon liitteeksi tiivistelmä velallisen taloudellisesta tilanteesta, jos <i>pesäluettelo on laaja tai</i> tiivistelmän laatiminen on <i>muuten</i> tarkoituksenmukaista.</p> <p>Pesäluettelo on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Jos velallisen kirjanpito on merkittävältä osin puutteellinen tai virheellinen taikka jos pesäluettelo ei voida pesän laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi saada valmiiksi määräajassa, tuomioistuimien voi omasta aloitteestaan tai pesänhoitajan pyynnöstä pidentää määräaika. Päätökseen, jolla määräaika on pidennetty, ei saa hakea muutosta valittamalla.</p> <p style="text-align: center;">-----</p>	<p style="text-align: center;">1 § Pesäluettelo</p> <p>Pesänhoitajan on laadittava velallisen varoista ja veloista luettelo (<i>pesäluettelo</i>). Pesäluettelosta tulee käydä ilmi riittävästi eriteltyinä ainakin velallisen omaisuus konkurssin alkaessa ja arvio sen rahaksimuuton tuloksesta sekä velallisen <i>suurimmat velkojat ja niiden saatavat, merkittävimmät muut sitoumukset sekä arvio velkojen kokonaismäärästä</i>. Pesänhoitajan on laadittava pesäluettelon liitteeksi tiivistelmä velallisen taloudellisesta tilanteesta, jos tiivistelmän laatiminen on tarkoituksenmukaista.</p> <p>Pesäluettelo on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Jos velallisen kirjanpito on merkittävältä osin puutteellinen tai virheellinen taikka jos pesäluettelo ei voida pesän laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi saada valmiiksi määräajassa, <i>pesänhoitajan on laadittava pesäluettelo ilman aiheutonta viivytystä. Tällöin pesänhoitajan on ilmoitettava tuomioistuimelle pesäluettelon arvioitu valmistumispäivämäärä ja syyt, joiden vuoksi pesäluettelo ei ole laadittu määräajassa, sekä merkittävät nämä tiedot konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään.</i></p> <p style="text-align: center;">-----</p>
<p style="text-align: center;">2 § Velallisselvitys</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p>Velallisselvitys on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Jos velallisselvitystä ei voida pesän laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi saada valmiiksi määräajassa, tuomioistuimien voi pesänhoitajan pyynnöstä pidentää määräaika. Päätökseen, jolla</p>	<p style="text-align: center;">2 § Velallisselvitys</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p>Velallisselvitys on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Jos velallisselvitystä ei voida pesän laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi saada valmiiksi määräajassa, <i>pesänhoitajan on laadittava velallisselvitys ilman aiheutonta viivytystä. Tällöin pesänhoitajan on ilmoitettava</i></p>

<p>määräaika on pidennetty, ei saa hakea muutosta valittamalla.</p> <p>-----</p>	<p><i>tuomioistuimelle velallisselvityksen arvioitu valmistuspäivämäärä ja syyt, joiden vuoksi velallisselvitystä ei ole laadittu määräajassa, sekä merkittävät nämä tiedot konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään.</i></p> <p>-----</p>
--	--

10 luku

Konkurssin raukeaminen

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">2 §</p> <p style="text-align: center;">Esitys konkurssin raukeamisesta</p> <p>Pesänhoitajan on tehtävä esitys konkurssin raukeamisesta ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun peruste siihen on käynyt ilmi. Esityksen voi tehdä myös velkoja, velallinen tai konkurssiasiamies. Esitystä ei voida tehdä ennen kuin pesäluettelo ja velallisselvitys on laadittu.</p> <p>Pesänhoitajan on liitettävä konkurssin raukeamista koskevaan esitykseensä pesäluettelo ja velallisselvitys sekä arvionsa konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevista varoista. Jos esityksen on tehnyt velkoja, velallinen tai konkurssiasiamies, pesänhoitajan on tuomioistuimen pyynnöstä toimitettava asian käsittelyä varten pesäluettelo ja velallisselvitys sekä arvionsa konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevista varoista.</p> <p>Pesänhoitajan on ennen esityksen tekemistä tuomioistuimelle toimitettava esitys liitteineen suurimmille velkojille ja,</p>	<p style="text-align: center;">2 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Hakemus konkurssin raukeamisesta</i></p> <p><i>Pesänhoitajan on ennen konkurssin raukeamista koskevan hakemuksen tekemistä varattava suurimmille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi. Pesänhoitajan on toimitettava velkojille tiedoksi esityksensä kuukauden kuluessa pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisesta ja, jos aihetta on, tiedusteltava velkojilta, ottavatko nämä vastattavakseen konkurssimenettelyn kustannuksista. Pesänhoitajan on toimitettava esityksensä myös konkurssiasiamiehelle ja velalliselle. Jos konkurssin raukeamisen edellytyksiä ei voida arvioida edellä tarkoitussa määräajassa, pesänhoitajan on toimitettava esityksensä velkojille ilman aiheutonta viivytystä ja merkittävä viivästyksen syy konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään.</i></p> <p><i>Pesänhoitajan on tehtävä hakemus konkurssin raukeamisesta tuomioistuimelle ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun suurimpia velkoja on kuultu 1 momentin mukaisesti. Hakemuksen voi tehdä myös velkoja, velallinen tai konkurssiasiamies. Hakemusta ei voida tehdä ennen kuin pesäluettelo ja velallisselvitys on laadittu.</i></p> <p><i>Pesänhoitajan on liitettävä konkurssin raukeamista koskevaan hakemuksensa pesäluettelo ja velallisselvitys</i></p>

<p>jos aihetta on, tiedusteltava näiltä, ottavako nämä vastattavakseen konkurssimenettelyn kustannuksista. Esitys liitteineen on toimitettava myös konkurssiasiamiehelle. Pesänhoitajan on ilmoitettava esityksen tekemisestä velalliselle.</p>	<p><i>sekä arvionsa konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevista varoista. Jos hakemuksen on tehnyt velkoja, velallinen tai konkurssiasiamies, pesänhoitajan on tuomioistuimen pyynnöstä toimitettava asian käsittelyä varten pesäluettelo ja velallisselvitys sekä arvionsa konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevista varoista.</i></p>
<p style="text-align: center;">3 § Konkurssin raukeamista koskevan asian käsittely</p> <p>Tuomioistuimen on, jos siihen on aihetta, varattava velalliselle, suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle tilaisuus tulla kuulluksi pesänhoitajan tekemästä konkurssin raukeamista koskevasta esityksestä. Jos esityksen on tehnyt muu kuin pesänhoitaja, on pesänhoitajalle, velalliselle, suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.</p>	<p style="text-align: center;">3 § Konkurssin raukeamista koskevan asian käsittely</p> <p>Tuomioistuimen on, jos siihen on aihetta, varattava velalliselle, suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle tilaisuus tulla kuulluksi pesänhoitajan tekemästä konkurssin raukeamista koskevasta <i>hakemuksesta</i>. Jos <i>hakemuksen</i> on tehnyt muu kuin pesänhoitaja, on pesänhoitajalle, velalliselle, suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.</p>
<p style="text-align: center;">4 § Pesänhoitajan palkkio konkurssin rautessa</p> <p>-----</p> <p>Tuomioistuin päättää palkkion ja korvauksen suuruudesta sekä siitä, miltä osin korvaus maksetaan valtion varoista. Pesänhoitajan on esitettävä tuomioistuimelle toimenpiteistään eritelty lasku ja, jos korvausta vaaditaan valtion varoista, selvitys korvauksen maksamiseen käytettävissä olevista velallisen varoista. Tuomioistuimen on varattava velalliselle sekä harkintansa mukaan velkojille ja konkurssiasiamiehelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi. Konkurssiasiamiehellä on oikeus myös omasta aloitteestaan lausua pesänhoitajan palkkiovaatimuksesta ja hakea päätökseen muutosta.</p>	<p style="text-align: center;">4 § Pesänhoitajan palkkio konkurssin rautessa</p> <p>-----</p> <p>Tuomioistuin päättää palkkion ja korvauksen suuruudesta sekä siitä, miltä osin korvaus maksetaan valtion varoista. Pesänhoitajan on esitettävä tuomioistuimelle toimenpiteistään eritelty lasku ja, jos korvausta vaaditaan valtion varoista, selvitys korvauksen maksamiseen käytettävissä olevista velallisen varoista. <i>Pesänhoitajan on toimitettava lasku suurimmille velkojille ja velalliselle samalla, kun esitys konkurssin raukeamisesta toimitetaan niille tiedoksi 2 §:n 1 momentin nojalla.</i> Tuomioistuimen on varattava <i>harkintansa mukaan velalliselle, velkojille ja konkurssiasiamiehelle</i> tilaisuus tulla asiassa kuulluksi. Konkurssiasiamiehellä on oikeus myös omasta aloitteestaan lausua pesänhoitajan palkkiovaatimuksesta ja hakea päätökseen muutosta.</p>

11 luku
Julkisselvitys

Voimassa oleva laki	Ehdotus
<p style="text-align: center;">1 § Julkisselvitykseen siirtyminen</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p><i>Konkurssiasiamiehen esityksestä</i> tuomioistuimen on varattava pesähoitajalle sekä harkintansa mukaan velalliselle ja suurimmille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi. Pesähoitajan palkkion määräämisessä noudatetaan, mitä 10 luvun 4 ja 5 §:ssä säädetään.</p>	<p style="text-align: center;">1 § Julkisselvitykseen siirtyminen</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p>Tuomioistuimen on varattava pesähoitajalle sekä harkintansa mukaan velalliselle ja suurimmille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi <i>konkurssiasiamiehen esityksen johdosta</i>. Pesähoitajan palkkion määräämisessä noudatetaan, mitä 10 luvun 4 ja 5 §:ssä säädetään.</p>
<p style="text-align: center;">2 § Julkisselvitykseen siirtymisen vaikutukset</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p>Julkisselvittäjästä on <i>soveltuvin osin</i> voimassa, mitä tässä tai muussa laissa säädetään pesähoitajasta. Jos konkurssipesän varat ilmeisesti riittävät jako-osuuksien maksamiseen velkojille, julkisselvittäjä voi määrätä saatavien valvonnasta niin kuin tässä laissa säädetään. Julkisselvittäjän on täytettävä pesähoitajalle kuuluva selontekovelvollisuus konkurssiasiamiehen määräämällä tavalla.</p> <p style="text-align: center;">-----</p>	<p style="text-align: center;">2 § Julkisselvitykseen siirtymisen vaikutukset</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p>Julkisselvittäjästä on voimassa, mitä tässä tai muussa laissa säädetään pesähoitajasta. Jos konkurssipesän varat ilmeisesti riittävät jako-osuuksien maksamiseen velkojille, julkisselvittäjä voi määrätä saatavien valvonnasta niin kuin tässä laissa säädetään. Julkisselvittäjän on täytettävä pesähoitajalle <i>14 luvun 11 §:n mukaan kuuluva selonteko- ja tietojenantovelvollisuus, jollei konkurssiasiamies toisin määrää</i>.</p> <p style="text-align: center;">-----</p>
<p style="text-align: center;">4 § Julkisselvityksen päättäminen</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p>(uusi)</p>	<p style="text-align: center;">4 § Julkisselvityksen päättäminen</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p><i>Konkurssiasiamiehen hyväksymän lopputilityksen jako-osuuksia koskevaa osaa voidaan moittia. Moittimiseen sovelletaan, mitä 19 luvun 6 §:ssä säädetään. Tyytymättömyyden ilmoitusta ei kuitenkaan edellytetä.</i></p>

(uusi)	<p style="text-align: center;">4 a § <i>Tilaisuuden varaaminen ulosmittaukseen</i></p> <p><i>Jos velkojille konkurssipesän varoista tuleva kertymä jäisi niin vähäiseksi, ettei jakoluettelon laatimista voida pitää tarkoituksenmukaisena, menetellään 3 luvun 12 §:ssä säädetyllä tavalla.</i></p>
--------	---

12 luku

Konkurssisaatavat, valvonta ja saatavien selvittäminen

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">3 § Yhteisvelkasuhteet</p> <p>Velkoja voi valvoa velalliselta olevan saatavansa sen suuruisena kuin se oli konkurssin alkaessa ottamatta huomioon sen jälkeen takaajalta saamaansa suoritusta. Velkojalla ei kuitenkaan ole tätä oikeutta, jos takaaja on maksanut päävelan kokonaan ennen 5 §:ssä tarkoitettua valvontapäivää.</p> <p>-----</p>	<p style="text-align: center;">3 § Yhteisvelkasuhteet</p> <p>Velkoja voi valvoa velalliselta olevan saatavansa sen suuruisena kuin se oli konkurssin alkaessa ottamatta huomioon sen jälkeen takaajalta saamaansa suoritusta. Velkojalla ei kuitenkaan ole tätä oikeutta, jos takaaja on maksanut <i>koko sen päävelan, josta takaaja vastaa</i>, ennen 5 §:ssä tarkoitettua valvontapäivää.</p> <p>-----</p>
<p style="text-align: center;">5 § Valvontapäivän määrittäminen</p> <p>Jollei pesäluettelon valmistuttua ole tehty hakemusta konkurssin raukeamiseksi, pesänhoitajan on ilman aiheutonta viivytystä määrättävä päivä, jona velkojien on viimeistään valvottava saatavansa (<i>valvontapäivä</i>). Valvontapäivän on oltava aikaisintaan kuukauden ja viimeistään kahden kuukauden kuluttua määräyksestä.</p> <p>-----</p>	<p style="text-align: center;">5 § Valvontapäivän määrittäminen</p> <p>Jollei pesäluettelon <i>ja velallisselvityksen</i> valmistuttua ole tehty hakemusta konkurssin raukeamiseksi, pesänhoitajan on ilman aiheutonta viivytystä määrättävä päivä, jona velkojien on viimeistään valvottava saatavansa (<i>valvontapäivä</i>). Valvontapäivän on oltava aikaisintaan kuukauden ja viimeistään kahden kuukauden kuluttua määräyksestä. <i>Jollei pesänhoitaja ole määrännyt valvontapäivää kuukauden kuluessa pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisesta, hänen on merkittävä konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään viivästyksen syy.</i></p> <p>-----</p>

<p style="text-align: center;">6 § Saatavan valvonta</p> <p>Jako-osuutta saadakse velkojan on valvottava konkurssisaatavansa kirjallisesti (<i>valvontakirjelmä</i>) ilmoittamalla se pesähoitajalle viimeistään valvontapäivänä, jolle saatava oteta huomioon ilman valvontaa.</p> <p>Viimeistään valvontapäivänä tuomioistuimelle ilmoitettu saatava katsotaan valvotuksi määräajassa. Velkojan valvontapäivän jälkeen ilmoittama saatava voidaan ottaa huomioon vain jälkivalvonnasta säädetyin edellytyksin.</p> <p>Konkurssivalvonnasta liikkeeseenlaskijan konkurssissa säädetään 17 §:ssä. (uusi)</p>	<p style="text-align: center;">6 § <i>Konkurssivelkojan oikeus jako-osuuteen</i></p> <p><i>Velkoja voi saada jako-osuutta konkurssisaatavalleen, jos</i></p> <p><i>1) velkoja on ilmoittanut saatavansa pesähoitajalle kirjallisesti ennen valvontapäivän määrittämistä;</i></p> <p><i>2) velkoja on valvonut saatavansa kirjallisesti (valvontakirjelmä) ilmoittamalla sen pesähoitajalle tämän valvonnan asettamassa määräajassa; tai</i></p> <p><i>3) saatava otetaan 8 §:n mukaisesti huomioon ilman valvontaa.</i></p> <p>Viimeistään valvontapäivänä tuomioistuimelle ilmoitettu saatava katsotaan valvotuksi määräajassa. Velkojan valvontapäivän jälkeen ilmoittama saatava voidaan ottaa huomioon vain jälkivalvonnasta säädetyin edellytyksin.</p> <p>Konkurssivalvonnasta liikkeeseenlaskijan konkurssissa säädetään 17 §:ssä.</p> <p><i>Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä, tarkastamisesta ja täydentämisestä on voimassa, mitä 7, 14 ja 15 §:ssä säädetään.</i></p>
<p style="text-align: center;">8 § Saatavan huomioon ottaminen ilman valvontaa</p> <p>Pesähoitaja voi ottaa konkurssisaatavan jakoluetteloehdotuksessa huomioon ilman valvontaa, jos saatavan perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä. Pesähoitajan on tällöin toimitettava velkojalle hyvissä ajoin ennen valvontapäivää ilmoitus siitä, minkä suuruisena saatava otetaan jakoluetteloehdotuksessa huomioon. Jos suurta määrää samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyviä saatavia voidaan pitää edellä sanotuin tavoin riidattomina, pesähoitaja voi erillisen ilmoituksen sijasta tarkoitukseen soveltuvalla tavalla tiedottaa, että saatavien valvonta ei ole tarpeen. (uusi)</p>	<p style="text-align: center;">8 § Saatavan huomioon ottaminen ilman valvontaa</p> <p><i>Jos suurella määrällä velkoja on samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyviä konkurssisaatavia, joiden perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä, pesähoitajan on otettava saatavat jakoluetteloehdotuksessa huomioon ilman valvontaa. Tällaisia saatavia ei kuitenkaan tarvitse ottaa jakoluetteloehdotuksessa huomioon, jos on selvää, ettei niille kerry jako-osuutta. Pesähoitaja voi myös muussa tapauksessa ottaa edellä mainitulla tavalla selvänä pidettävän konkurssisaatavan jakoluetteloehdotuksessa huomioon ilman valvontaa.</i></p> <p><i>Pesähoitajan on toimitettava velkojalle hyvissä ajoin ennen valvontapäivää ilmoitus siitä, minkä suuruisena saatava</i></p>

<p>Työsuhteesta johtuva saatava, jonka pesähoitaja on merkinnyt palkkaturvalain (866/1998) 13 §:ssä tai merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 11 §:ssä tarkoitettuun luetteloon, on katsottava valvotuksi.</p> <p>Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei estä velkojaa valvomasta saatavaansa.</p>	<p><i>otetaan jakoluetteloehdotuksessa huomioon. Jos ilman valvontaa huomioon otettavia saatavia on suuri määrä, pesähoitaja voi erillisen ilmoituksen sijasta tarkoitukseen soveltuvalla tavalla tiedottaa, että saatavien valvonta ei ole tarpeen.</i></p> <p>Työsuhteesta johtuva saatava, jonka pesähoitaja on merkinnyt palkkaturvalain (866/1998) 13 §:ssä tai merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 11 §:ssä tarkoitettuun luetteloon, on katsottava valvotuksi.</p> <p>Mitä 1–3 momentissa säädetään, ei estä velkojaa valvomasta saatavaansa.</p>
--	--

13 luku

Jakoluetteloehdotus ja jakoluettelon vahvistaminen

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">2 §</p> <p style="text-align: center;">Jakoluetteloehdotuksen määräpäivä ja toimittaminen</p> <p>Pesähoitajan on laadittava jakoluetteloehdotus <i>kahden</i> kuukauden kuluessa valvontapäivästä tai, jos kysymys on laajasta konkurssipesästä, neljän kuukauden kuluessa valvontapäivästä (<i>jakoluetteloehdotuksen määräpäivä</i>). Tuomioistuin voi pesähoitajan pyynnöstä erityisestä syystä pidentää tätä määräaikaa.</p> <p style="text-align: center;">-----</p>	<p style="text-align: center;">2 §</p> <p style="text-align: center;">Jakoluetteloehdotuksen määräpäivä ja toimittaminen</p> <p>Pesähoitajan on laadittava jakoluetteloehdotus kuukauden kuluessa valvontapäivästä tai, jos kysymys on laajasta konkurssipesästä, <i>kahden</i> kuukauden kuluessa valvontapäivästä (<i>jakoluetteloehdotuksen määräpäivä</i>). Tuomioistuin voi pesähoitajan pyynnöstä erityisestä syystä pidentää tätä määräaikaa.</p> <p style="text-align: center;">-----</p>
<p style="text-align: center;">16 §</p> <p style="text-align: center;">Vahvistetun jakoluettelon oikaiseminen ja muuttaminen</p> <p>Vahvistetussa jakoluettelossa olevan kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun selvän virheen korjaamisesta on voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:ssä tuomion korjaamisesta säädetään.</p> <p>Pesähoitajan tai velkojan vaatimuksesta tuomioistuin voi ottaa jakoluettelossa huomioon saatavan tai etuoikeuden, joka on velkojasta</p>	<p style="text-align: center;">16 §</p> <p style="text-align: center;">Vahvistetun jakoluettelon oikaiseminen ja muuttaminen</p> <p>Vahvistetussa jakoluettelossa olevan kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun selvän virheen korjaamisesta on voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:ssä tuomion korjaamisesta säädetään.</p> <p>Pesähoitajan tai velkojan vaatimuksesta tuomioistuin voi ottaa jakoluettelossa huomioon saatavan tai etuoikeuden, joka on velkojasta</p>

<p>riippumattomasta syystä jäänyt käsittelyssä tapahtuneen virheen, laiminlyönnin tai muun sellaisen syyn vuoksi ottamatta huomioon. Jakoluettelo voidaan muuttaa vastaavasti, jos velkojalle on takaisinsaannin perusteella syntynyt tarve valvoa saatavansa tai jos saatava ei muun syyn vuoksi ollut eikä sen pitänytkään olla velkojan tiedossa ennen jakoluettelon vahvistamista.</p> <p>(uusi)</p> <p>Tuomioistuin voi, jos aihetta on, antaa pesähoitajan tehtäväksi toimittaa jakoluettelon muuttamista koskeva vaatimus tiedoksi velalliselle ja niille velkojille, joiden kuulemista tuomioistuin pitää tarpeellisena. Jakoluetteloon lisättäväksi vaadittu saatava voidaan myös riitauttaa. Riitautuksesta ja sen käsittelystä on voimassa, mitä edellä 3–6 ja 8 §:ssä säädetään.</p>	<p>riippumattomasta syystä jäänyt käsittelyssä tapahtuneen virheen, laiminlyönnin tai muun sellaisen syyn vuoksi ottamatta huomioon. Jakoluettelo voidaan muuttaa vastaavasti, jos velkojalle on takaisinsaannin perusteella syntynyt tarve valvoa saatavansa tai jos saatava ei muun syyn vuoksi ollut eikä sen pitänytkään olla velkojan tiedossa ennen jakoluettelon vahvistamista.</p> <p><i>Pesähoitajan tai velkojan vaatimuksesta tuomioistuin voi täsmentää jakoluettelossa määrältään ehdollisena vahvistetun saatavan suuruuden.</i></p> <p>Tuomioistuin voi, jos aihetta on, antaa pesähoitajan tehtäväksi toimittaa jakoluettelon muuttamista koskeva vaatimus tiedoksi velalliselle ja niille velkojille, joiden kuulemista tuomioistuin pitää tarpeellisena. <i>Jakoluetteloon lisättäväksi vaadittu saatava ja 3 momentin nojalla täsmennettäväksi vaaditun saatavan määrä voidaan riitauttaa.</i> Riitautuksesta ja sen käsittelystä on voimassa, mitä edellä 3–6 ja 8 §:ssä säädetään.</p>
--	---

15 luku

Velkojen päätösvallan käyttäminen

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">6 § Velkojainkokouksen koollekutsuminen</p> <p>Pesähoitaja kutsuu koolle velkojainkokouksen. Ensimmäinen velkojainkokous on pidettävä kahden kuukauden kuluessa pesäluettelon valmistumisesta ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta, jollei kokouksen pitäminen ole erityisestä syystä tarpeetonta. Muutoin velkojainkokous on pidettävä tarvittaessa.</p> <p>-----</p>	<p style="text-align: center;">6 § Velkojainkokouksen koollekutsuminen</p> <p>Pesähoitaja kutsuu koolle velkojainkokouksen. Ensimmäinen velkojainkokous on pidettävä kahden kuukauden kuluessa pesäluettelon valmistumisesta ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta, jollei kokouksen pitäminen ole erityisestä syystä tarpeetonta. <i>Ensimmäinen velkojainkokous voidaan tarvittaessa pitää myös ennen pesäluettelon valmistumista edellyttäen, että suurimmat velkojat on luotettavasti selvitetty.</i> Muutoin velkojainkokous on pidettävä tarvittaessa.</p>

--	-------

16 a luku

Konkurssipesän julkisoikeudellinen ympäristövastuu

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
(uusi)	<p style="text-align: center;">1 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Yleissäännös konkurssipesän ympäristövastuusta</i></p> <p><i>Kun julkisoikeudellisen ympäristövastuun synnyttävä tapahtuma on sattunut ennen konkurssin alkamista, konkurssipesällä ei ole velvollisuutta ryhtyä toimenpiteisiin muissa kuin tässä luvussa tarkoitetuissa tilanteissa. Muut kuin tässä luvussa tarkoitettut saatavat, joiden oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista, ovat konkurssisaatavia.</i></p>
(uusi)	<p style="text-align: center;">2 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Konkurssipesän toimimisvelvollisuus ja vastuu kustannuksista</i></p> <p><i>Konkurssipesän on viipymättä ryhtyvä välttämättömiin toimenpiteisiin velallisen toiminnasta johtuvan ympäristön pilaantumisen tai ympäristön merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi, jos pilaantumisesta tai ympäristön haitallisesta muuttumisesta aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle.</i></p> <p><i>Jos viranomainen on tehnyt tai teettänyt 1 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä konkurssin alkamisen jälkeen, konkurssipesä vastaa kustannuksista.</i></p>
(uusi)	<p style="text-align: center;">3 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Konkurssipesän vastuu jätteistä, vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä</i></p> <p><i>Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevasta jätelain (646/2011) 5 §:ssä tarkoitettusta jätteestä, joka on 6 tai 7 §:ssä tarkoitettulla tavalla vaarallista,</i></p>

	<p>sovelletaan, mitä jätelaissa säädetään jätteen haltijan vastuusta. Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevasta jätelain soveltamisalaan kuuluvasta muusta kuin vaarallisesta jätteestä sovelletaan, mitä jätelaissa säädetään jätteen haltijan vastuusta, vain silloin, kun jätteestä aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle.</p> <p>Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevasta vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 6 §:n 2 kohdassa tarkoitettua vaarallisesta kemikaalista ja 5 kohdassa tarkoitettua räjähteestä sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään toiminnanharjoittajan vastuusta.</p> <p>Jos viranomainen on tehnyt tai teettänyt konkurssipesän hallussa oleviin 1 momentissa tarkoitettuihin jätteisiin, vaarallisiin kemikaaleihin tai räjähteisiin liittyviä toimenpiteitä konkurssin alkamisen jälkeen, konkurssipesä vastaa kustannuksista.</p>
(uusi)	<p style="text-align: center;">4 §</p> <p>Konkurssipesän vastuu radioaktiivisista aineista ja radioaktiivisista jätteistä</p> <p>Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevasta säteilylain (/) 4 §:n 14 kohdassa tarkoitettua radioaktiivisesta aineesta ja 15 kohdassa tarkoitettua radioaktiivisesta jätteestä, joiden hallussapitoon tarvitaan säteilylaissa tarkoitettu turvallisuuslupa, sovelletaan, mitä säteilylaissa säädetään toiminnanharjoittajan vastuusta.</p> <p>Jos viranomainen on tehnyt tai teettänyt konkurssipesän hallussa oleviin 1 momentissa tarkoitettuihin radioaktiivisiin aineisiin tai radioaktiivisiin jätteisiin liittyviä toimenpiteitä konkurssin alkamisen jälkeen, konkurssipesä vastaa kustannuksista.</p>

(uusi)	<p style="text-align: center;">5 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän ympäristövastuu</i></p> <p><i>Velallisen liiketoimintaa jatkavaan konkurssipesään sovelletaan, mitä muualla laissa säädetään julkisoikeudellisista ympäristövelvoitteista. Velallisen liiketoimintaa jatkava konkurssipesä vastaa myös velallisen kyseisestä toiminnasta johtuvista ympäristövelvoitteista.</i></p> <p><i>Liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevista jätteistä ja kemikaaleista sovelletaan, mitä muualla laissa säädetään jätteen tai kemikaalin haltijan taikka toiminnanharjoittajan vastuusta.</i></p> <p><i>Tätä pykälää ei sovelleta, jos liiketoimintaa jatketaan 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun riskin torjumiseksi.</i></p>
--------	--

17 luku

Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoito ja myynti sekä panttivelkojaa koskevat säännökset

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">7 §</p> <p style="text-align: center;">Panttiomaisuudesta aiheutuvat kustannukset</p> <p>Konkurssipesällä on oikeus saada korvaus pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta ja myynnistä pesälle aiheutuneista välttämättömistä kustannuksista, mukaan lukien pesänhoitajan palkkio omaisuuden myynnistä, heti myynti- ja täytäntöönpanokulujen jälkeen.</p>	<p style="text-align: center;">7 §</p> <p style="text-align: center;">Panttiomaisuudesta aiheutuvat kustannukset</p> <p>Konkurssipesällä on oikeus saada korvaus pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta ja myynnistä pesälle aiheutuneista välttämättömistä kustannuksista, mukaan lukien pesänhoitajan palkkio omaisuuden myynnistä, heti myynti- ja täytäntöönpanokulujen jälkeen. <i>Konkurssipesällä on oikeus panttiomaisuuden myyntihinnasta suoritettavaan korvaukseen myös panttiomaisuuteen kohdistuneista, 16 a luvun 2–4 §:n nojalla suorittamistaan toimenpiteistä tai maksamistaan kustannuksista. Sama oikeus korvaukseen on myös toimenpiteet tehneellä tai teettäneellä viranomaisella.</i></p>

<p>Jos konkurssipesä on antanut panttivelkojan tehtäväksi huolehtia pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta, velkojalla on sama oikeus kuin konkurssipesällä saada korvaus hoidosta aiheutuneista välttämättömistä kustannuksista.</p>	<p>Jos konkurssipesä on antanut panttivelkojan tehtäväksi huolehtia pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta, velkojalla on sama oikeus kuin konkurssipesällä saada korvaus <i>1 momentissa</i> <i>tarkoitetuista</i> kustannuksista.</p>
--	--

19 luku

Konkurssipesän lopputilitys ja jälkiselvitys

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">9 § Jälkiselvitys</p> <p>Jos konkurssin päätyttyä ilmaantuu uusia varoja tai muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä, pesänhoitajalla on oikeus ilman eri määräystä suorittaa asiassa tarpeelliset toimenpiteet. Pesänhoitajalla on oikeus ottaa pesän varoista kohtuullinen palkkio ja korvaus hänelle aiheutuneista tarpeellisista kustannuksista. Pesänhoitajan on laadittava toimenpiteistään selvitys. Selvitys on toimitettava niille velkojille, joita asia koskee, jollei se ole asian vähäisen merkityksen takia ilmeisen tarpeetonta.</p> <p>-----</p>	<p style="text-align: center;">9 § Jälkiselvitys</p> <p>Jos konkurssin päätyttyä ilmaantuu uusia varoja tai muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä, pesänhoitajalla on oikeus ilman eri määräystä suorittaa asiassa tarpeelliset toimenpiteet. Pesänhoitajalla on oikeus ottaa pesän varoista kohtuullinen palkkio ja korvaus hänelle aiheutuneista tarpeellisista kustannuksista. Pesänhoitajan on laadittava toimenpiteistään selvitys. Selvitys on toimitettava <i>konkurssiasiamiehelle sekä</i> niille velkojille, joita asia koskee, jollei se ole asian vähäisen merkityksen takia ilmeisen tarpeetonta.</p> <p>-----</p>

22 luku

Konkurssirekisteri, kuulutus ja ilmoitukset

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">7 § Tiedoksiantotapa</p> <p>Pesänhoitaja voi toimittaa tässä laissa tarkoitetut ilmoitukset, kutsut ja muut tiedoksiannot sekä asiakirjat tarkoituksenmukaista tapaa käyttäen postitse tai sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä velkojan tai velallisen ilmoittamaan osoitteeseen taikka postiosoitteeseen, jonka velkoja tai velallinen on myöhemmin ilmoittanut maistraatille. Tiedoksiannot voidaan toimittaa myös puhelimitse,</p>	<p style="text-align: center;">7 § Tiedoksiantotapa</p> <p>Pesänhoitaja voi toimittaa tässä laissa tarkoitetut ilmoitukset, kutsut ja muut tiedoksiannot sekä asiakirjat tarkoituksenmukaista tapaa käyttäen:</p> <p>1) sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse velkojan tai velallisen ilmoittamaan osoitteeseen taikka <i>väestötietojärjestelmään tai kaupparekisteriin merkittyyn postiosoitteeseen;</i></p>

<p>jollei kirjallinen menettely ole asian laadun vuoksi tarpeen.</p> <p>(uusi)</p> <p>Jollei pesähoitajan pyynnöstä muuta johdu, velkojat ja velallinen voivat toimittaa pesähoitajalle tässä laissa tarkoitetut lausumat, vastineet ja ilmoitukset 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.</p>	<p>2) tallentamalla ne konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään edellyttäen, että vastaanottaja on liitetty järjestelmään;</p> <p>3) tallentamalla ne muuhun sähköiseen järjestelmään, johon vastaanottajalla on pääsy ja jonka käyttämisen vastaanottaja on hyväksynyt;</p> <p>4) puhelimitse, jollei kirjallinen menettely ole asian laadun vuoksi tarpeen.</p> <p>Jos pesähoitaja toimittaa tiedoksiannon 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla, hänen on ilmoitettava tiedoksiannon vastaanottajalle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tämän ilmoittamaan osoitteeseen asiakirjan tallentamisesta konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään tai muuhun sähköiseen järjestelmään, jollei vastaanottajan kanssa ole muuta sovittu.</p> <p>Velkojat ja velallinen voivat toimittaa pesähoitajalle tässä laissa tarkoitetut lausumat, vastineet ja ilmoitukset tallentamalla ne konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään taikka toimittamalla ne pesähoitajalle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse.</p>
---	--

<p>8 §</p> <p>Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä saapuneen viestin saapumisajankohta</p> <p>Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä toimitetun viestin katsotaan saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.</p>	<p>8 §</p> <p>Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä saapuneen viestin saapumisajankohta</p> <p>Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään tallennetun asiakirjan ja sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä toimitetun viestin katsotaan saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.</p>
---	--

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 2 luvun 3 §:n 2 momentin 3 kohtaa sovelletaan sellaisena kuin se oli lain tullessa voimaan, jos maksukehoitus on annettu velalliselle tiedoksi ennen lain voimaantuloa.

Lain 9 luvun 1 §:n 1 ja 2 momenttia, 2 §:n 2 momenttia, 10 luvun 2 §:ää, 12 luvun 5 §:n 1 momenttia ja 6 ja 8 §:ää, 13 luvun 2 §:n 1 momenttia, 15 luvun 6 §:n 1 momenttia ja 17 luvun 7 §:ää sovelletaan ennen lain voimaantuloa alkaneisiin konkursseihin sellaisina kuin ne olivat lain tullessa voimaan.

Lain 16 a lukua ei sovelleta konkursseihin, jotka ovat alkaneet ennen lain voimaantuloa.

2.

Laki**yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 81 §, sellaisena kuin se on laissa 247/2007, sekä
lisätään 66 §:ään uusi 4 momentti ja lakiin uusi 81 a § seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">66 § Konkurssin vaikutus saneerausohjelmaan</p> <p>----- (uusi)</p>	<p style="text-align: center;">66 § Konkurssin vaikutus saneerausohjelmaan</p> <p>----- Jos päätös velallisen asettamisesta konkurssiin kumotaan tai konkurssi peruuntuu, ohjelman raukeaminen peruuntuu ja ohjelman ehtoja on noudatettava samoin kuin jos velallista ei olisi asetettu konkurssiin.</p>
<p style="text-align: center;">81 § Tiedoksiantotapa</p> <p>Tässä laissa tarkoitetut tiedoksiannot voidaan toimittaa postitse tai sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä, jollei tiedoksiantoa ole tarpeen toimittaa vastaanottodistusta tai saantitodistusta vastaan taikka muuta riita-asioita varten säädettyä todisteellista tiedoksiantotapaa käyttäen.</p> <p>Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä toimitetun viestin katsotaan saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.</p>	<p style="text-align: center;">81 § Tiedoksiantotapa</p> <p><i>Tuomioistu</i>in voi toimittaa tässä laissa tarkoitetut tiedoksiannot sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse, jollei tiedoksiantoa ole tarpeen toimittaa vastaanottodistusta tai saantitodistusta vastaan taikka muuta riita-asioita varten säädettyä todisteellista tiedoksiantotapaa käyttäen.</p> <p><i>Selvittäjä</i> voi toimittaa tässä laissa tarkoitetut ilmoitukset, kutsut ja muut tiedoksiannot sekä asiakirjat tarkoituksenmukaista tapaa käyttäen:</p> <p>1) sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse velkojan tai velallisen ilmoittamaan osoitteeseen taikka väestötietojärjestelmään tai kaupparekisteriin merkittyyyn postiosoitteeseen;</p> <p>2) tallentamalla ne konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään edellyttäen, että vastaanottaja on liitetty järjestelmään;</p>

<p>(uusi)</p> <p>(uusi)</p> <p>Loppuselonteko voidaan toimittaa velkojalle siihen osoitteeseen, jonka velkoja on ilmoittanut saneerausmenettelyssä taikka myöhemmin saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen valvojalle tai velalliselle.</p>	<p>3) tallentamalla ne muuhun sähköiseen järjestelmään, johon vastaanottajalla on pääsy ja jonka käyttämisen vastaanottaja on hyväksynyt;</p> <p>4) puhelimitse, jollei kirjallinen menettely ole asian laadun vuoksi tarpeen.</p> <p>Jos selvittäjä toimittaa tiedoksiannon 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla, hänen on ilmoitettava tiedoksiannon vastaanottajalle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tämän ilmoittamaan osoitteeseen asiakirjan tallentamisesta konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään tai muuhun sähköiseen järjestelmään, jollei vastaanottajan kanssa ole muuta sovittu.</p> <p>Velkojat ja velallinen voivat toimittaa selvittäjälle tässä laissa tarkoitetut lausumat, vastineet ja ilmoitukset tallentamalla ne konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään taikka toimittamalla ne selvittäjälle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse.</p> <p>Loppuselonteko voidaan toimittaa velkojalle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse siihen osoitteeseen, jonka velkoja on ilmoittanut saneerausmenettelyssä taikka myöhemmin saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen valvojalle tai velalliselle.</p>
<p>(uusi)</p>	<p>81 a §</p> <p>Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä saapuneen viestin saapumisajankohta</p> <p>Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään tallennetun asiakirjan ja sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä toimitetun viestin katsotaan saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.</p>

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain (109/1995) 2 § ja 7 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 7 §:n 3 momentti laissa 123/2004, sekä *lisätään* lakiin uusi 11 a–11 i § ja 16 a § sekä 11 a §:n edelle uusi väliotsikko seuraavasti:

Voimassa oleva laki	Ehdotus
<p style="text-align: center;">2 §</p> <p>Konkurssiasiamiehellä voi olla toimisto. Toimistossa voi olla valtion talousarvion rajoissa tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamiehiä ja muuta henkilökuntaa.</p> <p>(uusi)</p> <p>(uusi)</p> <p>(uusi)</p>	<p style="text-align: center;">2 §</p> <p>Konkurssiasiamiehellä <i>on</i> toimisto, jossa <i>on</i> valtion talousarvion rajoissa tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamiehiä sekä muuta henkilökuntaa.</p> <p><i>Konkurssiasiamies vahvistaa toimiston työjärjestyksen.</i></p> <p><i>Konkurssiasiamies ratkaisee asiat esittelystä. Työjärjestyksessä voidaan kuitenkin määrätä niistä asioista, jotka konkurssiasiamies ratkaisee ilman esittelyä.</i></p> <p><i>Konkurssiasiamies voi siirtää ratkaisuvaltaa esittelijöinä toimiville virkamiehille asioissa, joissa lain soveltamiskäytäntö on vakiintunut.</i></p>
<p style="text-align: center;">7 §</p> <p>-----</p> <p>Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen vaatimuksesta alentaa velkojen pesänhoitajalle määräämää palkkiota, jos pesänhoitaja on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia taikka jos palkkio selvästi ylittää sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Konkurssiasiamiehen on esitettävä vaatimuksensa 30 päivän kuluessa siitä, kun velkojen päätöksen sisältävä asiakirja on saapunut konkurssiasiamiehen toimistoon.</p> <p>-----</p>	<p style="text-align: center;">7 §</p> <p>-----</p> <p>Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen vaatimuksesta alentaa velkojen pesänhoitajalle määräämää palkkiota <i>ja korvausta hänelle aiheutuneista kustannuksista konkurssilain 8 luvun 7 §:n 2 momentissa mainituilla perusteilla</i> taikka jos palkkio selvästi ylittää sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Konkurssiasiamiehen on esitettävä vaatimuksensa 30 päivän kuluessa siitä, kun velkojen päätöksen sisältävä asiakirja on saapunut konkurssiasiamiehen toimistoon.</p> <p>-----</p>

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

(uusi)	<p style="text-align: center;">11 a § <i>Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä</i></p> <p><i>Konkurssiasiamies ylläpitää konkurssi- ja yrityssaneerausasioista yhteistä asianhallintajärjestelmää ja huolehtii sen toimivuudesta.</i></p> <p><i>Asianhallintajärjestelmä jakaantuu kahteen osaan. Sen ensimmäisen osan tarkoituksena on välittää konkurssiasiamiehelle tietoa konkurssihallinnon ja saneerausmenettelyn valvomiseksi.</i></p> <p><i>Asianhallintajärjestelmän toisen osan tarkoituksena on, että konkurssi-asian pesänhoitaja tai saneerausmenettelyn selvittäjä voi toimittaa järjestelmän välityksellä tietoa konkurssi- tai yrityssaneerausasian velkojille ja velalliselle ja velkojat pesänhoitajalle tai selvittäjälle.</i></p>
(uusi)	<p style="text-align: center;">11 b § <i>Rekisterinpitäjä ja asianhallintajärjestelmään liittyvät vastuut</i></p> <p><i>Konkurssiasiamies toimii asianhallintajärjestelmän 11 a §:n 2 momentissa tarkoitetun osan rekisterinpitäjänä.</i></p> <p><i>Konkurssiasiamies sekä pesänhoitaja tai selvittäjä toimivat yhdessä asianhallintajärjestelmän 11 a §:n 3 momentissa tarkoitetun osan rekisterinpitäjänä. Konkurssiasiamies huolehtii järjestelmän ja siihen tallennettujen tietojen tietoturvasuudesta. Henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedustelut osoitetaan konkurssiasiamiehelle. Muilta osin rekisteristä vastaa pesänhoitaja tai selvittäjä kukin hoitamiensa asioiden osalta.</i></p> <p><i>Velkojat vastaavat tallentamiensa henkilötietojen oikeellisuudesta sekä tietojen oikaisemisesta ilman aiheetonta viivytystä.</i></p>

(uusi)	<p style="text-align: center;">11 c § Asianhallintajärjestelmään liittymisen</p> <p><i>Jokainen alkanut konkurssi ja saneerausmenettely merkitään asianhallintajärjestelmään konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä sähköisesti välittyvän tiedon pohjalta.</i></p> <p><i>Konkurssiasiamies huolehtii pesähoitajan ja selvittäjän liittämisestä asianhallintajärjestelmään. Pesähoitaja ja selvittäjä voidaan liittää järjestelmään myös konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä sähköisesti välittyvän tiedon pohjalta.</i></p> <p><i>Konkurssipesän pesähoitaja ja saneerausmenettelyn selvittäjä antavat velkojille ja velalliselle oikeudet liittyä asianhallintajärjestelmään.</i></p>
(uusi)	<p style="text-align: center;">11 d § Asianhallintajärjestelmään tallennettavat tiedot</p> <p><i>Konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin merkityt tiedot välitetään sähköisesti asianhallintajärjestelmään.</i></p> <p><i>Konkurssipesän pesähoitajan ja saneerausmenettelyn selvittäjän on viivytyksettä tallennettava asianhallintajärjestelmän 11 a §:n 2 momentissa tarkoitettuun osaan konkurssipesän hallinnon ja saneerausmenettelyn valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Tiedoista ja asiakirjoista, jotka pesähoitajan ja selvittäjän on tallennettava asianhallintajärjestelmään, sekä tallentamiseen liittyvästä menettelystä säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.</i></p> <p><i>Jos yrityssaneerauksessa ei ole määrätty selvittäjää, konkurssiasiamies tallentaa tarpeelliseksi katsomansa tiedot asianhallintajärjestelmän 11 a §:n 2 momentissa tarkoitettuun osaan.</i></p> <p><i>Konkurssipesän pesähoitaja ja saneerausmenettelyn selvittäjä voivat lisäksi tallentaa asianhallintajärjestelmän 11 a §:n 3 momentissa tarkoitettuun osaan muita kuin 2 momentissa tarkoitettuja konkurssi- tai saneerausmenette-</i></p>

	<p>lyn kannalta tarpeellisia tietoja niiden toimittamiseksi velalliselle ja velkojille sekä velkojat niiden toimittamiseksi pesänhoitajalle tai selvittäjälle.</p>
(uusi)	<p style="text-align: center;">11 e § Asianhallintajärjestelmään tallennettavat henkilötiedot</p> <p>Asianhallintajärjestelmään tallennettavat henkilötiedot voivat sisältää konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyn tai sen valvonnan kannalta tarpeellisia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) yksilöinti-, yhteys- ja pankkiyhteystietoja; 2) tietoja velallisen varoista, veloista, velallisen tekemistä oikeustoimista sekä muusta taloudellisesta tilanteesta; 3) konkurssilain 9 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla velallisselvitykseen ja yrityksen saneerauksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla tehtävään selvitykseen tarvittavia henkilötietoja. <p>Lisäksi asianhallintajärjestelmään tallennettavat henkilötiedot voivat sisältää konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyn tai sen valvonnan kannalta välttämättömiä muita henkilötietoja.</p>
(uusi)	<p style="text-align: center;">11 f § Pääsy asianhallintajärjestelmään merkittyihin tietoihin</p> <p>Konkurssiasiamiehellä on pääsy asianhallintajärjestelmään 11 d §:n 1–3 momentin nojalla tallennettuihin tietoihin. Konkurssiasiamiehellä ei ole oikeutta hakea järjestelmästä esille 11 d §:n 4 momentissa tarkoitettuja tietoja laajemmin kuin järjestelmän ylläpitämiseksi ja tietoturvallisuuden varmistamiseksi on tarpeen.</p> <p>Pesänhoitajalla ja selvittäjällä on pääsy niihin asianhallintajärjestelmän tietoihin, jotka liittyvät siihen konkurssi- tai yrityssaneerausasiaan, johon hänet on määrätty pesänhoitajaksi tai selvittäjäksi.</p>

	<p><i>Velkojalla ja velallisella on pääsy asianhallintajärjestelmään tallennettuihin asianomaista konkurssia tai yrityssaneerausta koskeviin tietoihin siltä osin kuin heillä on muun lain nojalla oikeus tiedonsaantiin.</i></p>
(uusi)	<p style="text-align: center;">11 g §</p> <p><i>Asianhallintajärjestelmään merkittyjen tietojen julkisuus ja luovuttaminen</i></p> <p><i>Asianhallintajärjestelmään 11 d §:n 1–3 momentin nojalla tallennettujen tietojen julkisuudesta ja tietojen luovuttamisesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.</i></p> <p><i>Konkurssipesän pesänhoitajan tai saneerausmenettelyn selvittäjän taikka velkojan 11 d §:n 4 momentin nojalla asianhallintajärjestelmään tallentamat tiedot ja niistä muodostuva rekisteri eivät ole konkurssiasiamiehen määräämisvaltaan kuuluvia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tarkoitettuja viranomaisen asiakirjoja. Konkurssiasiamies, hänen palveluksessaan oleva tai hänen toimeksiannostaan toimiva on velvollinen pitämään salassa, mitä hän on saanut tietää asianhallintajärjestelmän ylläpidon yhteydessä pesänhoitajan tai selvittäjän rekisteriin 11 d §:n 4 momentin nojalla tallentamista tiedoista. Salassapitovelvollisuuden rikkomisesta on tällöin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 35 §:ssä säädetään.</i></p> <p><i>Edellä 2 momentissa tarkoitettuihin tietoihin ei myöskään sovelleta, mitä muualla laissa säädetään viranomaisen oikeudesta saada tieto konkurssiasiamiehen asiakirjoista tai konkurssiasiamiehen oikeudesta tai velvollisuudesta antaa tietoja toiselle viranomaiselle.</i></p>
(uusi)	<p style="text-align: center;">11 h §</p> <p><i>Tarkastajan ja esitutkintaviranomaisen pääsy asianhallintajärjestelmään</i></p>

	<p><i>Konkurssiasiamies voi antaa pääsyn 11 d §:n 1–3 momentin nojalla asianhallintajärjestelmään tallennettuihin tietoihin:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>5 §:n 1 momentissa tarkoitetulle tarkastajalle velallisen tai konkurssipesän hallinnon, tilien ja toiminnan erityistarkastuksen suorittamista varten;</i> 2) <i>esitutkintaviranomaiselle rikoksen esitutkinnan toimittamista varten.</i> <p><i>Pesänhoitajan on annettava konkurssilain 9 luvun 4 §:ssä tarkoitetun erityistarkastuksen ja 16 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetun konkurssipesän tilintarkastuksen toimittajalle pääsy asianhallintajärjestelmään tallennettuihin tietoihin siltä osin kuin se on tarkastuksen toimittamista varten tarpeen.</i></p> <p><i>Selvittäjä voi antaa velallisen toiminnan tarkastusta varten käyttämälleen asiantuntijalle pääsyn asianhallintajärjestelmään tallennettuihin tietoihin siltä osin kuin se on tarkastuksen toimittamista varten tarpeen.</i></p>
(uusi)	<p style="text-align: center;"><i>11 i § Tietojen poistaminen</i></p> <p><i>Asianhallintajärjestelmään tallennetut tiedot on poistettava kymmenen vuoden kuluttua menettelyn päättymisestä.</i></p> <p><i>Tiedot poistetaan kuitenkin menettelyn päättymistä seuraavan kalenterivuoden lopussa, jos:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>konkurssi on peruuntunut;</i> 2) <i>konkurssiin asettamista koskeva päätös kumotaan muutoksenhaun johdosta.</i>
(uusi)	<p style="text-align: center;"><i>16 a §</i></p> <p><i>Päätöksestä, jonka konkurssiasiamies on tehnyt tämän lain nojalla, ei saa valittaa, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.</i></p>

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki**maanvuokralain 19 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maanvuokralain (258/1966) 19 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on
 laissa 1140/2010, seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
19 § ----- Jos konkurssipesä käyttää vuokra- aluetta, se on tämän ajan vastuussa vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen niiden täyttämistä. -----	19 § ----- <i>Konkurssipesä on vastuussa vuokrasopimuksen mukaisen vuokran maksamisesta siltä ajalta kuin se käyttää vuokra-aluea, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä. Vuokra-alueen käyttämisenä ei pidetä sitä, että konkurssipesä yksinomaan jättää alueelle velalliselle kuuluvaa omaisuutta. Vuokranantajalle omaisuuden poistamisesta ja alueen puhdistamisesta aiheutuneet kustannukset ovat konkurssisaatavia.</i> -----

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, konkurssipesän vastuuseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä sovelletaan kuitenkin ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

5.

Laki

liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain (482/1995) 39 §:n 3 momentti seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
39 § Vuokralaisen konkurssi	39 § Vuokralaisen konkurssi
<p>-----</p> <p>Jos konkurssipesä käyttää huoneistoa, se on tämän ajan vastuussa vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen niiden täyttämistä. Liikehuoneiston edelleenvuokrauksessa huoneiston edelleen vuokralle antaneen vuokralaisen konkurssipesä vastaa vuokranantajalle vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä konkurssin alkamisesta siihen asti, kun huoneistoa hallinnassaan pitävälle vuokralaiselle on ilmoitettu ensivuokrasuhteen päättymisestä.</p> <p>-----</p>	<p>-----</p> <p><i>Konkurssipesä on vastuussa vuokrasopimuksen mukaisen vuokran maksamisesta siltä ajalta kuin se käyttää huoneistoa, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä. Huoneiston käyttämisenä ei pidetä sitä, että konkurssipesä yksinomaan jättää huoneistoon velalliselle kuuluvaa omaisuutta. Vuokranantajalle omaisuuden poistamisesta ja huoneiston siivoamisesta aiheutuneet kustannukset ovat konkurssisaatavia.</i> Liikehuoneiston edelleenvuokrauksessa huoneiston edelleen vuokralle antaneen vuokralaisen konkurssipesä vastaa vuokranantajalle vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä konkurssin alkamisesta siihen asti, kun huoneistoa hallinnassaan pitävälle vuokralaiselle on ilmoitettu ensivuokrasuhteen päättymisestä.</p> <p>-----</p>

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, konkurssipesän vastuuseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä sovelletaan kuitenkin ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

6.

Laki**asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain 49 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain (481/1995) 49 §:n 3 momentti seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
49 § Vuokralaisen konkurssi	49 § Vuokralaisen konkurssi
<p>-----</p> <p>Jos konkurssipesä käyttää huoneistoa, se on tämän ajan vastuussa vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen niiden täyttämistä. Asuinhuoneiston jälleenvuokrauksessa ensivuokralaisen konkurssipesä vastaa ensivuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä konkurssin alkamisesta siihen asti, kun jälleenvuokralaiselle on ilmoitettu ensivuokrasuhteen päättymisestä.</p> <p>-----</p>	<p>-----</p> <p><i>Konkurssipesä on vastuussa vuokrasopimuksen mukaisen vuokran maksamisesta siltä ajalta kuin se käyttää huoneistoa, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä. Huoneiston käyttämisenä ei pidetä sitä, että konkurssipesä yksinomaan jättää huoneistoon velalliselle kuuluvaa omaisuutta. Vuokranantajalle omaisuuden poistamisesta ja huoneiston siivoamisesta aiheutuneet kustannukset ovat konkurssisaatavia.</i></p> <p>Asuinhuoneiston jälleenvuokrauksessa ensivuokralaisen konkurssipesä vastaa ensivuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä konkurssin alkamisesta siihen asti, kun jälleenvuokralaiselle on ilmoitettu ensivuokrasuhteen päättymisestä.</p> <p>-----</p>

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, konkurssipesän vastuuseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä sovelletaan kuitenkin ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

7.

Laki**ulosottokaaren 4 luvun 16 §:n ja 8 luvun 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 16 §:ään ja 8 luvun 2 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

4 luku
Ulosmittaus

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">16 § Turhan ulosmittauksen kieltö</p> <p>----- (uusi)</p>	<p style="text-align: center;">16 § Turhan ulosmittauksen kieltö</p> <p>----- <i>Pesänhoitajan konkurssilain 3 luvun 12 §:n nojalla ulosottomiehelle konkurssin raukeamisen johdosta luovuttama omaisuus voidaan ulosmitata turhan ulosmittauksen kiellon estämättä.</i></p>

8 luku
Turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpano

<p style="text-align: center;">2 § Hakijan asettama vakuus</p> <p>----- (uusi)</p>	<p style="text-align: center;">2 § Hakijan asettama vakuus</p> <p>----- <i>Konkurssipesän ei tarvitse asettaa 1 momentissa tarkoitettua vakuutta silloin, kun konkurssi jatkuu julkisselvityksenä ja julkisselvittäjä konkurssiasiamiehen suostumuksella hakee turvaamistointa.</i></p>
--	---

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20 .

8.

Laki**verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 21 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007) 21 § seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">21 § Vanhentumisen vaikutukset</p> <p>Vanhentunutta julkista saatavaa ei saa periä. Vanhentuminen ei estä suorituksen saamista saatavan panttina olevasta velallisen omaisuudesta.</p> <p>Jos ennen vanhentumisajan päättymistä</p> <p>1) julkisen saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus,</p> <p>2) julkinen saatava on valvottu konkurssissa tai asianosaiskeskustelussa ulosottokaaren mukaisessa kiinteistön myynnissä taikka</p> <p>3) julkinen saatava on ilmoitettu julkisen haasteen johdosta,</p> <p>vanhentumisajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista ulosmitatuista tai konkurssiin luovutetuista varoista taikka niistä varoista, joista julkisessa haasteessa ilmoitetut saatavat on suoritettava. Yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yrityssaneerauksen vaikutuksesta säädetään erikseen.</p> <p>Perustevalitus saadaan tehdä niin kauan kuin oikeutta maksun saantiin ei ole 1 tai 2 momentin mukaan menetetty. Perustevalitus on tehtävä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa kolmen viikon kuluessa valvontapäivästä lukien.</p>	<p style="text-align: center;">21 § Vanhentumisen vaikutukset</p> <p>Vanhentunutta julkista saatavaa ei saa periä. Vanhentuminen ei estä suorituksen saamista saatavan panttina olevasta velallisen omaisuudesta.</p> <p>Jos ennen vanhentumisajan päättymistä</p> <p>1) julkisen saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus,</p> <p>2) <i>velallinen on asetettu konkurssiin tai julkinen saatava on valvottu</i> asianosaiskeskustelussa ulosottokaaren mukaisessa kiinteistön myynnissä taikka</p> <p>3) julkinen saatava on ilmoitettu julkisen haasteen johdosta,</p> <p>vanhentumisajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista ulosmitatuista tai konkurssiin luovutetuista varoista taikka niistä varoista, joista julkisessa haasteessa ilmoitetut saatavat on suoritettava. Yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yrityssaneerauksen vaikutuksesta säädetään erikseen.</p> <p>Perustevalitus saadaan tehdä niin kauan kuin oikeutta maksun saantiin ei ole 1 tai 2 momentin mukaan menetetty. Perustevalitus on tehtävä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa kolmen viikon kuluessa <i>konkurssiin asettamisesta tai siitä, kun julkinen saatava on valvottu asianosaiskeskustelussa.</i></p>

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin konkursseihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

9.

Laki**palkkaturvalain 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan palkkaturvalain (866/1998) 20 § seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">20 § Erityinen vanhentumisaika</p> <p>Palkkaturva on perittävä takaisin valtiolle 10 vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä lukien, jona palkkaturvapäätös on annettu. Tämän jälkeen oikeus maksun saantiin on menetetty.</p> <p>Aikaraja ei estä maksun saamista ulosmitatuista, konkurssiin luovutetuista tai muun julkisen haasteen kohteena olevista varoista, jos saatavan perimiseksi on suoritettu ulosmittaus tai saatava on valvottu konkurssissa taikka muun julkisen haasteen perusteella edellä mainitun määräajan kuluessa. Erityisen vanhentumisajan suhteesta saneerausmenettelyyn ja velkajärjestelyyn säädetään yrityksen saneeruksesta annetun lain (47/1993) 99 ja 99 a §:ssä sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 79 ja 79 a §:ssä.</p>	<p style="text-align: center;">20 § Erityinen vanhentumisaika</p> <p>Palkkaturva on perittävä takaisin valtiolle 10 vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä lukien, jona palkkaturvapäätös on annettu. Tämän jälkeen oikeus maksun saantiin on menetetty.</p> <p><i>Jos ennen 1 momentissa tarkoitettun vanhentumisajan päättymistä</i></p> <p><i>1) saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus,</i></p> <p><i>2) velallinen on asetettu konkurssiin tai saatava on valvottu asianosaiskeskustelussa ulosottokaaren mukaisessa kiinteistön myynnissä taikka</i></p> <p><i>3) saatava on ilmoitettu julkisen haasteen johdosta,</i></p> <p><i>vanhentumisajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista ulosmitatuista tai konkurssiin luovutetuista varoista taikka niistä varoista, joista julkisessa haasteessa ilmoitetut saatavat on suoritettava. Yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yrityssaneerauksen vaikutuksesta säädetään erikseen.</i></p>

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin konkursseihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

10.

Laki**merimiesten palkkaturvalain 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 18 § seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">18 § Erytinen vanhentumisaika</p> <p>Palkkaturva on perittävä takaisin valtiolle 10 vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä lukien, jona palkkaturvapäätös on annettu. Tämän jälkeen oikeus maksun saantiin on menetetty. Aikaraja ei estä maksun saamista ulosmittausta, konkurssiin luovutetuista tai muun julkisen haasteen kohteena olevista varoista, jos saatavan perimiseksi on suoritettu ulosmittaus tai saatava on valvottu konkurssissa taikka muun julkisen haasteen perusteella edellä mainitun määräajan kuluessa. Erytisen vanhentumisaajan suhteesta saneerausmenettelyyn ja velkajärjestelyyn säädetään yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 99 ja 99 a §:ssä sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 79 ja 79 a §:ssä.</p>	<p style="text-align: center;">18 § Erytinen vanhentumisaika</p> <p>Palkkaturva on perittävä takaisin valtiolle 10 vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä lukien, jona palkkaturvapäätös on annettu. Tämän jälkeen oikeus maksun saantiin on menetetty.</p> <p><i>Jos ennen 1 momentissa tarkoitettun vanhentumisaajan päättymistä</i></p> <p><i>1) saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus,</i></p> <p><i>2) velallinen on asetettu konkurssiin tai saatava on valvottu asianosaiskeskustelussa ulosottokaaren mukaisessa kiinteistön myynnissä taikka</i></p> <p><i>3) saatava on ilmoitettu julkisen haasteen johdosta,</i></p> <p><i>vanhentumisaajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista ulosmittausta tai konkurssiin luovutetuista varoista taikka niistä varoista, joista julkisessa haasteessa ilmoitetut saatavat on suoritettava. Yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yrityssaneerauksen vaikutuksesta säädetään erikseen.</i></p>

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin konkursseihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

11.

Laki**jätelain 28 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään jätelain (646/2011) 28 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">28 § Jätehuollon järjestäminen</p> <p>----- (uusi)</p>	<p style="text-align: center;">28 § Jätehuollon järjestäminen</p> <p>----- <i>Konkurssipesän vastuusta jätehuollon järjestämisessä säädetään konkurssilain (120/2004) 16 a luvussa.</i></p>

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki**maa-aineslain 16 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maa-aineslain (555/1981) 16 a §, sellaisena kuin se on laissa 463/1997,
 seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p style="text-align: center;">16 a § Luvan haltijan konkurssi</p> <p>Jos luvan haltija on asetettu konkurssiin eikä lupaa kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta ole 13 a §:n mukaisesti siirretty toiselle tai konkurssipesä ole ilmoittanut jatkavansa luvan tarkoittamaa toimintaa, lupaan perustuva oikeus maa-ainesten ottamiseen raukeaa <i>ja lupaan liittyvät velvoitteet on täytettävä jo otetun maa-ainesmäärän osalta.</i></p> <p>Mikäli konkurssipesä jatkaa ottamistoimintaa, jatkamisesta tehdään ilmoitus lupaviranomaiselle noudattaen soveltuvin osin mitä 13 a §:ssä säädetään.</p> <p>(uusi)</p>	<p style="text-align: center;">16 a § Luvan haltijan konkurssi</p> <p>Jos luvan haltija on asetettu konkurssiin eikä lupaa kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta ole 13 a §:n mukaisesti siirretty toiselle tai konkurssipesä ole ilmoittanut jatkavansa luvan tarkoittamaa toimintaa, lupaan perustuva oikeus maa-ainesten ottamiseen raukeaa.</p> <p><i>Jos konkurssipesä jatkaa ottamistoimintaa, jatkamisesta tehdään ilmoitus lupaviranomaiselle noudattaen soveltuvin osin mitä 13 a §:ssä säädetään. Maa-ainesten ottamistoimintaa jatkava konkurssipesä vastaa lupaan liittyvistä velvoitteista jo otetun maa-ainesmäärän osalta.</i></p> <p><i>Konkurssipesän ympäristövastuusta säädetään konkurssilain (120/2004) 16 a luvussa.</i></p>

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

LAGFÖRSLAG

1.

Lag

om ändring av konkurslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i konkurslagen (120/2004) 2 kap. 3 § 2 mom. 3 punkten, 7 kap. 8 § 1 och 2 mom., 8 kap. 7 §, 9 kap. 1 § 1 och 2 mom. och 2 § 2 mom., 10 kap. 2 och 3 § samt 4 § 2 mom., 11 kap. 1 § 2 mom. och 2 § 2 mom., 12 kap. 3 § 1 mom., 5 § 1 mom., 6 och 8 §, 13 kap. 2 § 1 mom. och 16 §, 15 kap. 6 § 1 mom., 17 kap. 7 §, 19 kap. 9 § 1 mom. och 22 kap. 7 och 8 §,

av dem 22 kap. 7 och 8 § sådana de lyder i lag 364/2017, samt

fogas till 3 kap 11 § ett nytt 3 mom., till 11 kap. 4 § ett nytt 3 mom. och till 11 kap. en ny 4 a § samt till lagen ett nytt 16 a kap. som följer:

2 kap.

Förutsättningarna för att försätta en gäldenär i konkurs

3 §

Presumtion om insolvens

Om inte annat visas, skall en gäldenär också anses vara insolvent särskilt när

-----

3) gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökan har varit bokföringsskyldig för sin rörelse eller sitt yrke och har underlåtit att betala en klar och förfallen fordran inom en vecka efter att ha fått borgenärens uppmaning att betala denna fordran.

-----

3 kap.

Rättsverkningarna av att en konkurs börjar

11 §

Rättsverkningarnas giltighetstid

Bestämmelser om inverkan av upphävande av beslutet att försätta gäldenären i konkurs och nedläggning av konkursen på det saneringsprogram som förfallit finns i 66 § i lagen om företagssanering (47/1993).

7 kap.

Förfarandet i domstol

8 §

Behandlingen av en borgenärs ansökan

Domstolen ska delge gäldenären borgenärens konkursansökan samt ge gäldenären tillfälle att före utsatt dag ge ett skriftligt yttrande. Domstolen ska med tanke på att gäldenären skulle motsätta sig konkursansökan fråga om gäldenären begär att saken behandlas vid sammanträde, samt meddela om möjligheten att avgöra saken utan behandling vid sammanträde, om begäran inte framförts.

Om gäldenären motsätter sig konkursansökan kan saken behandlas i kansliet endast om domstolen anser att behandling vid sammanträde är onödig och gäldenären inte har begärt behandling vid sammanträde. Till sammanträdet kallas gäldenären och den borgenär som har gjort ansökan. Borgenärens ansökan kan avgöras även om gäldenären uteblir från sammanträdet eller inte ger något yttrande.

-----

8 kap.

Boförvaltare

7 §

Boförvaltarens arvode

En boförvaltare har rätt att av konkursboets medel för sitt uppdrag få ett arvode som är skäligt med hänsyn till uppdragets svårighetsgrad, det arbete som har utförts, boets omfattning och andra omständigheter samt att få ersättning för de kostnader som orsakats boförvaltaren och som har varit nödvändiga för förvaltningen av boet. Utöver detta arvode får boförvaltaren inte ta ut någon förmån för sig själv eller för någon som står i ett nära förhållande till boförvaltaren.

Boförvaltarens arvode och ersättning för de kostnader som orsakats honom eller henne kan sänkas, om boförvaltaren har skiljts från uppdraget med stöd av 6 § 1 mom. 1 eller 2 punkten eller om boförvaltaren väsentligt har försummat sina uppgifter eller skyldigheter.

När boförvaltaren har förordnats till uppdraget beslutar borgenärerna utan dröjsmål och vid behov även senare och efter att ha hört boförvaltaren om de närmare grunderna för boförvaltarens arvode och ersättningar. Arvodet och kostnadsersättningen betalas med skäliga mellanrum under uppdragets gång. Borgenärerna kan besluta att en del av arvodet ska betalas när boförvaltaruppdraget upphör. Borgenärerna beslutar om betalningen av arvodet och ersättningen efter att boförvaltaren lämnat en utredning över de åtgärder som utgör grunden för betalningen.

Tvister som gäller arvodet och ersättningen avgörs av domstolen på ansökan av boförvaltaren, gäldenären eller en borgenär. Ansökan ska göras inom en månad från borgenärernas beslut om arvodet och ersättningen.

9 kap.

Utredning av konkursboet samt gäldenärens bokföring

1 §

Boförteckning

Boförvaltaren ska göra en förteckning över gäldenärens tillgångar och skulder (*boförteckning*). Av boförteckningen ska tillräckligt specificerat framgå åtminstone gäldenärens egendom när konkursen började, vilket belopp realiseringen av egendomen väntas avkasta samt gäldenärens största borgenärer och deras fordringar, de viktigaste övriga förbindelserna och en uppskattning av det totala beloppet av skulderna. Boförvaltaren ska till boförteckningen foga ett sammandrag över gäldenärens ekonomiska situation, om det är ändamålsenligt med ett sammandrag.

Boförteckningen ska göras inom två månader från konkursens början. Om det finns betydande brister eller fel i gäldenärens bokföring eller om boförteckningen inte kan färdigställas inom föreskriven tid därför att boet är omfattande eller av något annat särskilt skäl, ska boförvaltaren göra boförteckningen utan obefogat dröjsmål. I sådana fall ska boförvaltaren underrätta domstolen om datum när boförteckningen väntas vara klar och orsakerna till att boförteckningen inte har färdigställts inom föreskriven tid samt föra in dessa uppgifter i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.

-----

2 §

Gäldenärsutredning

Gäldenärsutredningen ska göras inom två månader från konkursens början. Om gäldenärsutredningen inte kan färdigställas inom föreskriven tid därför att boet är omfattande eller av något annat särskilt skäl, ska boförvaltaren göra gäldenärsutredningen utan obefogat dröjsmål. I sådana fall ska boförvaltaren underrätta domstolen om datum när gäldenärsutredningen väntas vara klar och orsakerna till att gäldenärsutredningen inte har färdigställts inom föreskriven tid samt föra in dessa uppgifter i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.

-----

10 kap.

När en konkurs förfaller

2 §

Ansökan om att konkursen ska förfalla

Boförvaltaren ska innan en ansökan om att konkursen ska förfalla görs ge de största borgenärerna tillfälle att bli hörda. Boförvaltaren ska delge borgenärerna sin framställning inom en månad från det att boförteckningen och gäldenärsutredningen blivit klara och, om det finns anledning till detta, fråga borgenärerna om de åtar sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet. Boförvaltaren ska också lämna framställningen till konkursombudsmannen och gäldenären. Om förutsättningarna för att en konkurs förfaller inte kan bedömas inom ovan avsedda tid, ska boförvaltaren lämna framställningen till borgenärerna utan obefogat dröjsmål och föra in orsaken till dröjsmålet i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.

Boförvaltaren ska göra en ansökan om att konkursen ska förfalla hos domstolen utan obefogat dröjsmål efter det att de största borgenärerna har hörts i enlighet med 1 mom. Ansökan kan även göras av en borgenär, gäldenären eller konkursombudsmannen. Ansökan kan inte göras förrän boförteckningen och gäldenärsutredningen är klara.

Boförvaltaren ska till sin ansökan om att konkursen ska förfalla foga boförteckningen och gäldenärsutredningen samt sin uppskattning om vad konkursförfarandet kommer att kosta och vilka medel som finns att tillgå för betalning av kostnaderna. Om ansökan har gjorts av en borgenär, gäldenären eller konkursombudsmannen, ska boförvaltaren på domstolens begäran för behandlingen av ärendet översända boförteckningen och gäldenärsutredningen samt sin uppskattning om vad konkursförfarandet kommer att kosta och vilka medel som finns att tillgå för betalning av kostnaderna.

3 §

Behandlingen av en ansökan om att konkursen ska förfalla

Om det finns orsak till det, ska domstolen ge gäldenären, de största borgenärerna och konkursombudsmannen tillfälle att bli hörda med anledning av boförvaltarens ansökan om att konkursen ska förfalla. Om ansökan har gjorts av någon annan än boförvaltaren, ska boförvaltaren, gäldenären, de största borgenärerna och konkursombudsmannen ges tillfälle att bli hörda med anledning av den.

4 §

Boförvaltarens arvode när konkursen förfaller

Domstolen beslutar om arvodets och ersättningens storlek samt till vilken del ersättningen ska betalas av statens medel. Boförvaltaren ska ge domstolen en specificerad räkning över sina åtgärder och, om ersättning yrkas av statens medel, en utredning om i vilken mån gäldenären har medel som kan användas till betalning av ersättningen. Boförvaltaren ska sända räkningen till de största borgenärerna och gäldenären samtidigt som framställningen om att konkursen ska förfalla delges dem med stöd av 2 § 1 mom. Domstolen ska enligt prövning ge gäldenären, borgenärerna och konkursombudsmannen tillfälle att bli hörda i saken. Konkursombudsmannen har rätt att även på eget initiativ yttra sig om boförvaltarens arvodesanspråk och söka ändring i beslutet.

11 kap.

Offentlig utredning

1 §

Övergång till offentlig utredning

Domstolen ska ge boförvaltaren och enligt prövning gäldenären och de största borgenärerna tillfälle att bli hörda med anledning av konkursombudsmannens framställning. Boförvaltarens arvode fastställs enligt vad som bestäms i 10 kap. 4 och 5 §.

2 §

Verkningarna av övergång till offentlig utredning

I fråga om den offentliga utredaren gäller vad som i denna eller i någon annan lag föreskrivs om boförvaltare. Om de medel som ingår i konkursboet uppenbarligen räcker till för utdelning till borgenärerna, kan den offentliga utredaren bestämma om bevakningen av fordringarna enligt vad som föreskrivs i denna lag. Den offentliga utredaren ska fullgöra boförvaltarens redogörelse- och informationsskyldighet enligt 14 kap. 11 §, om inte konkursombudsmannen bestämmer något annat.

-----

4 §

Hur en offentlig utredning avslutas

Den del av den av konkursombudsmannen godkända slutredovisningen som gäller utdelningen får klandras. På klander tillämpas 19 kap. 6 §. Missnöjesanmälan krävs dock inte.

4 a §

Skyldighet att ge tillfälle till utmätning

Om den utdelning som borgenärerna skulle få av de medel som ingår i konkursboet skulle bli så obetydlig att det inte kan anses ändamålsenligt att göra upp en utdelningsförteckning ska 3 kap. 12 § tillämpas.

12 kap.

Konkursfordringar, bevakning och utredning av fordringar

3 §

Gemensamt skuldansvar

En borgenär kan bevaka sin fordran på gäldenären till det belopp som fordran uppgick till när konkursen började, utan hänsyn till om borgenären efter det har fått betalning av en borgensman. Borgenären har dock inte denna rätt om borgensmannen har betalat hela den huvudförpliktelse som borgensmannen svarar för före den i 5 § avsedda bevakningsdagen.

-----

5 §

Bestämmande av bevakningsdag

Om någon ansökan om att konkursen ska förfalla inte har gjorts när boförteckningen och gäldenärsutredningen är klara, ska boförvaltaren utan obefogat dröjsmål bestämma dagen när borgenärerna senast ska bevaka sina fordringar (*bevakningsdag*). Bevakningsdagen ska infalla tidigast en månad och senast två månader efter att den bestämdes. Om boförvaltaren inte har bestämt en bevakningsdag inom en månad efter att boförteckningen och gäldenärsutredningen blivit klara, ska boförvaltaren föra in orsaken till dröjsmålet i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.

-----

6 §

Konkursborgenärens rätt till utdelning

En borgenär kan få utdelning för sin konkursfordran, om

- 1) borgenären skriftligen har anmält sin fordran till boförvaltaren innan bevakningsdagen bestämts,
- 2) borgenären skriftligen har bevakat sin fordran (*bevakningsskrift*) genom att anmäla den till boförvaltaren inom den av boförvaltaren utsatta tiden för bevakningen, eller
- 3) fordran beaktas utan bevakning i enlighet med 8 §.

En fordran som har anmälts till domstolen senast på bevakningsdagen anses ha bevakats i tid. En fordran som en borgenär har anmält efter bevakningsdagen kan beaktas endast på de villkor som föreskrivs för efterbevakning.

Bestämmelser om konkursbevakning i en emittents konkurs finns i 17 §.

I fråga om innehållet i och granskning och komplettering av en anmälan som avses i 1 mom. 1 punkten gäller vad som föreskrivs i 7, 14 och 15 §.

8 §

När en fordran beaktas utan bevakning

Om ett stort antal borgenärer har konkursfordringar som hänför sig till samma grund eller till en grund av samma slag och det inte råder någon oklarhet om grunden för fordringarna och deras belopp, ska boförvaltaren i förslaget till utdelningsförteckning beakta fordringarna utan bevakning. Sådana fordringar behöver dock inte beaktas i förslaget till utdelningsförteckning, om det är uppenbart att de inte kommer att få någon utdelning. Boförvaltaren kan i förslaget till utdelningsförteckning även i andra fall utan bevakning beakta en konkursfordran som på ovannämnda sätt kan anses uppenbar.

Boförvaltaren ska i god tid före bevakningsdagen till borgenärerna sända ett meddelande om till vilket belopp fordran beaktas i förslaget till utdelningsförteckning. Om antalet fordringar som beaktas utan bevakning är stort, kan boförvaltaren i stället för att sända ett särskilt meddelande på ett ändamålsenligt sätt informera borgenärerna om att det inte är nödvändigt att bevaka fordringarna.

En fordran som följer av ett anställningsförhållande ska anses vara bevakad om boförvaltaren har antecknat fordran i den förteckning som avses i 13 § lönegarantilagen (866/1998) eller 11 § i lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000).

Vad som bestäms i 1–3 mom. hindrar inte en borgenär från att bevaka sin fordran.

13 kap.

Förslag till utdelningsförteckning och fastställande av utdelningsförteckningen

2 §

Fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning och översändande av förslaget

Boförvaltaren ska ha förslaget till utdelningsförteckning klart inom en månad efter bevakningsdagen eller, om konkursboet är omfattande, inom två månader efter bevakningsdagen (*fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning*). Domstolen kan på begäran av boförvaltaren förlänga denna tid av särskilda skäl.

-----

16 §

Rättelse och ändring av en fastställd utdelningsförteckning

I fråga om rättelse av ett skriv- eller räknefel eller något annat klart fel i en fastställd utdelningsförteckning gäller vad som i 24 kap. 10 § i rättegångsbalken bestäms om rättelse av dom.

På yrkande av boförvaltaren eller borgenären kan domstolen i utdelningsförteckningen beakta en fordran eller en förmånsrätt som av en omständighet som inte beror på borgenären har blivit obeaktad till följd av ett fel eller en försummelse vid behandlingen eller av någon annan sådan orsak. Utdelningsförteckningen kan ändras på motsvarande sätt om borgenären till följd av återvinning har fått behov av att bevaka sin fordran, eller om borgenären av någon annan orsak inte kände till och inte heller borde ha känt till fordran innan utdelningsförteckningen fastställdes.

På yrkande av boförvaltaren eller borgenären kan domstolen i utdelningsförteckningen precisera beloppet av en fordran som fastställts som villkorlig vad gäller beloppet.

Om det finns anledning, kan domstolen ge boförvaltaren i uppdrag att sända yrkandet om ändring av utdelningsförteckningen för kännedom till gäldenären och de borgenärer som domstolen anser att behöver höras. En fordran som yrkats bli fogad till förteckningen och beloppet av en fordran som med stöd av 3 mom. yrkats bli preciserat kan bestridas. I fråga om bestridande och behandlingen av ett bestridande gäller vad som föreskrivs i 3–6 och 8 §.

15 kap.

Hur borgenärerna utövar sin beslutanderätt

6 §

Hur borgenärssammanträdet sammankallas

Boförvaltaren sammankallar borgenärssammanträdet. Det första sammanträdet ska hållas inom två månader efter att boförteckningen blev klar och senast sex månader efter att konkursen började, om det inte av särskilda skäl är onödigt att hålla sammanträde. Det första sammanträdet kan vid behov också hållas innan boförteckningen blivit klar förutsatt att de största borgenärerna har utretts på ett tillförlitligt sätt. I övrigt ska borgenärssammanträdet hållas vid behov.

-----

16 a kap.

Konkursboets offentlighetsliga miljöansvar

1 §

Allmän bestämmelse om konkursboets miljöansvar

Om en händelse som ger upphov till offentlighetsligt miljöansvar har inträffat före konkursen, är konkursboet inte skyldigt att vidta åtgärder annat än i de situationer som avses i detta kapitel. Andra än i detta kapitel avsedda fordringar för vilka rättsgrunden har uppstått före konkursen är konkursfordringar.

2 §

Konkursboets handlingsskyldighet och ansvar för kostnaderna

Konkursboet ska utan dröjsmål vidta de åtgärder som är nödvändiga för att förebygga eller begränsa sådan förorening av miljön eller sådana betydande skadliga förändringar i miljön som orsakas av gäldenärens verksamhet, om föroreningen eller de skadliga förändringarna i miljön medför eller hotar att medföra en allvarlig risk eller allvarlig olägenhet för hälsan eller miljön.

Om myndigheten har vidtagit eller låtit vidta i 1 mom. avsedda åtgärder efter konkursens början, svarar konkursboet för kostnaderna.

3 §

Konkursboets ansvar för avfall, farliga kemikalier och explosiva varor

På konkursboets ansvar för sådant i 5 § i avfallslagen (646/2011) avsett avfall som är i dess besittning och som är farligt enligt 6 eller 7 § i den lagen tillämpas avfallslagens bestämmelser om avfallsinnehavarens ansvar. På konkursboets ansvar för avfall som inte är farligt avfall och som omfattas av tillämpningsområdet för avfallslagen tillämpas avfallslagens bestämmelser om avfallsinnehavarens ansvar endast om avfallet medför eller hotar att medföra en allvarlig risk eller allvarlig olägenhet för hälsan eller miljön.

På konkursboets ansvar för sådana farliga kemikalier enligt 6 § 2 punkten i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) och för sådana explosiva varor enligt 6 § 5 punkten i den lagen som är i dess besittning tillämpas den lagens bestämmelser om verksamhetsutövarens ansvar.

Om myndigheten efter konkursens början har vidtagit eller låtit vidta åtgärder som hänför sig till sådant i 1 mom. avsett avfall eller sådana farliga kemikalier eller explosiva varor som är i konkursboets besittning, svarar konkursboet för kostnaderna.

4 §

Konkursboets ansvar för radioaktiva ämnen och radioaktivt avfall

På konkursboets ansvar för sådana radioaktiva ämnen enligt 4 § 14 punkten i strålskyddslagen (/) och sådant radioaktivt avfall enligt 4 § 15 punkt i den lagen som är i dess besittning och för vilka det för innehav krävs säkerhetstillstånd enligt strålskyddslagen tillämpas strålskyddslagens bestämmelser om verksamhetsutövarens ansvar.

Om myndigheten efter konkursens början har vidtagit eller låtit vidta åtgärder som hänför sig till sådana radioaktiva ämnen eller sådant radioaktivt avfall som avses i 1 mom. och som är i konkursboets besittning, svarar konkursboet för kostnaderna.

5 §

Miljöansvaret för ett konkursbo som fortsätter rörelsen

På ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse tillämpas vad som föreskrivs om offentligrättsliga miljöförpliktelser någon annanstans i lag. Ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse ansvarar också för gäldenärens miljöförpliktelser till följd av rörelsen i fråga.

På det ansvar som ett konkursbo som fortsätter rörelsen har för avfall och kemikalier i dess besittning tillämpas vad som någon annanstans i lag föreskrivs om ansvaret i fråga om den som innehar avfallet eller kemikalien eller för verksamhetsutövaren.

Denna paragraf tillämpas inte om rörelsen fortsätter i syfte att avvärja en risk som avses i 2 § 1 mom.

17 kap.

Vård och försäljning av egendom som ingår i konkursboet samt bestämmelser om pantborgenärer

7 §

Kostnaderna för pantsatt egendom

Konkursboet har rätt att omedelbart efter försäljnings- och verkställighetskostnaderna få ersättning för de nödvändiga kostnader som boet har orsakats av vård och försäljning av pantsatt egendom som ingår i boet, till vilka också hänförs boförvaltarens arvode för åtgärder i anslutning till försäljningen. Konkursboet har rätt att från den pantsatta egendomens försäljningspris få ersättning också för de åtgärder som vidtagits eller kostnader som betalats med stöd av 16 a kap. 2–4 § och som hänför sig till den pantsatta egendomen. Samma rätt till ersättning har också den myndighet som vidtagit eller låtit vidta åtgärderna.

Om konkursboet har gett en pantborgenär i uppdrag att ha hand om vården av pantsatt egendom som ingår i boet, har borgenären samma rätt som konkursboet att få ersättning för de kostnader som avses i 1 mom.

19 kap.

Konkursboets slutredovisning och utredning i efterhand

9 §

Utredning i efterhand

Om nya tillgångar uppdagas eller om det annars behövs utredningsåtgärder efter att konkursen har avslutats, har boförvaltaren rätt att utan något särskilt förordnande vidta nödvändiga åtgärder i saken. Boförvaltaren har rätt att av boets medel ta ut ett skäligt arvode och ersättning för behövliga kostnader som boförvaltaren har haft. Boförvaltaren ska sammanställa en redogörelse över sina åtgärder. Redogörelsen ska lämnas till konkursombudsmannen och de borgenärer som saken gäller, om detta inte är uppenbart onödigt på grund av sakens ringa betydelse.

-----

22 kap.

Konkursregistret, kungörelser och meddelanden

7 §

Delgivningssätt

Boförvaltaren kan sända sådana meddelanden, kallelser och andra delgivningar samt handlingar som avses i denna lag på ändamålsenligt sätt

1) med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post till den adress som borgenären eller gäldenären har uppgett eller till en postadress som förts in i befolkningsdatasystemet eller handelsregistret,

2) genom att föra in dem i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden, förutsatt att mottagaren har anslutits till systemet,

3) genom att föra in dem i något annat elektroniskt system som mottagaren har tillgång till och vars användning mottagaren godkänt,

4) per telefon, om ett skriftligt förfarande inte är nödvändigt på grund av sakens natur.

Om boförvaltaren sänder delgivningen på det sätt som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten, ska boförvaltaren med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod underrätta mottagaren av delgivningen, på den adress denne uppgett, om att handlingen har förts in i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden eller i något annat elektroniskt system, om inte något annat har överenskommit med mottagaren.

Borgenärerna och gäldenären kan lämna boförvaltaren de yttranden, bemötanden och meddelanden som avses i denna lag genom att föra in dem i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden eller genom att lämna dem till boförvaltaren med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post.

8 §

Ankomsttidpunkten för ett meddelande som har skickats med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod

En handling som förts in i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden och ett meddelande som har sänts med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod anses ha anlänt till mottagaren inom utsatt tid, om de har anlänt så som det föreskrivs i 10 och 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 2 kap. 3 § 2 mom. 3 punkten tillämpas i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av lagen, om betalningsuppsmaningen har delgetts gäldenären före ikraftträdandet.

På konkurser som har börjat före ikraftträdandet av lagen tillämpas i 9 kap. 1 § 1 och 2 mom., 2 § 2 mom., 10 kap. 2 §, 12 kap. 5 § 1 mom. och 6 och 8 §, 13 kap. 2 § 1 mom., 15 kap. 6 § 1 mom. och 17 kap. 7 § i den lydelse de hade vid ikraftträdandet.

Bestämmelserna 16 a kap. tillämpas inte på konkurser som har börjat före ikraftträdandet av lagen.

2.

Lag**om ändring av lagen om företagssanering**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om företagssanering (47/1993) 81 §, sådan den lyder i lag 247/2007, samt
fogas till 66 § ett nytt 4 mom. och till lagen en ny 81 a § som följer:

66 §

Inverkan av konkurs på saneringsprogrammet

 Om ett beslut om att försätta gäldenären i konkurs upphävs eller konkursen läggs ned, upphävs beslutet om att programmet förfaller och villkoren i programmet ska iaktas som om gäldenären inte hade försatts i konkurs.

81 §

Delgivningssätt

Domstolen kan sända delgivningar som avses i denna lag med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post, om det inte är nödvändigt att delgivningen sker mot delgivningskvitto eller mottagningsbevis eller på något annat bevisligt delgivningssätt som föreskrivs för tvistemål.

Utredaren kan sända sådana meddelanden, kallelser och andra delgivningar samt handlingar som avses i denna lag på ändamålsenligt sätt

1) med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post till den adress som borgenären eller gäldenären har uppgett eller till en postadress som förts in i befolkningsdatasystemet eller handelsregistret,

2) genom att föra in dem i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden, förutsatt att mottagaren har anslutits till systemet,

3) genom att föra in dem i något annat elektroniskt system som mottagaren har tillgång till och vars användning mottagaren godkänt,

4) per telefon, om ett skriftligt förfarande inte är nödvändigt på grund av sakens natur.

Om utredaren sänder delgivningen på det sätt som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten, ska utredaren med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod underrätta mottagaren av delgivningen, på den adress denne uppgett, om att handlingen har förts in i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden eller i något annat elektroniskt system, om inte något annat har överenskommit med mottagaren.

Borgenärerna och gäldenären kan lämna utredaren de yttranden, bemötanden och meddelanden som avses i denna lag genom att föra in dem i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden eller genom att lämna dem till utredaren med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post.

Slutredogörelsen kan sändas till en borgenär med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post på den adress denne uppgett i saneringsförfarandet eller för övervakaren eller gäldenären senare efter att saneringsprogrammet fastställts.

81 a §

Ankomsttidpunkten för ett meddelande som har skickats med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod

En handling som förts in i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden och ett meddelande som har sänts med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod anses ha anlänt till mottagaren inom utsatt tid, om de har anlänt så som det föreskrivs i 10 och 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (109/1995) 2 § och 7 § 3 mom.,
 av dem 7 § 3 mom. sådant det lyder i lag 123/2004, och
fogas till lagen nya 11 a–11 i och 16 a § samt till lagen en ny mellanrubrik före 11 a § som följer:

2 §

Konkursombudsmannen har en byrå. Vid byrån finns inom ramen för statsbudgeten ett behövt antal tjänstemän som är föredragande samt annan personal.

Konkursombudsmannen fastställer byråns arbetsordning.

Konkursombudsmannen avgör ärendena på föredragning. I arbetsordningen kan likväl bestämmas om ärenden som konkursombudsmannen avgör utan föredragning.

Konkursombudsmannen får i ärenden där praxis i fråga om lagens tillämpning är vedertagen överföra beslutanderätt på tjänstemän som är föredragande.

7 §

 Domstolen kan på yrkande av konkursombudsmannen och på de grunder som anges i 8 kap. 7 § 2 mom. i konkurslagen eller om arvudet klart överstiger vad som kan anses skäligt sänka det arvode och den ersättning för boförvaltarens kostnader som borgenärerna har fastställt för boförvaltaren. Konkursombudsmannen ska framställa sitt yrkande inom 30 dagar från den dag då det dokument som innehåller borgenärernas beslut har anlänt till konkursombudsmannens byrå.
 -----

11 a §

Ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden

Konkursombudsmannen förvaltar ett gemensamt ärendehanteringssystem för konkurs- och företagssaneringsärenden och ser till att det fungerar.

Ärendehanteringssystemet består av två delar. Syftet med den första delen är att överföra uppgifter till konkursombudsmannen i syfte att övervaka konkursförvaltningen och saneringsförfarandet.

Syftet med ärendehanteringssystemets andra del är att konkursärendets boförvaltare eller saneringsförfarandets utredare via systemet ska kunna lämna uppgifter till ett konkurs- och företagssaneringsärendes borgenärer och gäldenär och borgenärerna till boförvaltaren eller utredaren.

11 b §

Den personuppgiftsansvarige samt ansvar i samband med ärendehanteringssystemet

Konkursombudsmannen är personuppgiftsansvarig för den del av ärendehanteringssystemet som avses i 11 a § 2 mom.

Konkursombudsmannen samt boförvaltaren eller utredaren är tillsammans personuppgiftsansvariga för den del av ärendehanteringssystemet som avses i 11 a § 3 mom. Konkursombudsmannen har hand om informationssäkerheten i fråga om systemet och de uppgifter som förts in i systemet. Förfrågningar om behandling av personuppgifter riktas till konkursombudsmannen. Till övriga delar ansvarar boförvaltaren eller utredare för de ärenden de själva sköter.

Borgenärerna ansvarar för att personuppgifterna är riktiga och för att rätta uppgifterna utan obefogat dröjsmål.

11 c §

Anslutning till ärendehanteringssystemet

Varje konkurs och saneringsförfarande som börjat förs in i ärendehanteringssystemet utifrån uppgifter som på elektronisk väg överförs från konkurs- och företagssaneringsregistret.

Konkursombudsmannen ska se till att boförvaltaren och utredaren ansluts till ärendehanteringssystemet. Boförvaltaren och utredaren kan anslutas till systemet också utifrån uppgifter som på elektronisk väg överförs från konkurs- och företagssaneringsregistret.

Konkursboets boförvaltare och saneringsförfarandets utredare ger borgenärerna och gäldenären rätt att ansluta sig till ärendehanteringssystemet.

11 d §

Uppgifter som förs in i ärendehanteringssystemet

Uppgifter som förts in i konkurs- och företagssaneringsregistret överförs på elektronisk väg till ärendehanteringssystemet.

Konkursboets boförvaltare och saneringsförfarandets utredare ska utan dröjsmål i den del av ärendehanteringssystemet som avses i 11 a § 2 mom. föra in de uppgifter som behövs för övervakningen av förvaltningen av konkursboet och av saneringsförfarandet. Närmare bestämmelser om sådana uppgifter och handlingar som boförvaltaren och utredaren ska föra in i ärendehanteringssystemet och om förfaranden i samband med införandet utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Om ingen utredare har förordnats vid företagssaneringen ska konkursombudsmannen föra in de uppgifter han eller hon anser behövliga i den del av ärendehanteringssystemet som avses i 11 a § 2 mom.

Konkursboets boförvaltare och saneringsförfarandets utredare kan dessutom i den del av ärendehanteringssystemet som avses i 11 a § 3 mom. föra in andra än i 2 mom. avsedda uppgifter som behövs för konkurs- eller saneringsförfarandet i syfte att sända dem till gäldenären och borgenärerna samt borgenärerna föra in sådana uppgifter i syfte att sända dem till boförvaltaren eller utredaren.

11 e §

Personuppgifter som förs in i ärendehanteringssystemet

De personuppgifter som förs in i ärendehanteringssystemet kan omfatta följande uppgifter som behövs för konkurs- eller företagssaneringsförfarandet eller för övervakningen av det:

- 1) identifierings-, kontakt- och bankkontouppgifter,
- 2) uppgifter om gäldenärens tillgångar, skulder, rättshandlingar som gäldenären företagit samt övriga ekonomiska ställning,
- 3) personuppgifter som behövs för den gäldenärsutredning som görs med stöd av 9 kap. 2 § 1 mom. i konkurslagen och för den utredning som görs med stöd av 8 § 1 mom. 1 punkten i lagen om företagssanering.

Dessutom kan de personuppgifter som förs in i ärendehanteringssystemet omfatta andra personuppgifter som är nödvändiga för konkurs- eller företagssaneringsförfarandet eller för övervakningen av det.

11 f §

Tillgång till uppgifter som förts in i ärendehanteringssystemet

Konkursombudsmannen har tillgång till de uppgifter som förts in i ärendehanteringssystemet med stöd av 11 d § 1–3 mom. Konkursombudsmannen har inte rätt att ur systemet söka fram uppgifter som avses i 11 d § 4 mom. i större utsträckning än vad som behövs för att förvalta systemet och trygga informationssäkerheten.

Boförvaltaren och utredaren har tillgång till de uppgifter i ärendehanteringssystemet som gäller det konkurs- eller företagssaneringsärende i vilket han eller hon förordnats till boförvaltare eller utredare.

Borgenärerna och gäldenären har tillgång till de uppgifter i ärendehanteringssystemet som gäller konkursen eller företagssaneringen i fråga till den del de med stöd av någon annan lag har rätt att få uppgifter.

11 g §

Offentlighet för och utlämnande av uppgifter som förts in i ärendehanteringssystemet

I fråga om offentlighet för och utlämnande av uppgifter som förts in i ärendehanteringssystemet med stöd av 11 d § 1–3 mom. gäller vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

De uppgifter som konkursboets boförvaltare eller saneringsförfarandets utredare eller en borgenär fört in i ärendehanteringssystemet med stöd av 11 d § 4 mom. och det register som bildas av dessa är inte sådana myndighetshandlingar som avses i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och som omfattas av konkursombudsmannens bestämmanderätt. Konkursombudsmannen, den som är anställd hos konkursombudsmannen eller den som är verksam på uppdrag av konkursombudsmannen är skyldig att hemlighålla vad han eller hon i samband med förvaltningen av ärendehanteringssystemet har fått veta om de uppgifter som boförvaltaren eller utredaren har fört in i registret med stöd av 11 d § 4 mom. I fråga om brott mot tystnadsplikten gäller i sådana fall vad som föreskrivs i 35 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

På de uppgifter som avses i 2 mom. tillämpas inte heller vad som någon annanstans i lag föreskrivs om myndigheternas rätt att ta del av

konkursombudsmannens handlingar eller om konkursombudsmannens rätt eller skyldighet att lämna ut uppgifter till en annan myndighet.

11 h §

Inspektörers och förundersökningsmyndigheters tillgång till ärendehanteringssystemet

Konkursombudsmannen får ge tillgång till de uppgifter som förts in i ärendehanteringssystemet med stöd av 11 d § 1–3 mom.

- 1) till en inspektör som avses i 5 § 1 mom. för utförande av särskild granskning av gäldenärens eller konkursboets förvaltning, räkenskaper och verksamhet,
- 2) till en förundersökningsmyndighet för att göra en förundersökning.

Boförvaltaren ska ge den som utför en särskild granskning som avses i 9 kap. 4 § i konkurslagen och den som verkställer konkursboets revision som avses i 16 kap. 1 § 2 mom. i den lagen tillgång till uppgifter i ärendehanteringssystemet till den del det behövs för granskningen eller revisionen.

Utredaren kan ge de sakkunniga som anlitas för granskning av gäldenärens verksamhet tillgång till uppgifter i ärendehanteringssystemet till den del det behövs granskningen.

11 i §

Utplåning av uppgifter

Uppgifter i ärendehanteringssystemet ska utplånas tio år efter det att förfarandet avslutades.

Uppgifterna utplånas dock vid utgången av det kalenderår som följer efter det år då förfarandet avslutades, om

- 1) konkursen har lagts ned,
- 2) beslutet om att försätta gäldenären i konkurs upphävs på grund av ändringssökande.

16 a §

I ett beslut som konkursombudsmannen har fattat med stöd av denna lag får ändring inte sökas genom besvär, om inte något annat föreskrivs i någon annan lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av 19 § i jordlegolagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i jordlegolagen (258/1966) 19 § 3 mom., sådant det lyder i lag 1140/2010,
som följer:

19 §

Konkursboet svarar för betalningen av lega enligt legoavtalet under den tid det använder legoområdet, även om det inte åtagit sig att svara för att förpliktelserna enligt legoavtalet uppfylls. Enbart det att konkursboet på området lämnar egendom som hör till gäldenären betraktas inte som användning av legoområdet. De kostnader som avlägsnandet av egendom och rengöring av området orsakar legogivaren är konkursfordringar.

Denna lag träder i kraft den   20 .

Om konkursen har börjat före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på konkursboets ansvar för uppfyllandet av förpliktelserna enligt legoavtalet dock de bestämmelser som gällde före ikraftträdandet.

5.

Lag**om ändring av 39 § i lagen om hyra av affärslokal**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om hyra av affärslokal (482/1995) 39 § 3 mom. som följer:

39 §
Konkurs för hyresgäst

Konkursboet svarar för betalningen av hyran enligt hyresavtalet under den tid det använder lokalen, även om det inte åtagit sig att svara för att förpliktelseerna enligt hyresavtalet uppfylls. Enbart det att konkursboet i lokalen lämnar egendom som hör till gäldenären betraktas inte som användning av lokalen. De kostnader som avlägsnandet av egendom och städning av lokalen orsakar hyresvärden är konkursfordringar. Vid vidareuthyrning av affärslokal ska den hyresgästs konkursbo som gett lokalen för vidareuthyrning svara för de förpliktelser hyresvärden åsamkas av hyresavtalet från det konkursen börjar tills den hyresgäst som håller lokalen i sin besittning har underrättats om att det primära hyresförhållandet har upphört.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om konkursen har börjat före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på konkursboets ansvar för uppfyllandet av förpliktelseerna enligt hyresavtalet dock de bestämmelser som gällde före ikraftträdandet.

6.

Lag**om ändring av 49 § i lagen om hyra av bostadslägenhet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om hyra av bostadslägenhet (481/1995) 49 § 3 mom. som följer:

49 §
Konkurs för hyresgäst

Konkursboet svarar för betalningen av hyran enligt hyresavtalet under den tid det använder lägenheten, även om det inte åtagit sig att svara för att förpliktelserna enligt hyresavtalet uppfylls. Enbart det att konkursboet i lokalen lämnar egendom som hör till gäldenären betraktas inte som användning av lägenheten. De kostnader som avlägsnandet av egendom och städning av lägenheten orsakar hyresvärden är konkursfordringar. Vid uthyrning i andra hand av en bostadslägenhet svarar den primära hyresgästens konkursbo för att förpliktelserna enligt det primära hyresavtalet uppfylls från det konkursen börjar tills hyresgästen i andra hand har meddelat att det primära hyresförhållandet upphör.

Denna lag träder i kraft den   20 .

Om konkursen har börjat före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på konkursboets ansvar för uppfyllandet av förpliktelserna enligt hyresavtalet dock de bestämmelser som gällde före ikraftträdandet.

7.

Lag

om ändring av 4 kap. 16 § och 8 kap. 2 § i utsökningsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 4 kap. 16 § och 8 kap. 2 § i utsökningsbalken (705/2007) ett nytt 3 mom. som
följer:

4 kap.

Utmätning

16 §

Förbud mot onödig utmätning

Egendom som boförvaltaren med stöd av 3 kap. 12 § i konkurslagen överlåtit till
utmätningssmannen till följd av att konkursen förfallit får utmätas trots förbudet mot
onödig utmätning.

8 kap.

Verkställighet av beslut om säkringsåtgärder

2 §

Av sökanden ställd säkerhet

Ett konkursbo behöver inte ställa i 1 mom. avsedd säkerhet om konkursen
fortsätter som en offentlig utredning och den offentliga utredaren med samtycke av
konkursombudsmannen ansöker om en säkringsåtgärd.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag**om ändring av 21 § i lagen om verkställighet av skatter och avgifter**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007) 21 § som följer:

21 §

Verkningarna av preskription

En preskriberad offentlig fordran får inte indrivvas. Preskriptionen förhindrar inte att betalning tas ur sådan gäldenären tillhörig egendom som utgör pant för fordran.

Har före preskriptionstidens utgång

- 1) utmätning förrättats för indrivning av den offentliga fordran,
- 2) gäldenären försatts i konkurs eller den offentliga fordran bevakats vid partsförhandling vid försäljning av fastighet i enlighet med utsökningsbalken, eller
- 3) den offentliga fordran anmälts med anledning av offentlig stämning,

hindrar det att preskriptionstiden har löpt ut inte att betalning fås ur medel som utmätts eller avträtts till konkurs eller ur medel ur vilka de fordringar som anmälts i den offentliga stämningen ska betalas. I fråga om inverkan av skuldsanering för privatpersoner och företagssanering föreskrivs särskilt.

Grundbesvär får anföras så länge rätten till betalning inte har förlorats enligt 1 eller 2 mom. Grundbesvären ska i de fall som avses i 2 mom. 2 punkten anföras inom tre veckor från det att gäldenären har försatts i konkurs eller den offentliga fordran bevakats vid partsförhandling.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På konkurser som har börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

9.

Lag**om ändring av 20 § i lönegarantilagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lönegarantilagen (866/1998) 20 § som följer:

20 §
Särskild preskriptionstid

En betalning enligt lönegarantin ska återkrävas till staten inom 10 år från utgången av det år då lönegarantibeslutet har getts. Därefter är rätten till betalning förverkad.

Har före den i 1 mom. avsedda preskriptionstidens utgång

1) utmätning förrättats för indrivning av fordran,
2) gäldenären försatts i konkurs eller fordran bevakats vid partsförhandling vid försäljning av fastighet i enlighet med utsökningsbalken, eller

3) fordran anmälts med anledning av offentlig stämning,
hindrar det att preskriptionstiden har löpt ut inte att betalning fås ur medel som utmätts eller avträtts till konkurs eller ur medel ur vilka de fordringar som anmälts i den offentliga stämningen ska betalas. I fråga om inverkan av skuldsanering för privatpersoner och företagsanering föreskrivs särskilt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På konkurser som har börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

10.

Lag**om ändring av 18 § i lagen om lönegaranti för sjömän**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000) 18 § som följer:

18 §
Särskild preskriptionstid

En betalning enligt lönegarantin ska återkrävas till staten inom 10 år från utgången av det år då lönegarantibeslutet har getts. Därefter är rätten till betalning förverkad.

Har före den i 1 mom. avsedda preskriptionstidens utgång

- 1) utmätning förrättats för indrivning av fordran,
- 2) gäldenären försatts i konkurs eller fordran bevakats vid partsförhandling vid försäljning av fastighet i enlighet med utsökningsbalken, eller
- 3) fordran anmälts med anledning av offentlig stämning,

hindrar det att preskriptionstiden har löpt ut inte att betalning fås ur medel som utmätts eller avträtts till konkurs eller ur medel ur vilka de fordringar som anmälts i den offentliga stämningen ska betalas. I fråga om inverkan av skuldsanering för privatpersoner och företagssanering föreskrivs särskilt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På konkurser som har börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

11.

Lag

om ändring av 28 § i avfallslagen

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 28 § i avfallslagen (646/2011) ett nytt 3 mom. som följer:

28 §

Ordnande av avfallshantering

Bestämmelser om konkursboets ansvar vid ordnande av avfallshantering finns i 16 a kap. i konkurslagen (120/2004).

Denna lag träder i kraft den 20 .

12.

Lag**om ändring av 16 a § i marktäktslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i marktäktslagen (555/1981) 16 a §, sådan den lyder i lag 463/1997, som
följer:

16 a §

Tillståndshavarens konkurs

Om en tillståndshavare har försatts i konkurs och tillståndet inte inom sex månader från konkursens början har överförts på någon annan enligt 13 a § eller konkursboet inte meddelat att det fortsätter den verksamhet som tillståndet avser, förfaller den på tillståndet grundade rätten att ta substanser.

Om konkursboet fortsätter täktverksamheten, ska detta meddelas tillståndsmyndigheten med iakttagande i tillämpliga delar av 13 a §. Ett konkursbo som fortsätter täktverksamheten svarar för de förpliktelser som är förenade med tillståndet i fråga om den substansmängd som redan har tagits.

Bestämmelser om konkursboets miljöansvar finns i 16 a kap. i konkurslagen (120/2004).

Denna lag träder i kraft den 20 .

ASETUSLUONNOS 1

Oikeusministeriön asetus

konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä

Oikeusministeriön päätöksen mukaisesti säädetään konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain (109/1995) 11 d §:n 2 momentin nojalla:

1 §

Konkurssi-asiassa asianhallintajärjestelmään tallennettavat tiedot

Konkurssipesän pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että asianhallintajärjestelmään tallennetaan viivytyksettä seuraavat tiedot:

- 1) pesänhoitajan yhteystiedot;
- 2) velkojan nimi, y- tai henkilötunnus ja sähköpostiosoite;
- 3) valvontapäivä;
- 4) velkojainkokouksen päivämäärä;
- 5) muun päätöksentekomenettelyn määräpäivä;
- 6) määräpäivä velkojan lausumalle jakoluetteloehdotuksesta;
- 7) riitautuksen määräpäivä;
- 8) velallisen varat;
- 9) velallisen velat;
- 10) työntekijöiden määrä;
- 11) pesänhoitajan palkkio ja kustannusten korvaus;
- 12) konkurssipesän tulot;
- 13) konkurssipesän menot;
- 14) velkojille maksetut jako-osuudet;
- 15) jako-osuusprosentit;
- 16) konkurssilain (120/2004) 9 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 2 §:n 2 momentissa sekä 10 luvun 2 §:n 1 momentissa ja 12 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot.

2 §

Konkurssiasiassa asianhallintajärjestelmään tallennettavat asiakirjat

Konkurssipesän pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että asianhallintajärjestelmään tallennetaan viivytyksettä seuraavat asiakirjat:

- 1) päätös konkurssiin asettamisesta;
- 2) pesäluettelo;
- 3) velallisselvitys;
- 4) vuosiselonteko;
- 5) kutsu velkojainkokoukseen;
- 6) velkojainkokouksen pöytäkirja;
- 7) muun päätöksentekomenettelyn päätösesitys ja päätös;
- 8) päätös konkurssin raukeamisesta;
- 9) ilmoitus valvontapäivästä;
- 10) jakoluetteloehdotus;
- 11) pesänhoitajan jakoluettelo;
- 12) tuomioistuimen vahvistama jakoluettelo;
- 13) lopputilitys;
- 14) jako-osuuslaskelma;
- 15) pesänhoitajan palkkiota ja kustannusten korvausta koskevat laskut;
- 16) esitys konkurssin raukeamisesta;
- 17) hakemus konkurssin raukeamisesta;
- 18) selvitys jälkiselvitystoimista.

3 §

Yrityssaneerausasiassa asianhallintajärjestelmään tallennettavat tiedot

Saneerausmenettelyn selvittäjän on huolehdittava siitä, että asianhallintajärjestelmään tallennetaan viivytyksettä seuraavat tiedot:

- 1) selvittäjän yhteystiedot;
- 2) velkojan nimi, y- tai henkilötunnus ja sähköpostiosoite;
- 3) vaatimusten esittämisen määräpäivä;
- 4) taloudellisen selvityksen määräpäivä;
- 5) väitteiden esittämisen määräpäivä;

- 6) lausumien antamisen määräpäivä;
- 7) äänestyslausumien määräpäivä;
- 8) velallisen varat menettelyn alkaessa;
- 9) velallisen velat menettelyn alkaessa;
- 10) menettelyä edeltävän tilikauden liikevaihto;
- 11) työntekijöiden määrä menettelyn alkaessa;
- 12) selvittäjän palkkio ja kustannusten korvaus;
- 13) saneerausvelkojen leikkausprosentti;
- 14) velkojille maksettavat suoritukset;
- 15) saneerausohjelman kesto.

4 §

Yrityssaneerausasiassa asianhallintajärjestelmään tallennettavat asiakirjat

Saneerausmenettelyn selvittäjän on huolehdittava siitä, että asianhallintajärjestelmään tallennetaan viivytyksettä seuraavat asiakirjat:

- 1) päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta;
- 2) hakemus saneerausmenettelyn keskeyttämisestä;
- 3) päätös saneerausmenettelyn lakkaamisesta;
- 4) selvitys velallisen taloudellisesta asemasta;
- 5) ehdotus saneerausohjelmaksi;
- 6) luettelo riitautuksista;
- 7) äänestys selvitys;
- 8) päätös äänivallasta ja ryhmäjaosta;
- 9) vahvistettu saneerausohjelma;
- 10) velkojatoimikunnan kokospöytäkirja;
- 11) selvittäjän palkkiota ja kustannusten korvausta koskevat laskut.

5 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan   päivänä   kuuta 20 .

ASETUSLUONNOS 2

Valtioneuvoston asetus

konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun asetuksen eräiden säännösten kumoamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä asetuksella kumotaan konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun asetuksen (111/1995) 1, 5, 6 ja 9 §.

2 §

Tämä asetus tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .

ASETUSLUONNOS 3

Oikeusministeriön asetus

konkurssiasioista annetun oikeusministeriön asetuksen 2 §:n muuttamisesta

Oikeusministeriön päätöksen mukaisesti

muutetaan konkurssiasioista annetun oikeusministeriön asetuksen 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

Pesänhoitajan on viipymättä ilmoitettava konkurssin alkamisesta:

- 1) velallisen asuin- ja kotipaikan sekä velallisen omistaman kiinteistön sijaintipaikan ulosottoviranomaiselle;
- 2) sille kirjaamisviranomaiselle, jonka tuomiopiirissä velallisella on kiinteistö tai kirjattu erityinen oikeus;
- 3) alusrekisteriin tai alusrakennusrekisteriin, jos konkurssipesään kuuluu alusrekisteriin tai alusrakennusrekisteriin merkitty alus;
- 4) ilma-alusrekisteriin, jos konkurssipesään kuuluu rekisteröity ilma-alus;
- 5) arvo-osuusrekisteriin, jos konkurssipesään kuuluu arvo-osuus;
- 6) asianomaiselle palkkaturvaviranomaiselle;
- 7) asianomaiselle elinkeinoviranomaiselle, jos velallinen harjoittaa elinkeinoa, johon vaaditaan lupa tai rekisteröinti;
- 8) asianomaiselle valvontaviranomaiselle, jos velallisen toiminnassa on harjoitettu ympäristönsuojelulaissa (527/2014), jätelaissa (646/2011), maa-aineslaissa (555/1981), kaivoslaissa (621/2011), säteilylaissa (/) tai vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005) tarkoitettua luvan- tai ilmoituksenvaaraista taikka rekisteröitävää toimintaa.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa alkaneisiin konkursseihin sovelletaan tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

ISSN 1798-7105 (PDF)
ISBN 978-952-259-688-8 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi